

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, dnia 7 grudnia 2016 r.

Poz. 7243

UCHWAŁA NR XXIX/292/2016 RADY GMINY MSZANA DOLNA

z dnia 28 listopada 2016 roku

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.), w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) - **Rada Gminy Mszana Dolna uchwala, co następuje:**

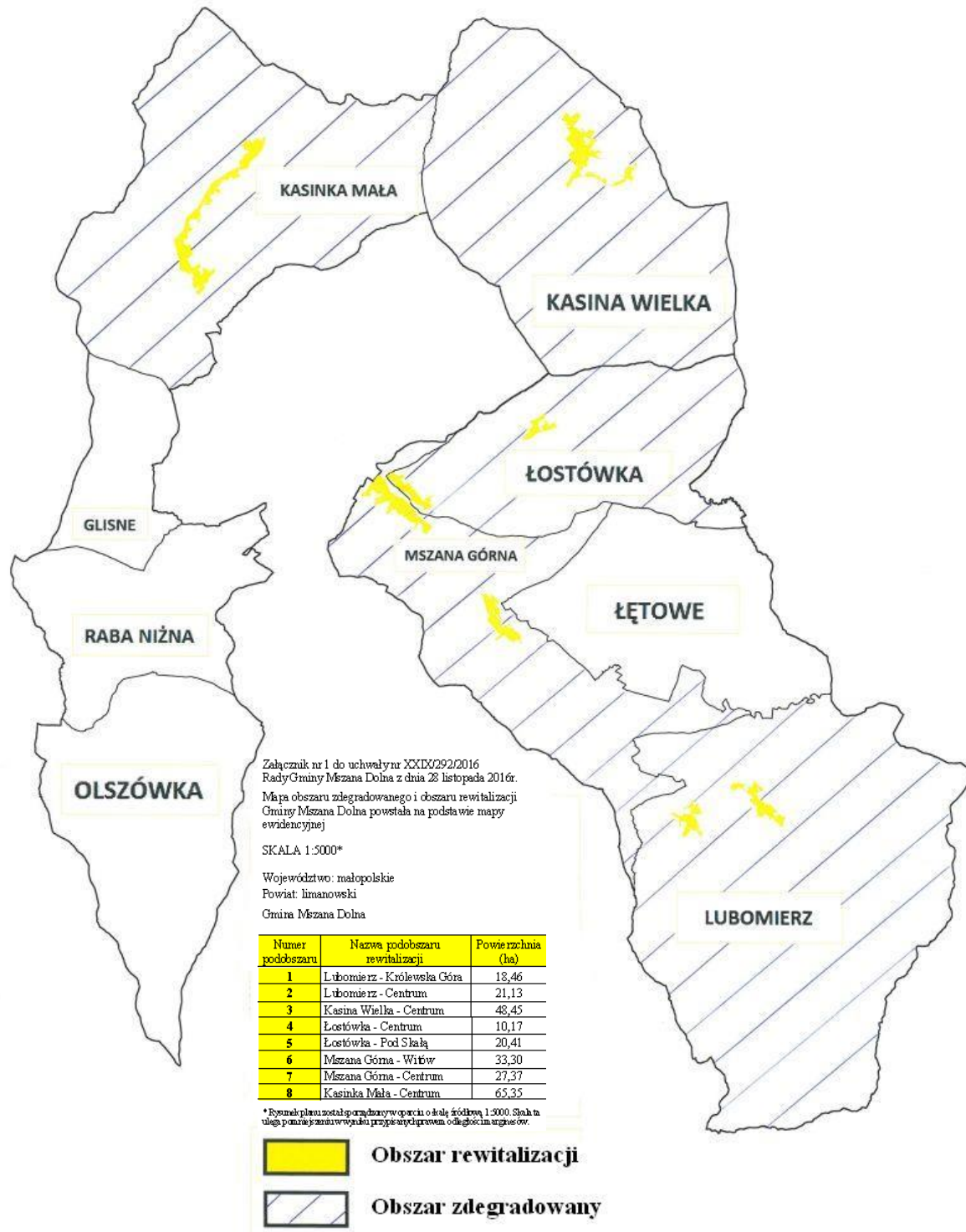
§ 1. 1. Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Mszana Dolna w granicach określonych w załącznikach **Nr: 1, 1a, 1b, 1c, 1d, 1e** do niniejszej uchwały.

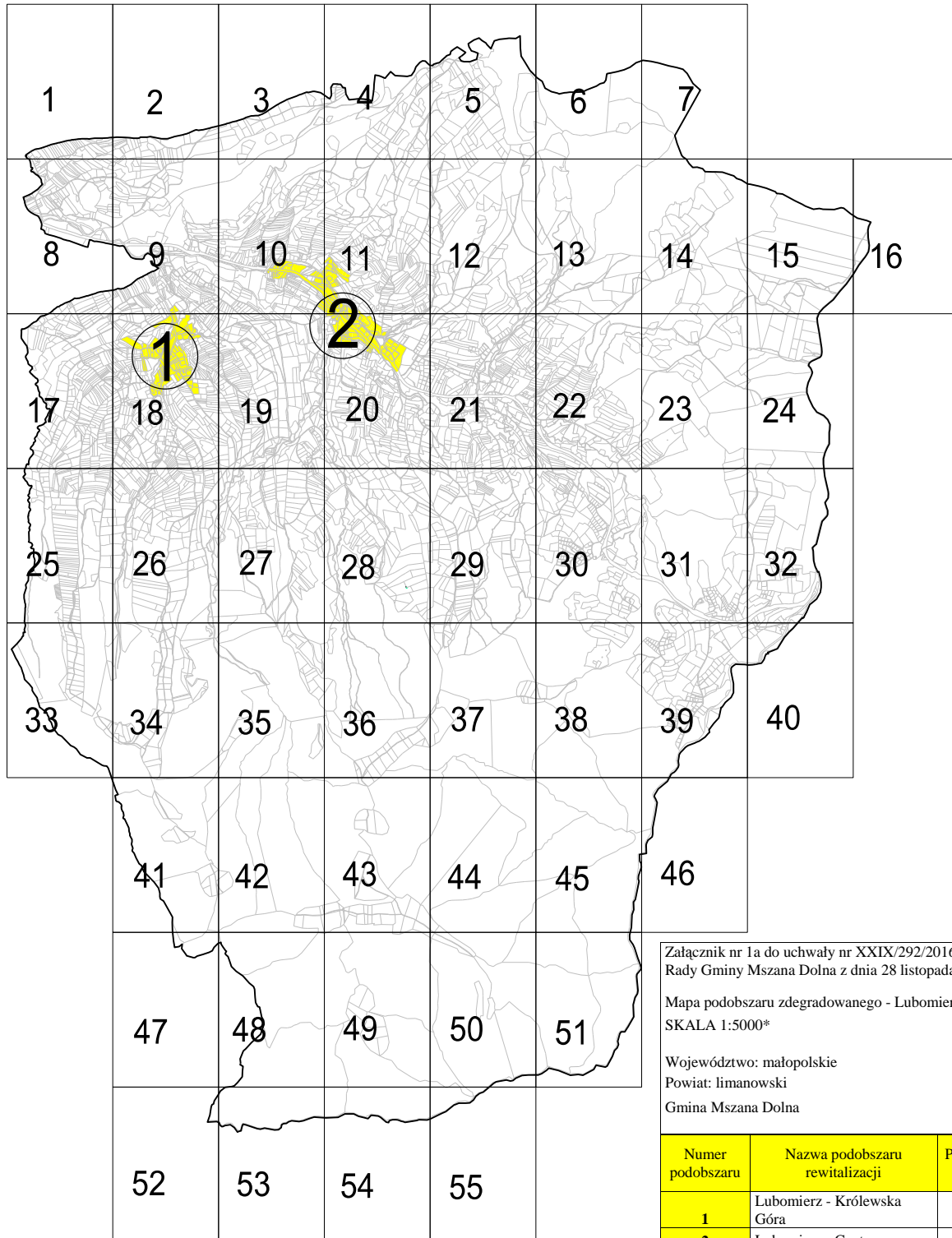
2. Potwierdzenie spełnienia przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia wskazanych w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji określa „Diagnoza zjawisk społeczno-ekonomiczno-przestrzennych Gminy Mszana wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”, stanowiąca **załącznik Nr 2** do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mszana Dolna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Aleksandra Kania

Załącznik nr 1a do uchwały nr XXIX/292/2016
Rady Gminy Mszana Dolna z dnia 28 listopada 2016r.

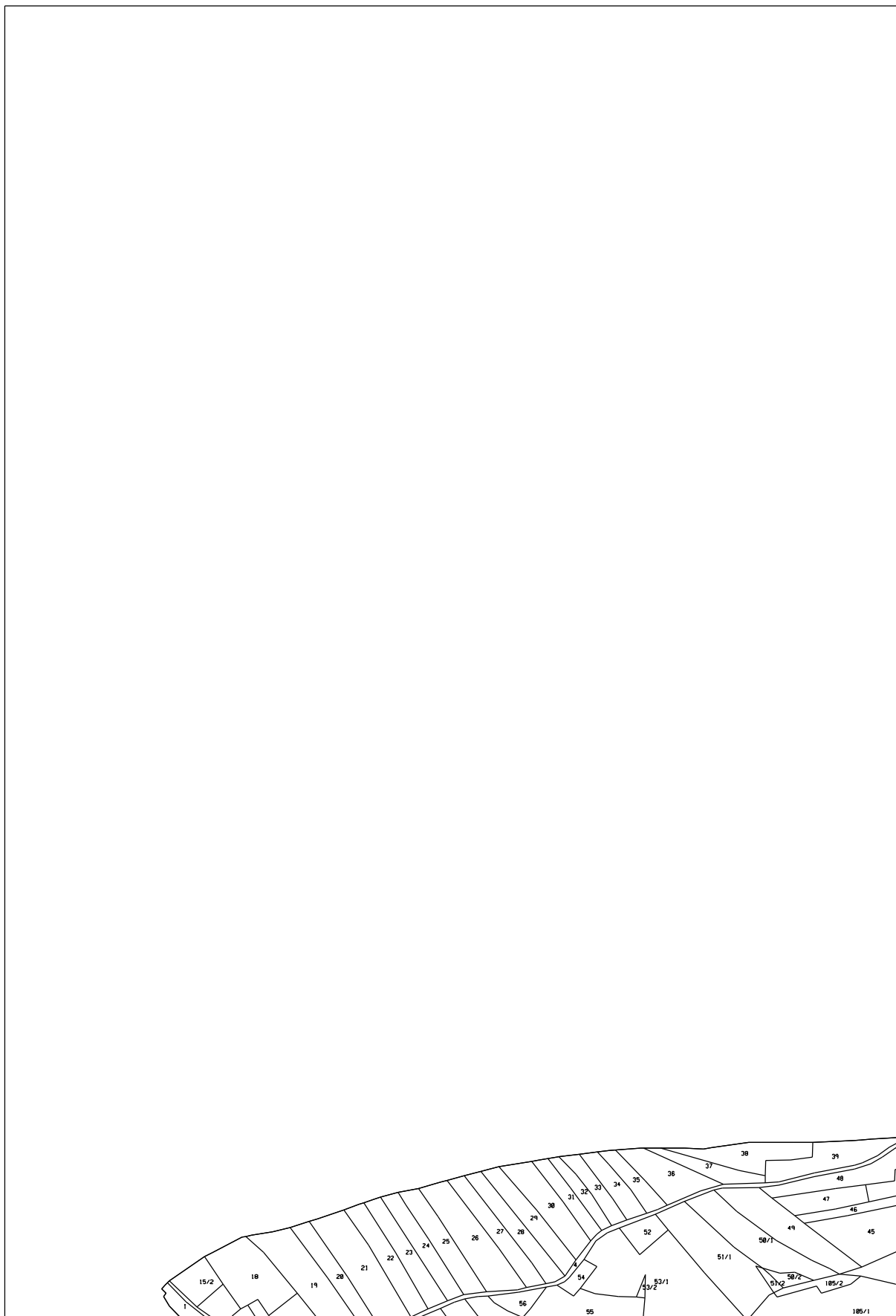
Mapa podobszaru zdegradowanego - Lubomierz
SKALA 1:5000*

Województwo: małopolskie
Powiat: limanowski
Gmina Mszana Dolna

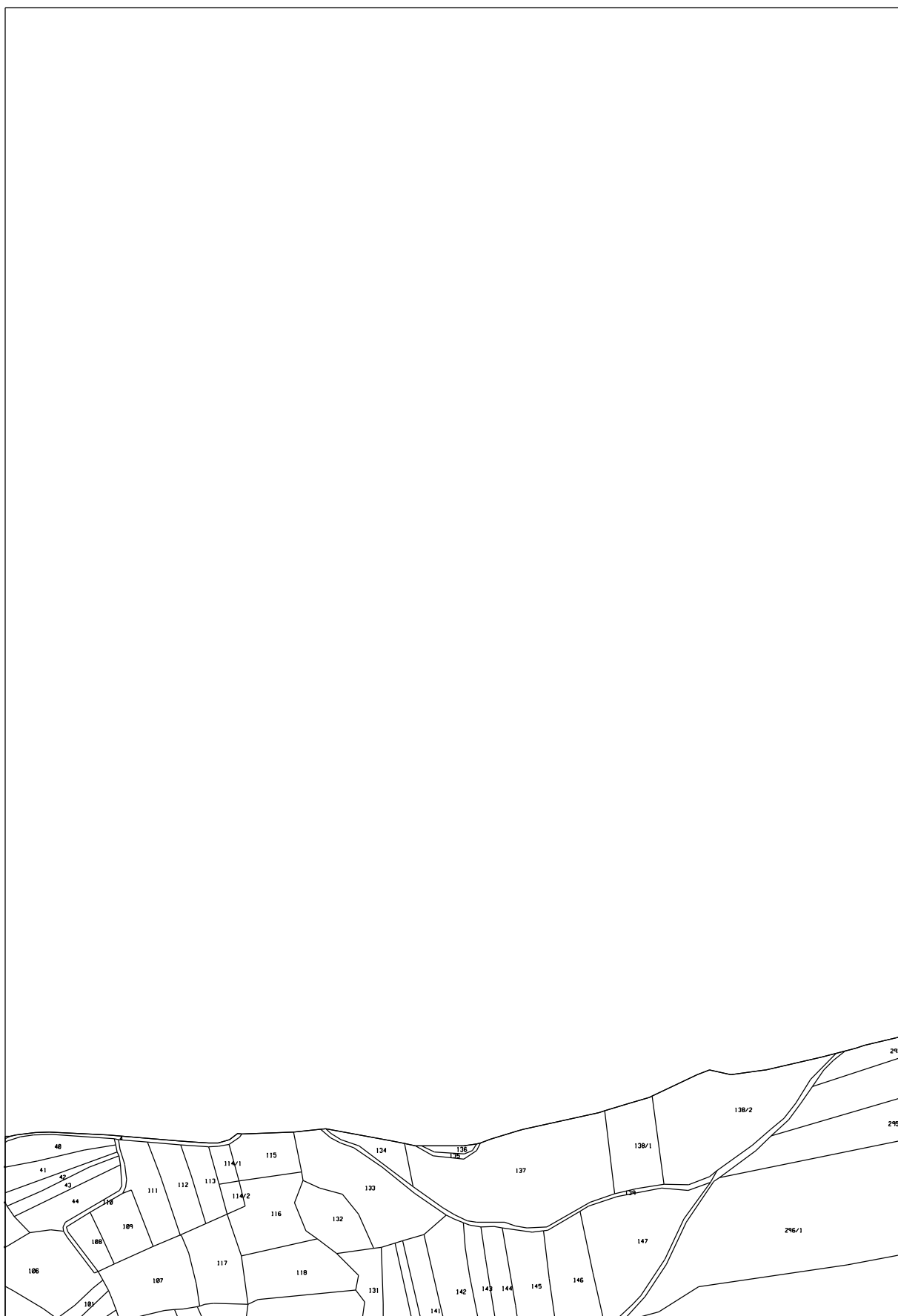
Numer podobszaru	Nazwa podobszaru rewitalizacji	Powierzchnia (ha)
1	Lubomierz - Królewska Góra	18,46
2	Lubomierz - Centrum	21,13

* Rysunek planu został sporządzony w oparciu o skalę źródłową 1:5000. Skala ta ulega pomniejszeniu w wyniku przypisanych prawem odległości marginesów.

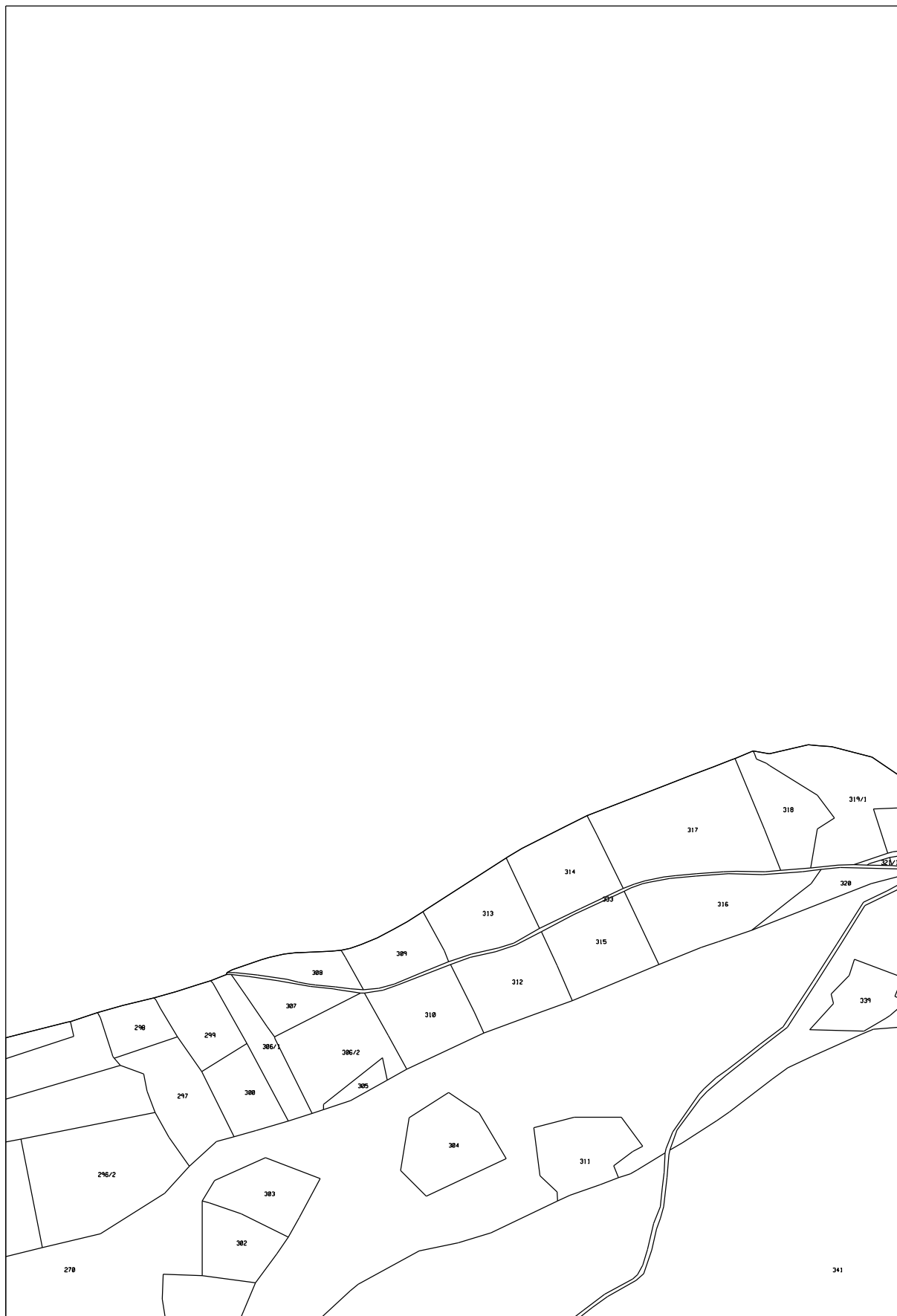
1.

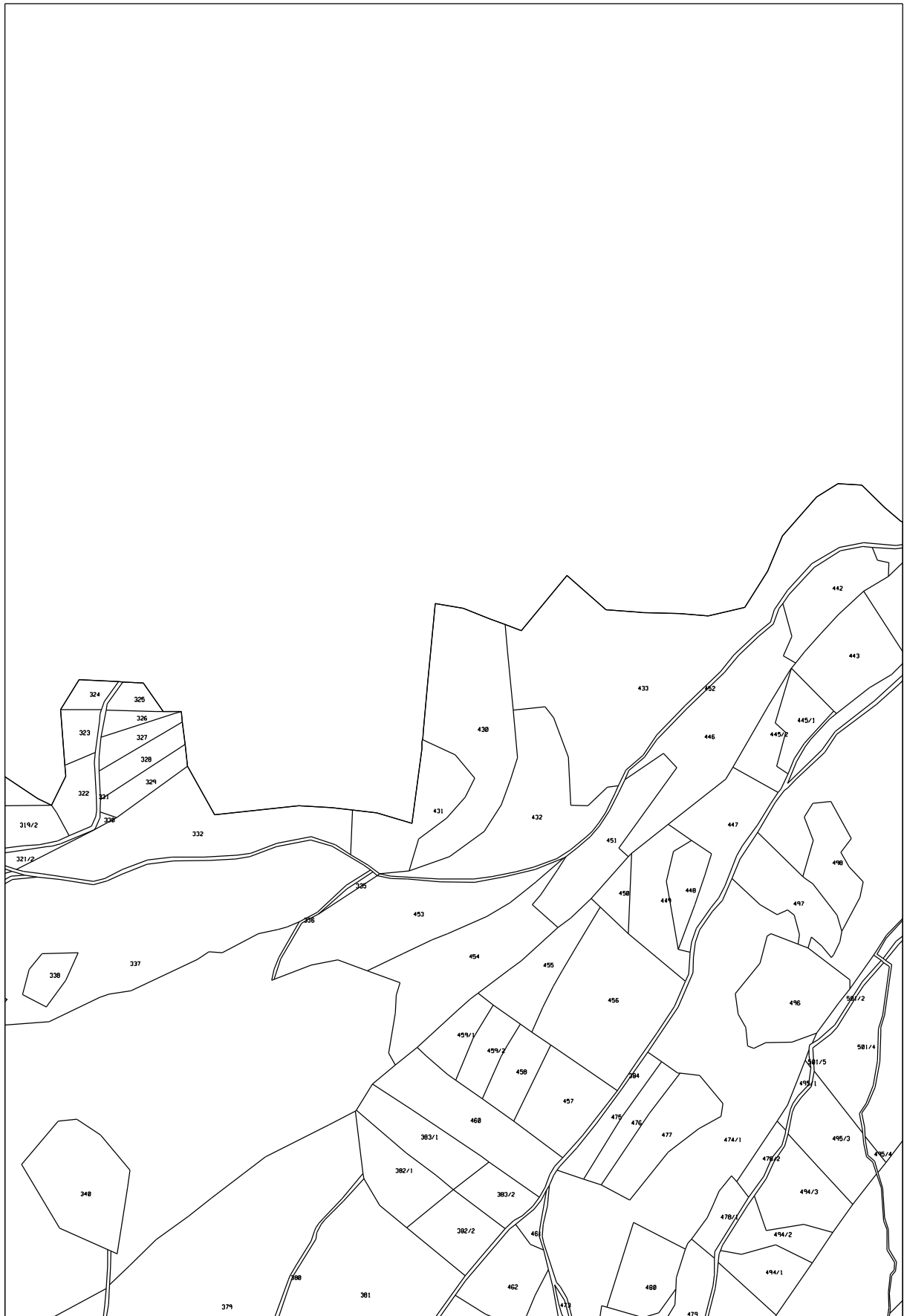
2.

3.

4.

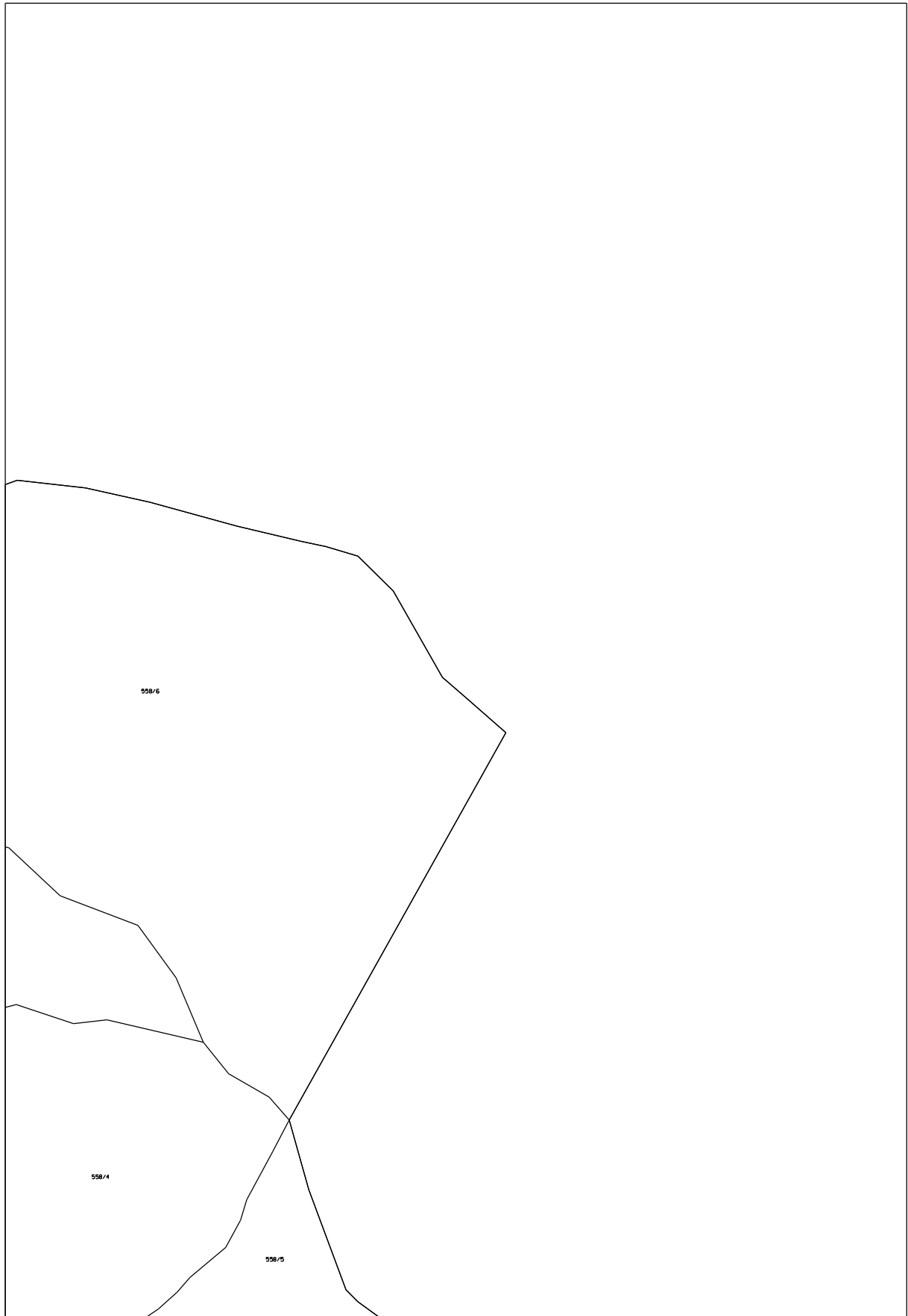
5.

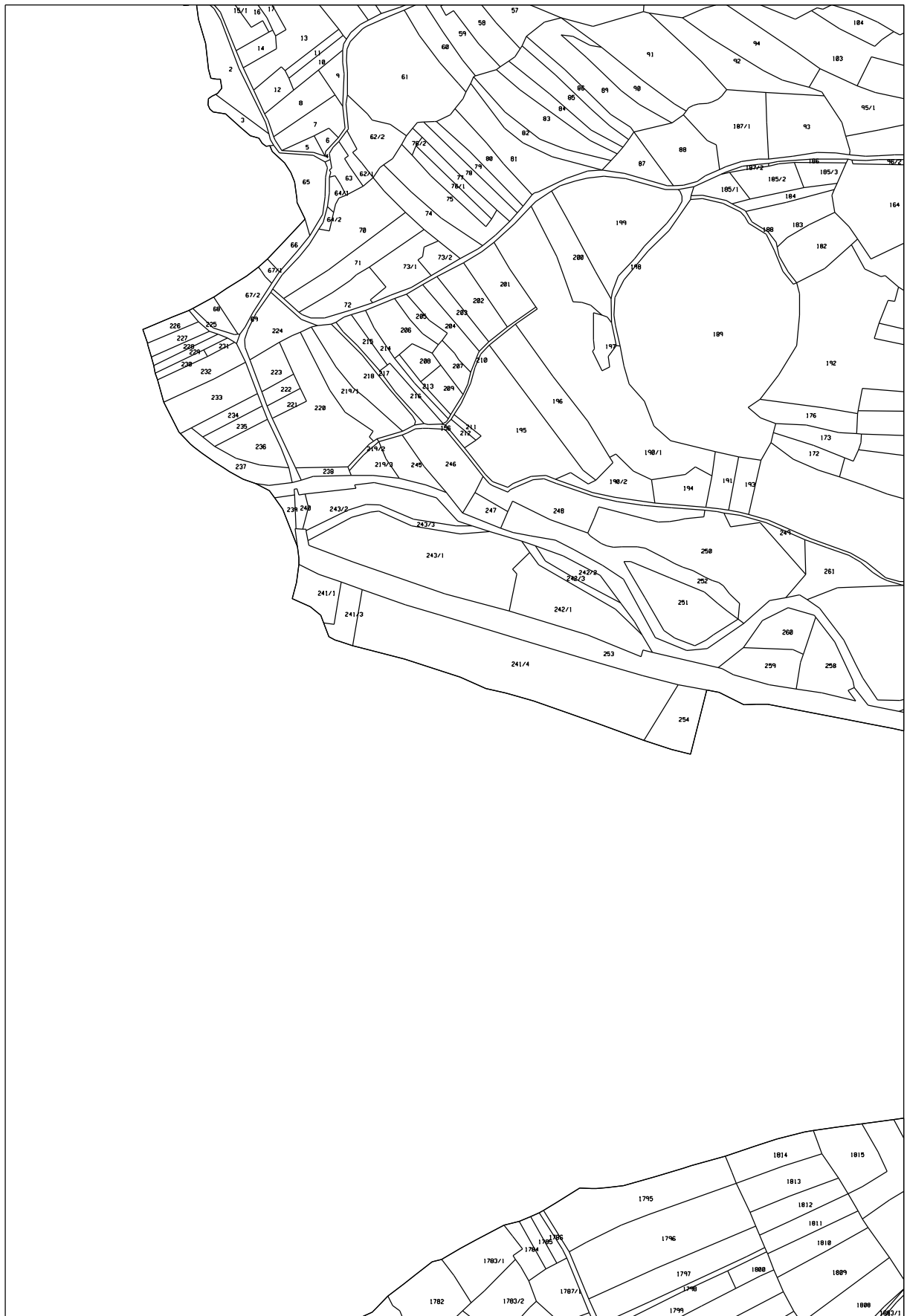
6.

7.

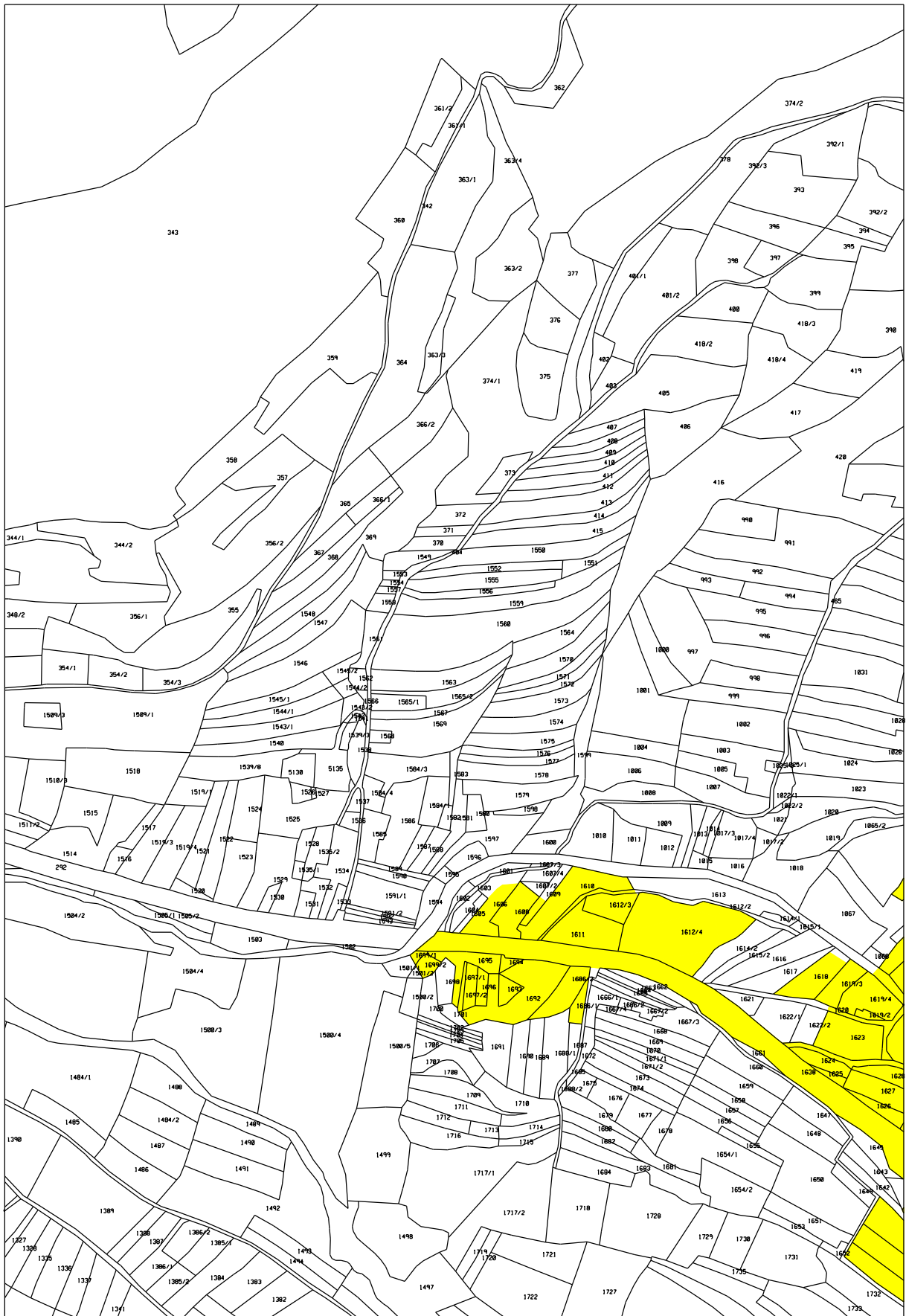
8.

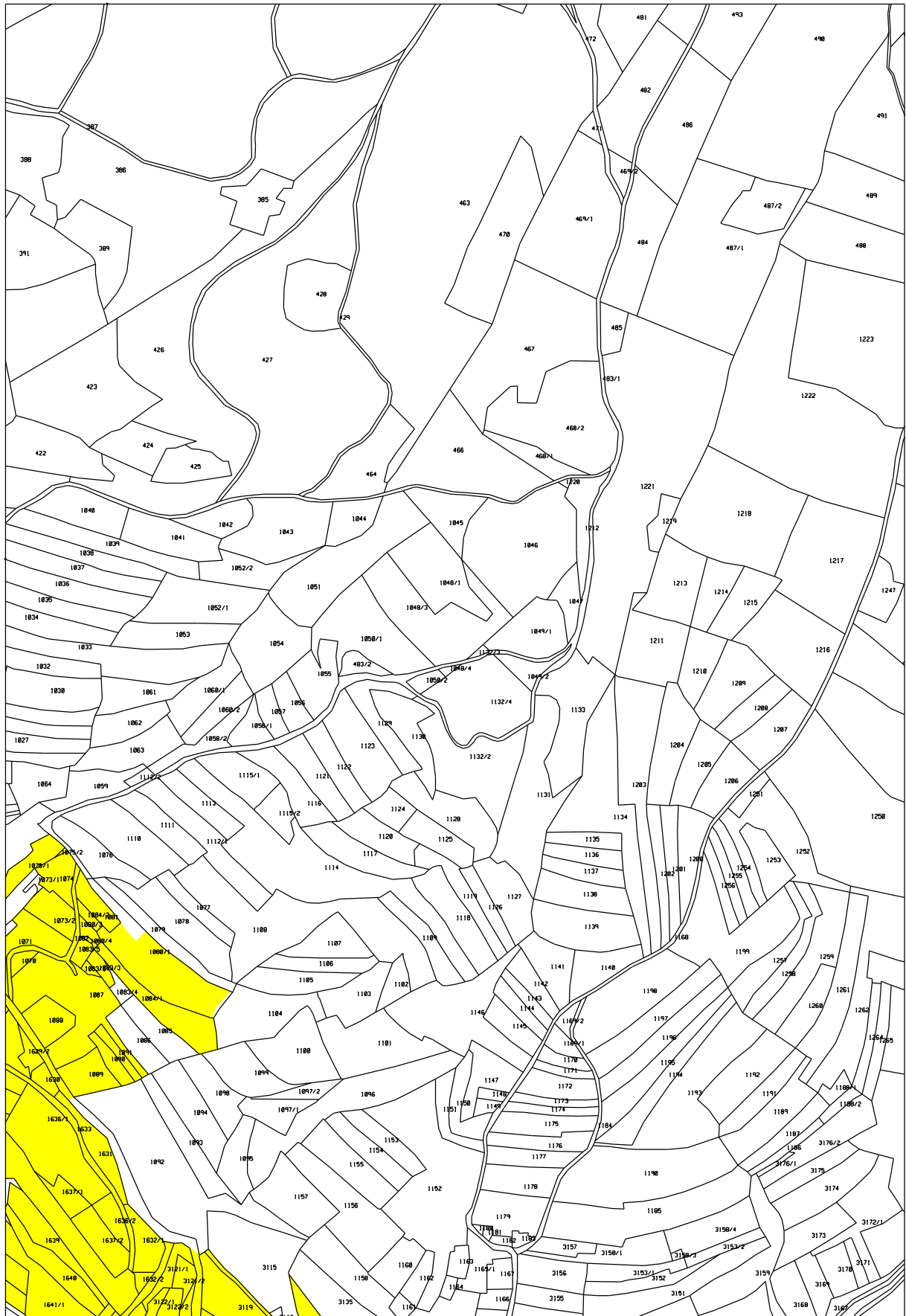
9.

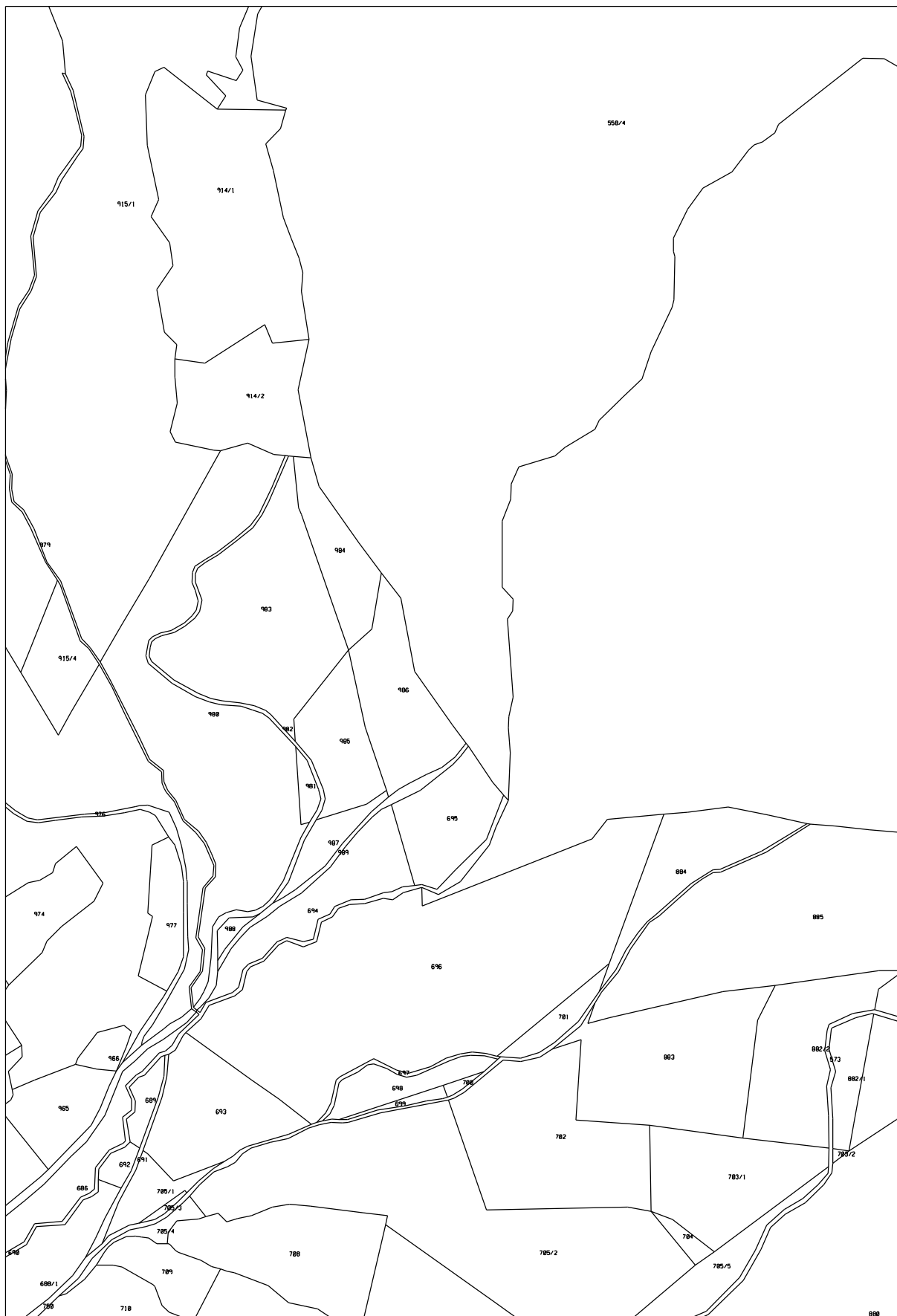
10.

11.

13.

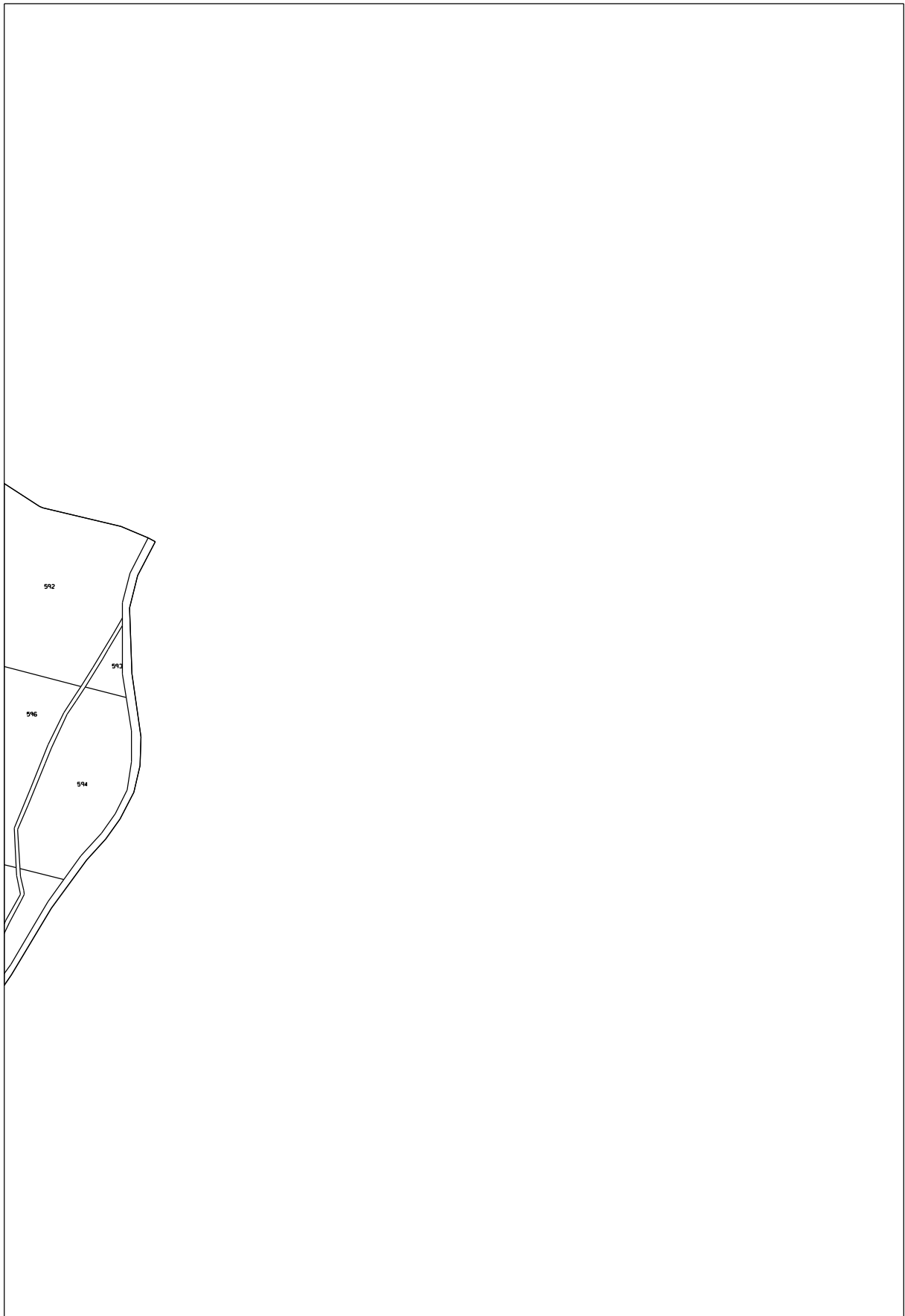
14.

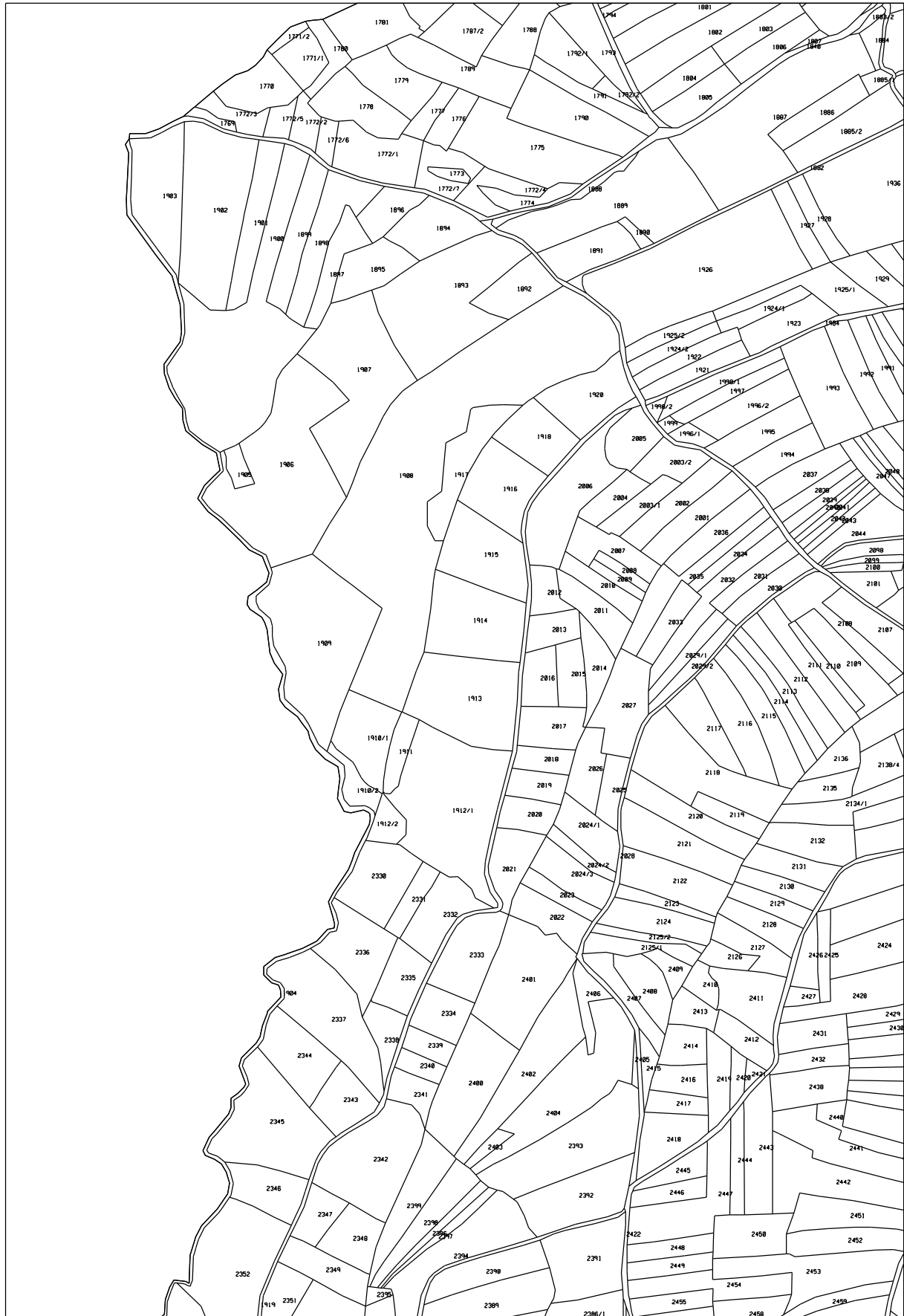
15.

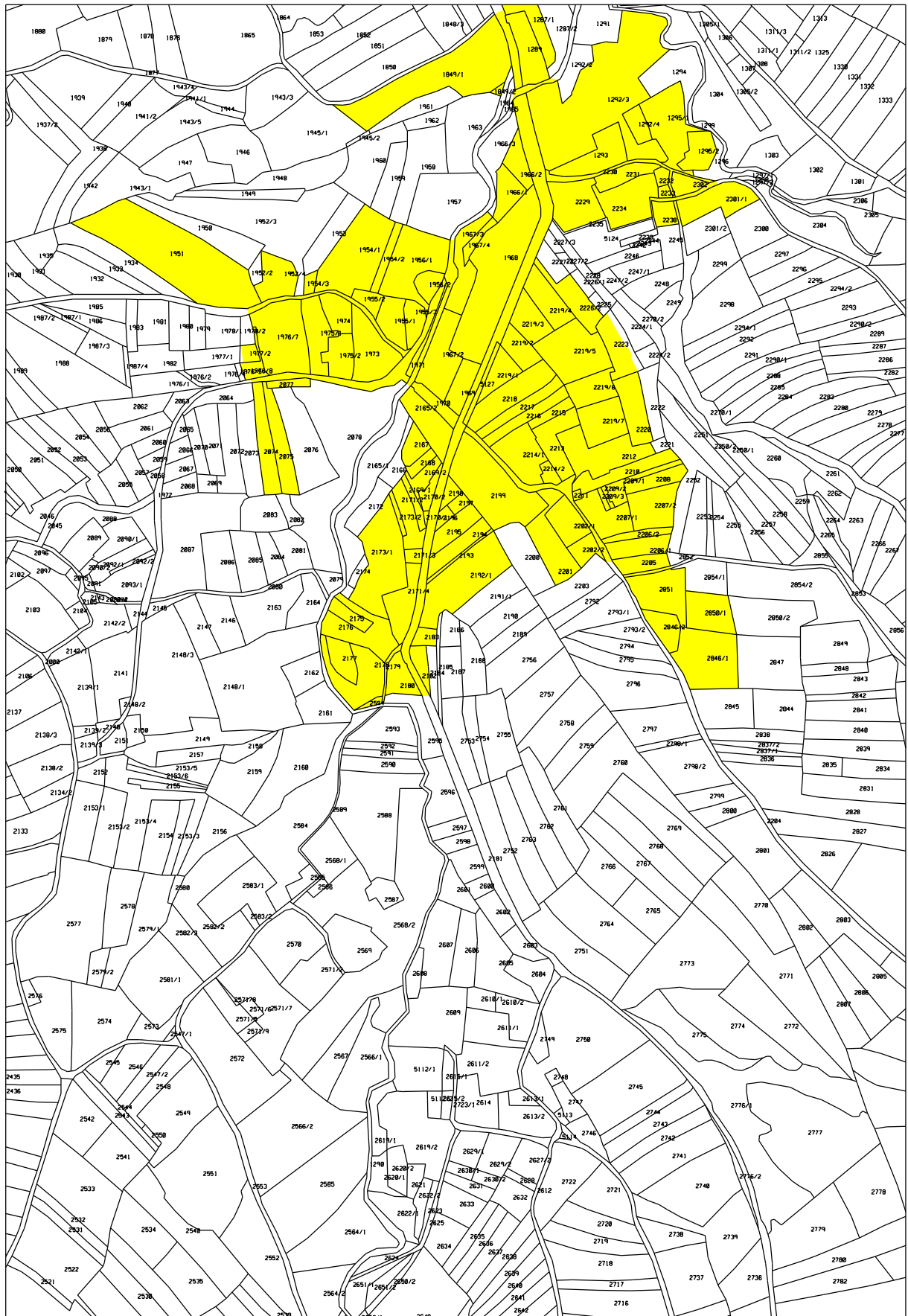
16.

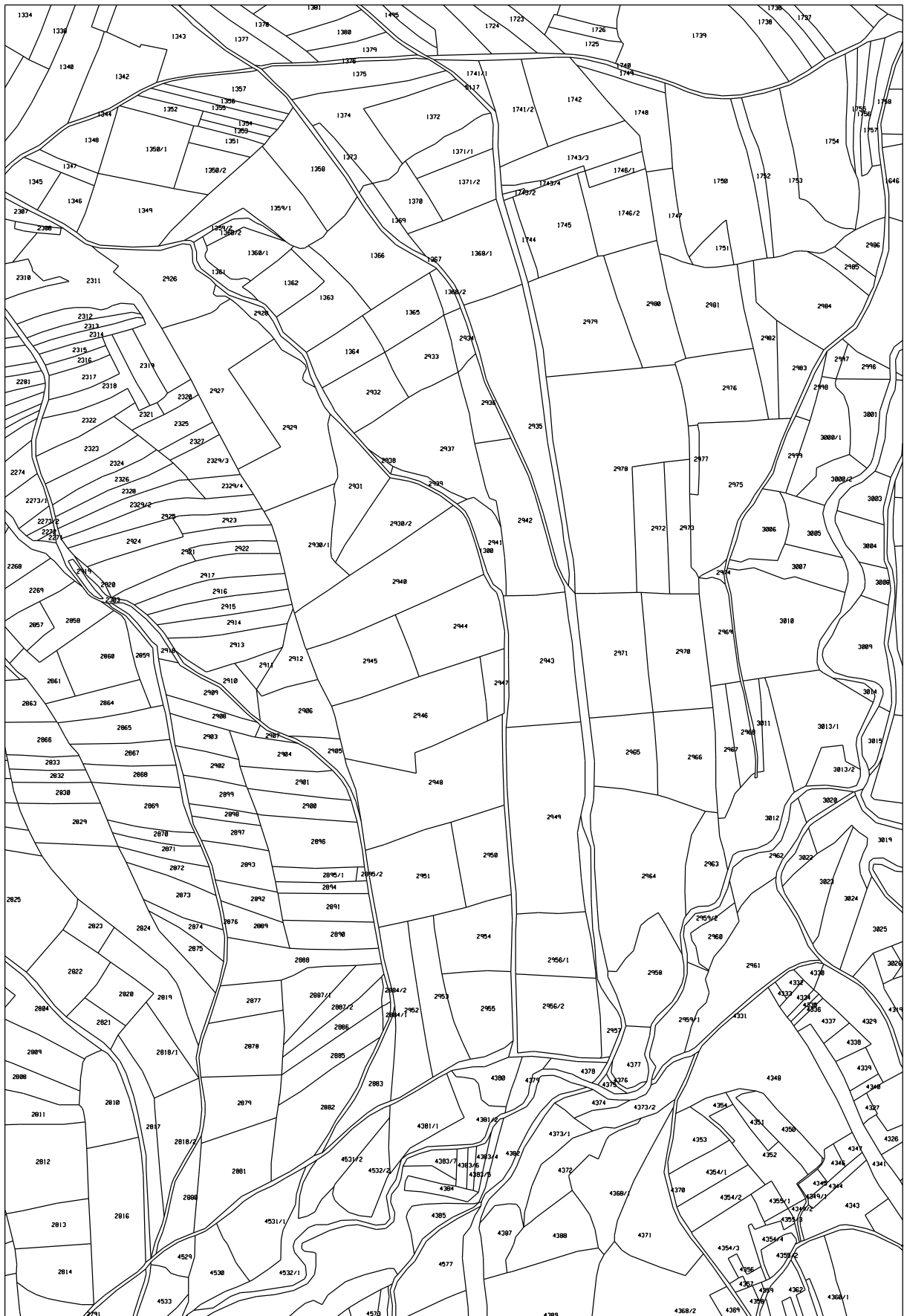
17.

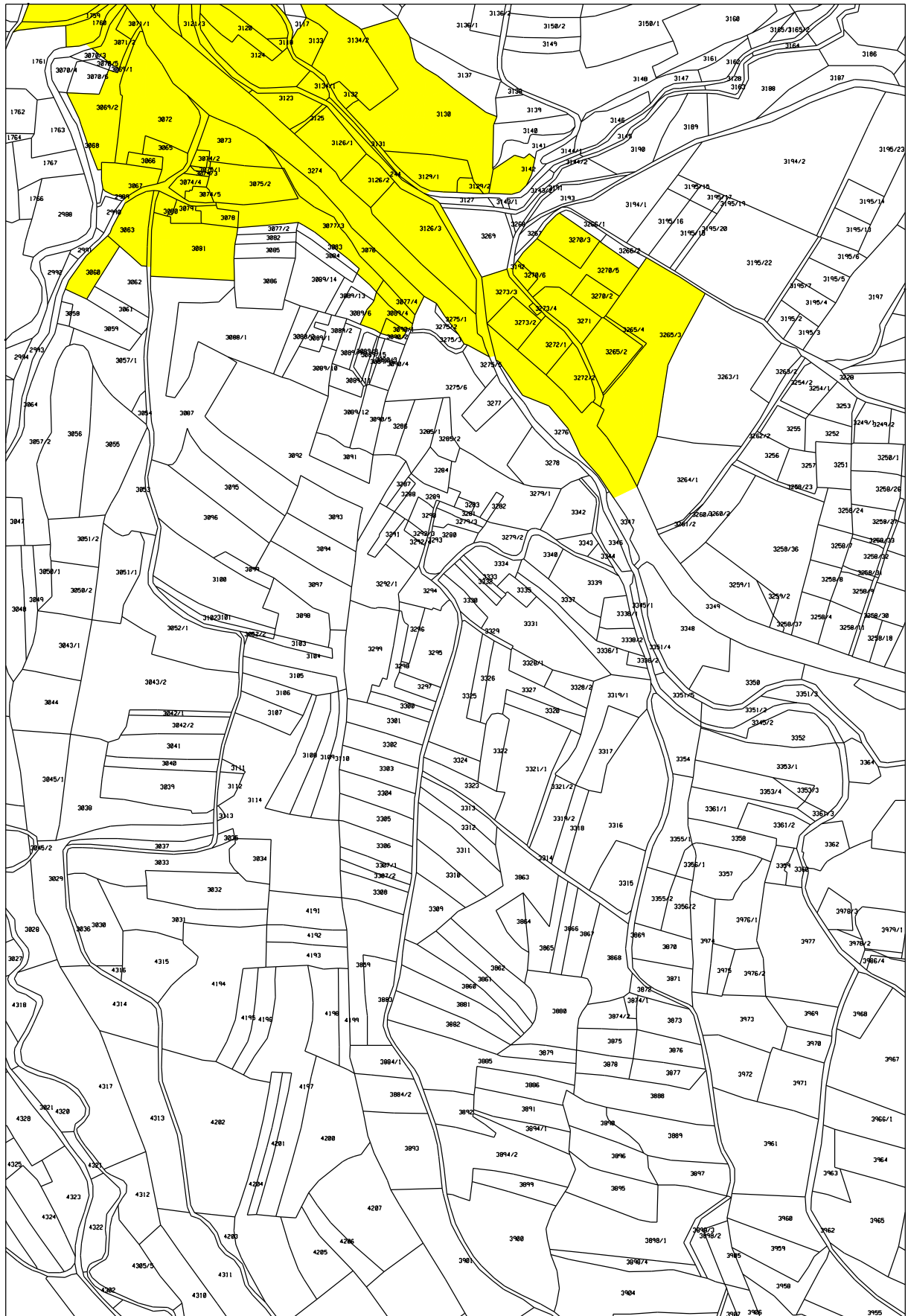
18.

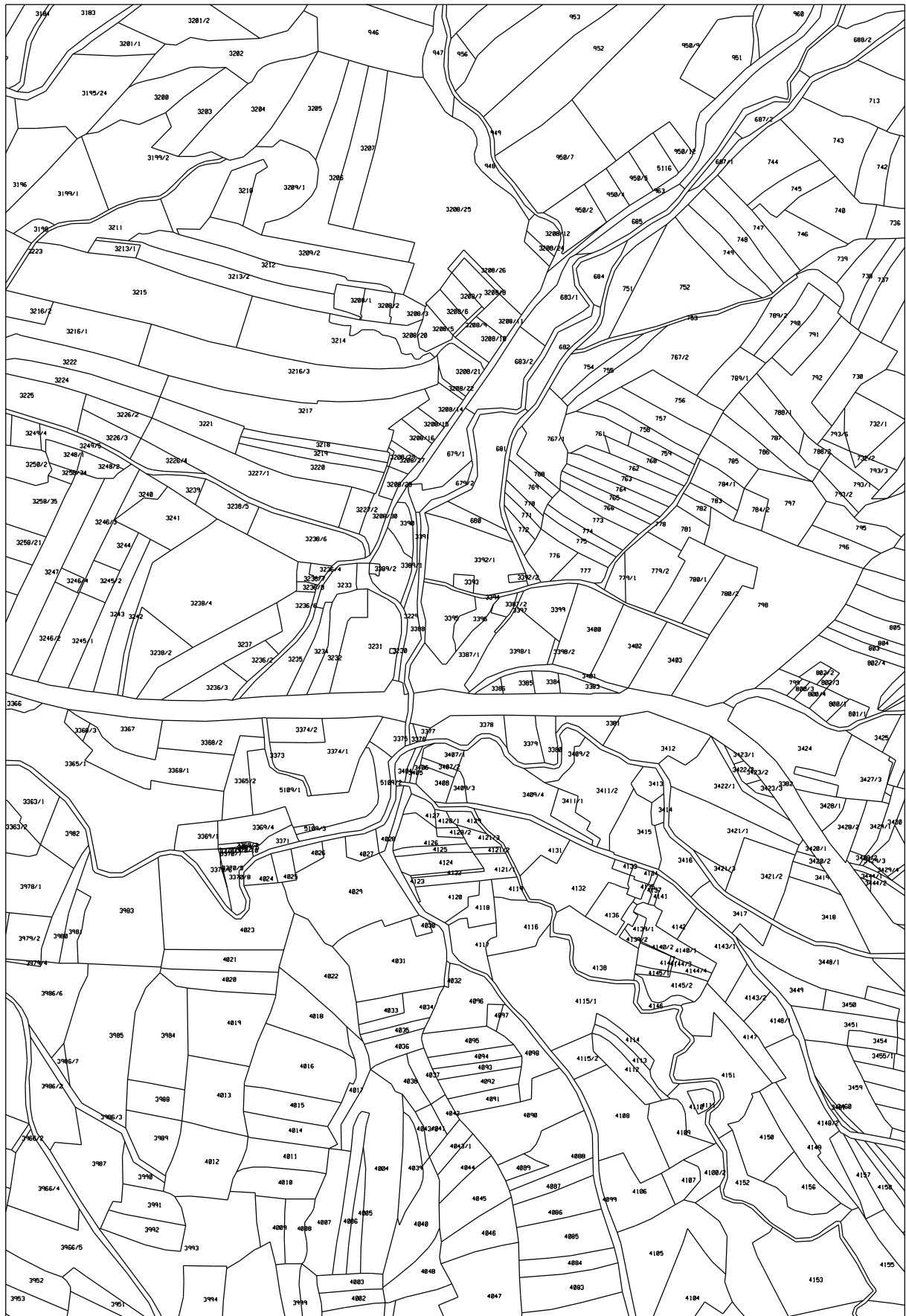
19.

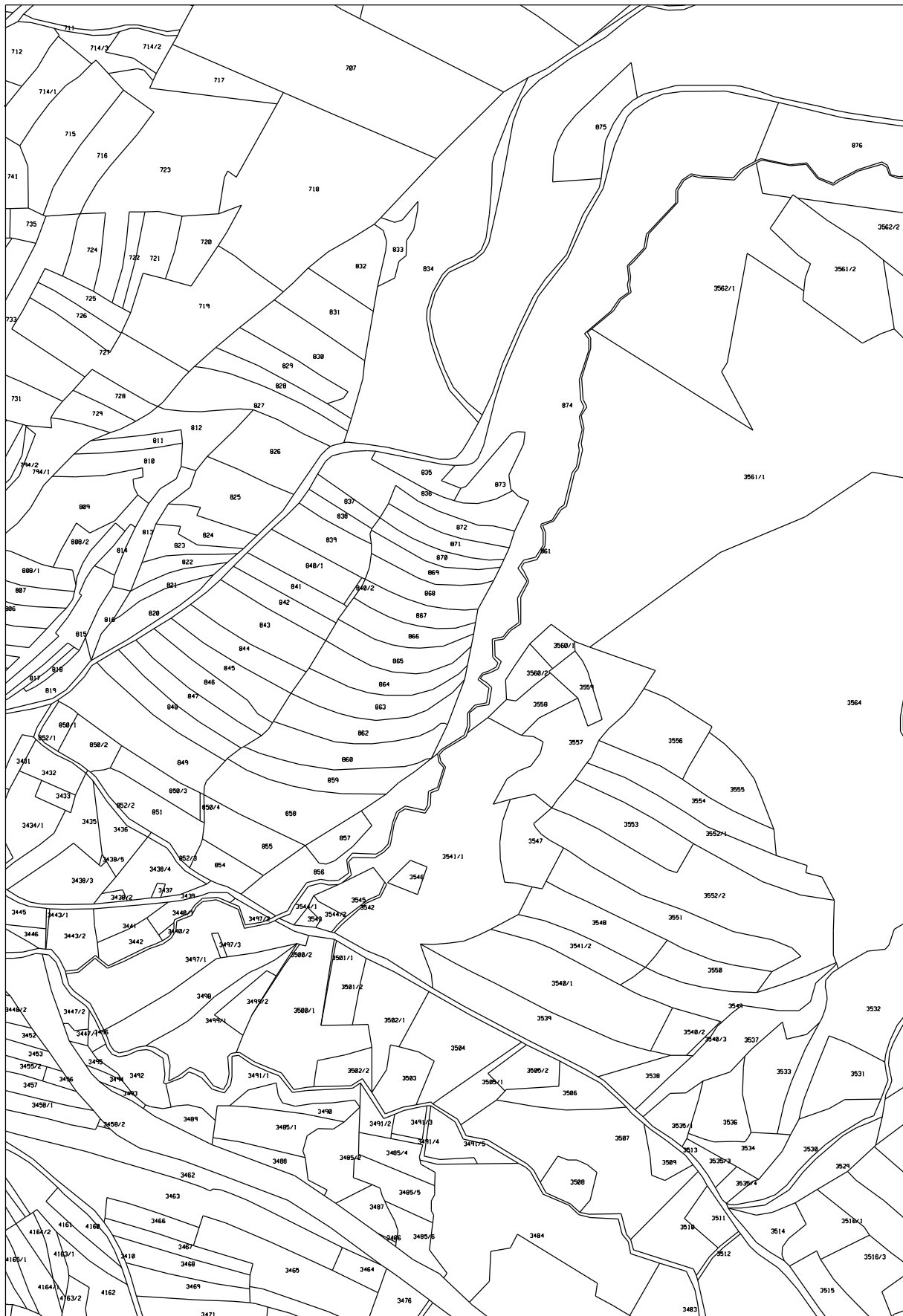
20.

21.

22.

23.

25.

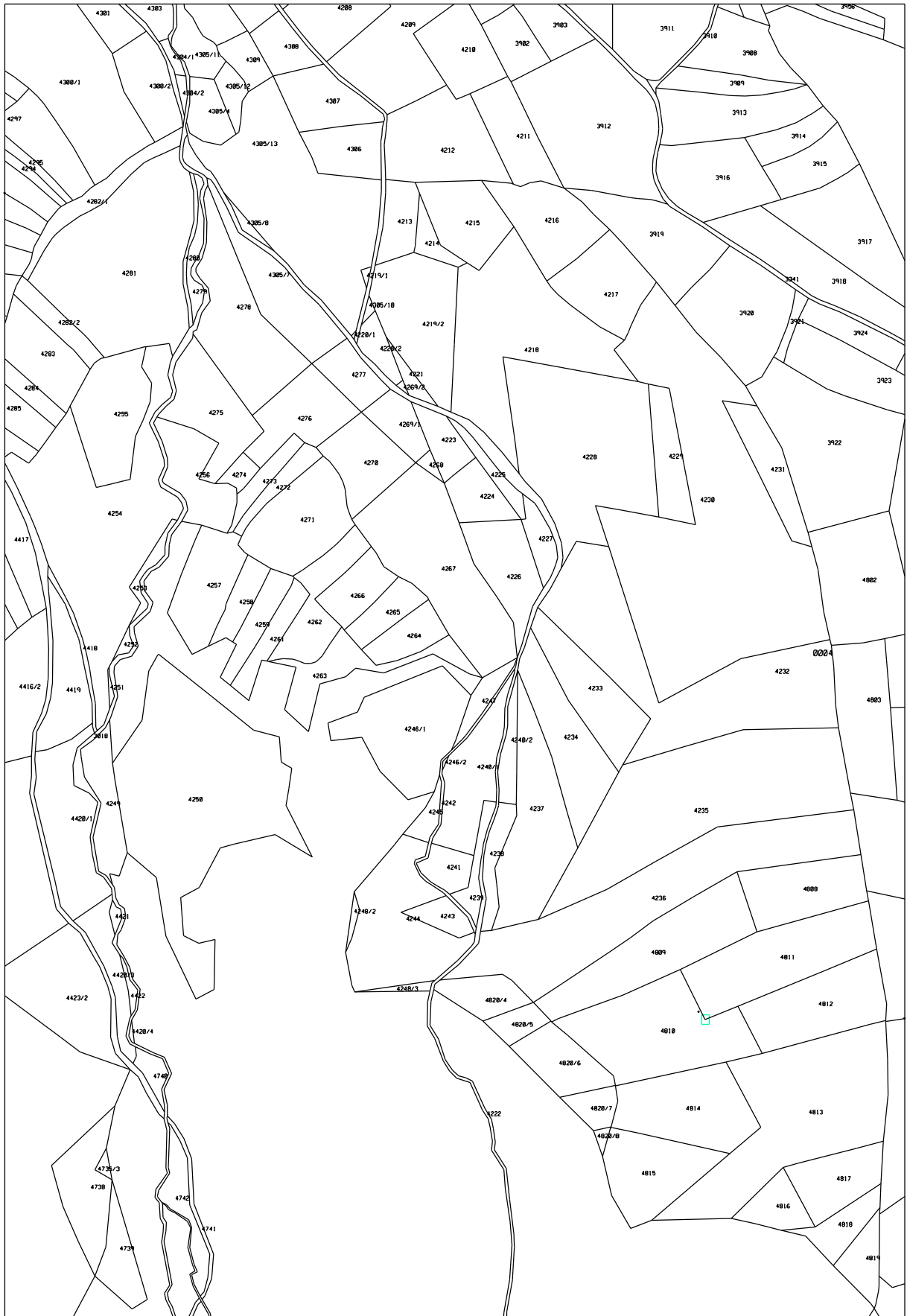
26.

27.

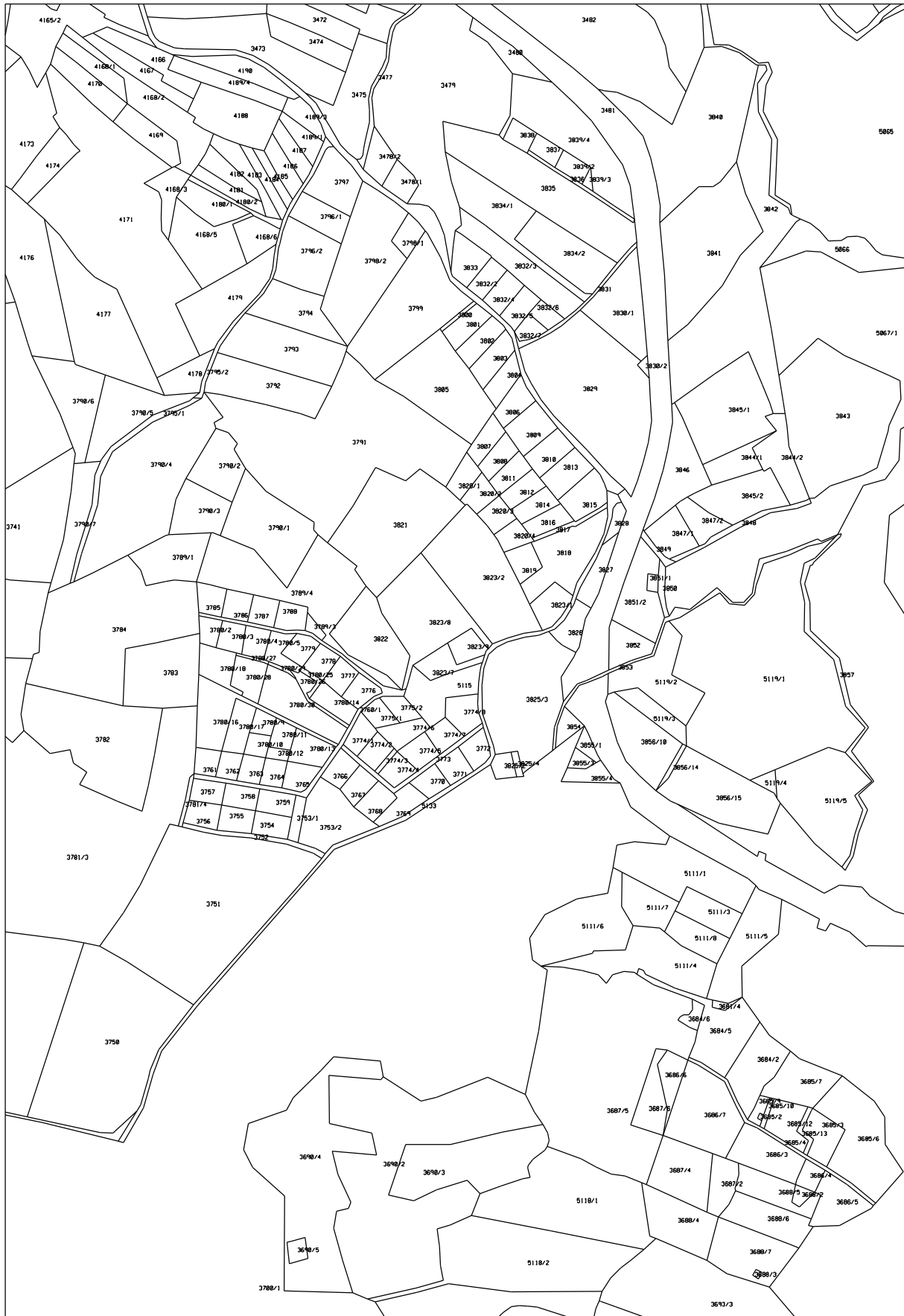
28.

29.

30.

32.

33.

34.

35.

36.

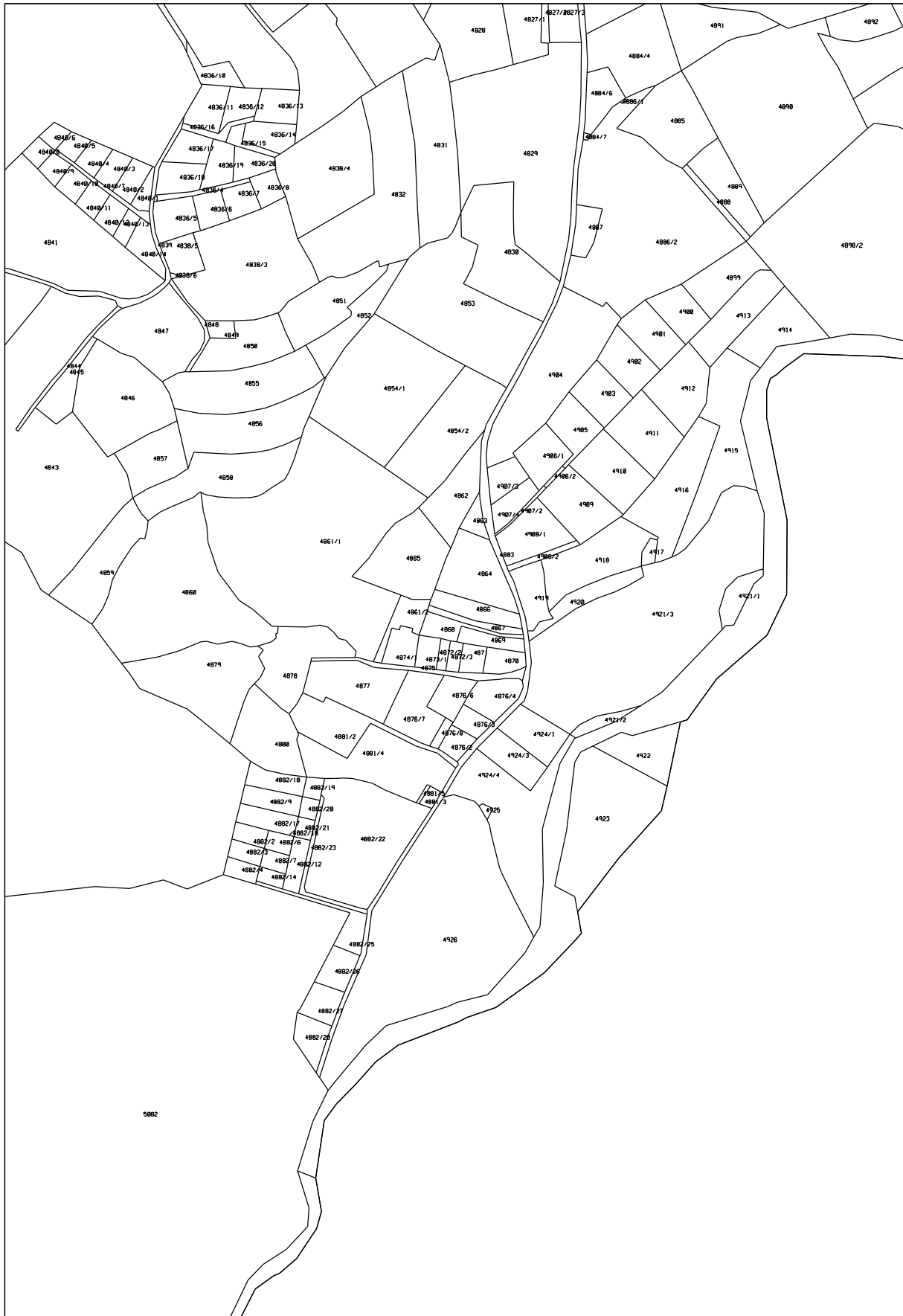
37.

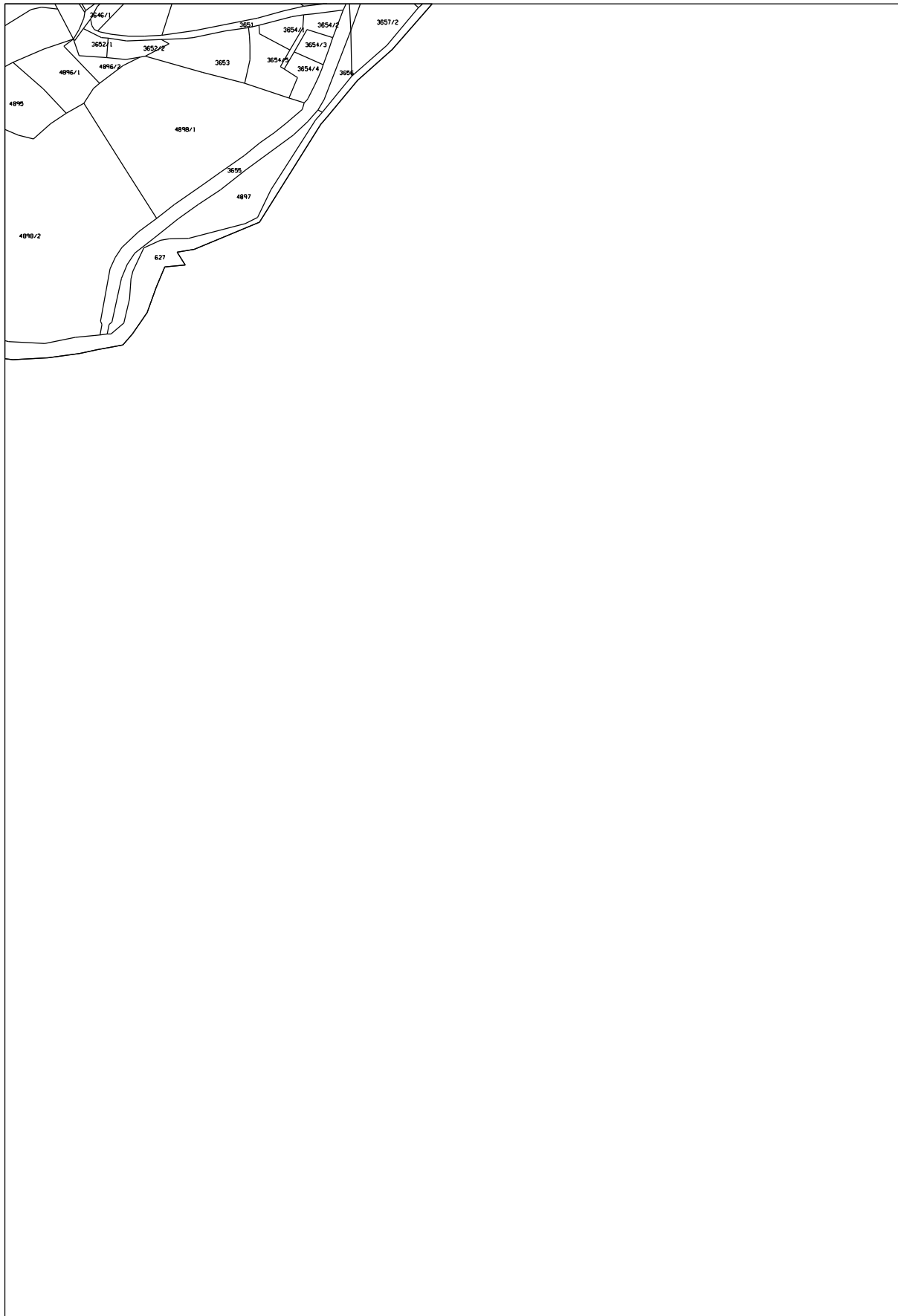
38.

39.

40.

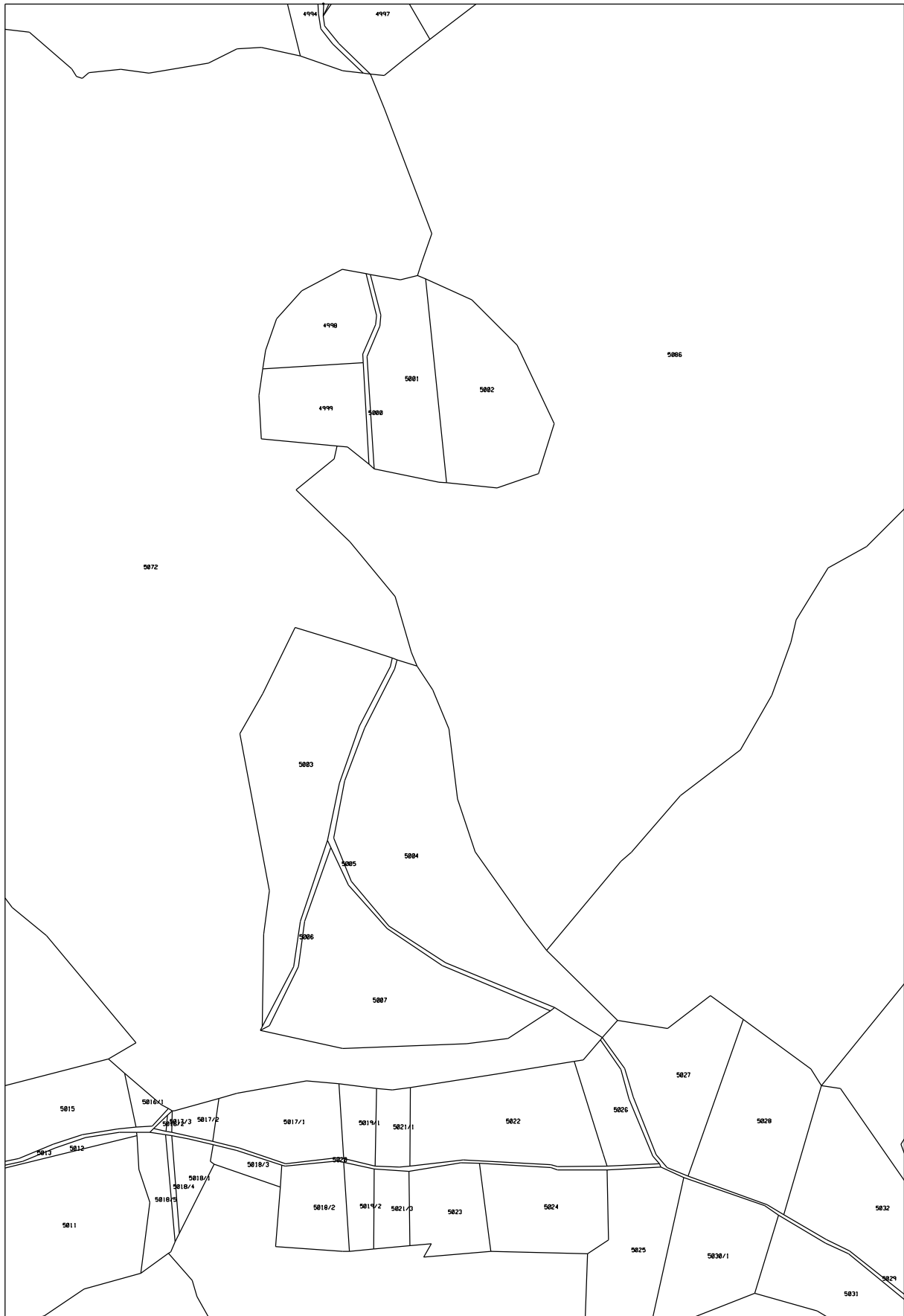
41.

42.

43.

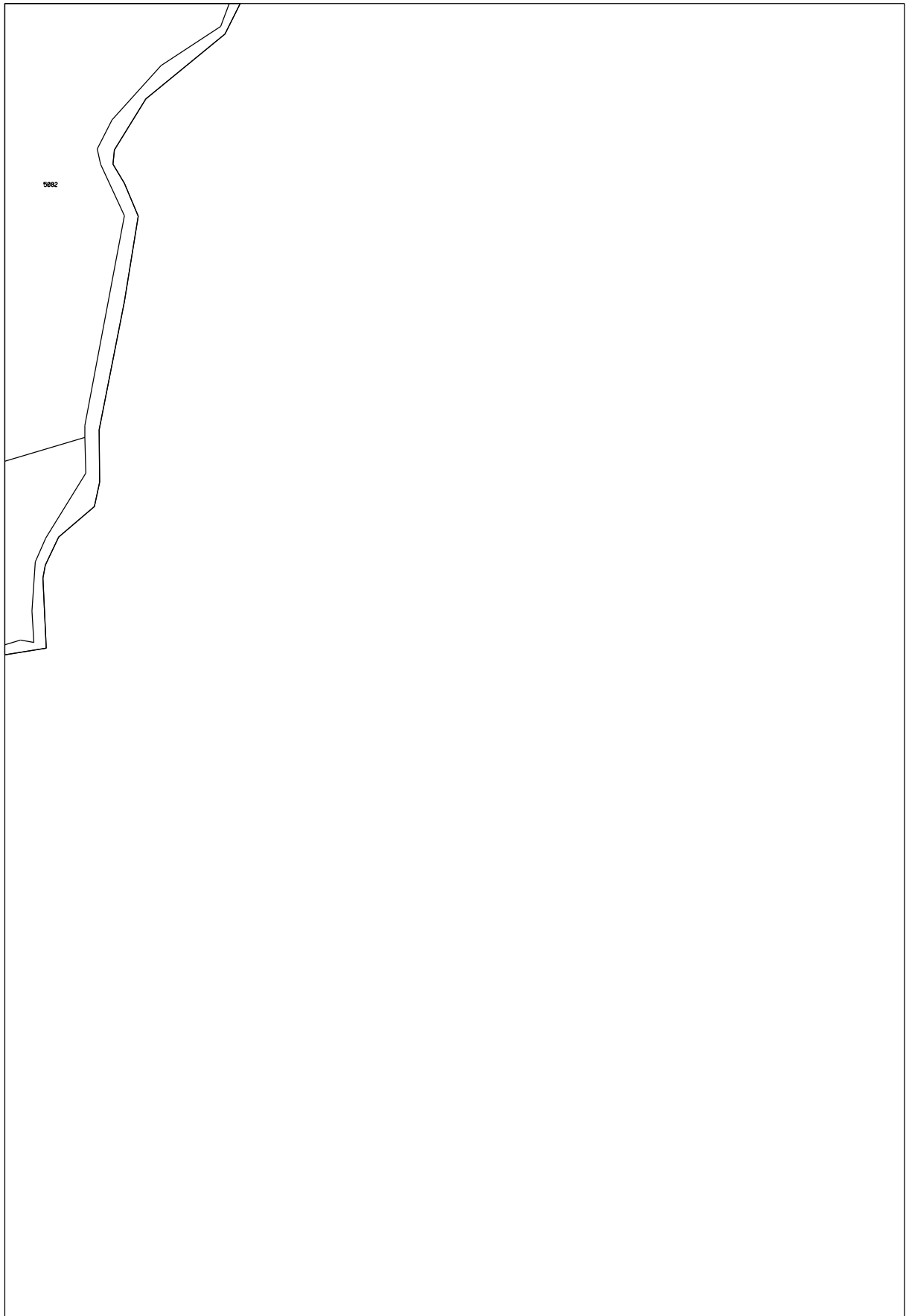
44.

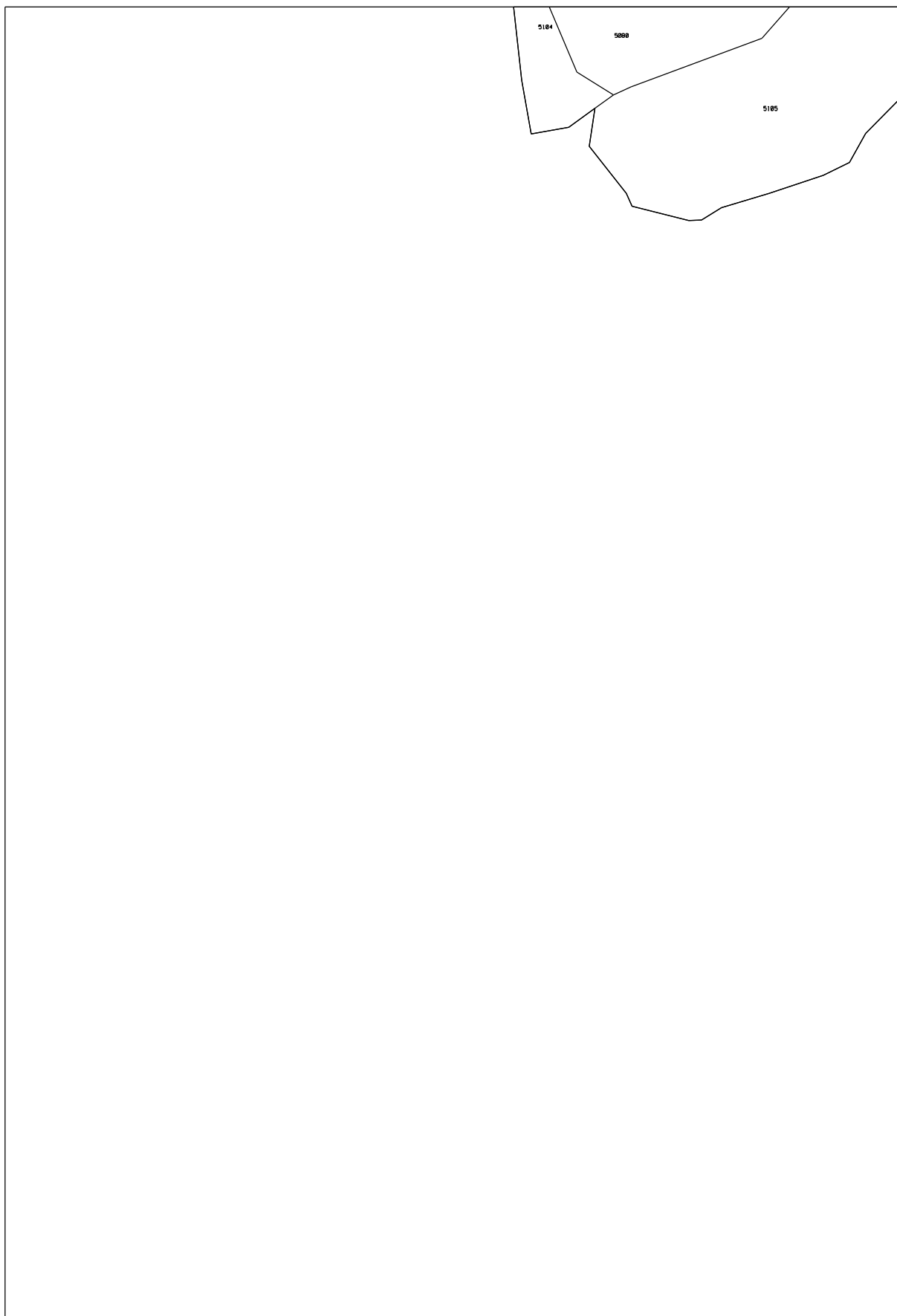
45.

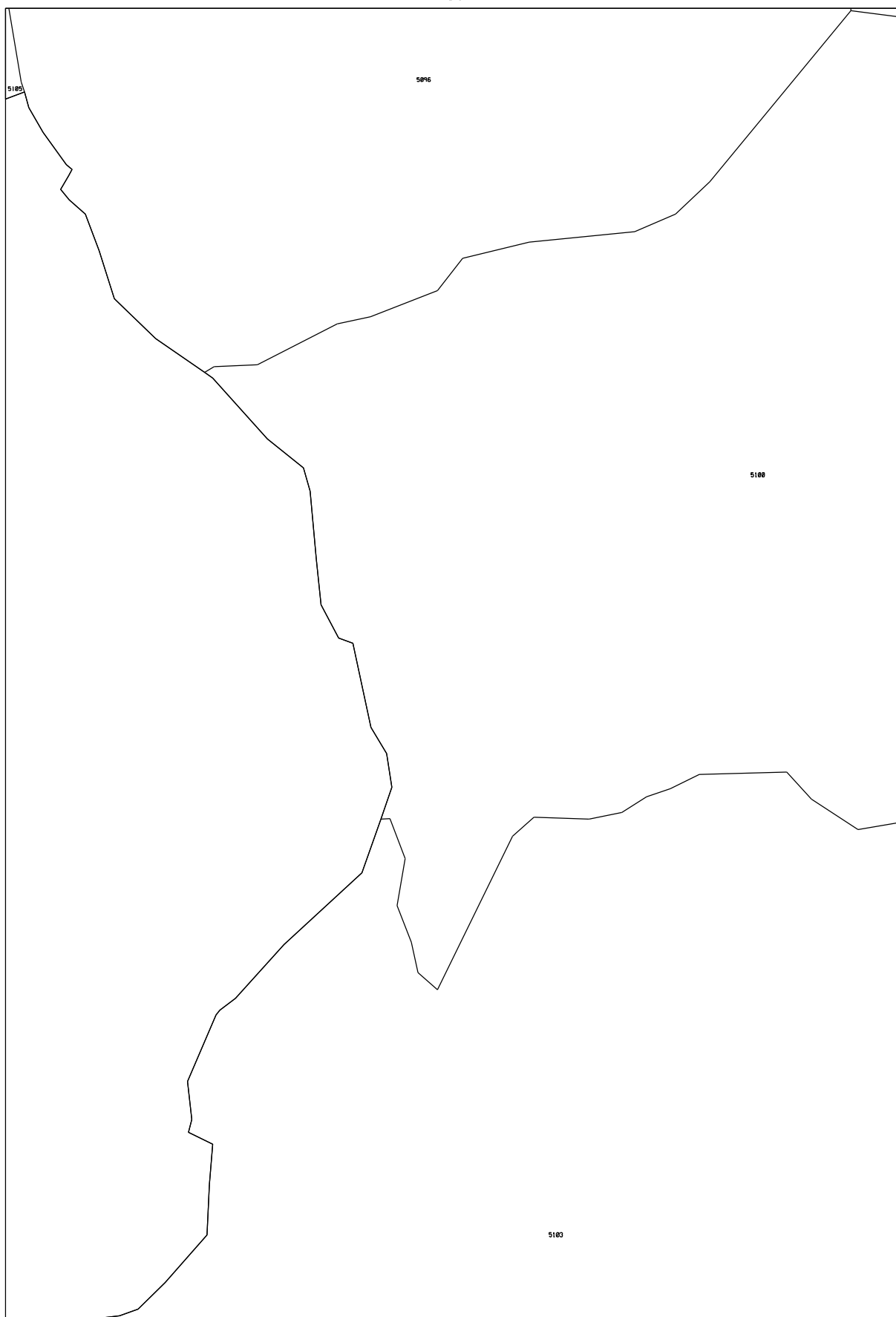
46.

47.

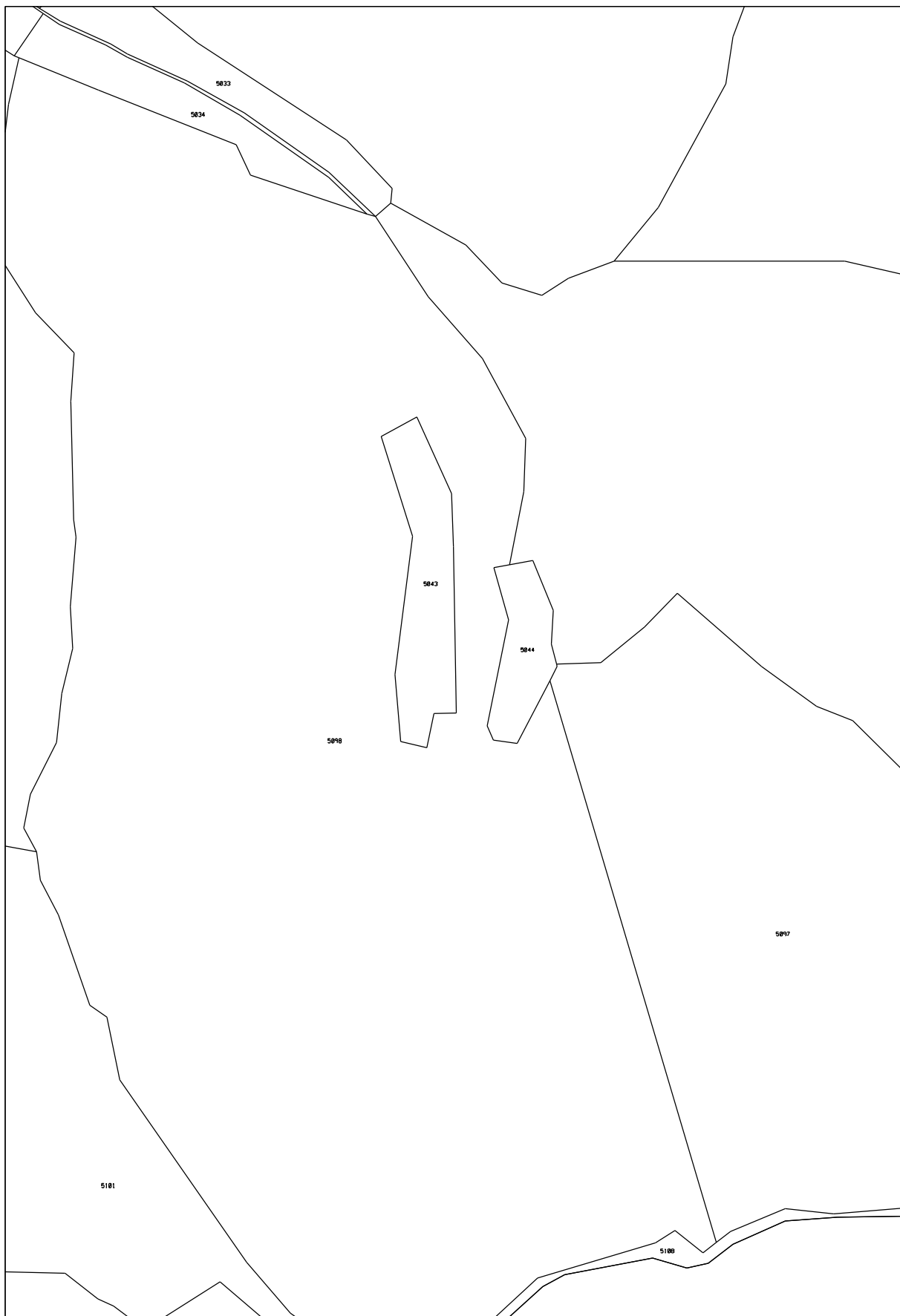
48.

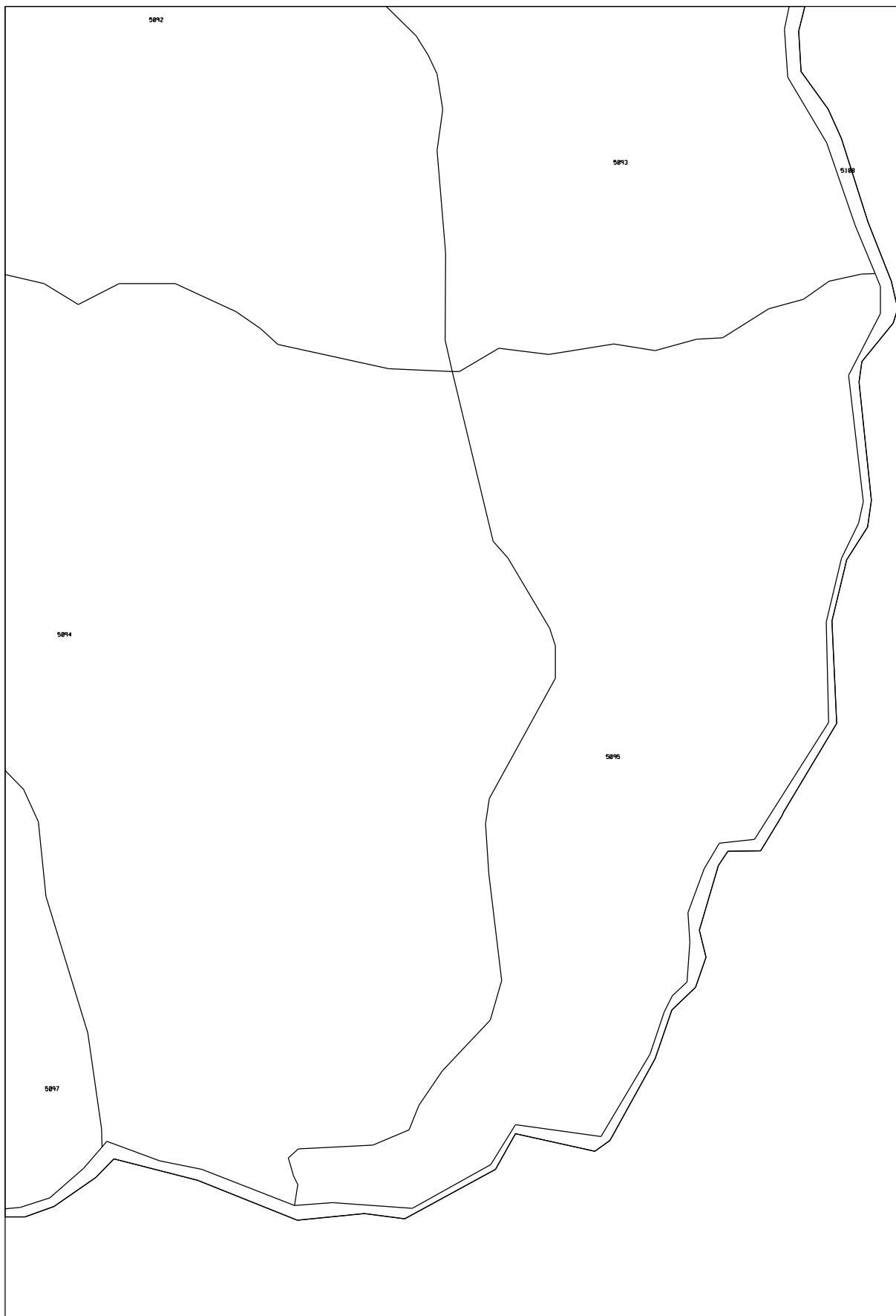
49.

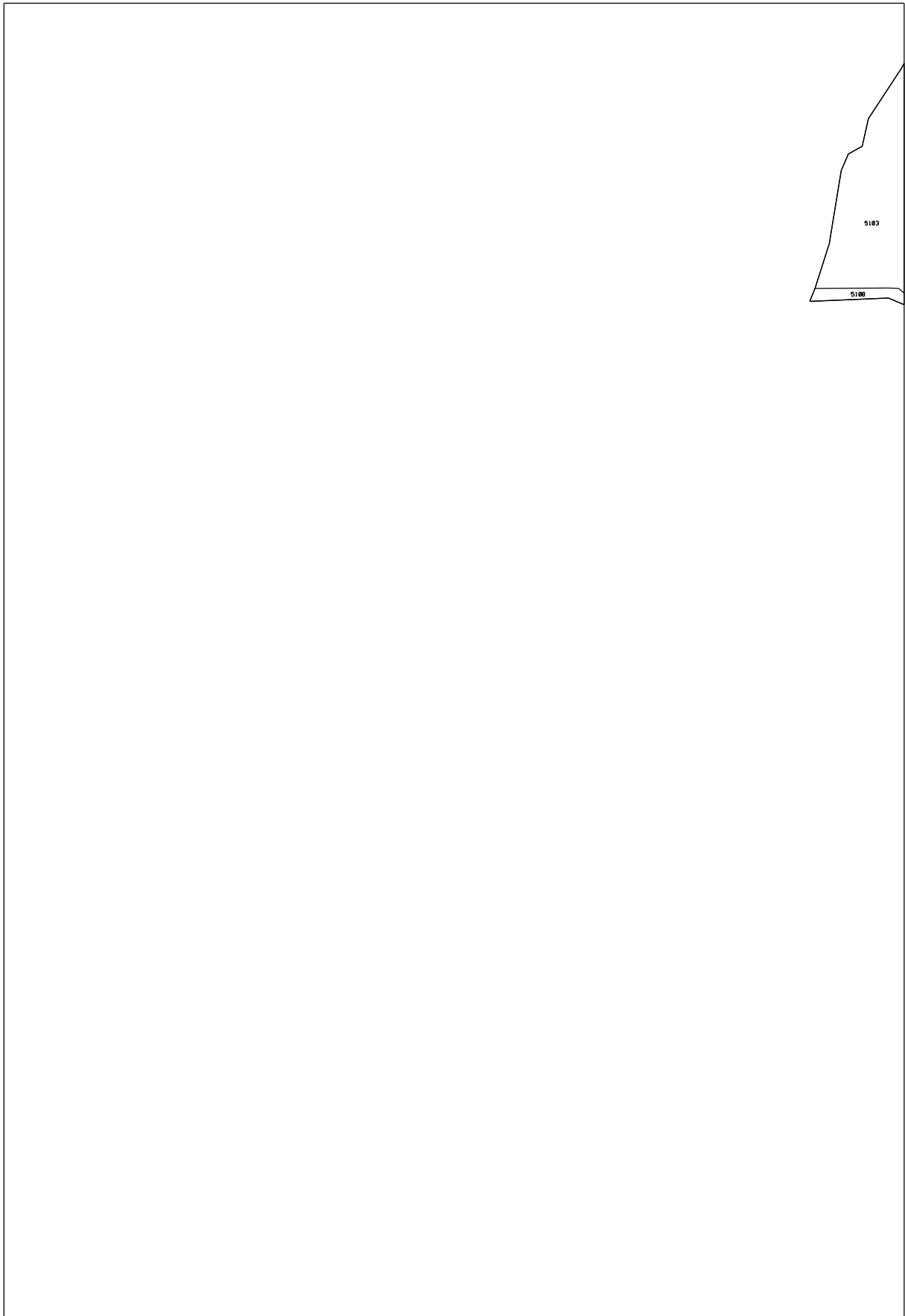
50.

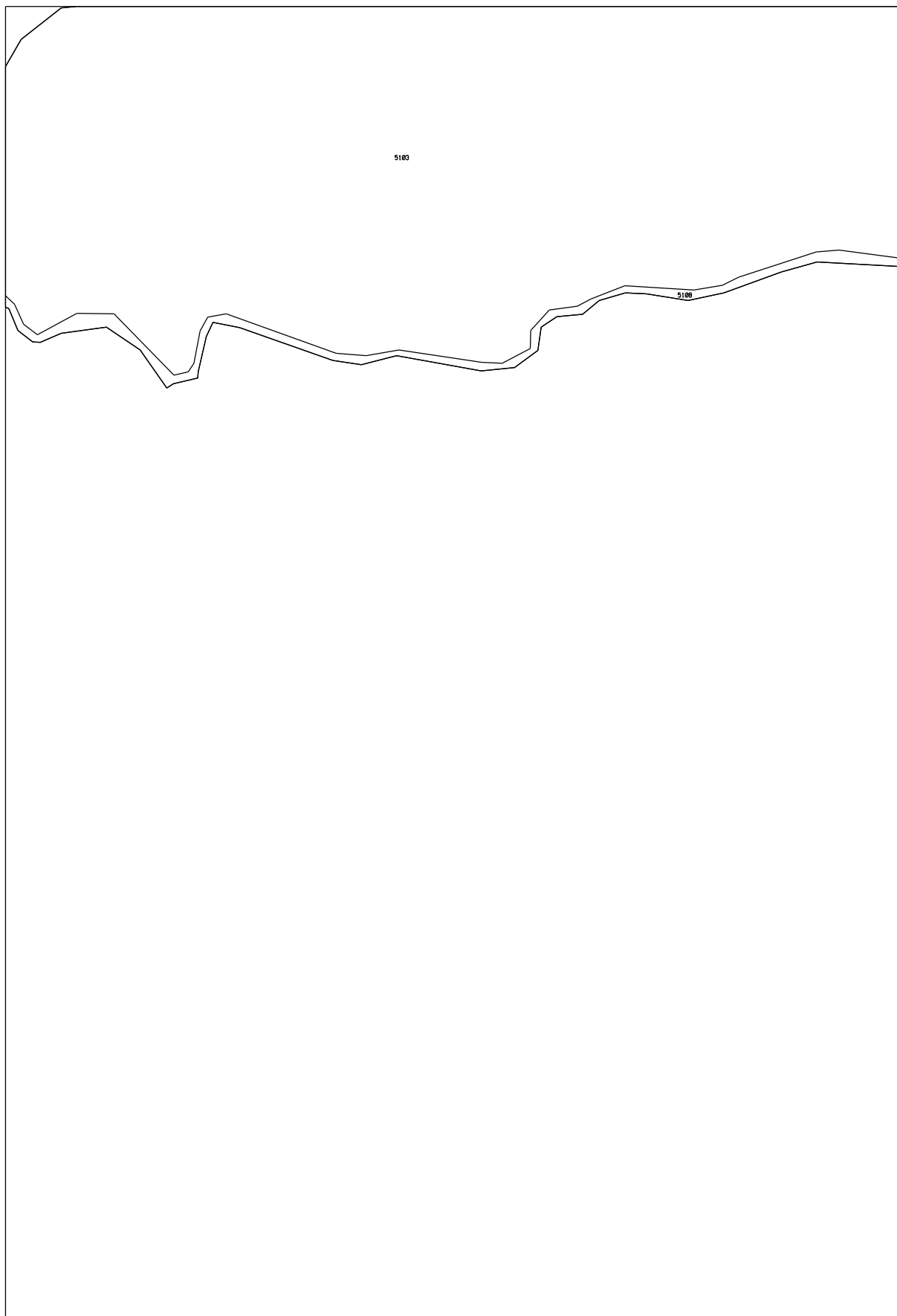
51.

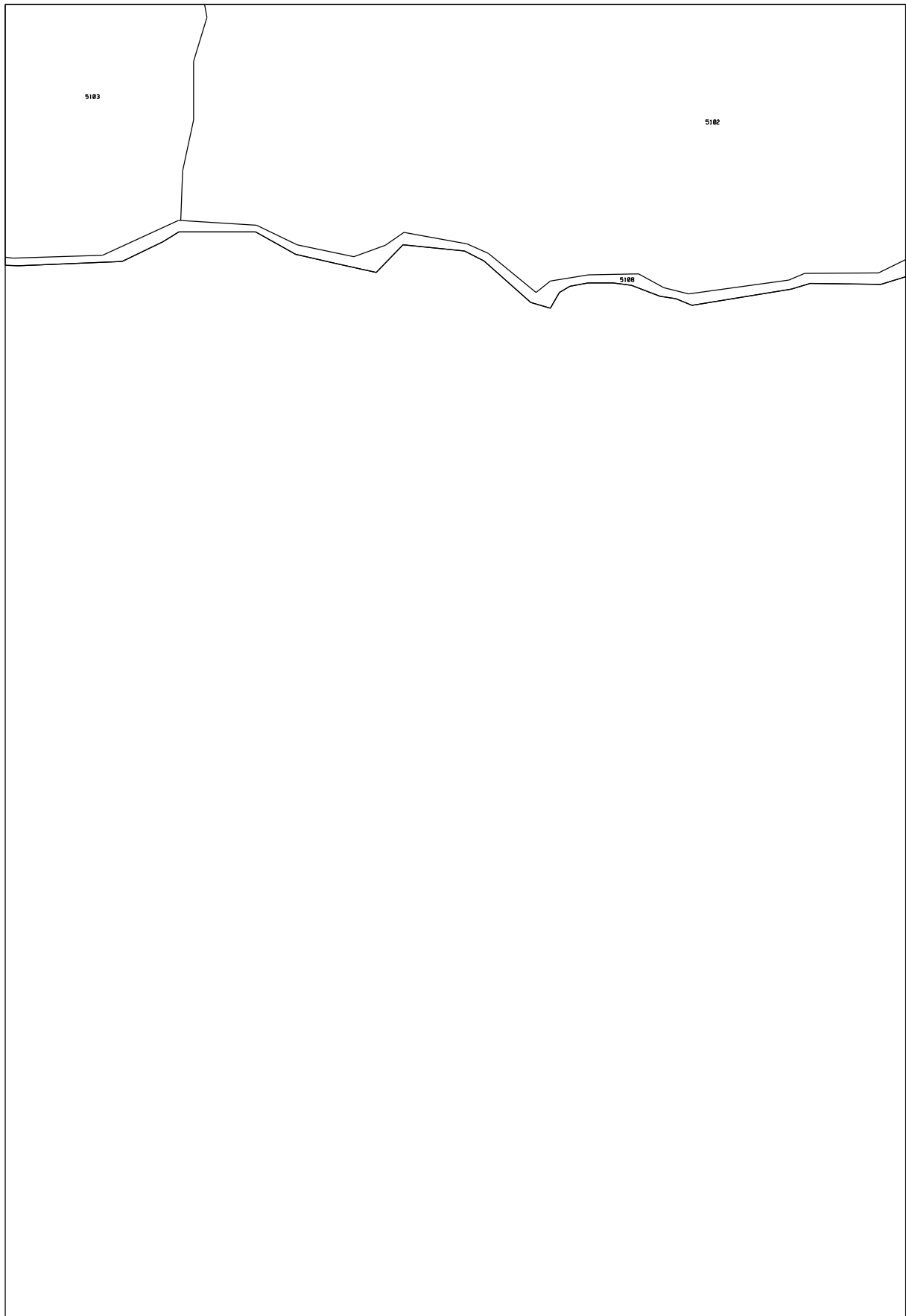
52.

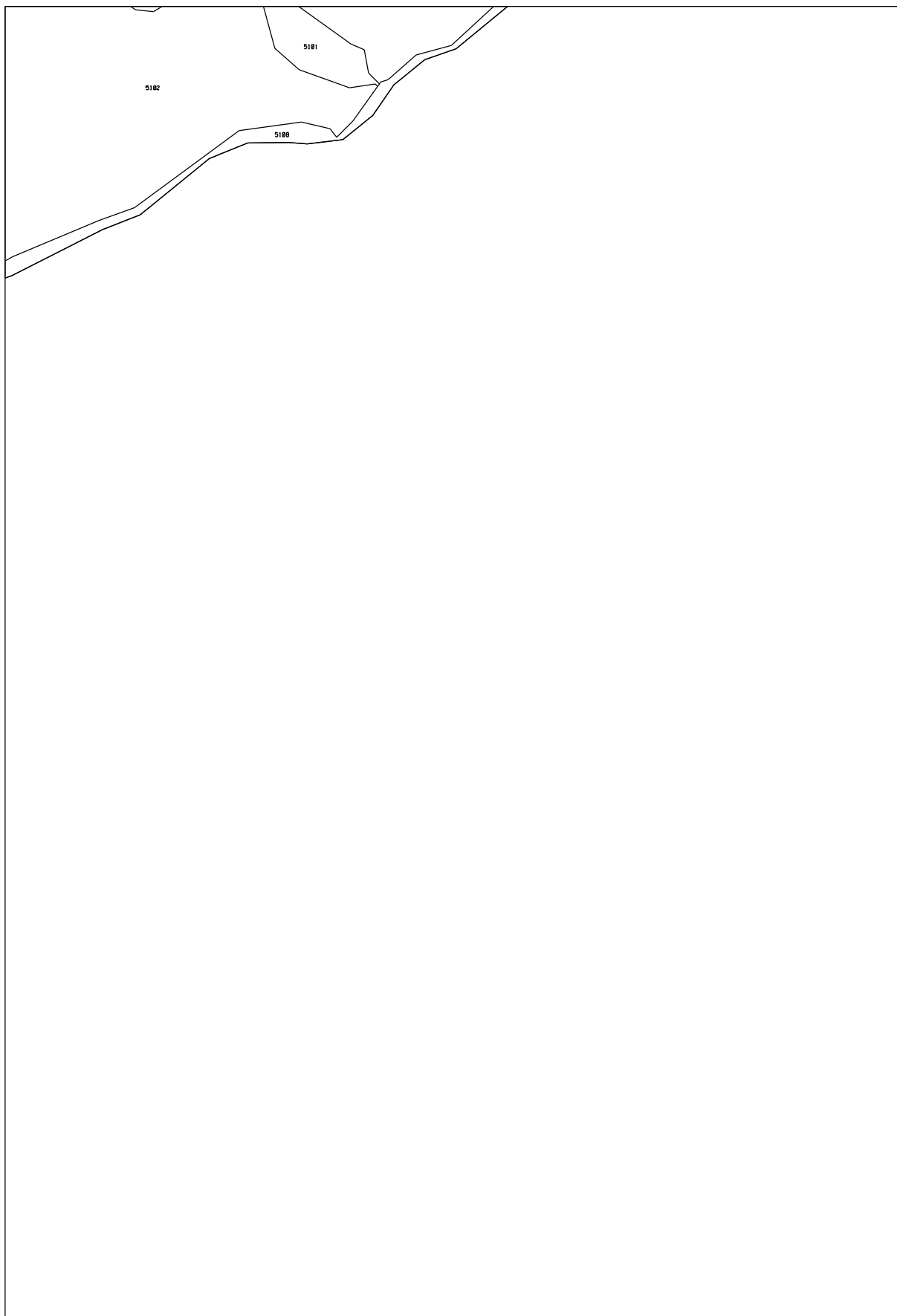
53.

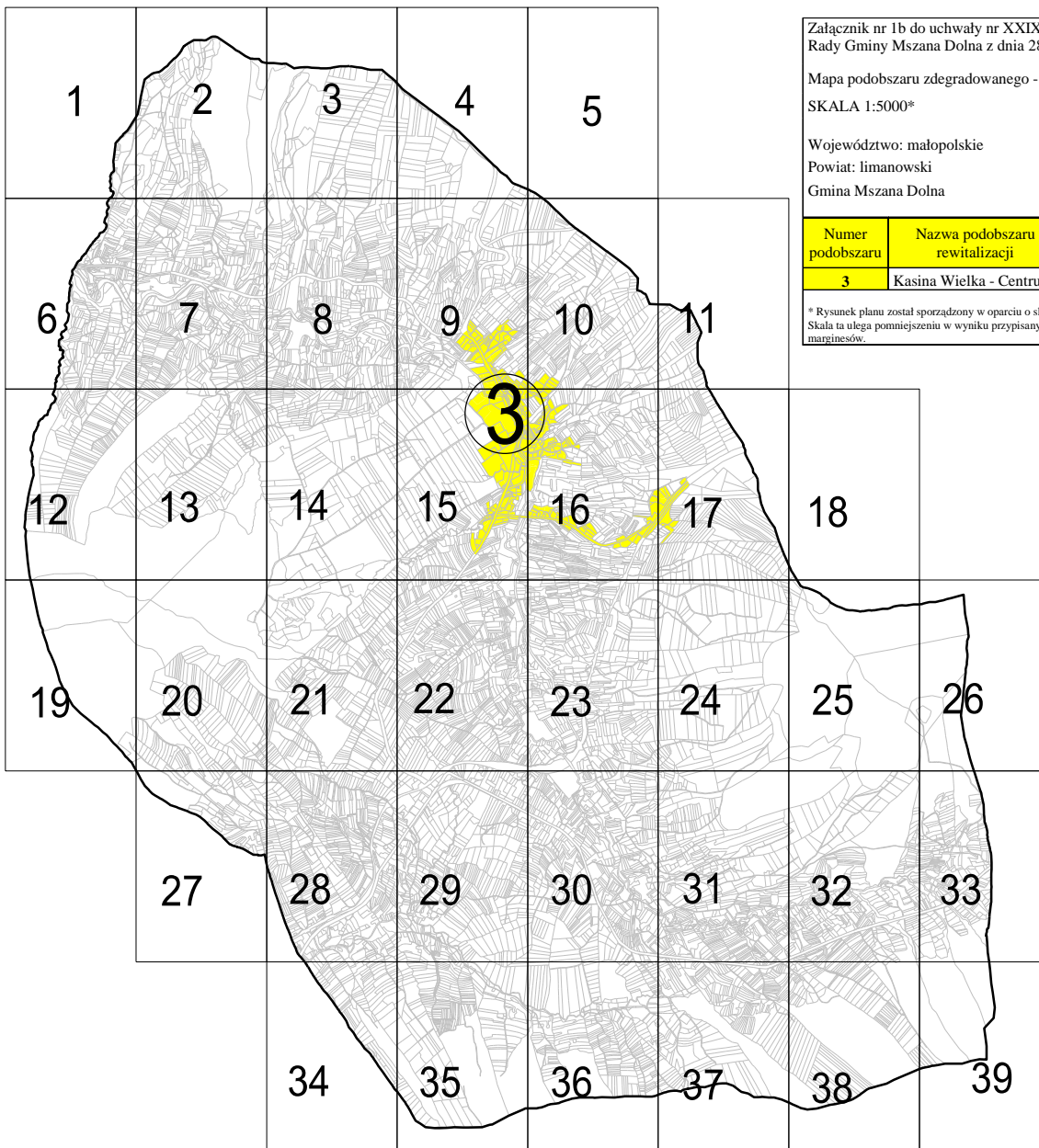

54.

55.

Załącznik nr 1b do uchwały nr XXIX/292/2016
Rady Gminy Mszana Dolna z dnia 28 listopada 2016r.

Mapa podobszaru zdegradowanego - Kasina Wielka
SKALA 1:5000*

Województwo: małopolskie
Powiat: limanowski
Gmina Mszana Dolna

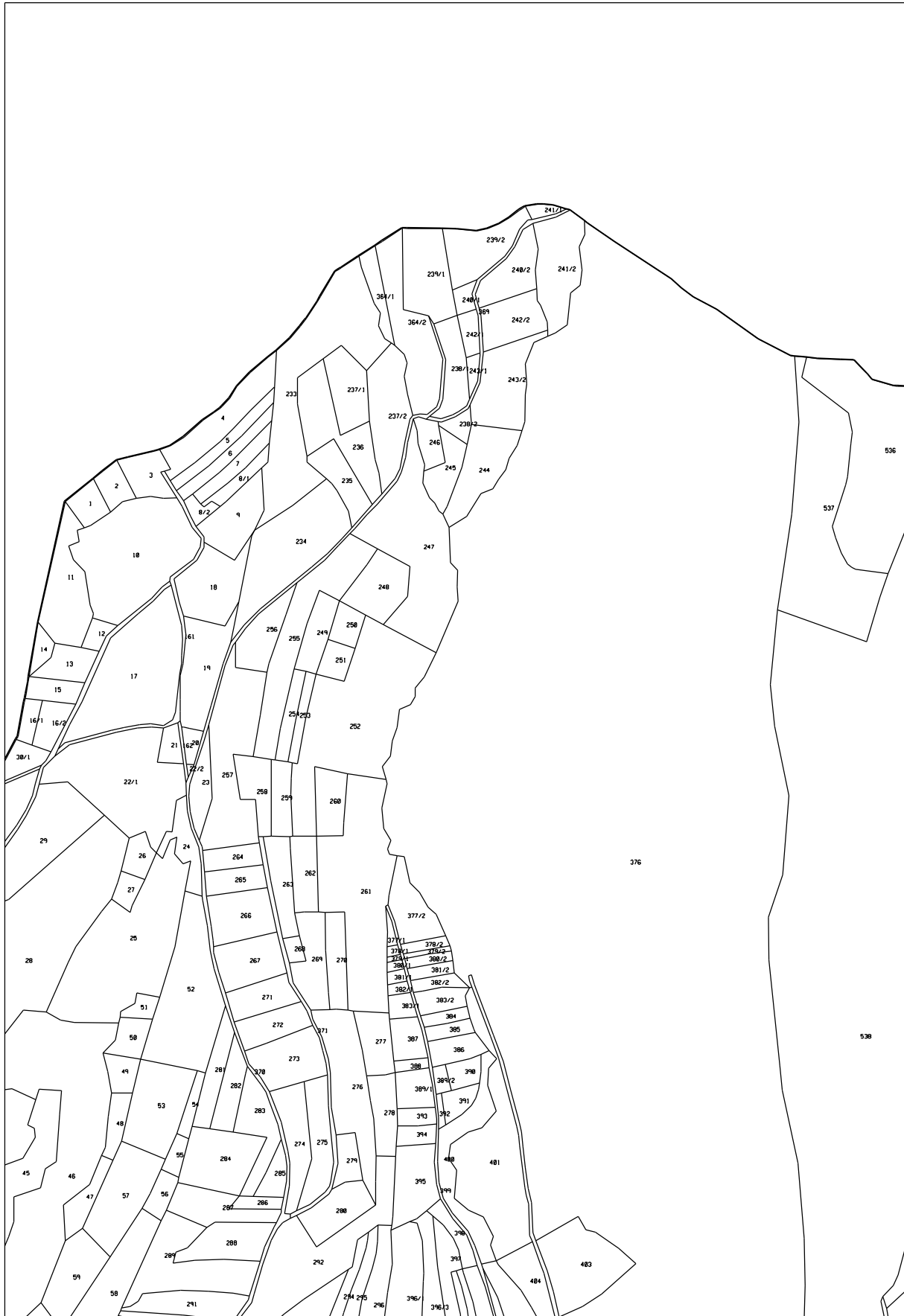
Numer podobszaru	Nazwa podobszaru rewitalizacji	Powierzchnia (ha)
3	Kasina Wielka - Centrum	48,45

* Rysunek planu został sporządzony w oparciu o skalę źródłową 1:5000. Skala ta ulega pomniejszeniu w wyniku przypisanych prawem odległości marginesów.

1.

2.

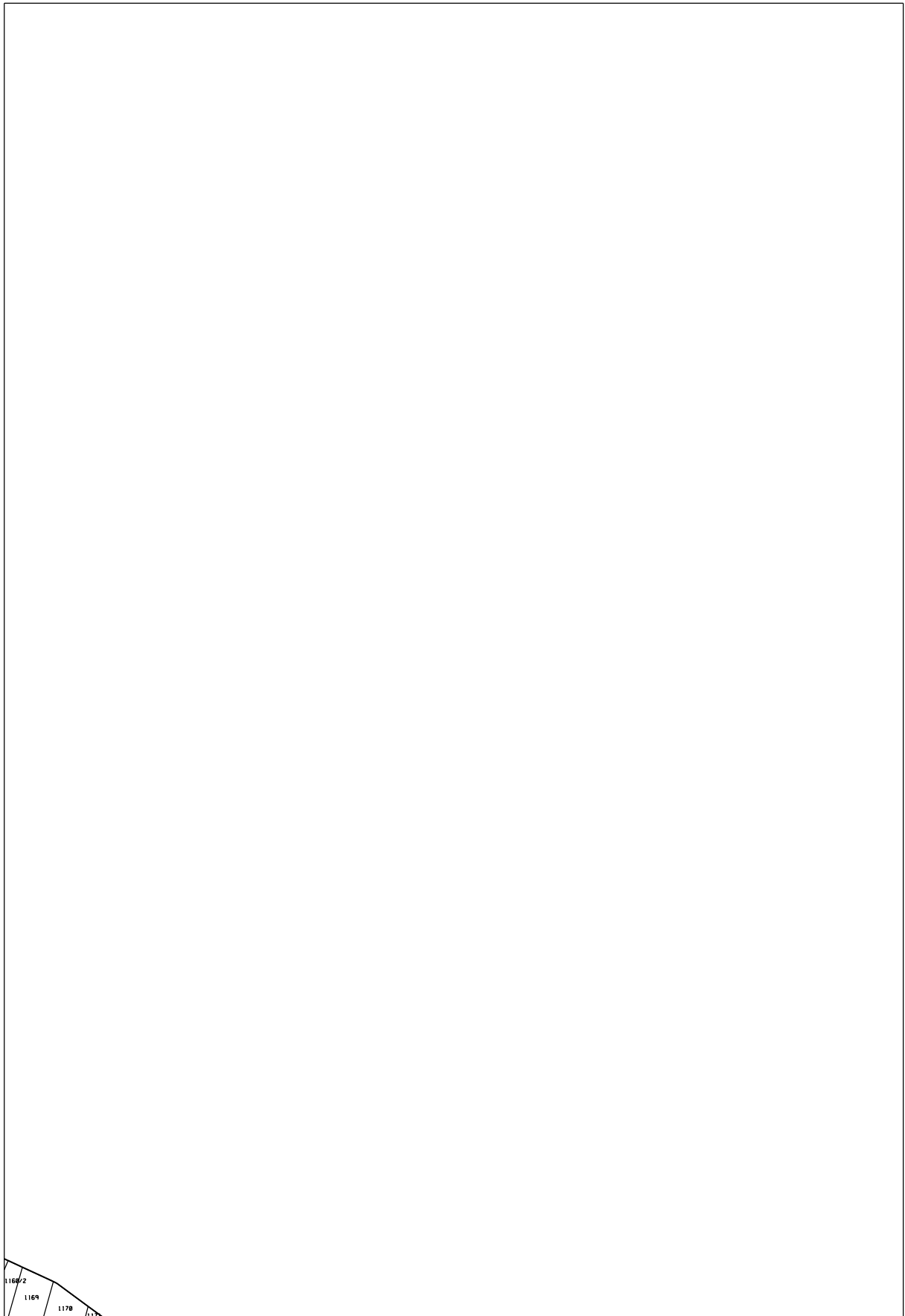
3.

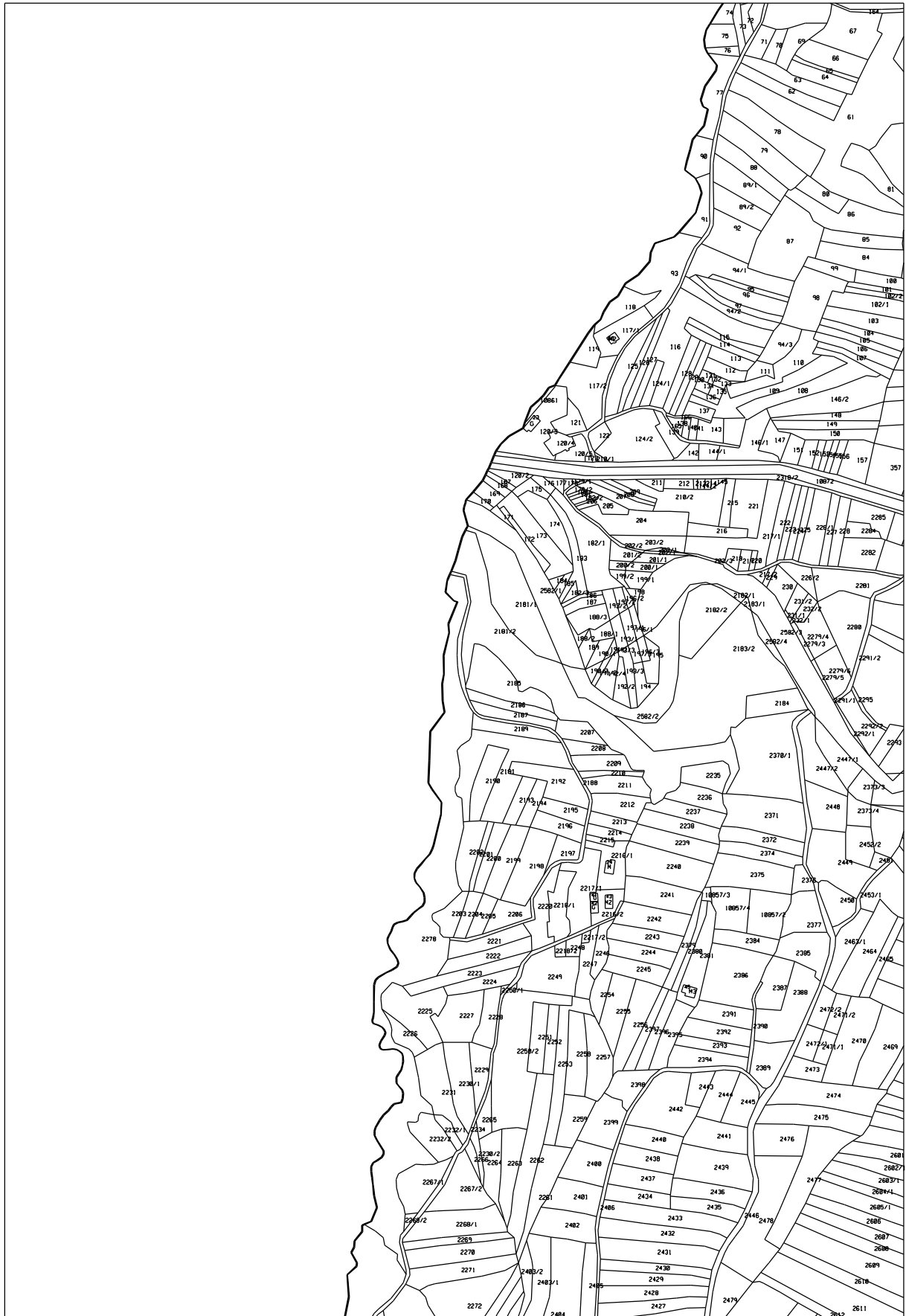
4.

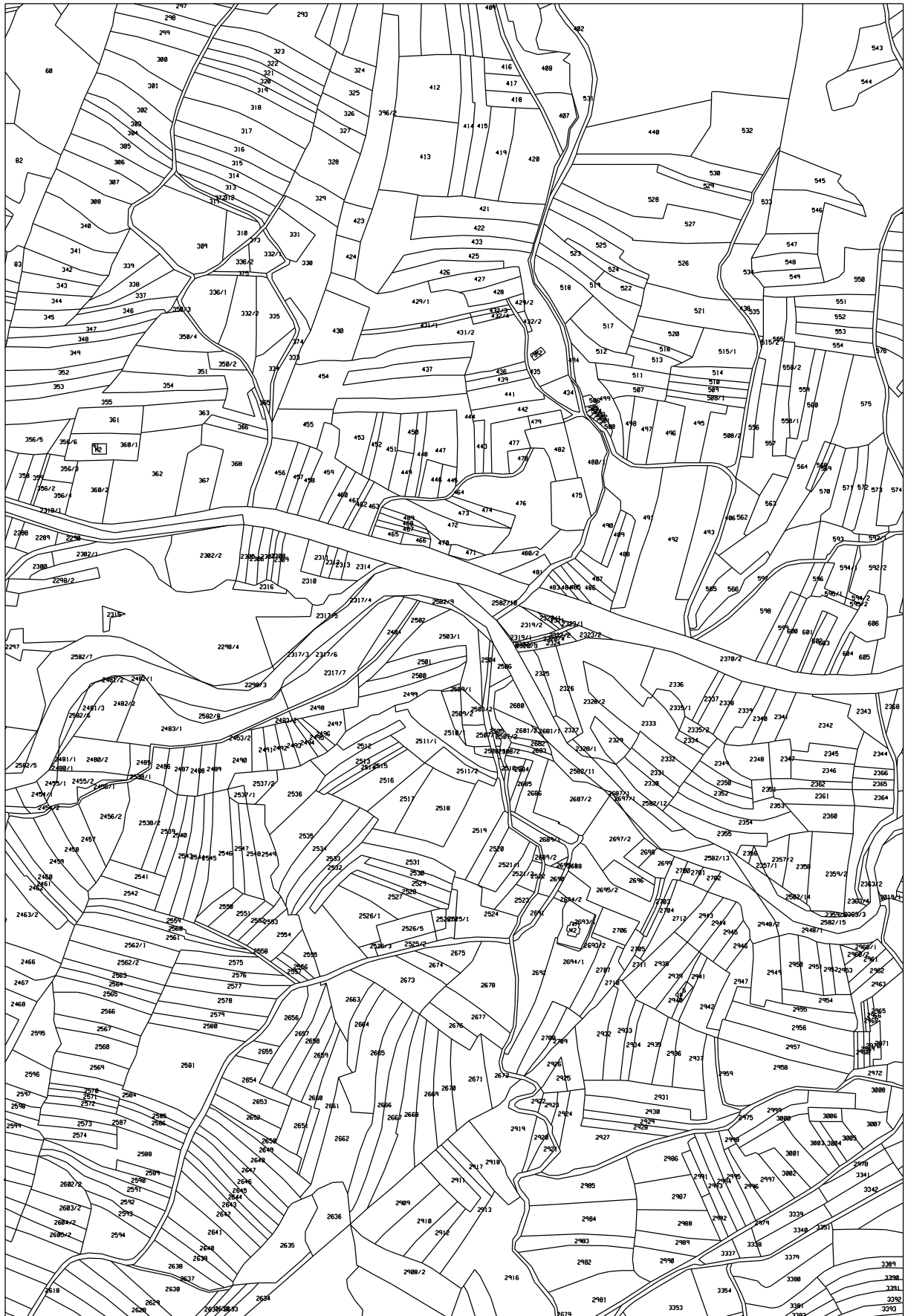
5.

6.

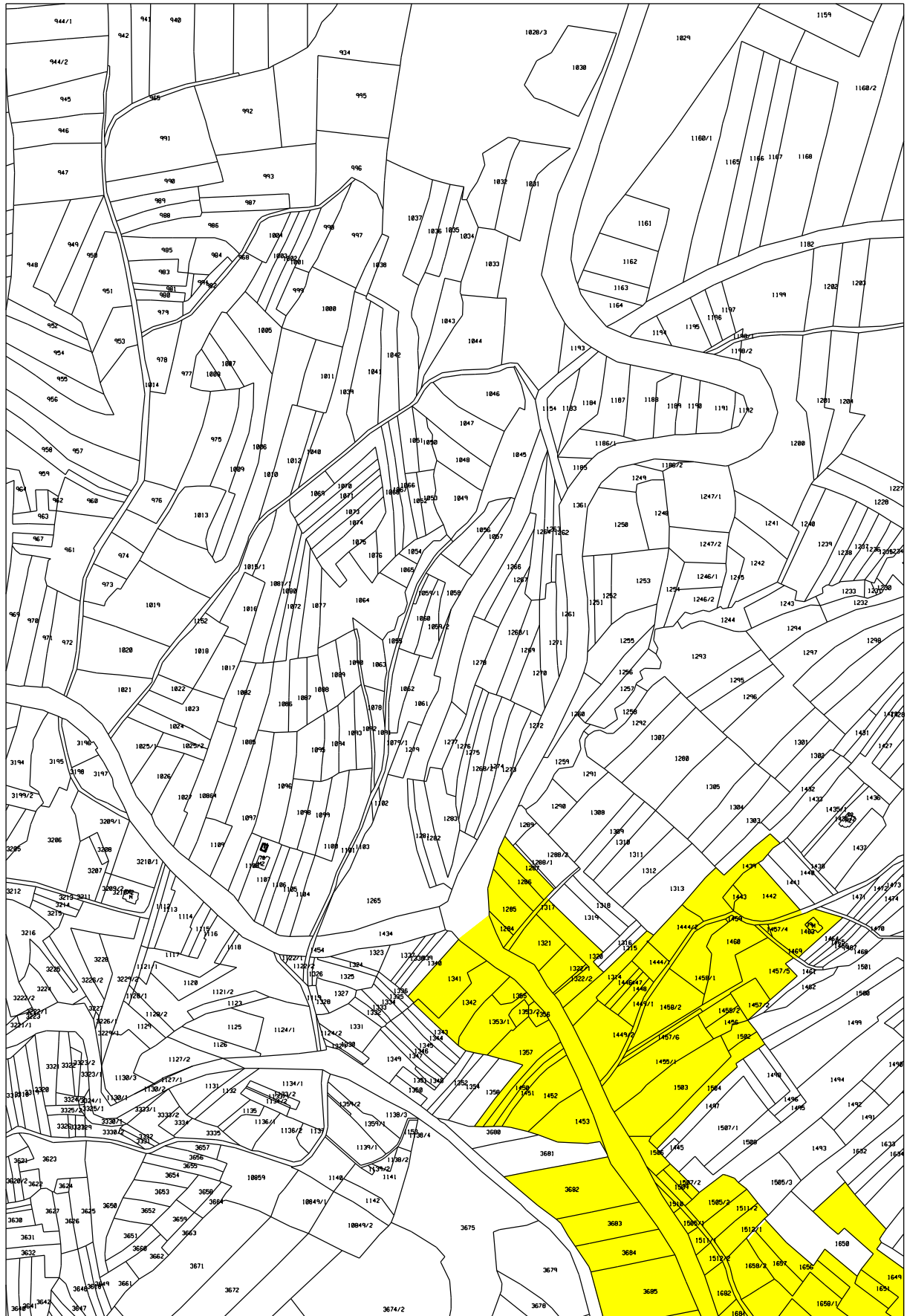
7.

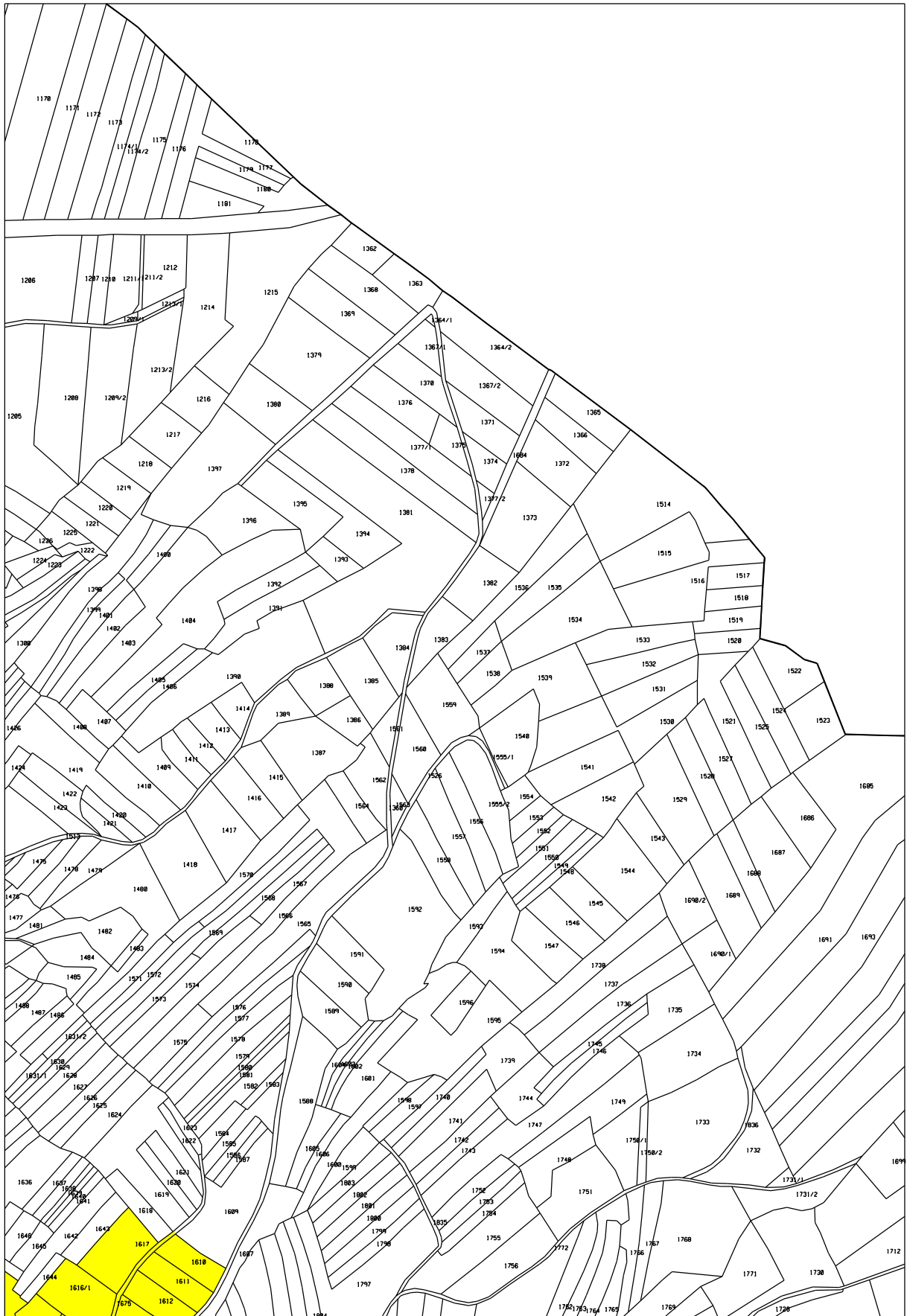
8.

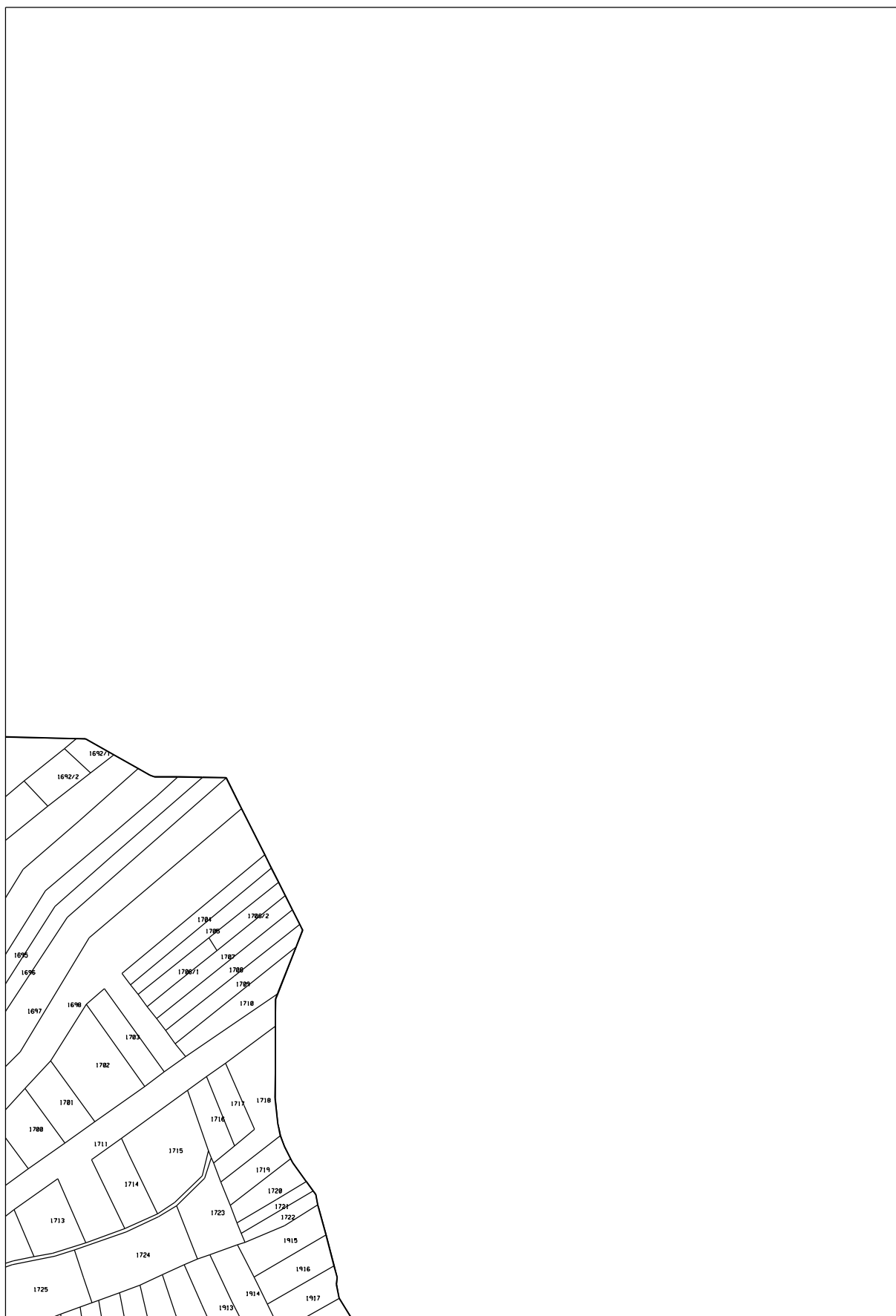
9.

10.

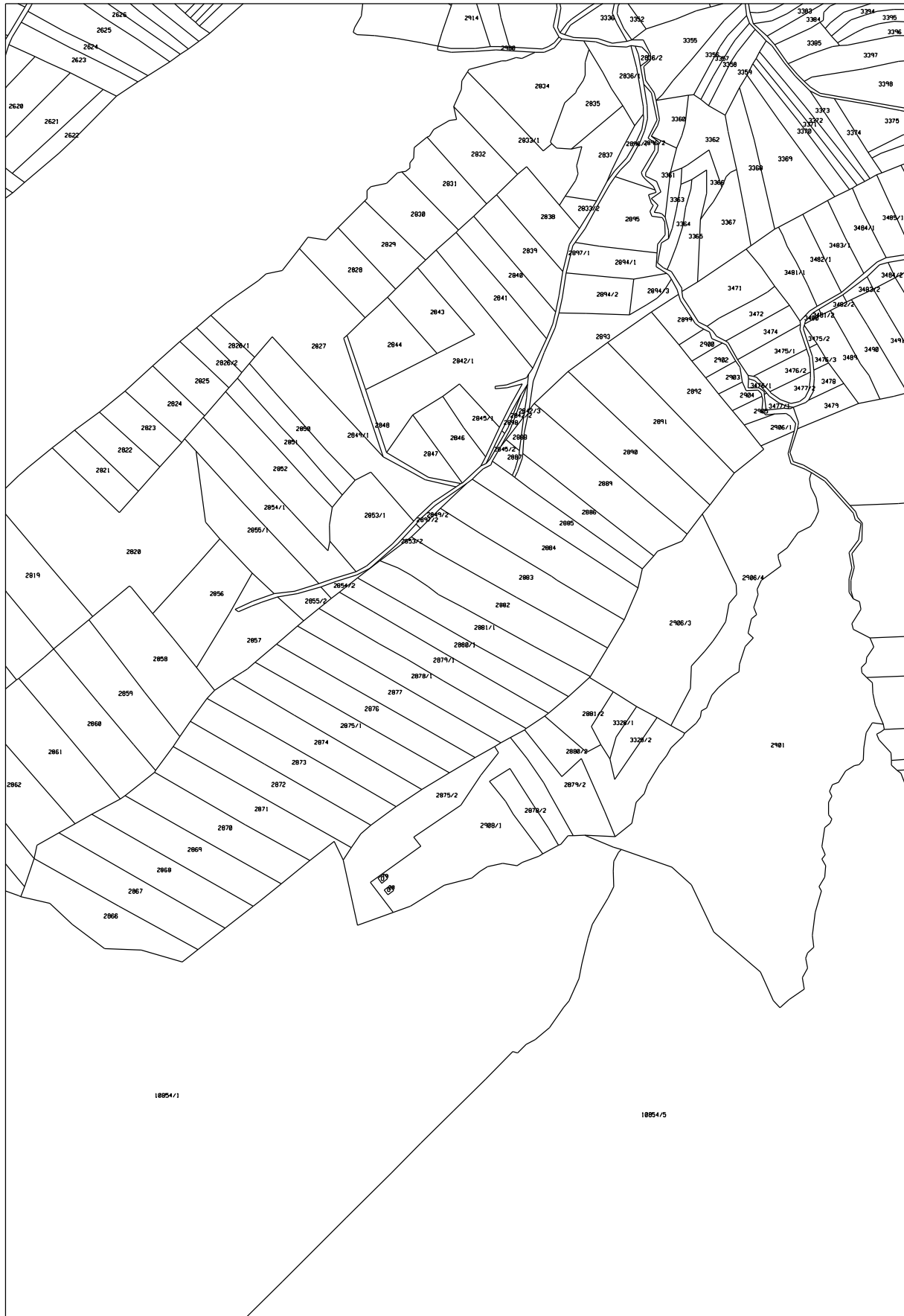
11.

12.

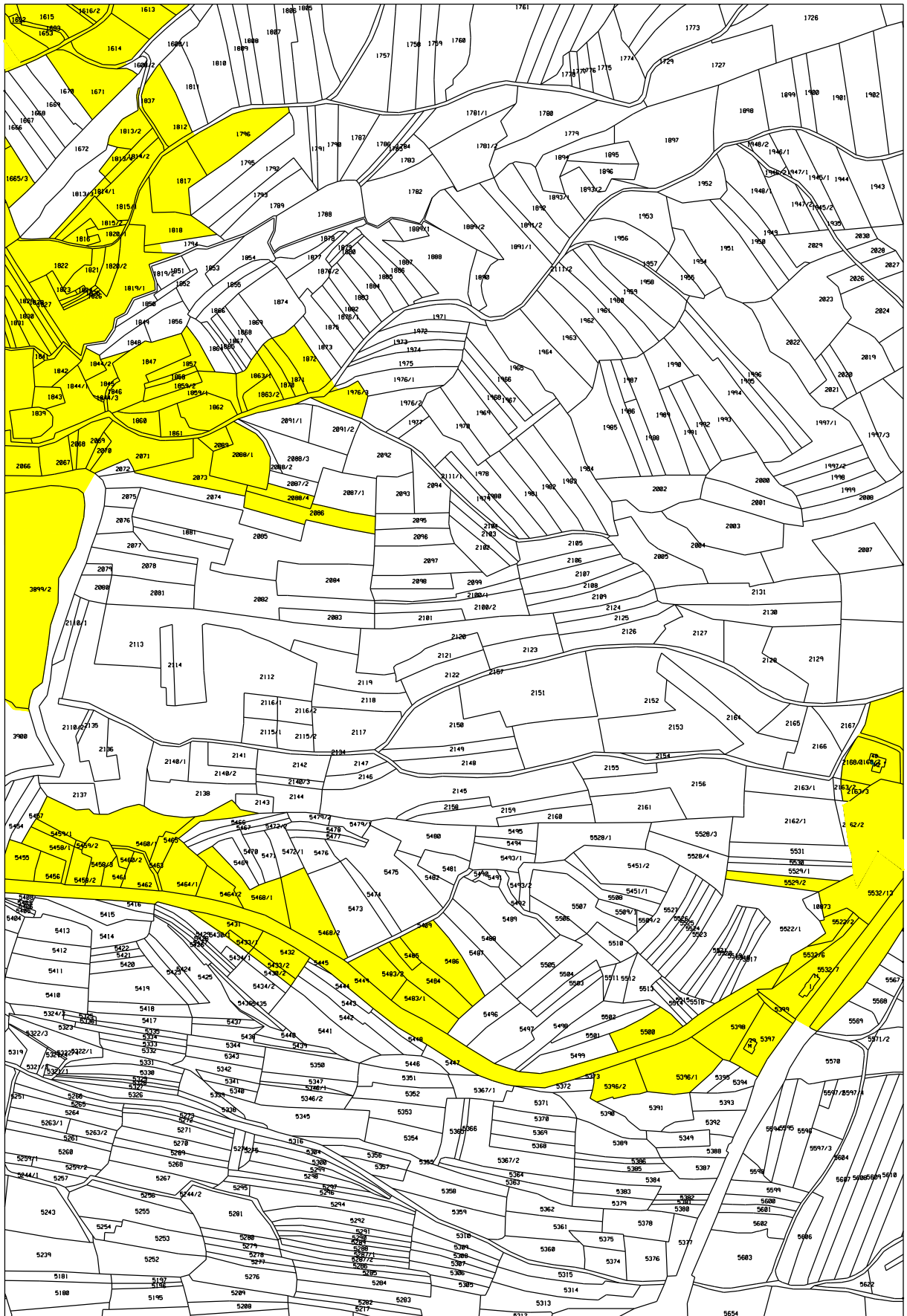
13.

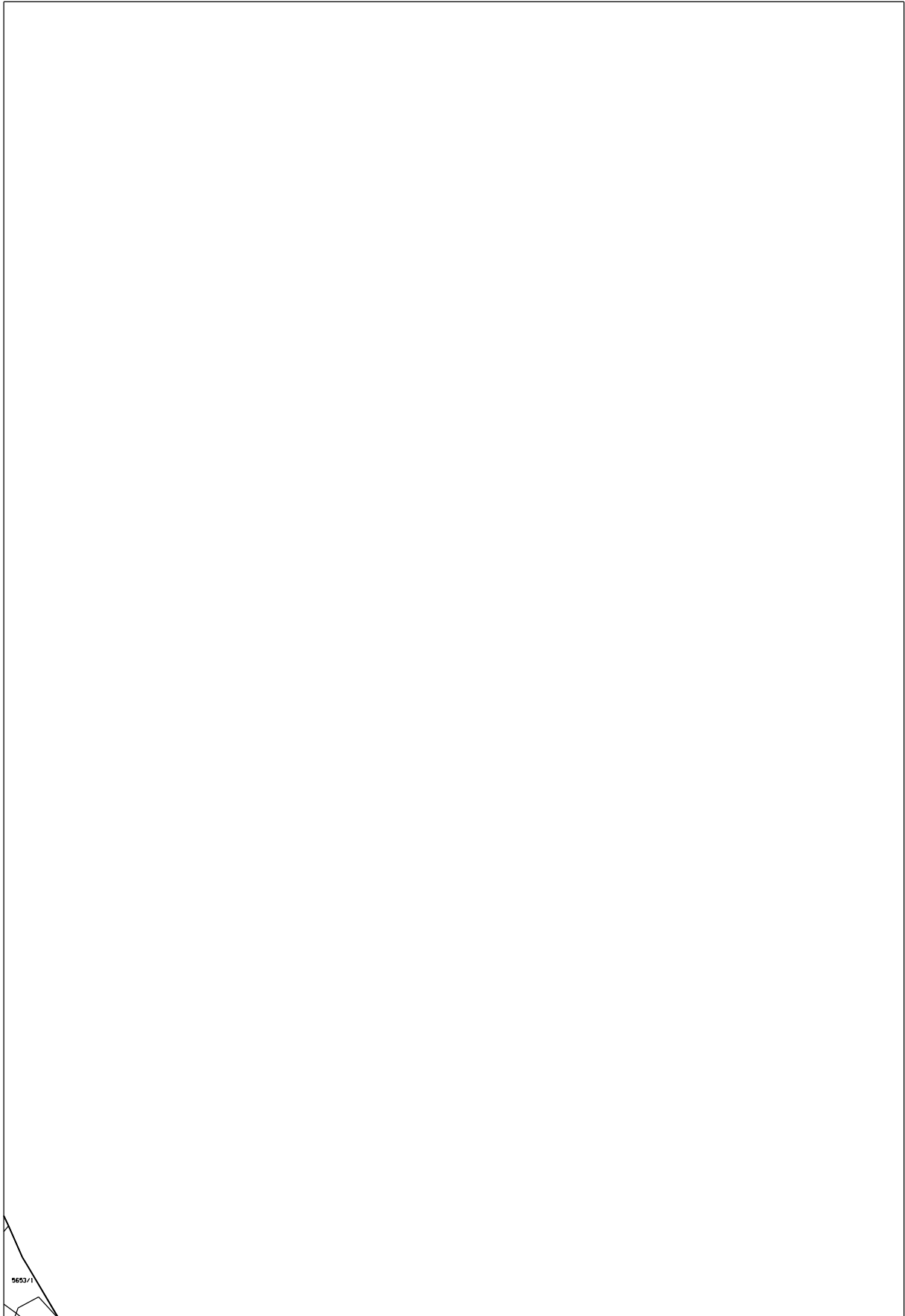
14.

16.

18.

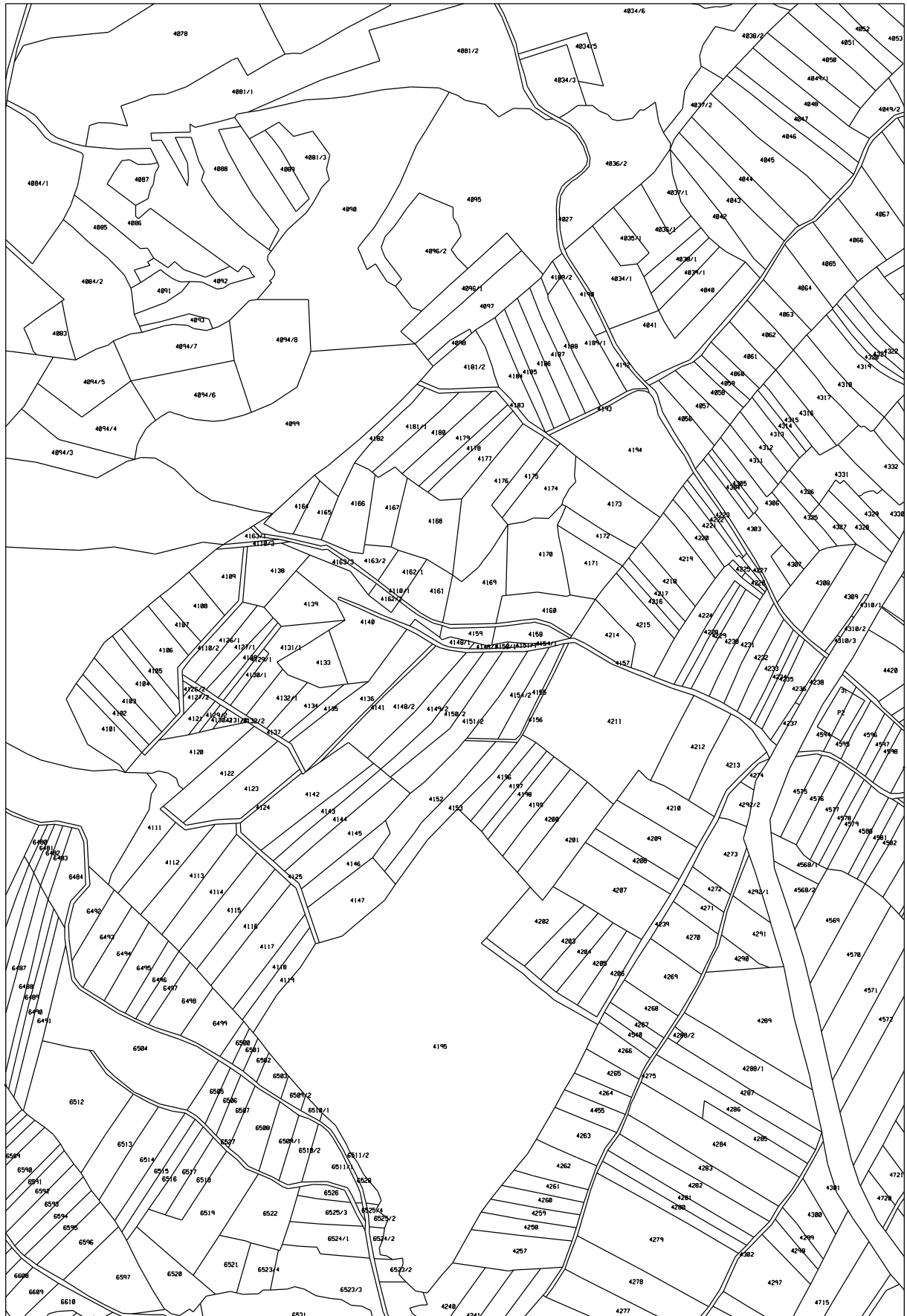
19.

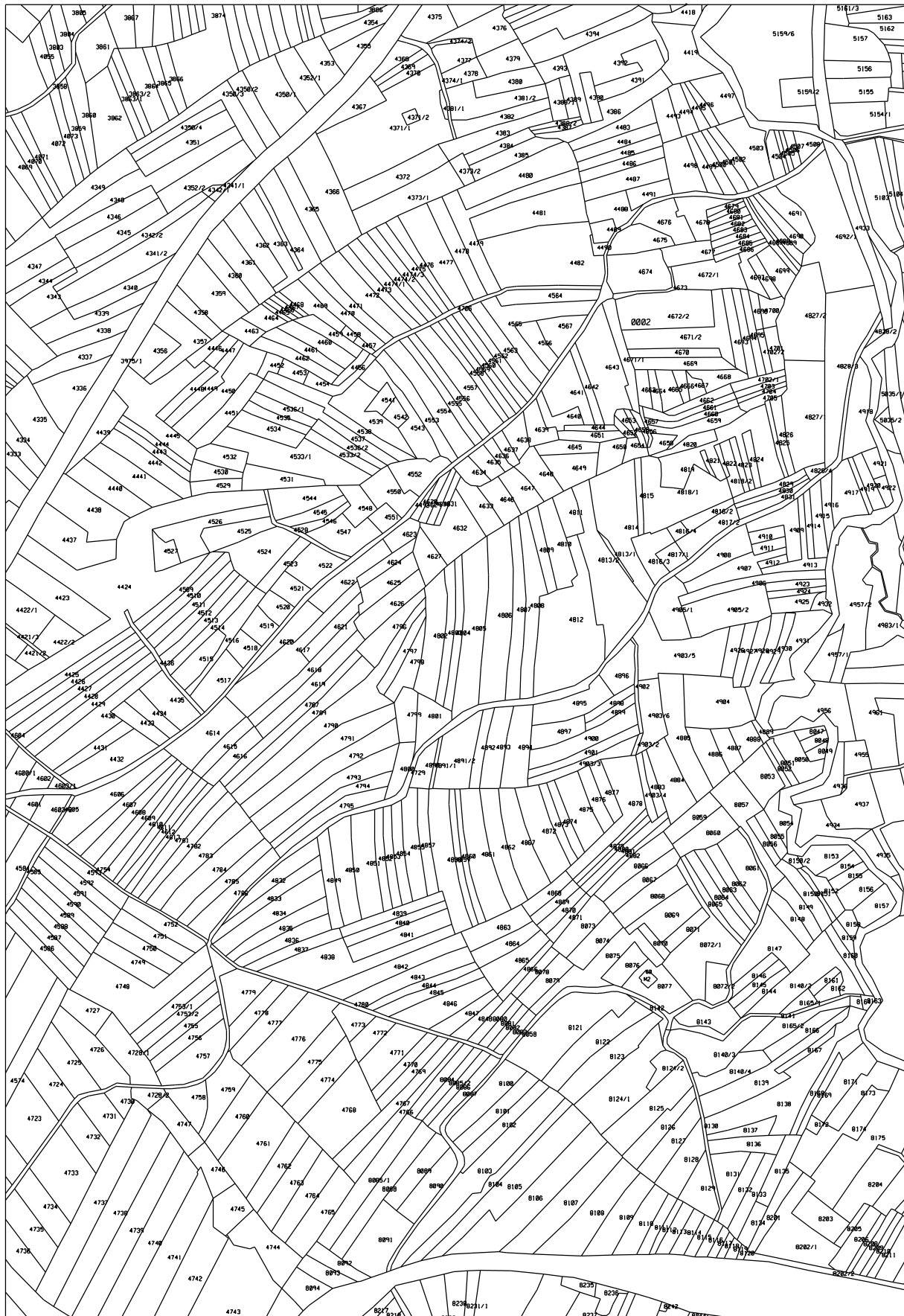
20.

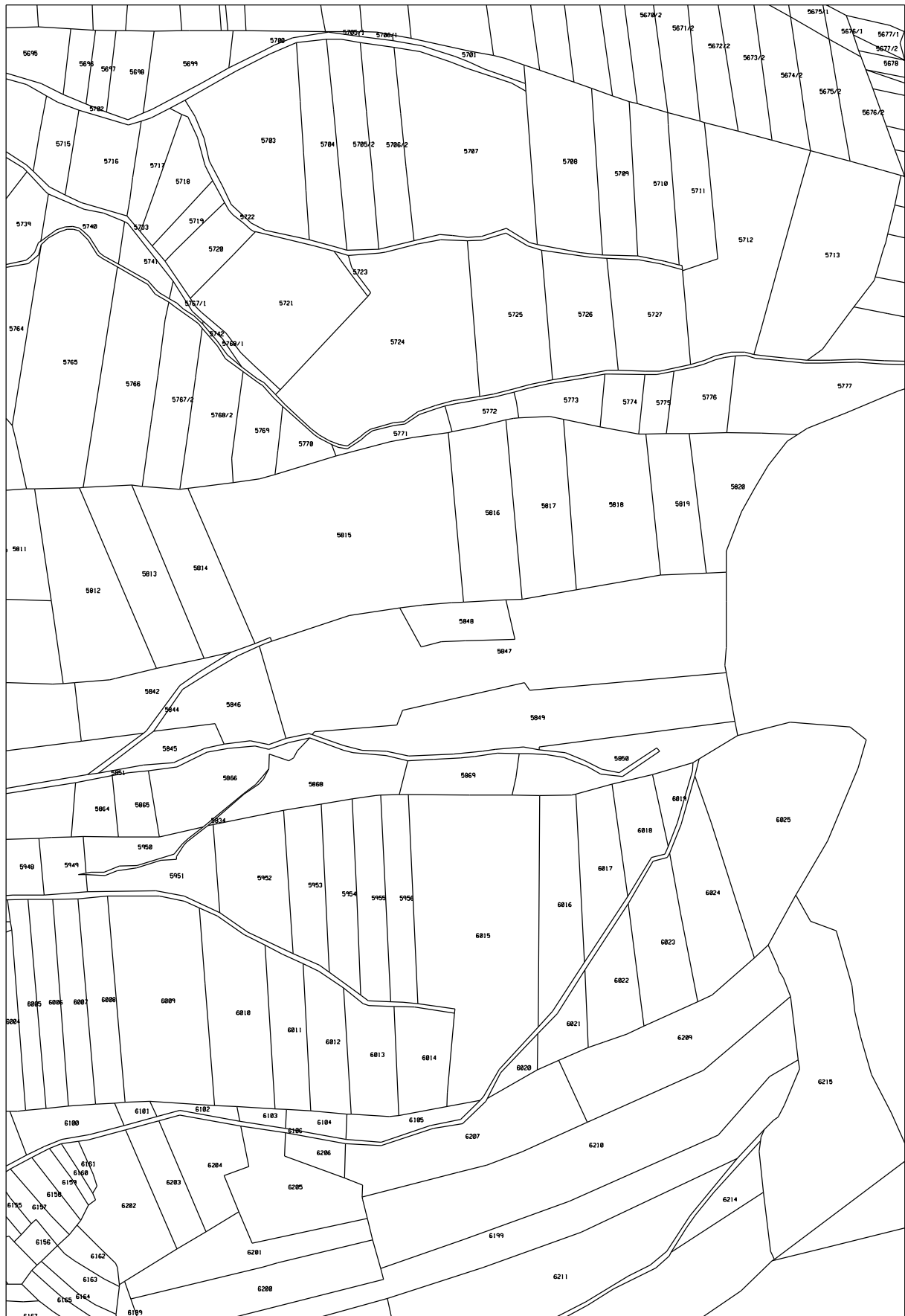
21.

22.

24.

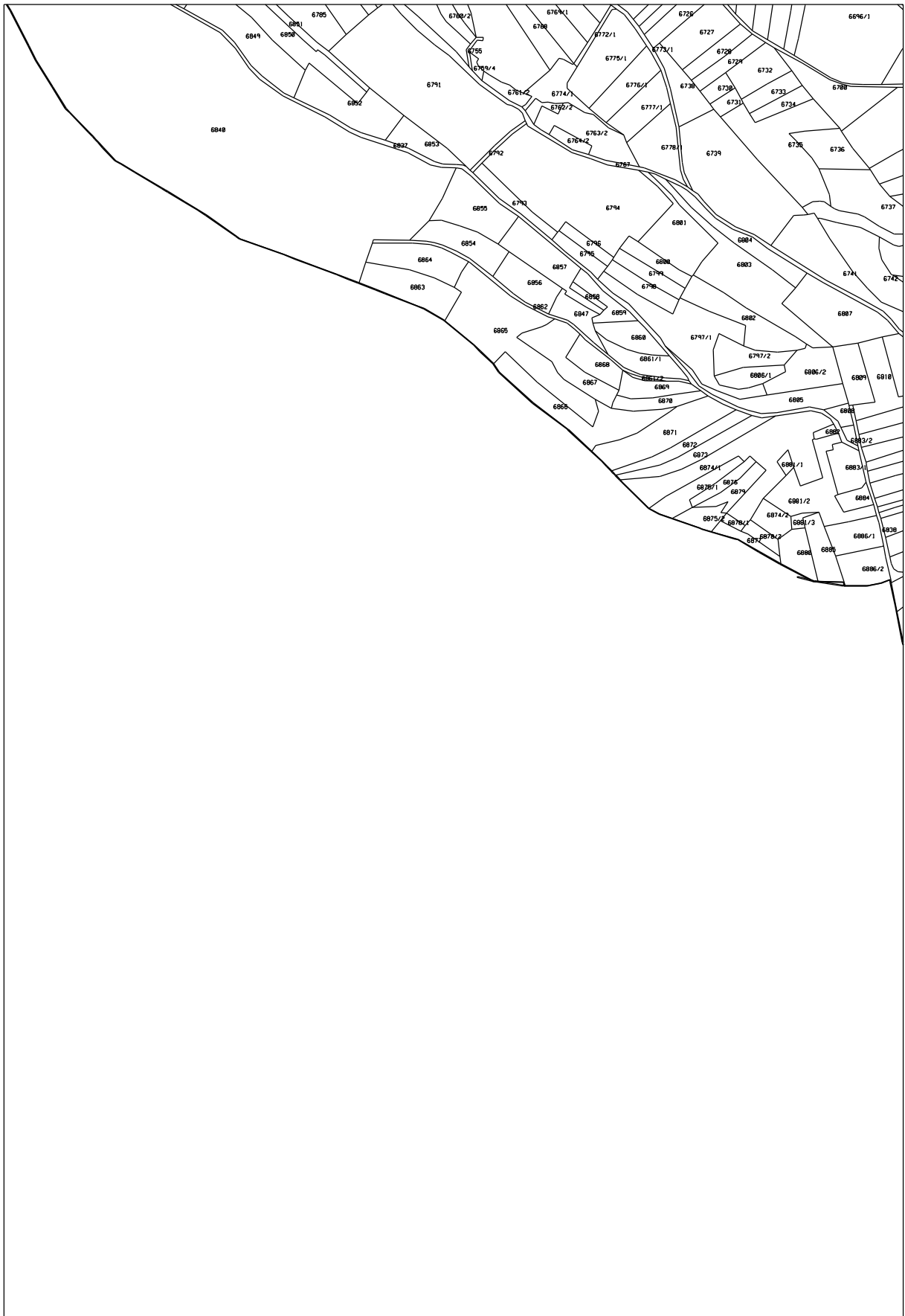
25.

26.

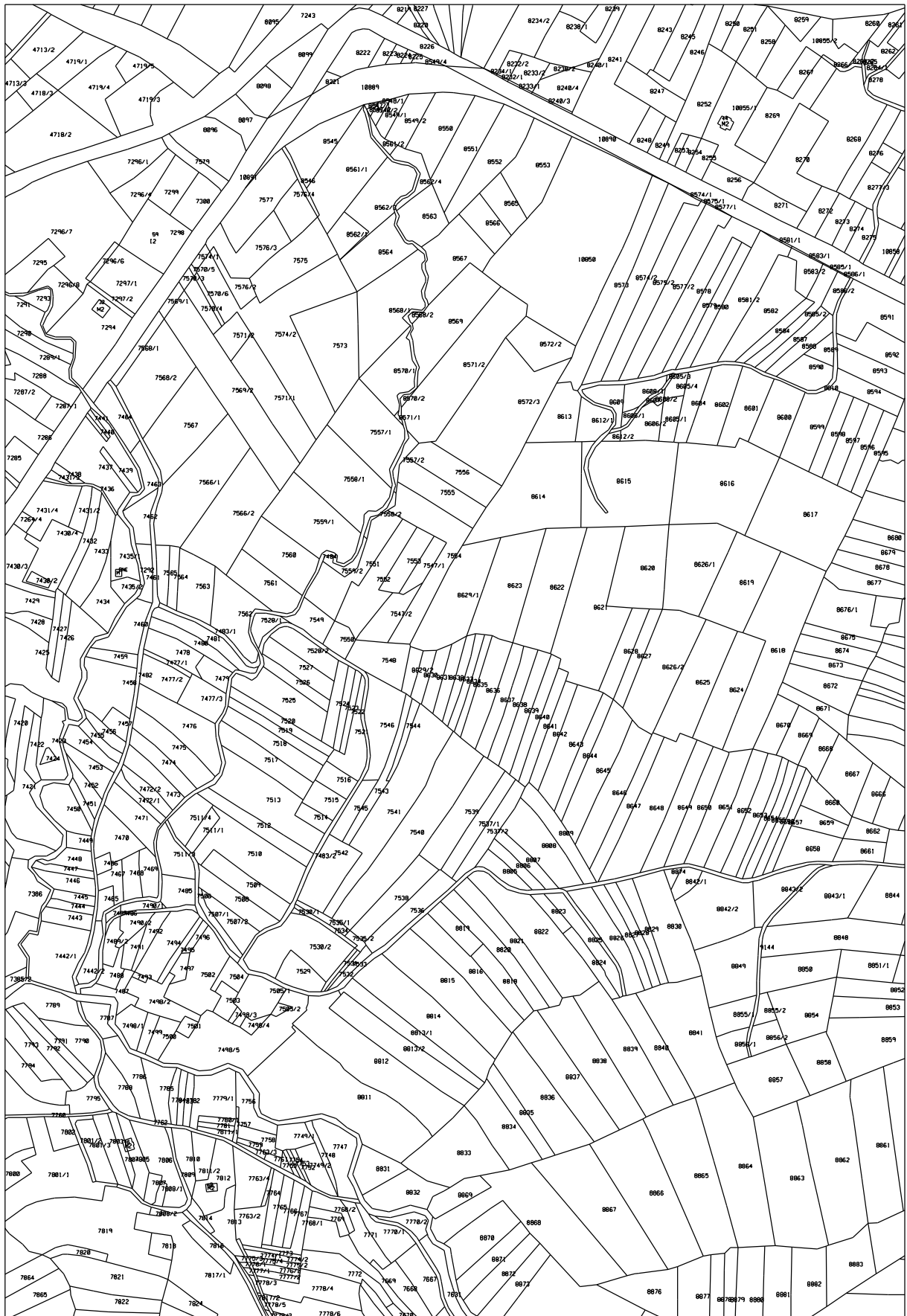
27.

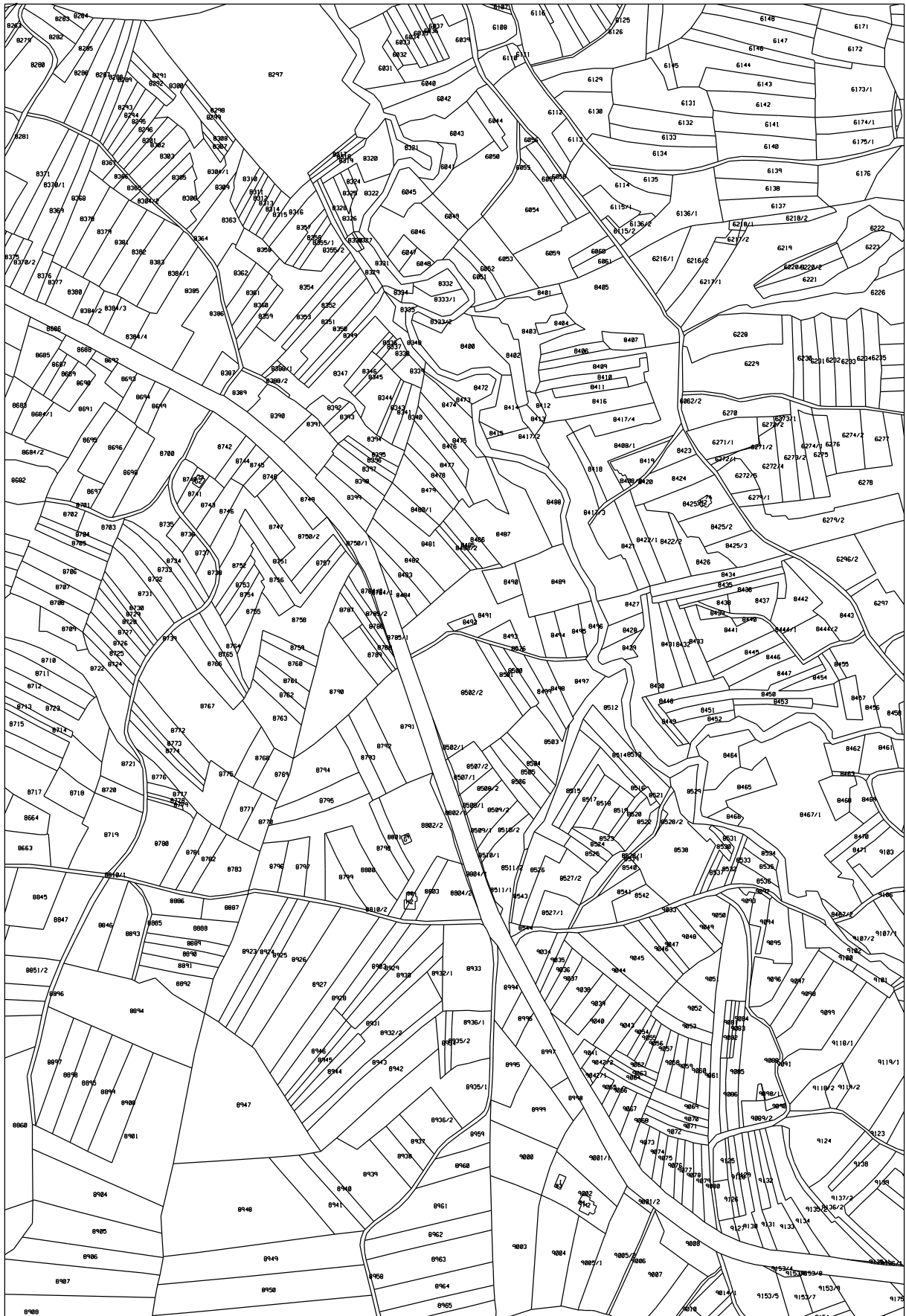
28.

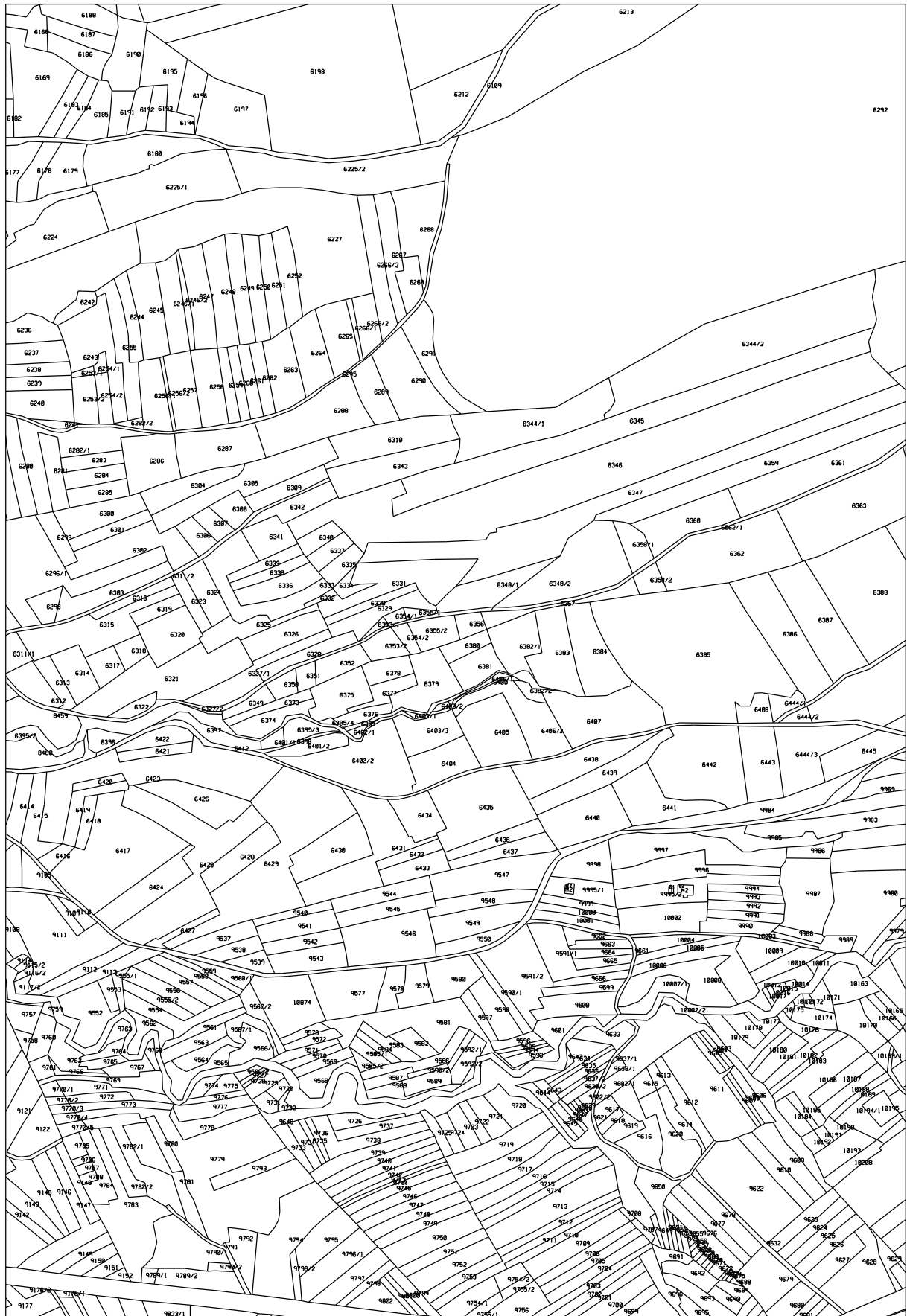
29.

30.

31.

32.

33.

34.

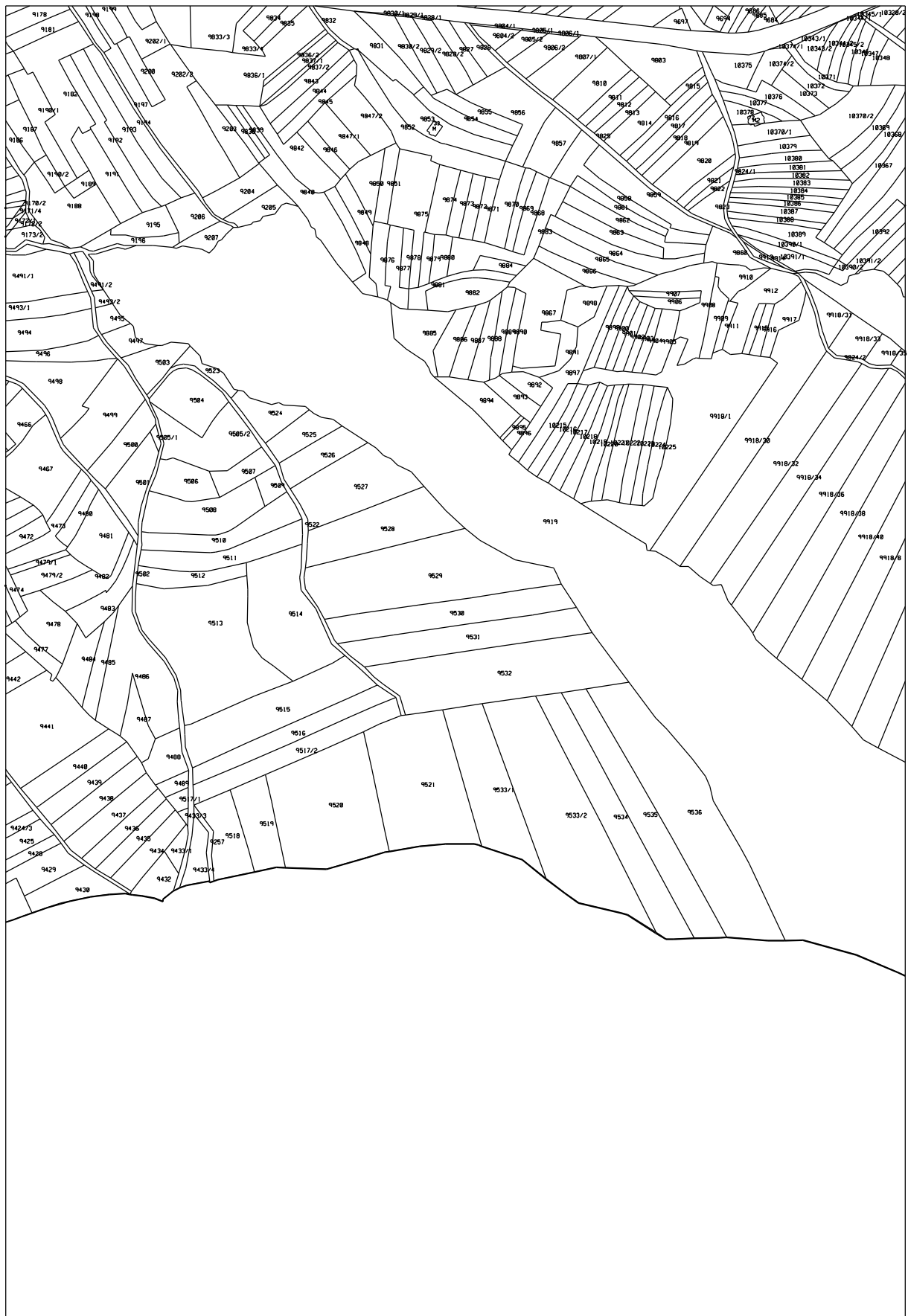
35.

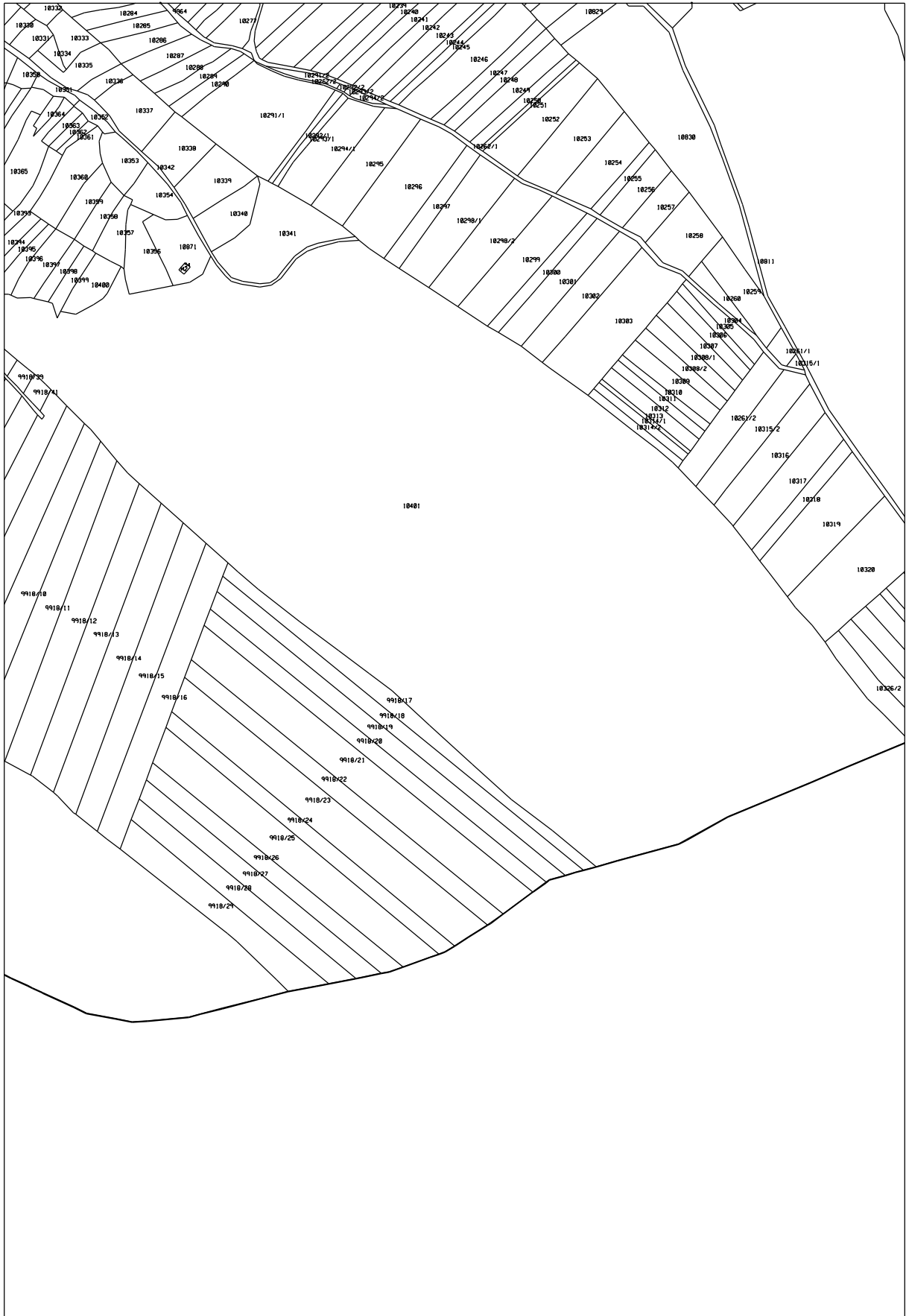
36.

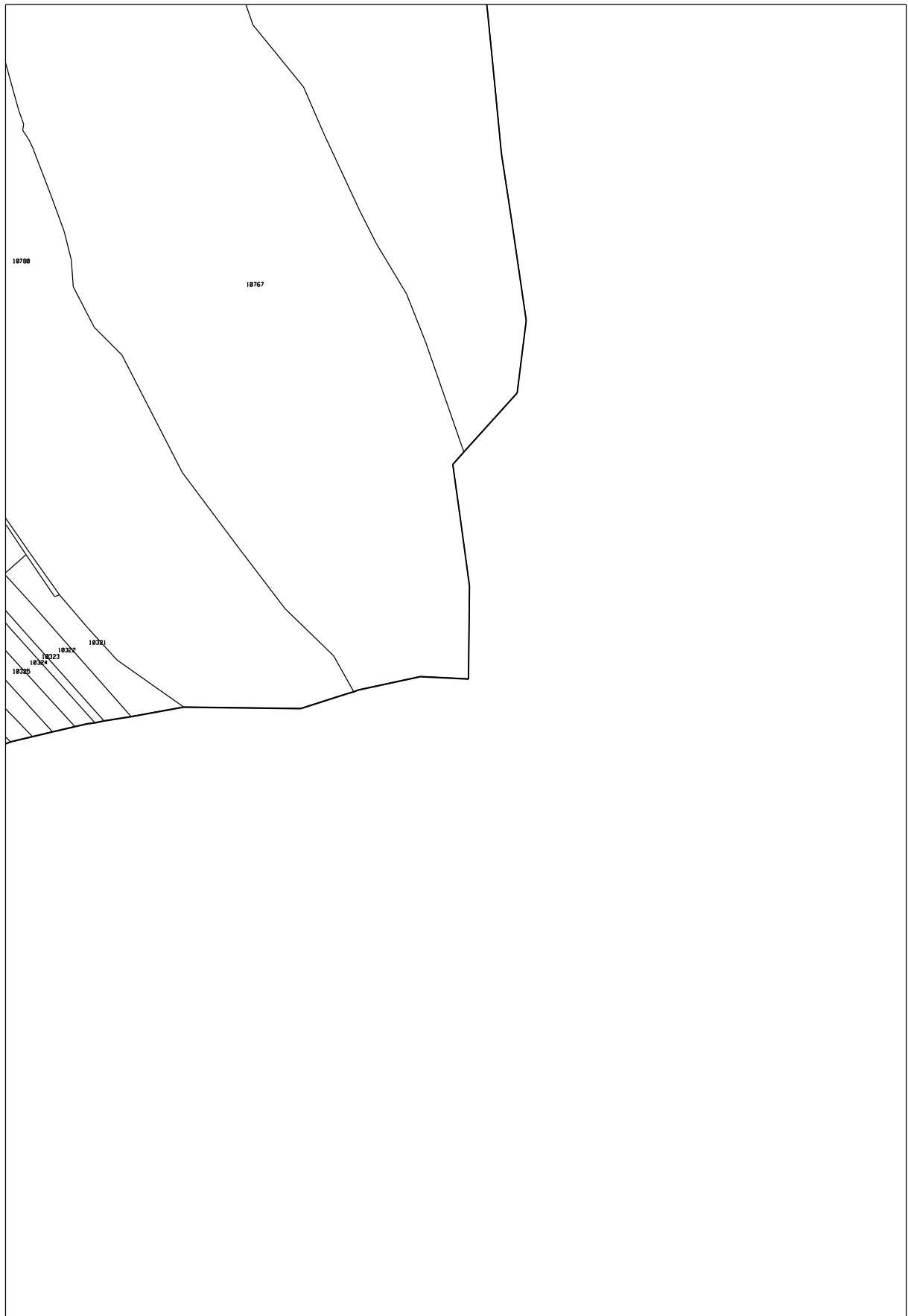
37.

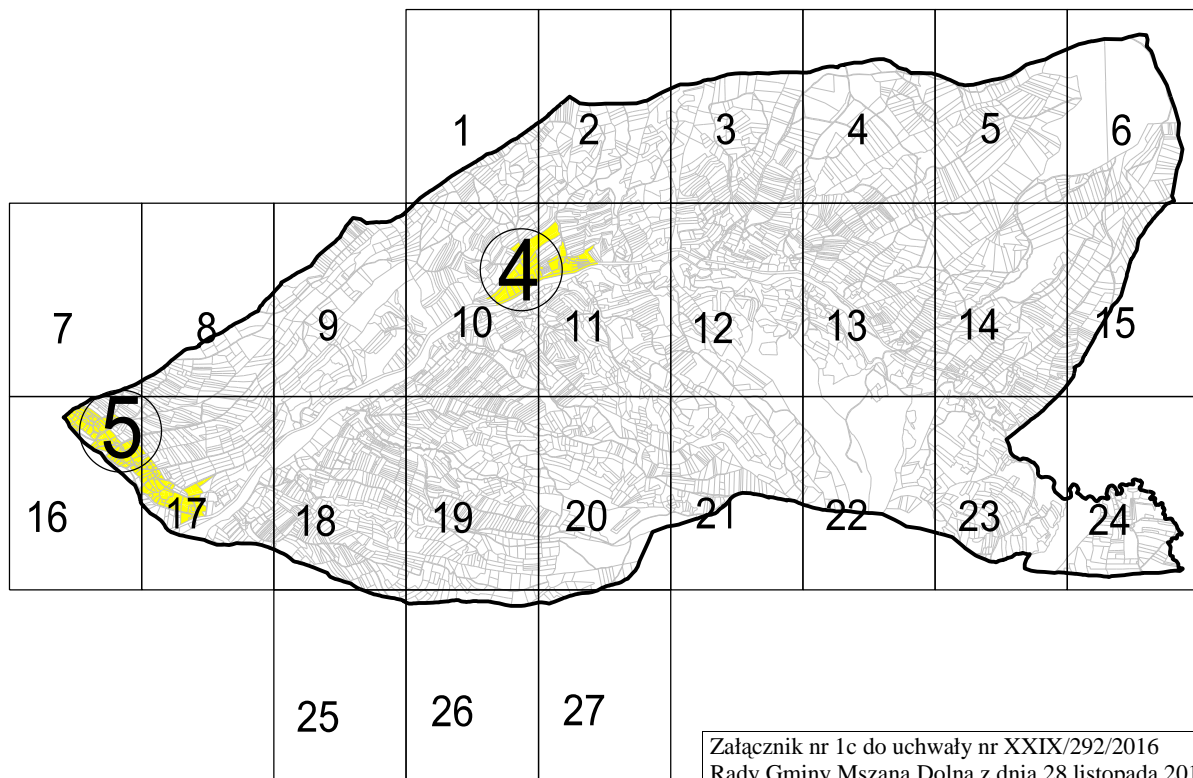

38.

39.

Załącznik nr 1c do uchwały nr XXIX/292/2016
Rady Gminy Mszana Dolna z dnia 28 listopada 2016r.

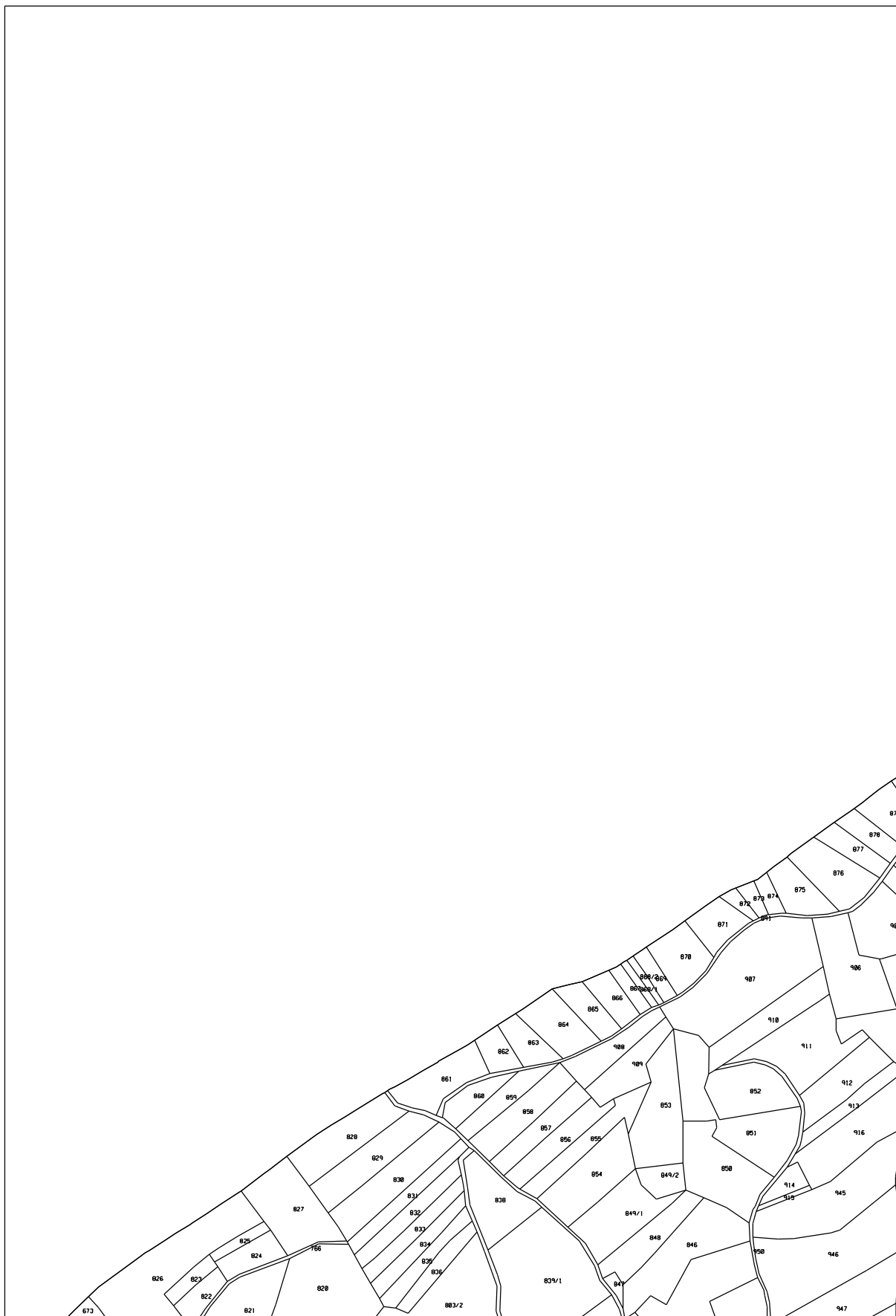
Mapa podobszaru zdegradowanego - Łostówka
SKALA 1:5000*

Województwo: małopolskie
Powiat: limanowski
Gmina Mszana Dolna

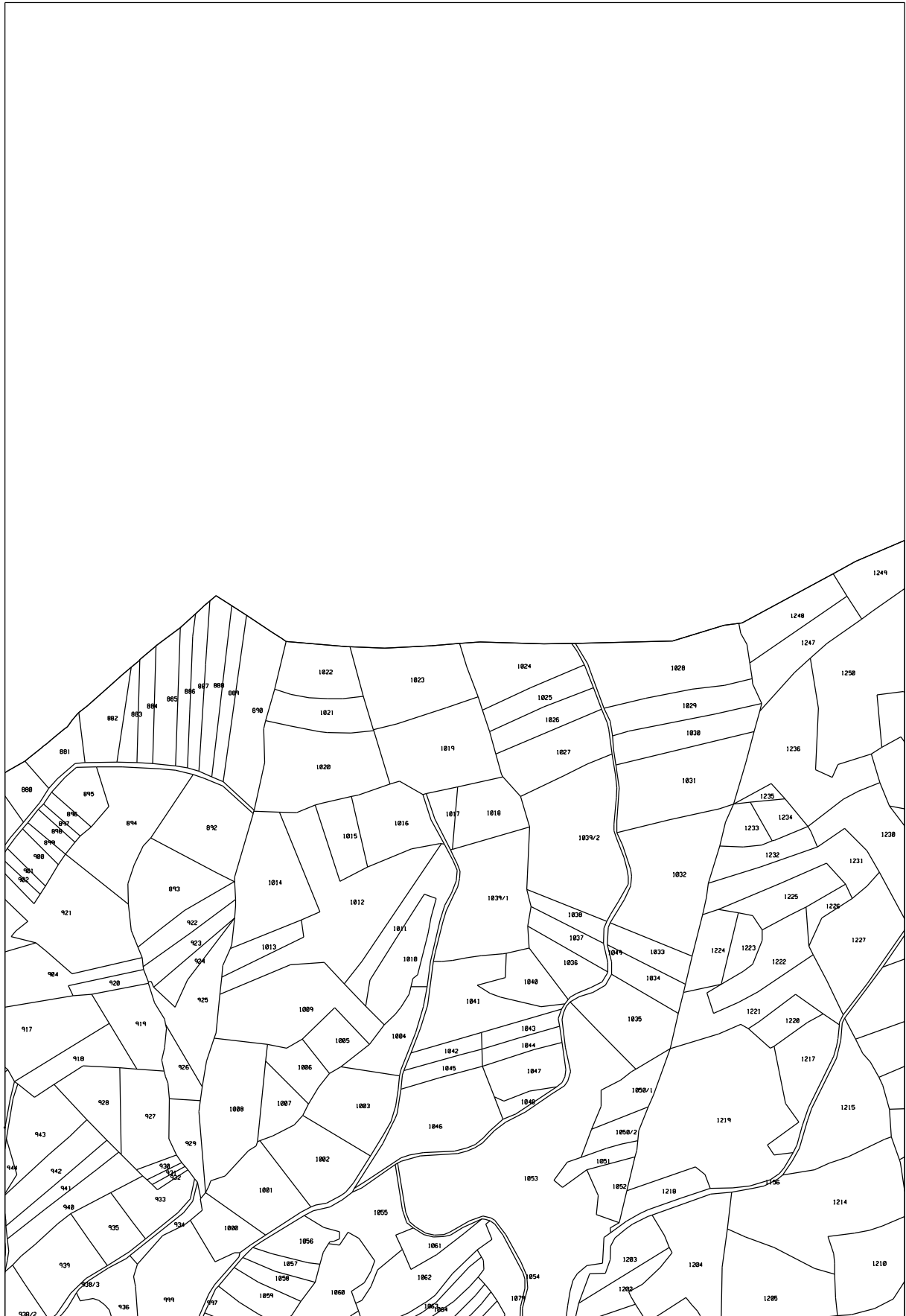
Numer podobszaru	Nazwa podobszaru rewitalizacji	Powierzchnia (ha)
4	Łostówka - Centrum	10,17
5	Łostówka - Pod Skałą	20,41

* Rysunek planu został sporządzony w oparciu o skalę źródłową 1:5000. Skala ta ulega pomniejszeniu w wyniku przypisanych prawem odległości marginesów.

1.

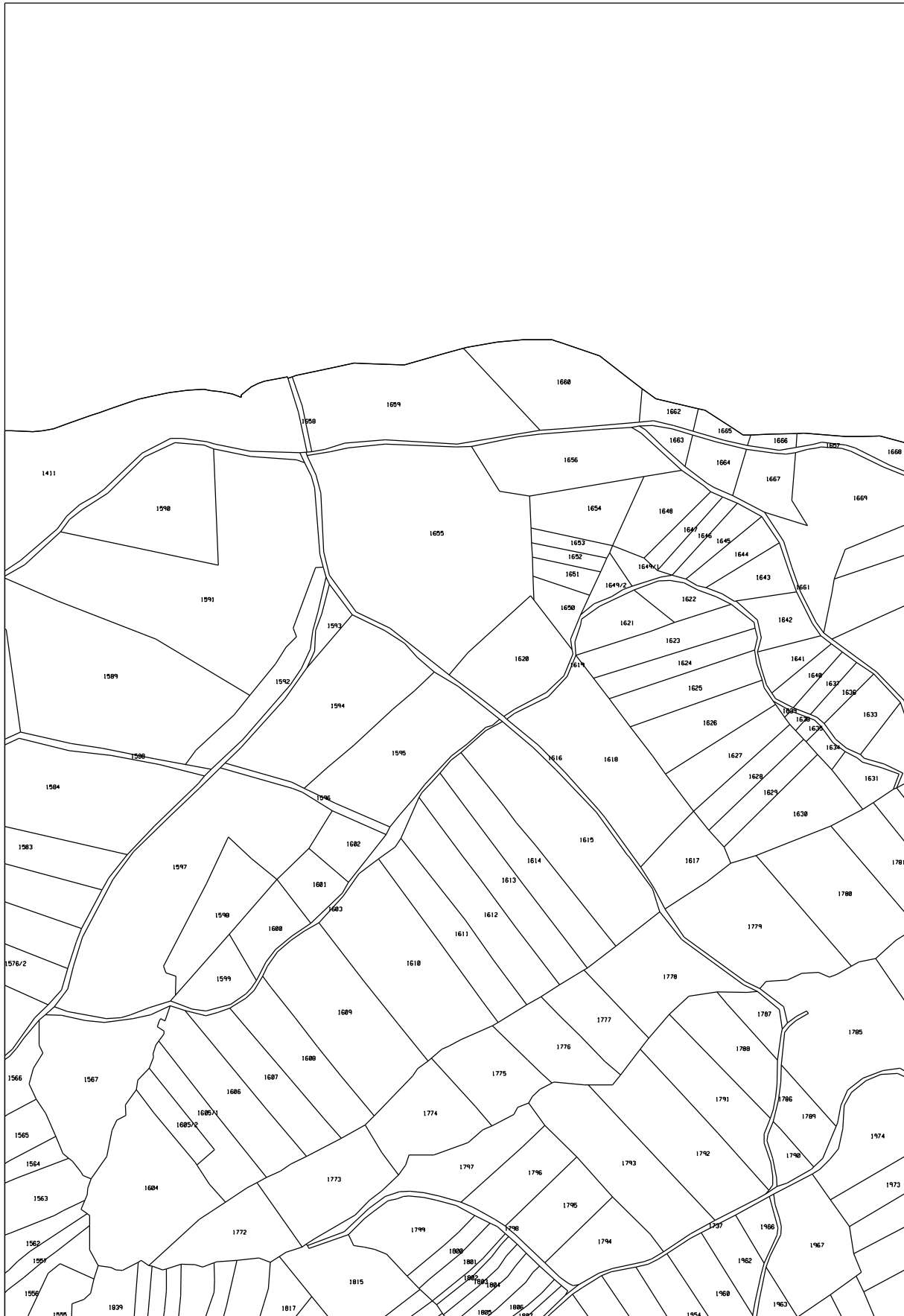
2.

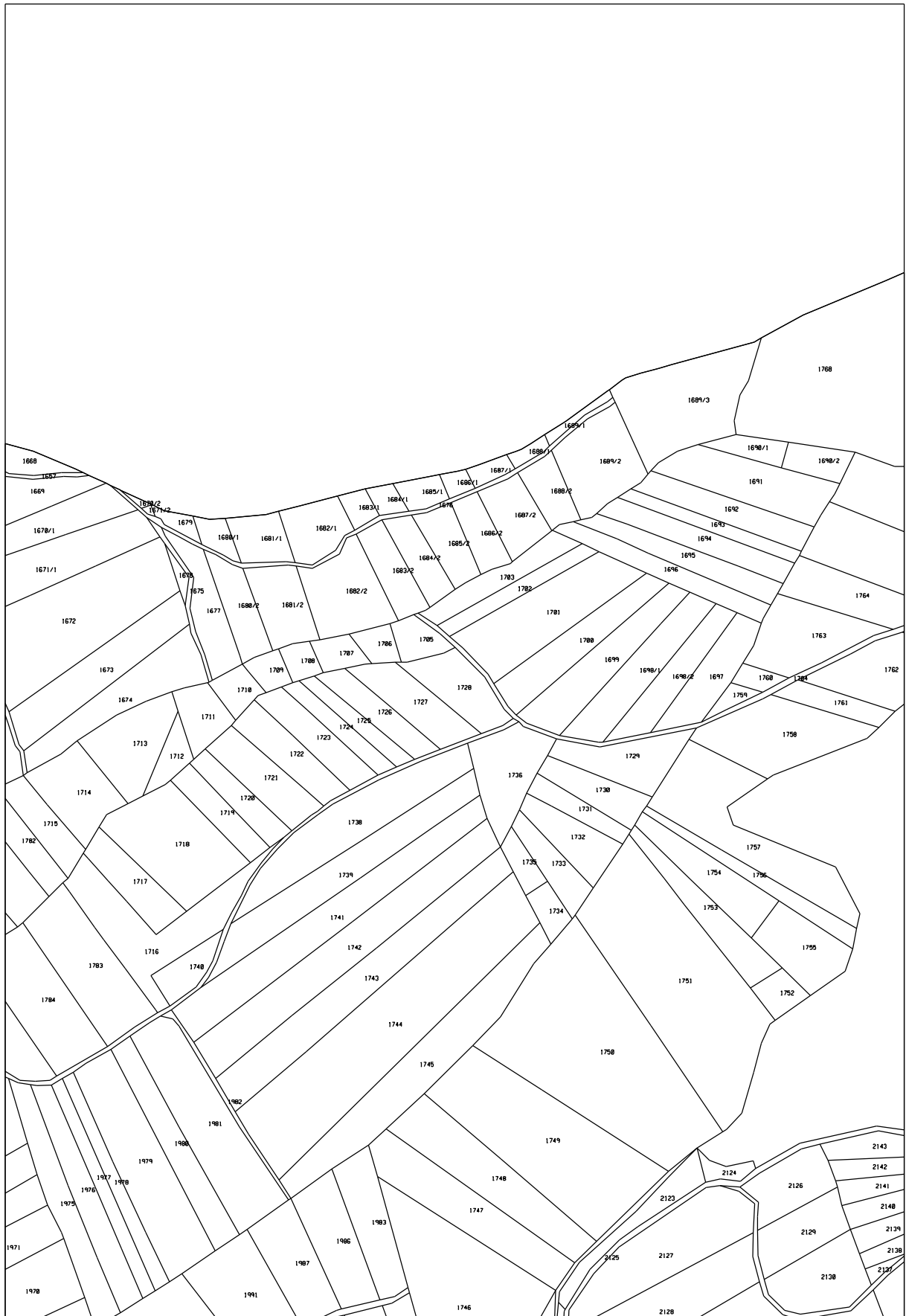
3.

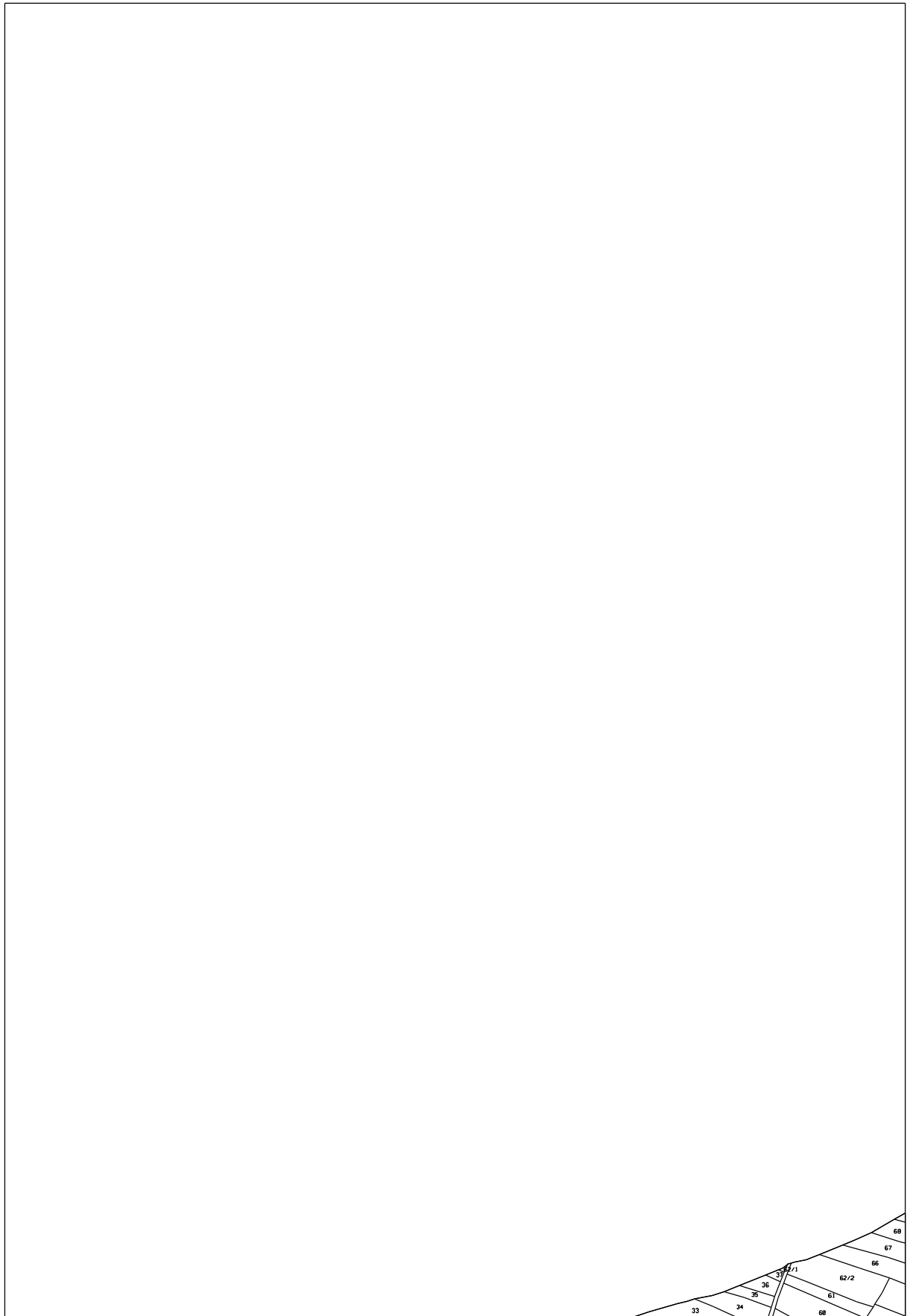
4.

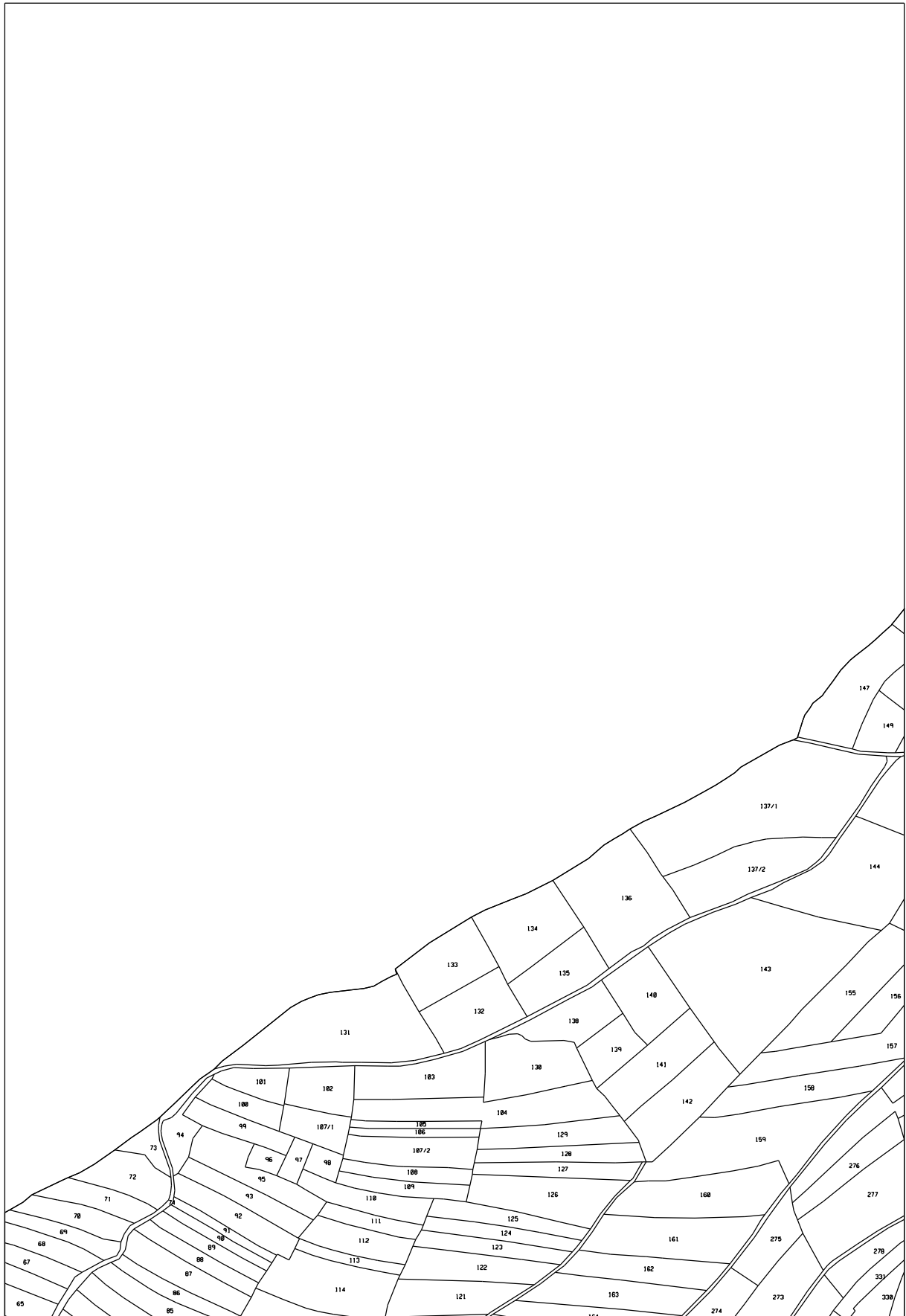
5.

7.

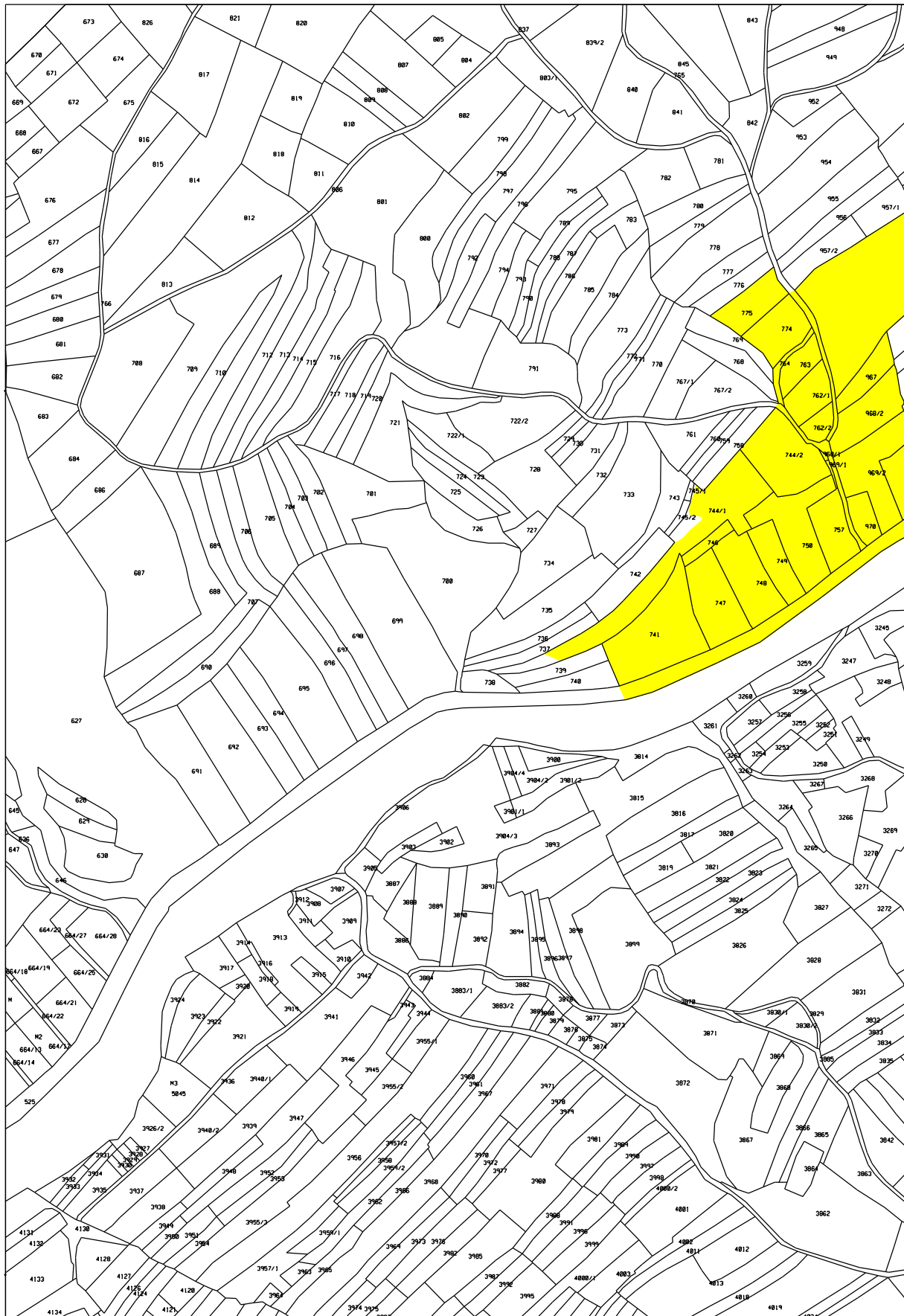
8.

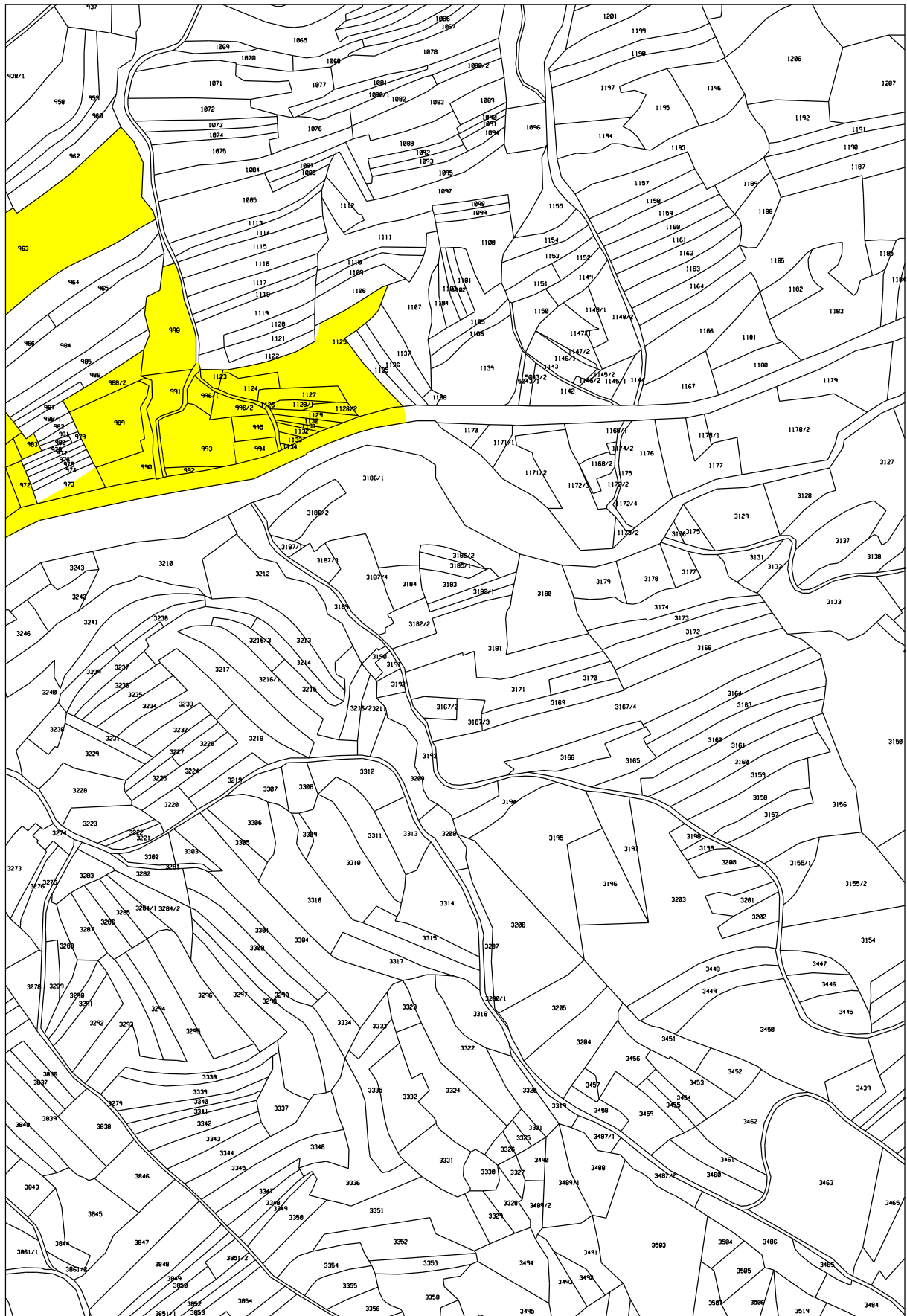
9.

10.

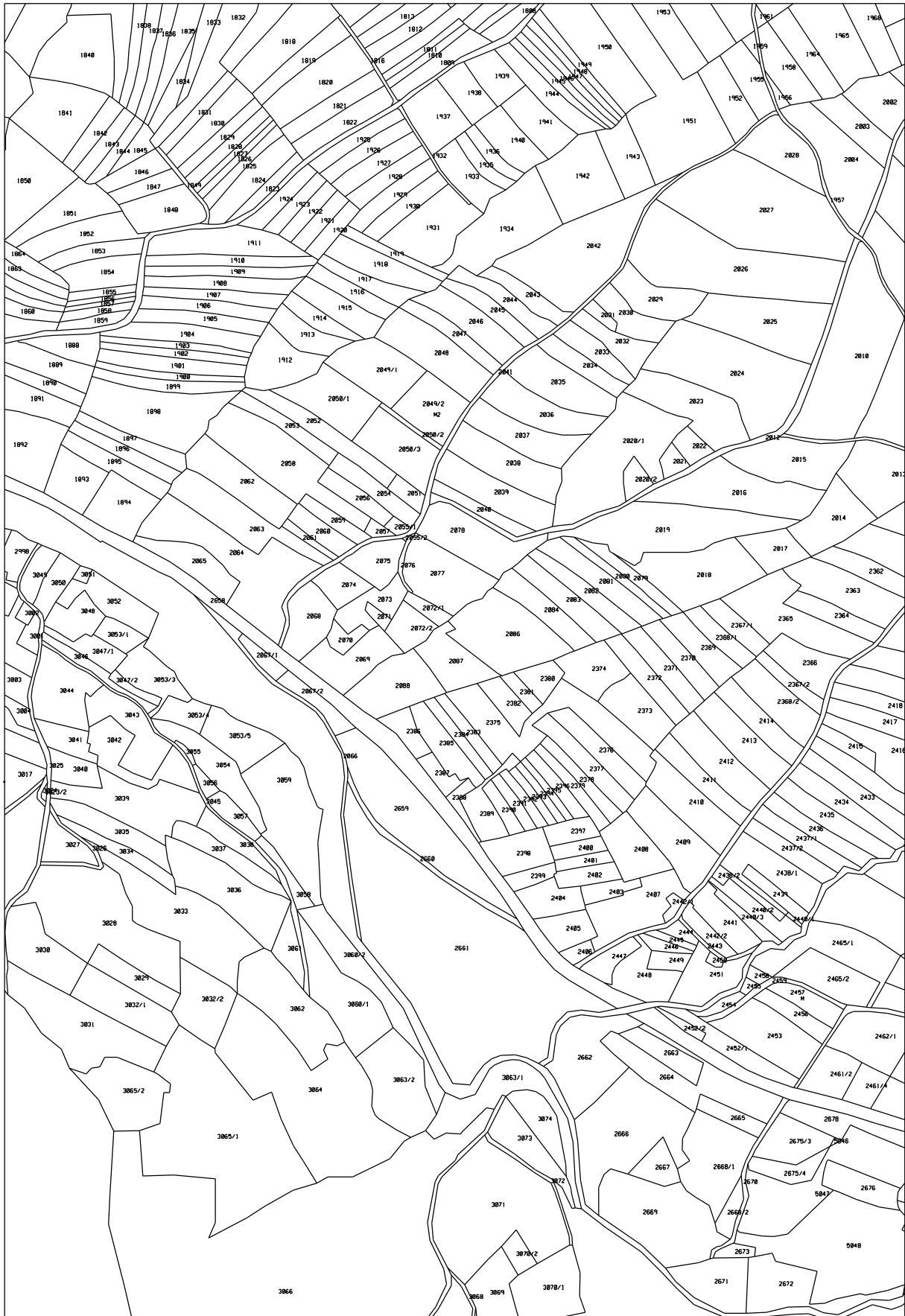
11.

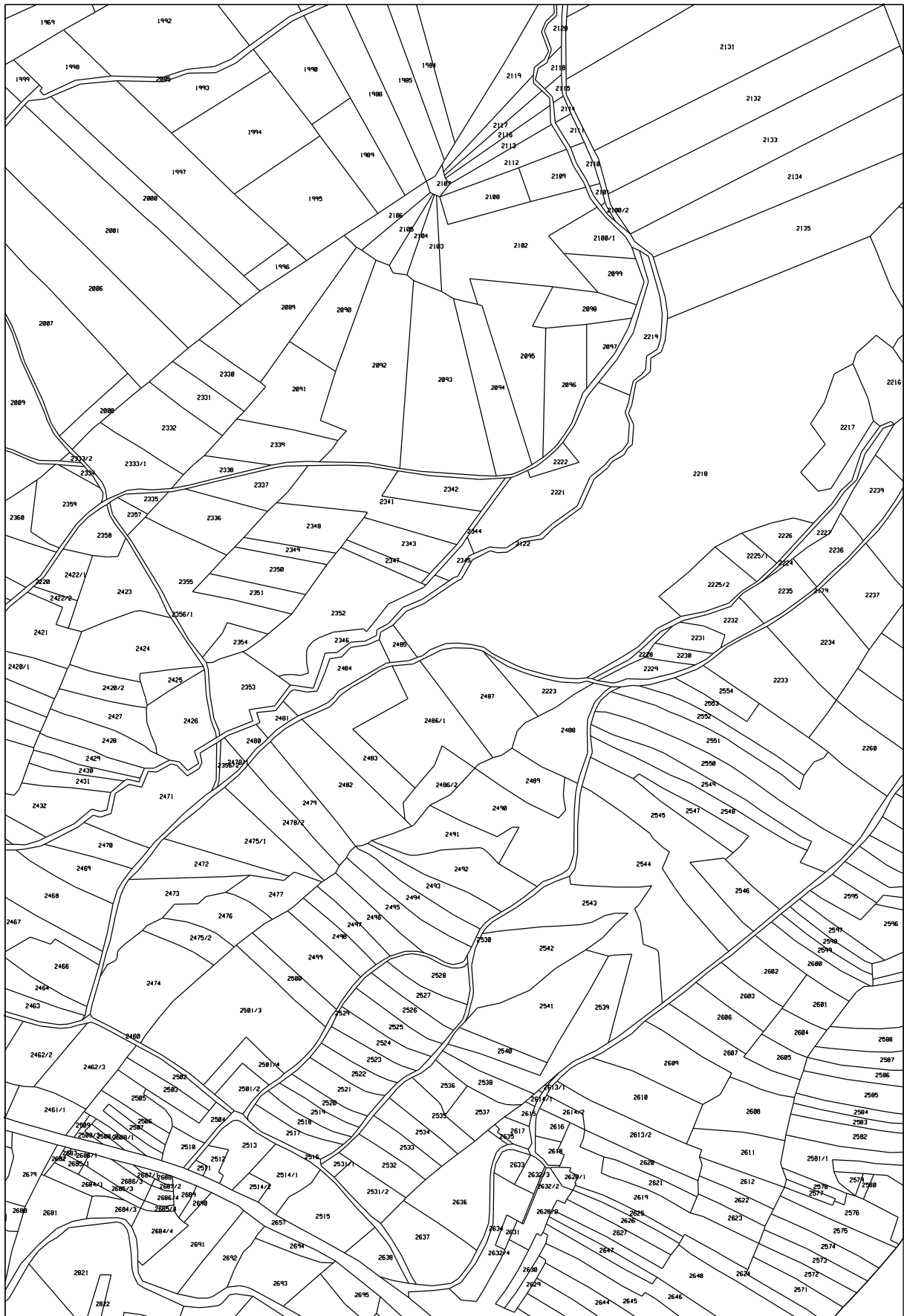
12.

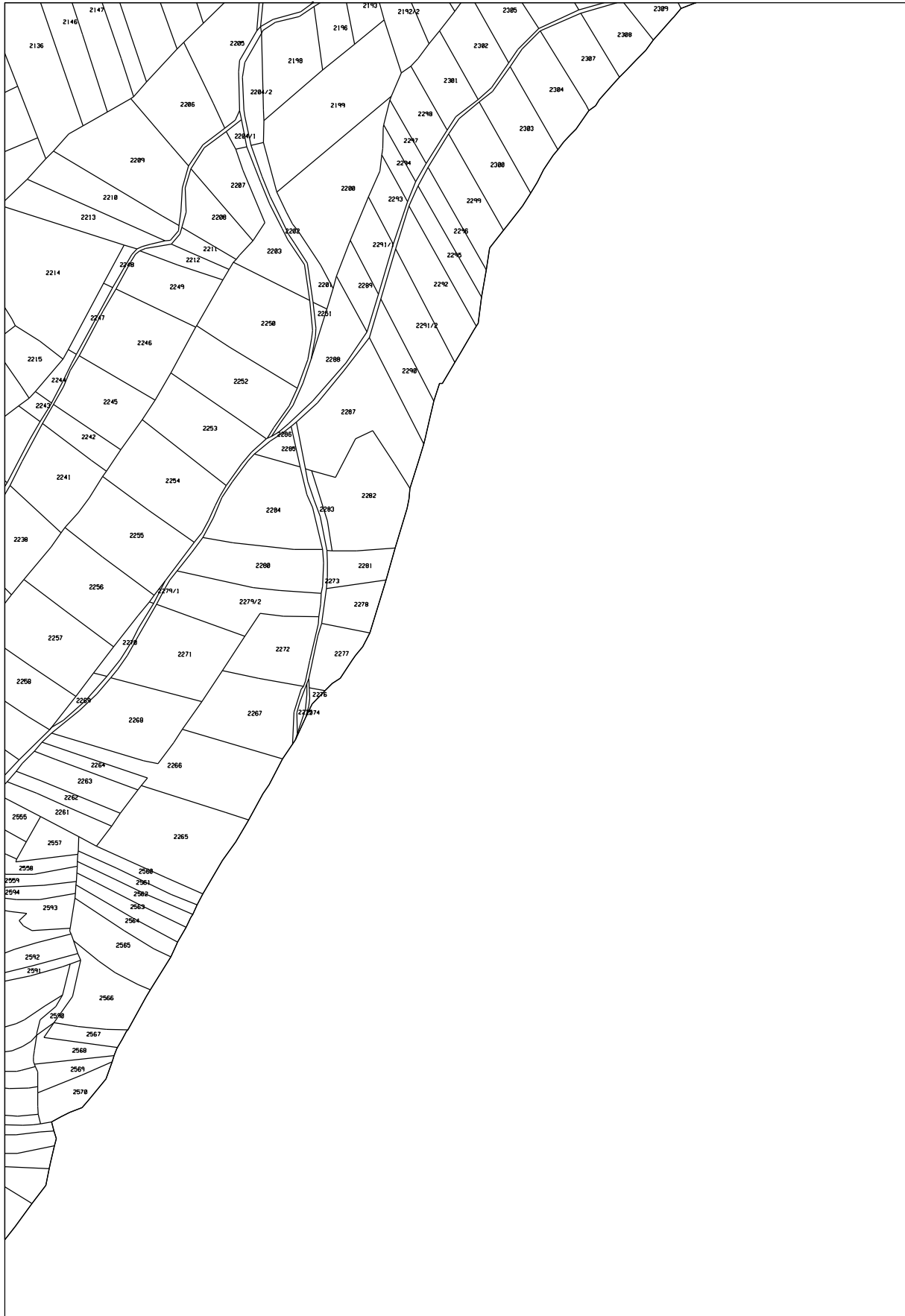
13.

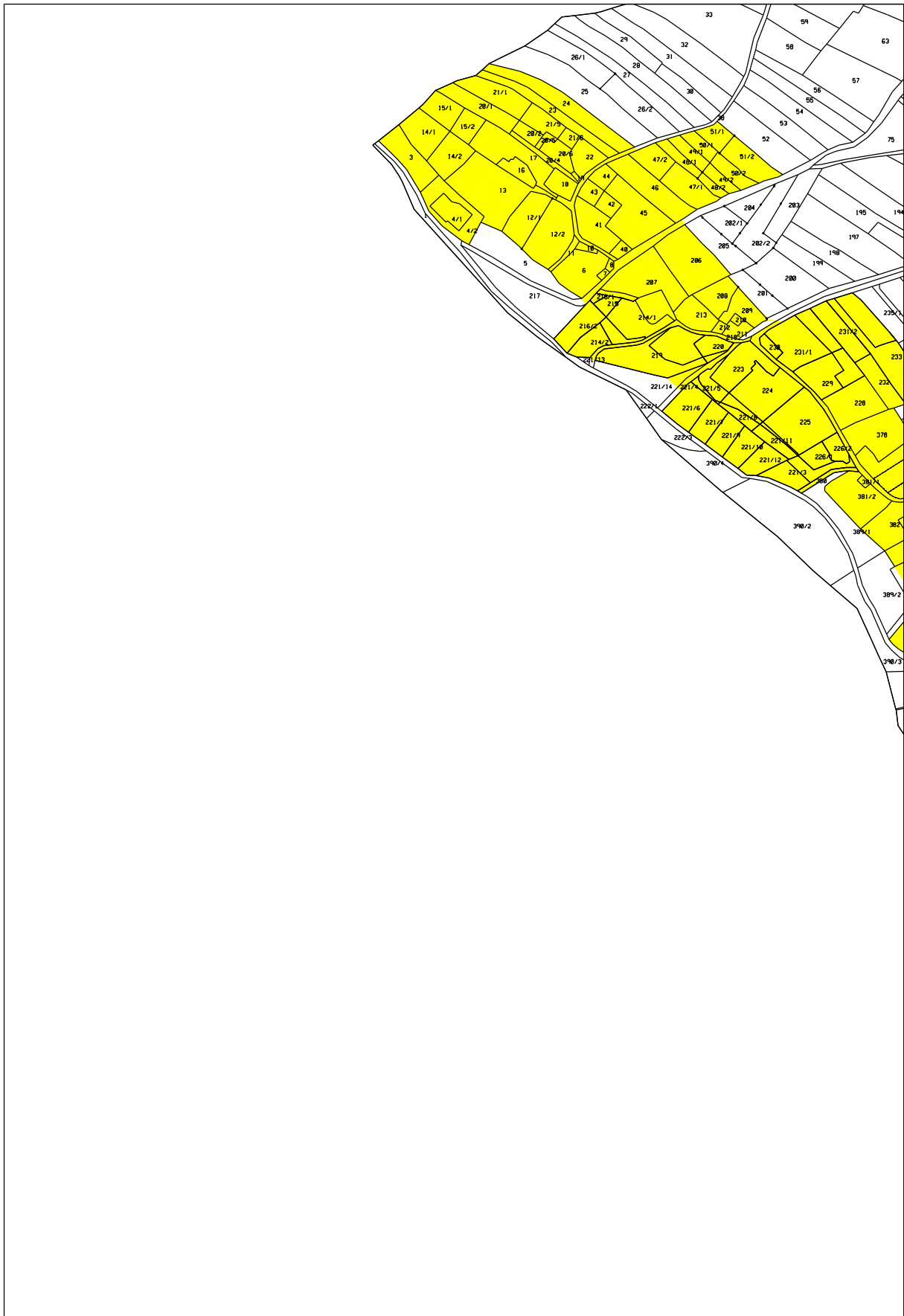
14.

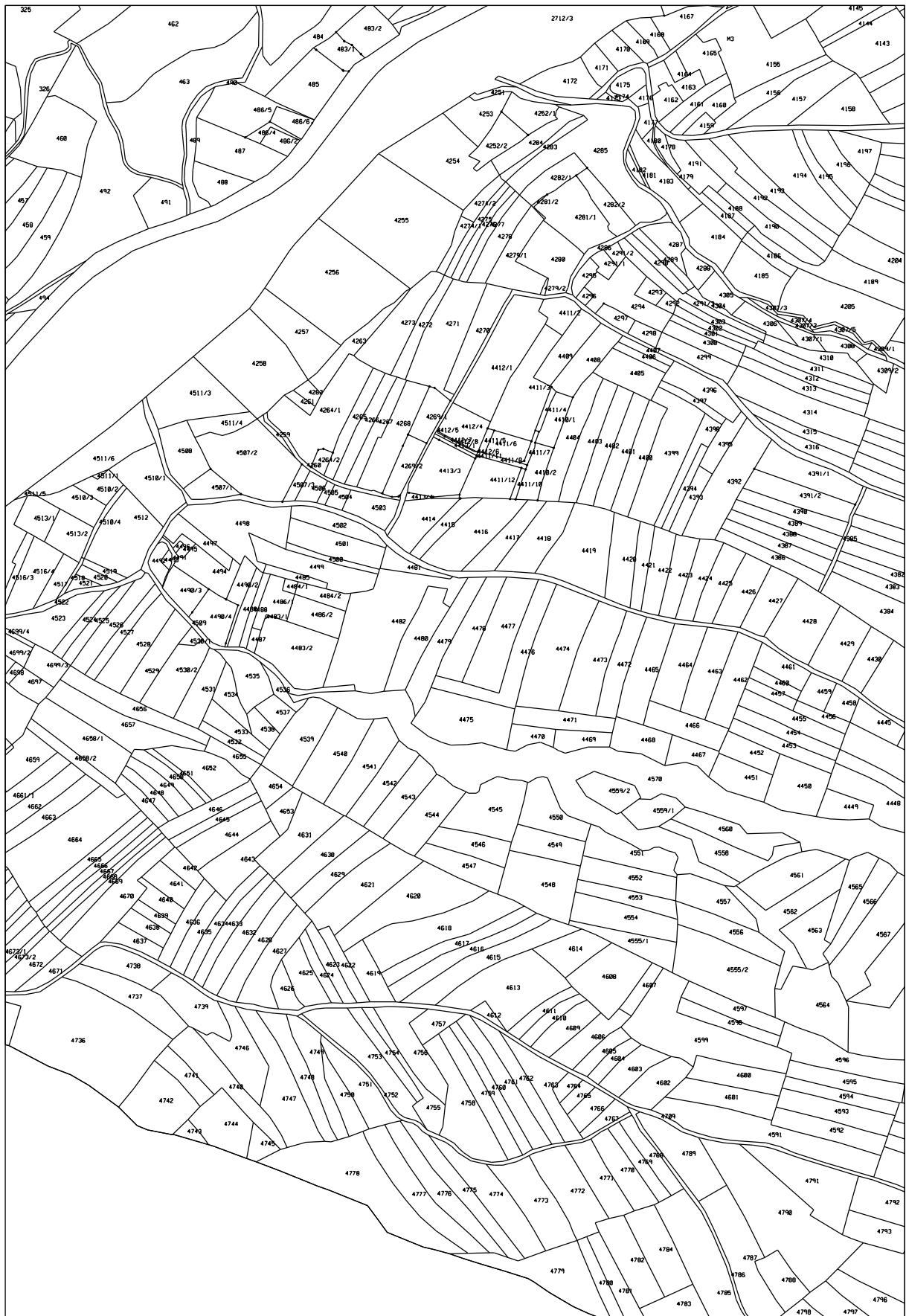
15.

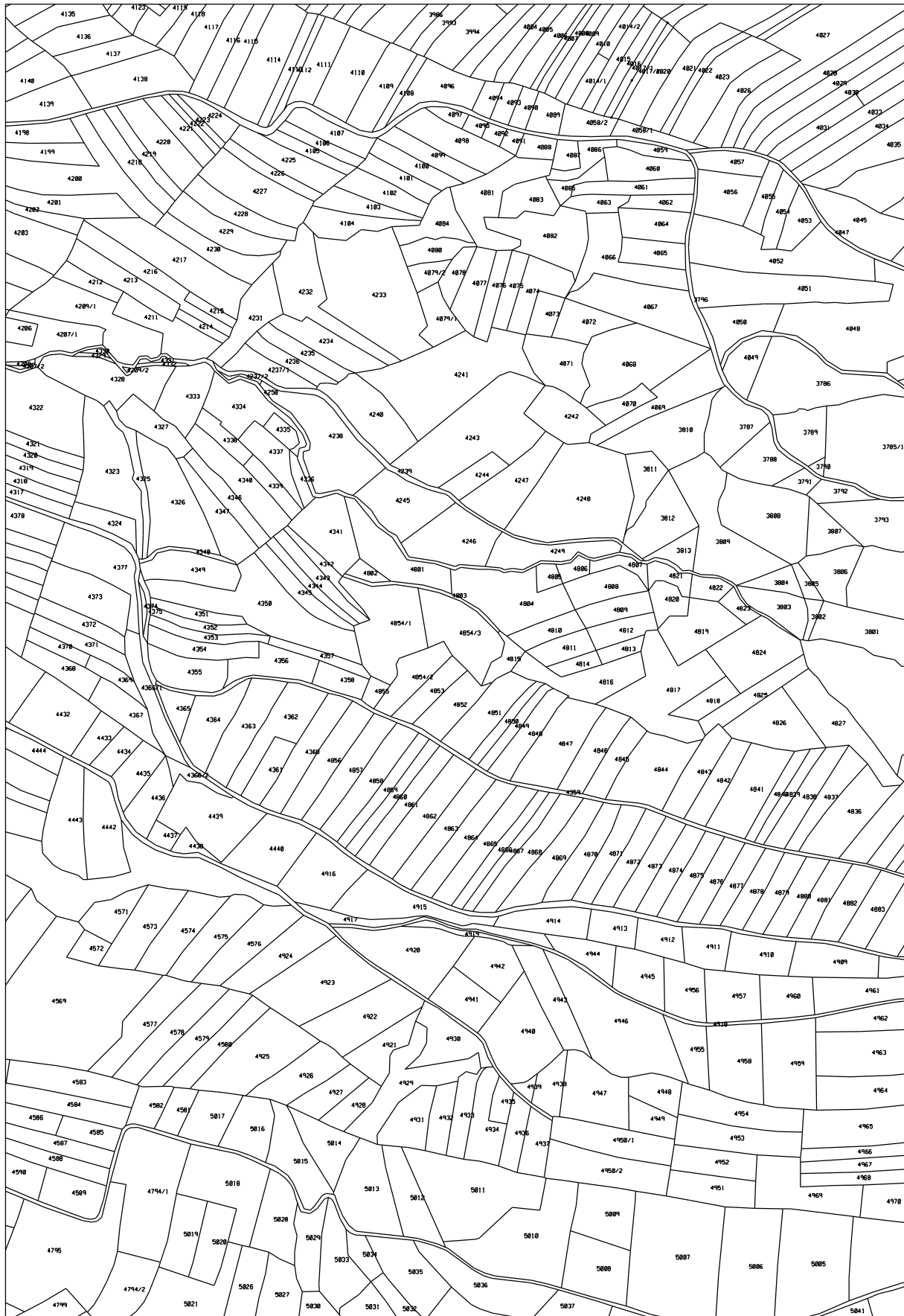
16.

18.

19.

20.

21.

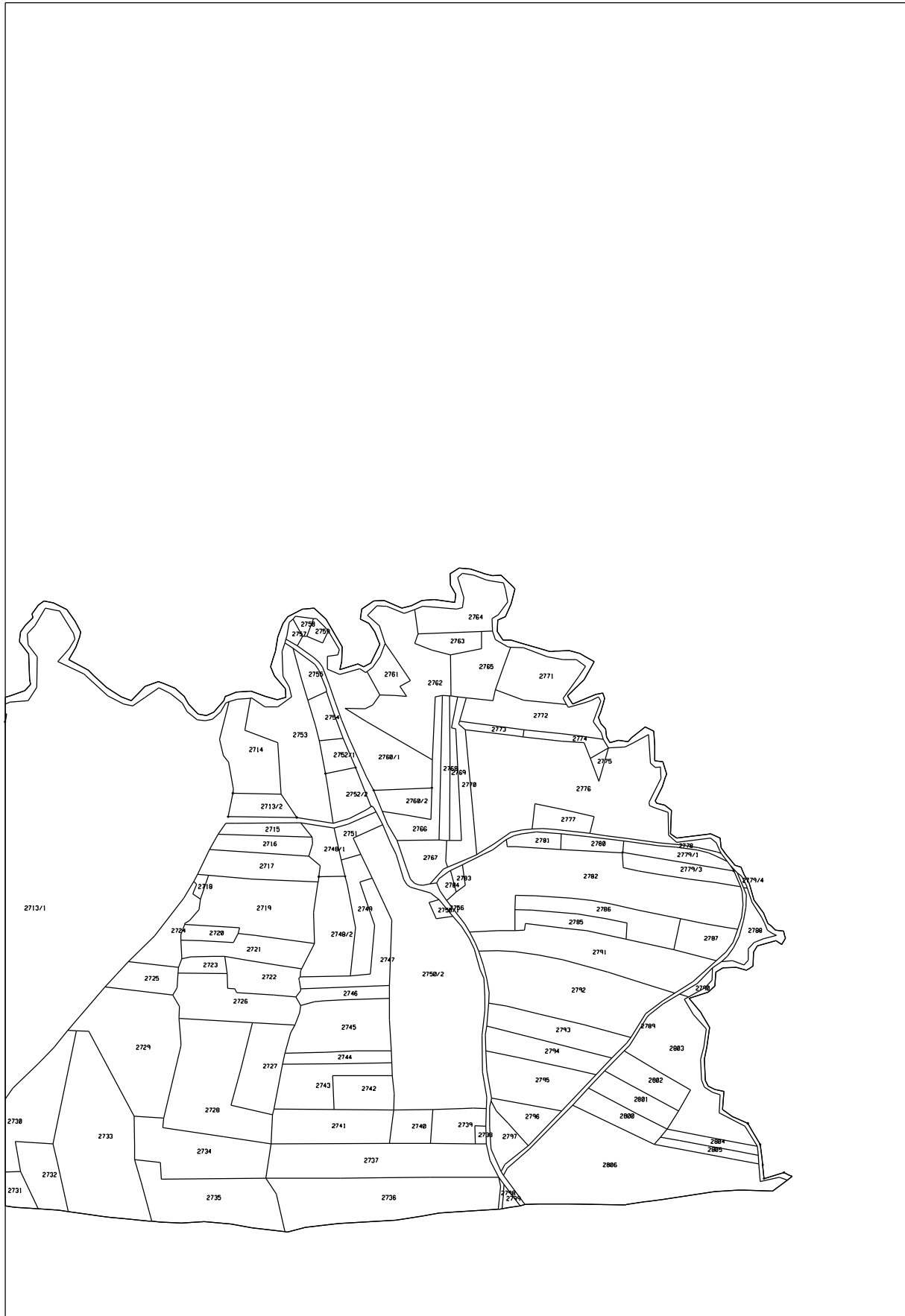
22.

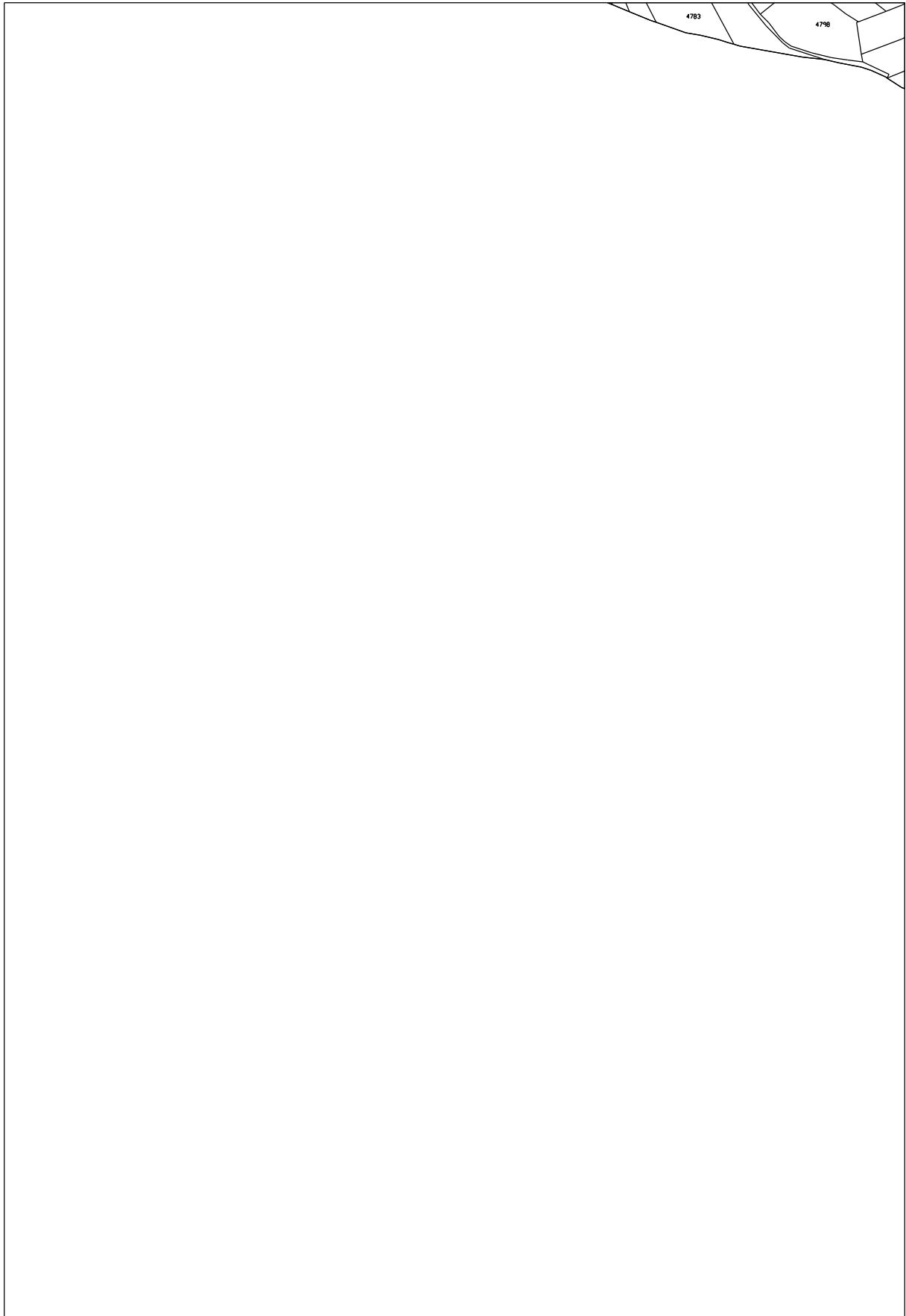
23.

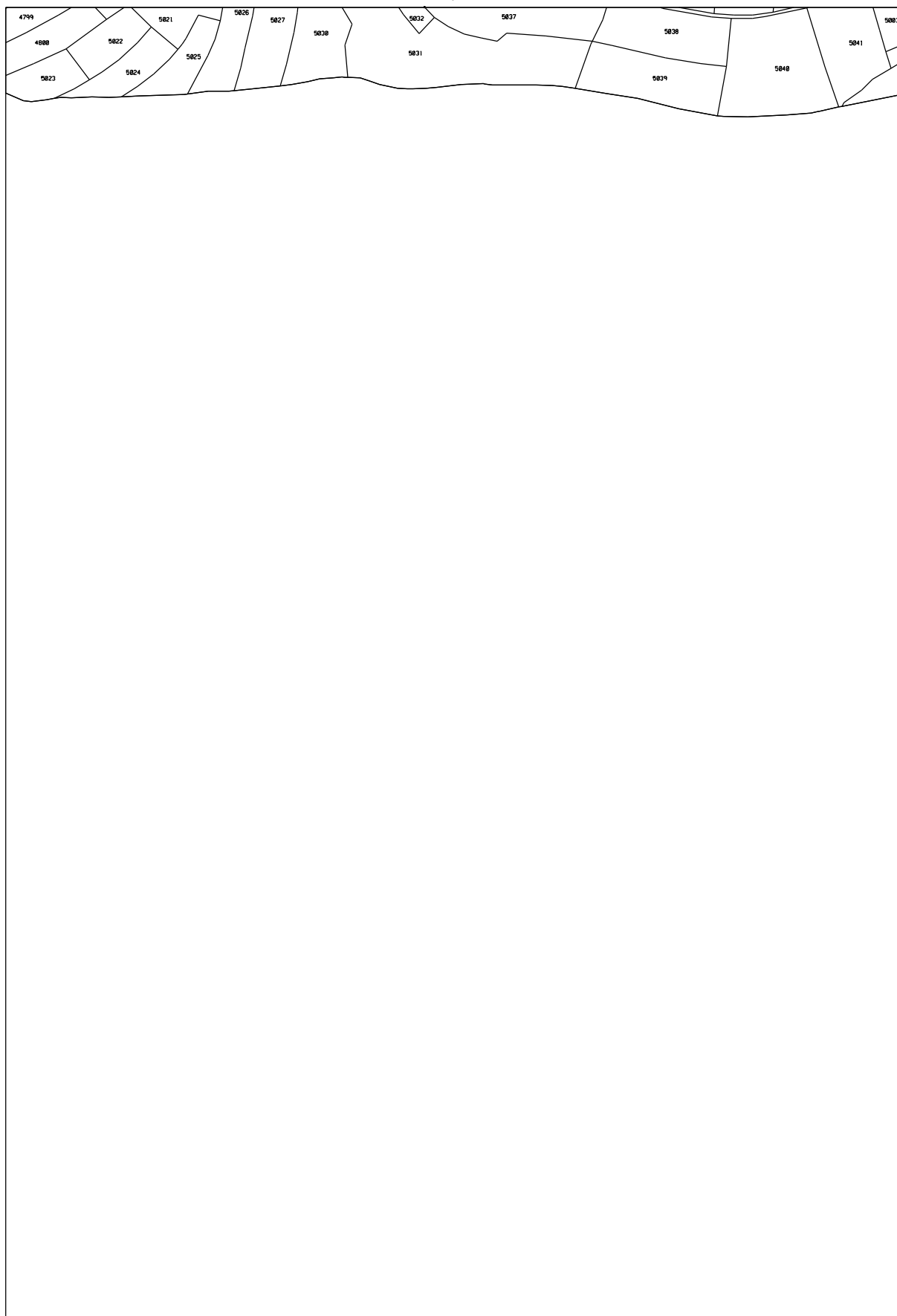
24.

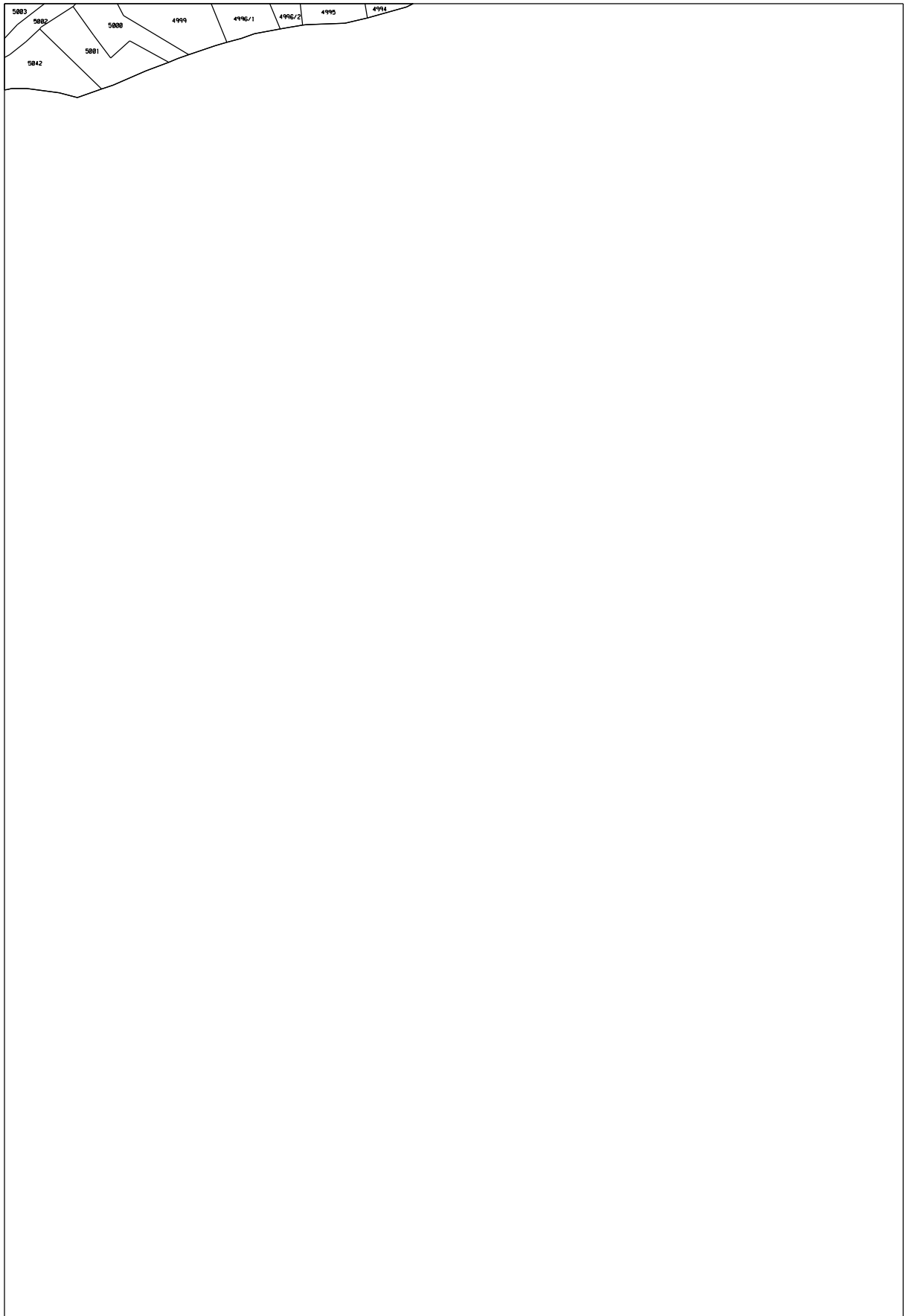
25.

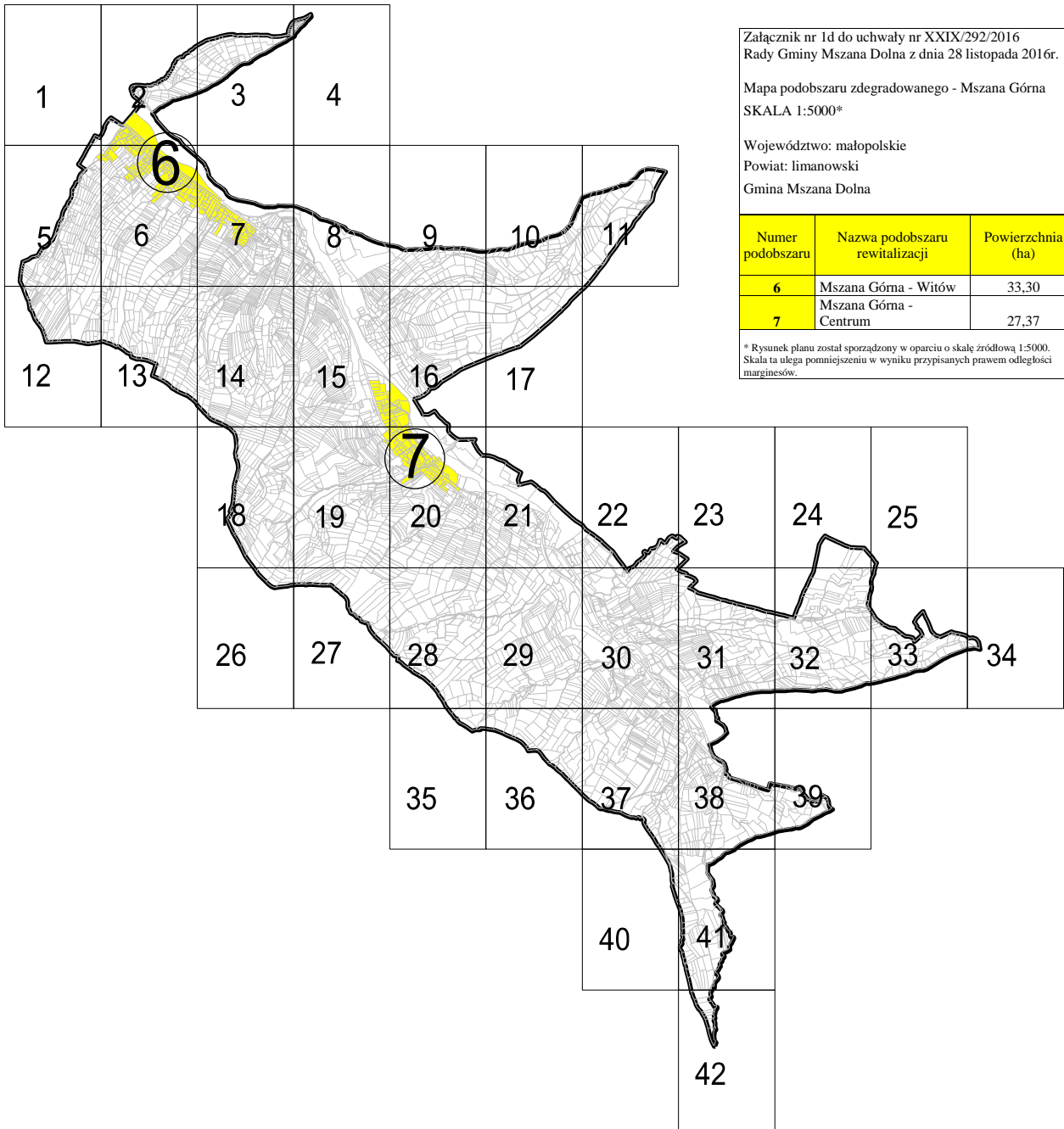

26.

27.

Załącznik nr 1d do uchwały nr XXIX/292/2016 Rady Gminy Mszana Dolna z dnia 28 listopada 2016r.

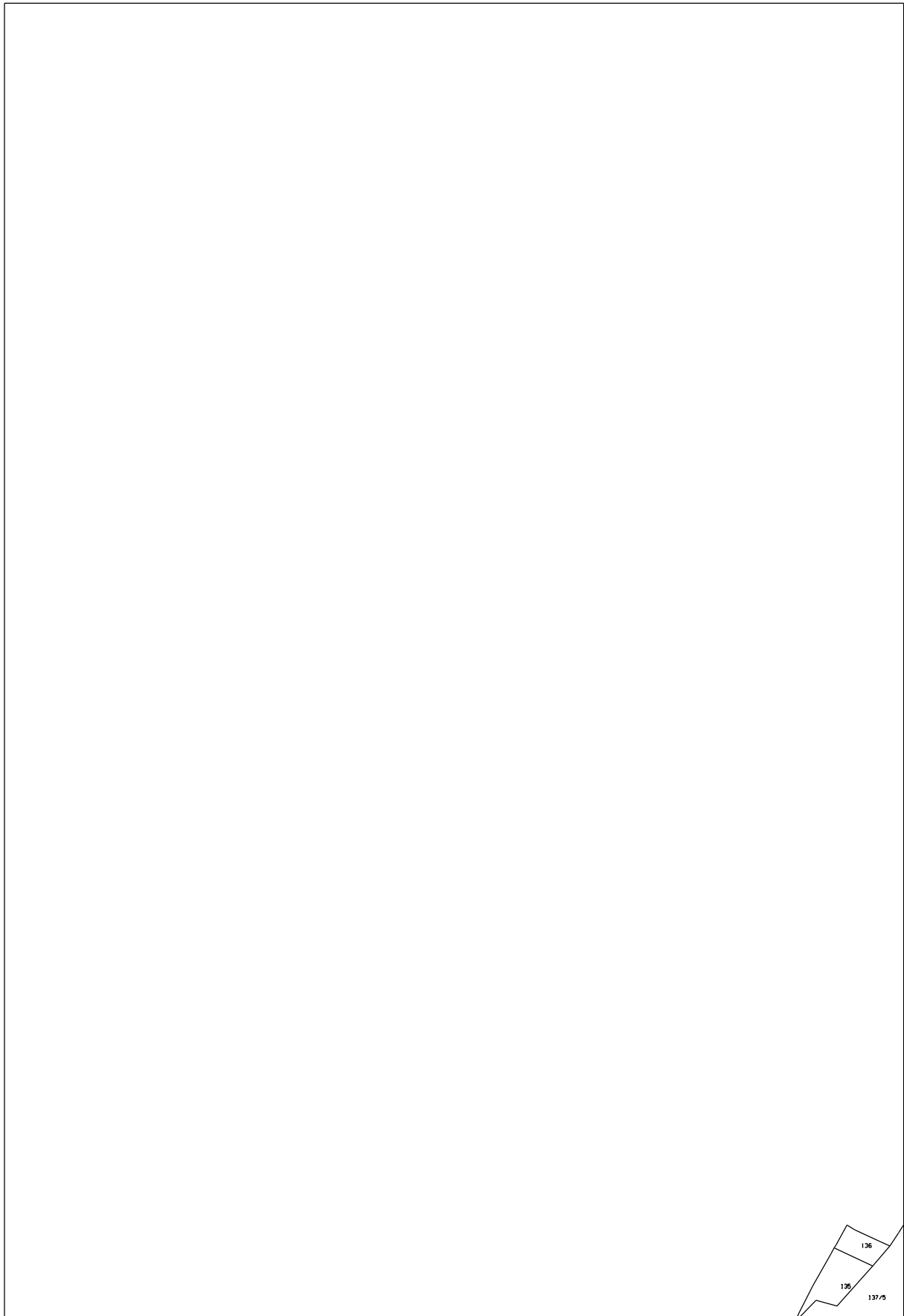
Mapa podobszaru zdegradowanego - Mszana Górna
SKALA 1:5000*

Województwo: małopolskie
Powiat: limanowski
Gmina Mszana Dolna

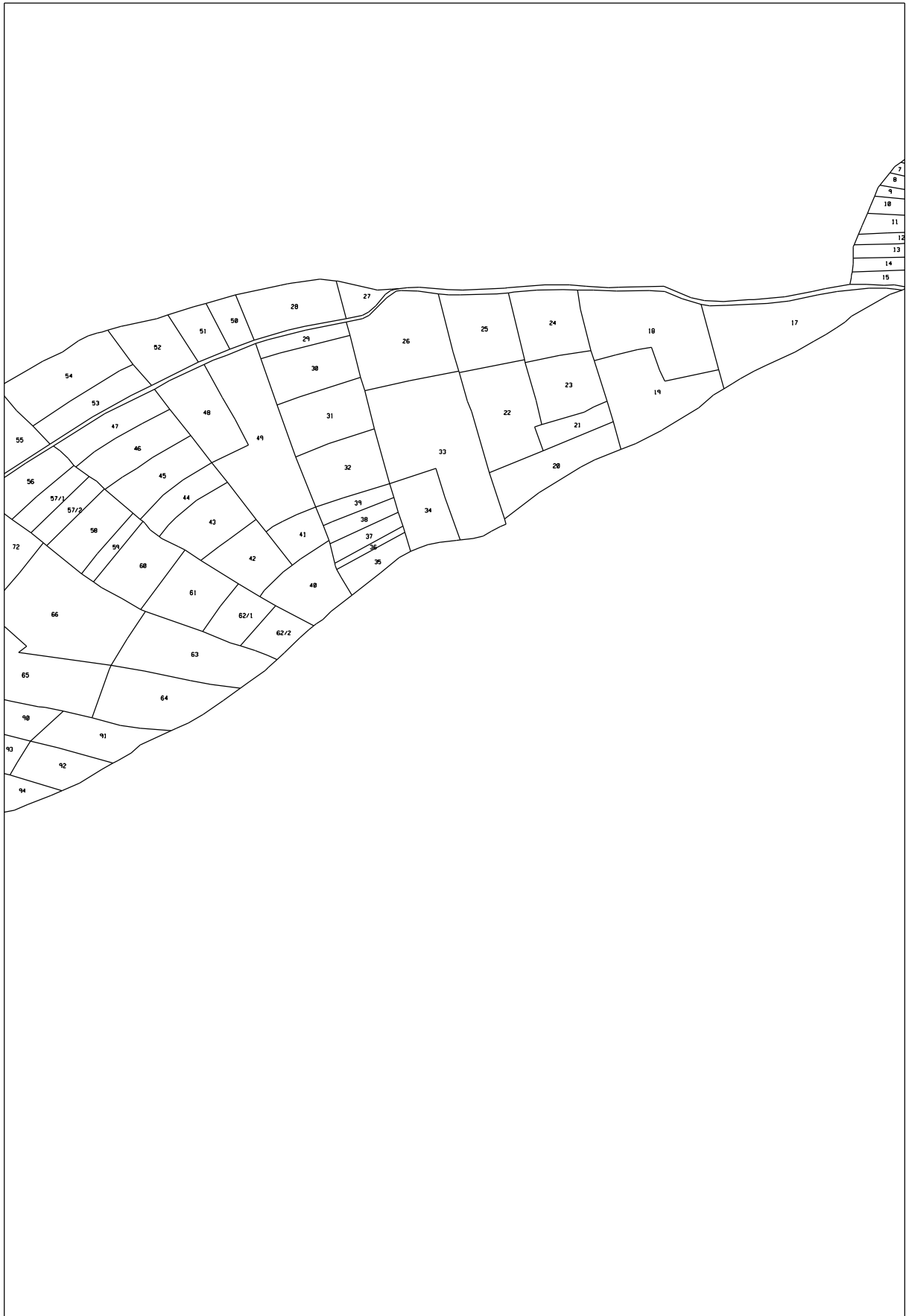
Numer podobszaru	Nazwa podobszaru rewitalizacji	Powierzchnia (ha)
6	Mszana Górna - Witów	33,30
7	Mszana Górna - Centrum	27,37

* Rysunek planu został sporządzony w oparciu o skalę źródłową 1:5000. Skala ta ulega pomniejszeniu w wyniku przypisanym prawem odległości marginesów.

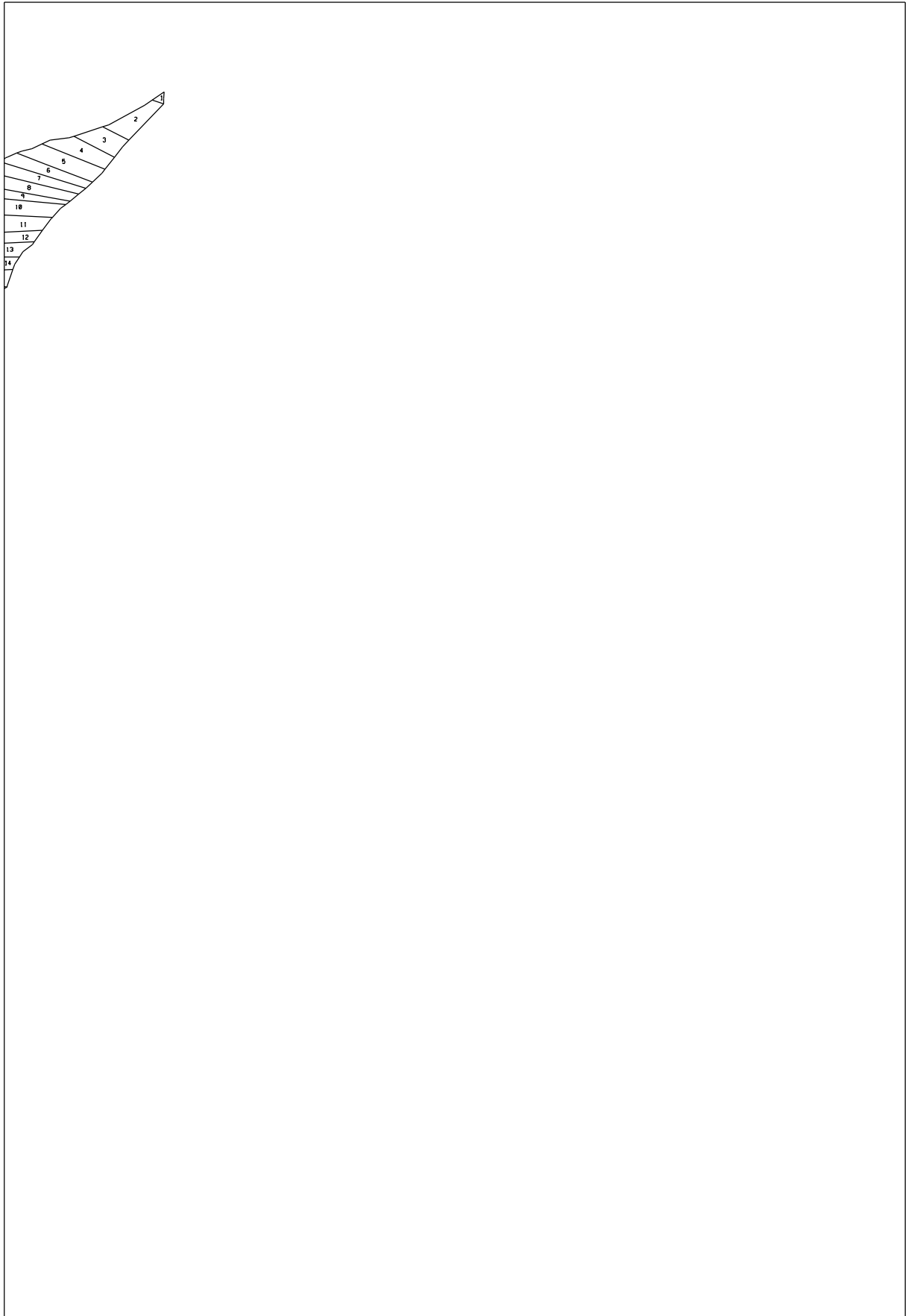
1.

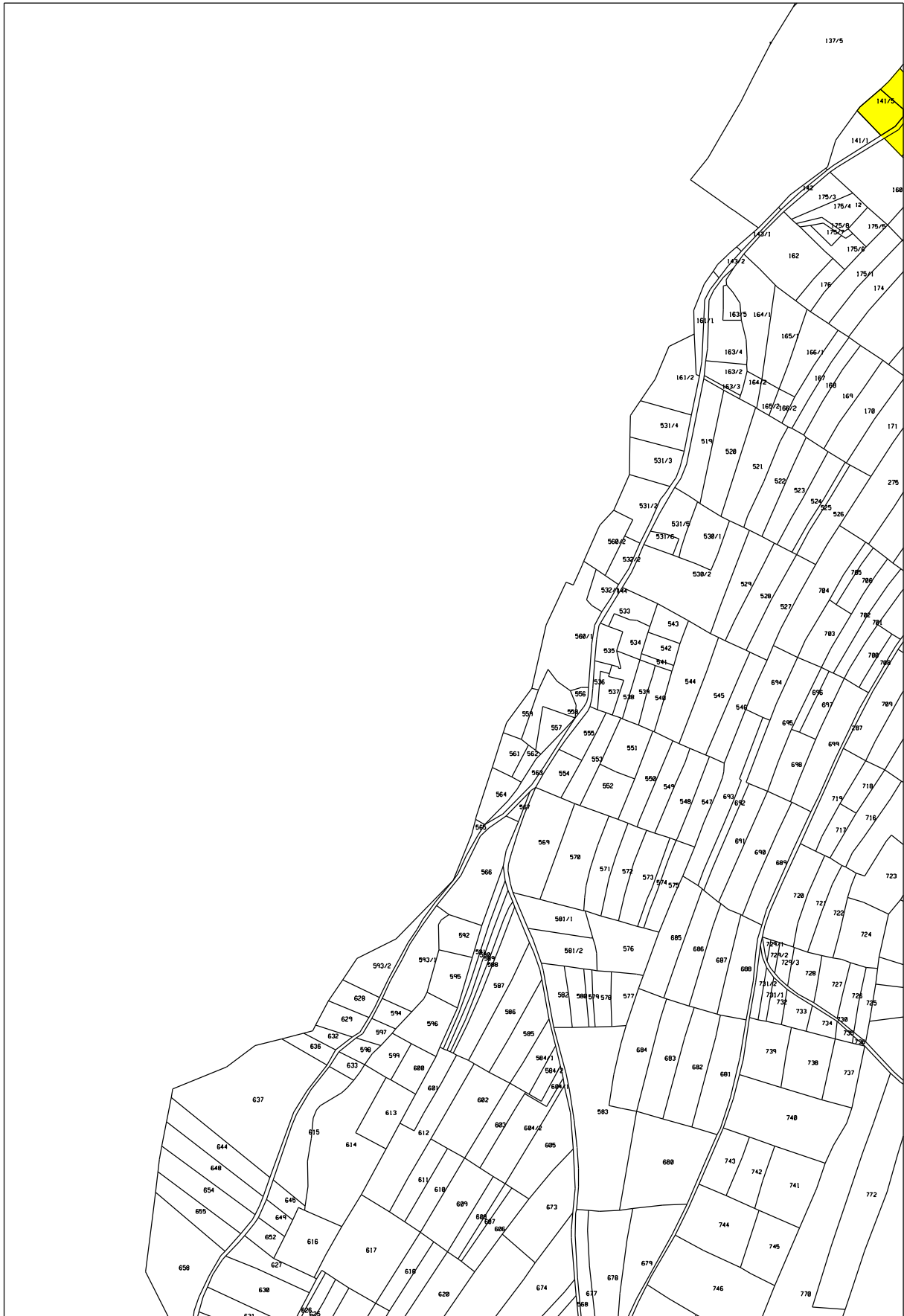
3.

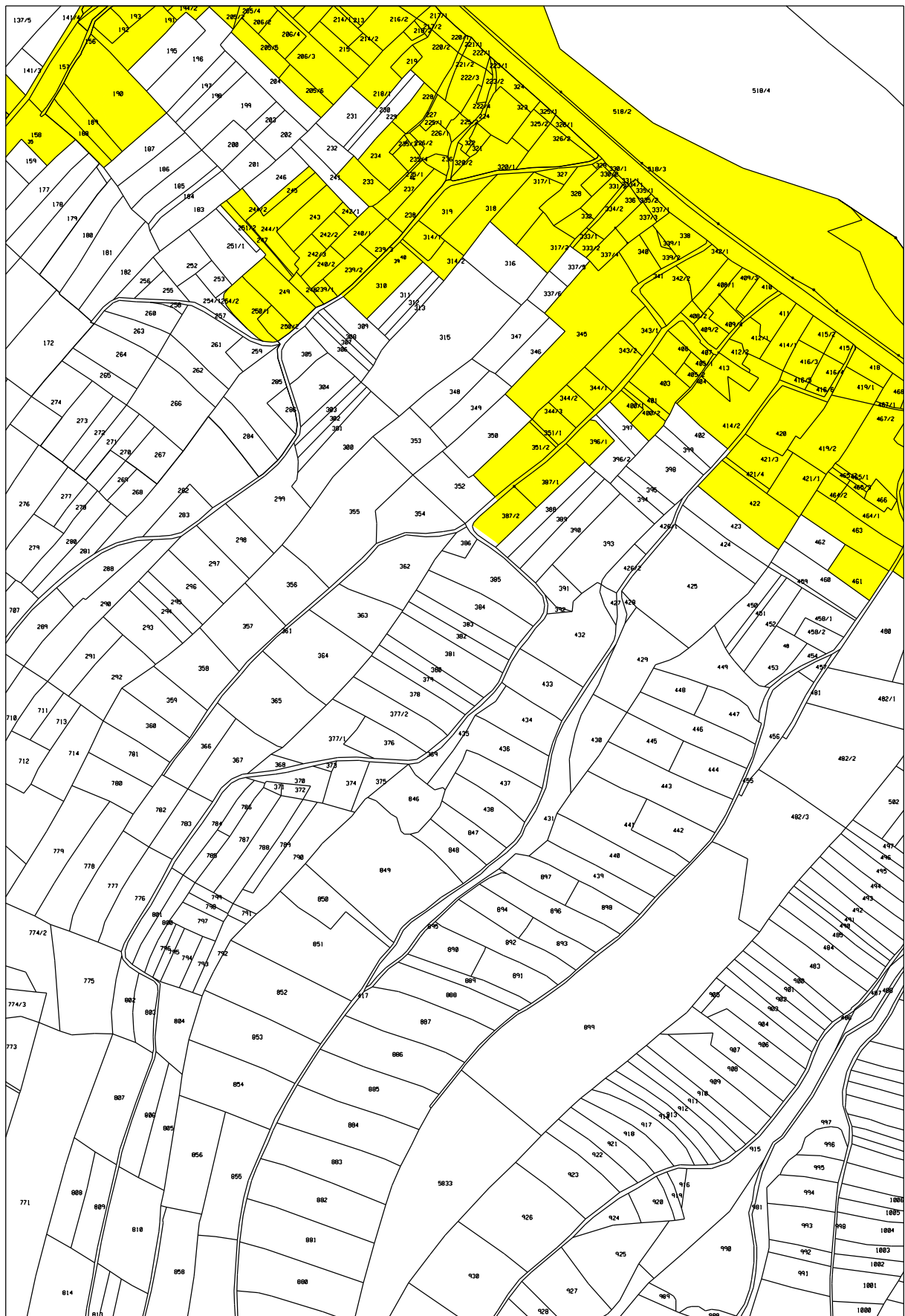
4.

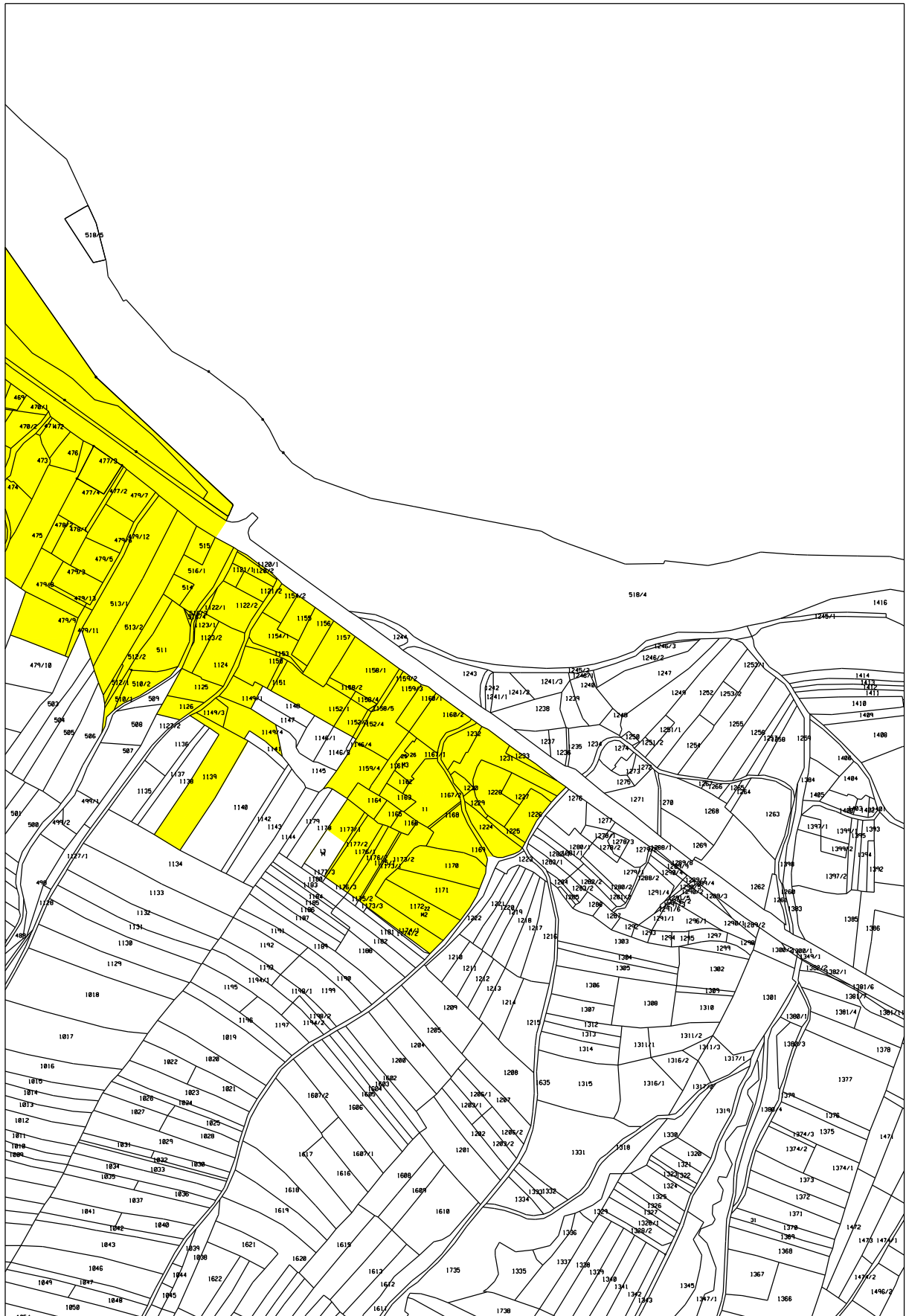
5.

6.

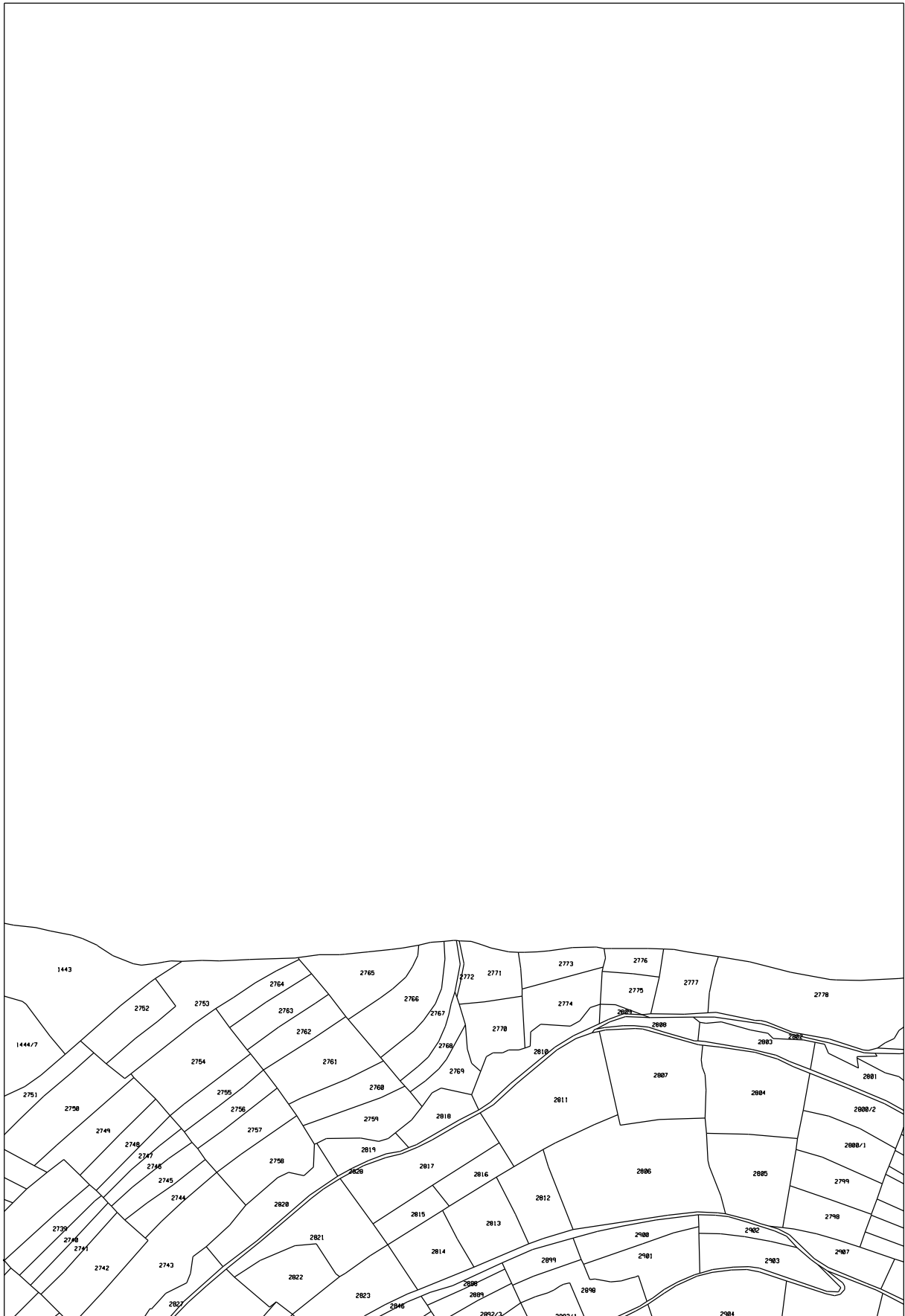
7.

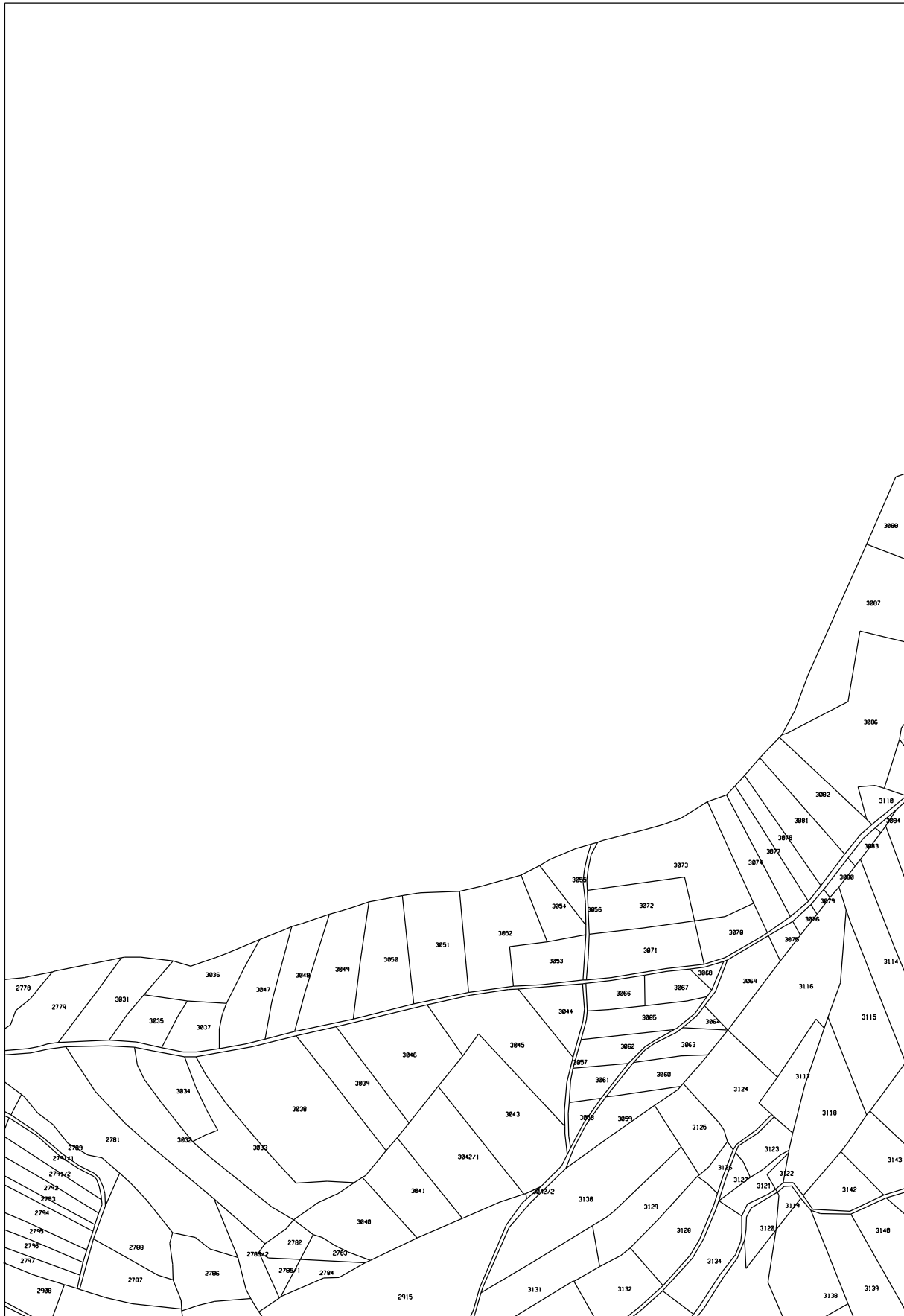
8.

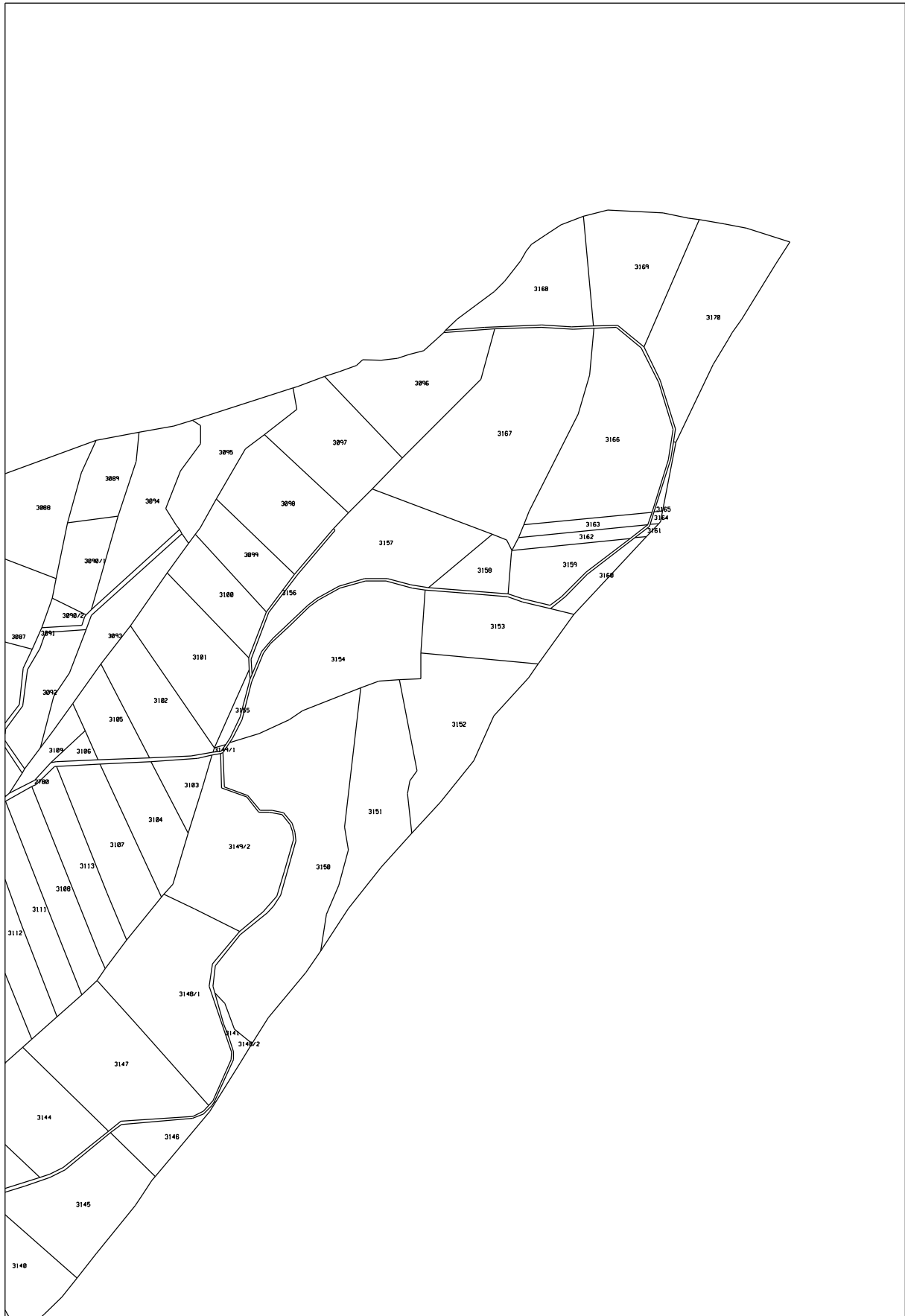
9.

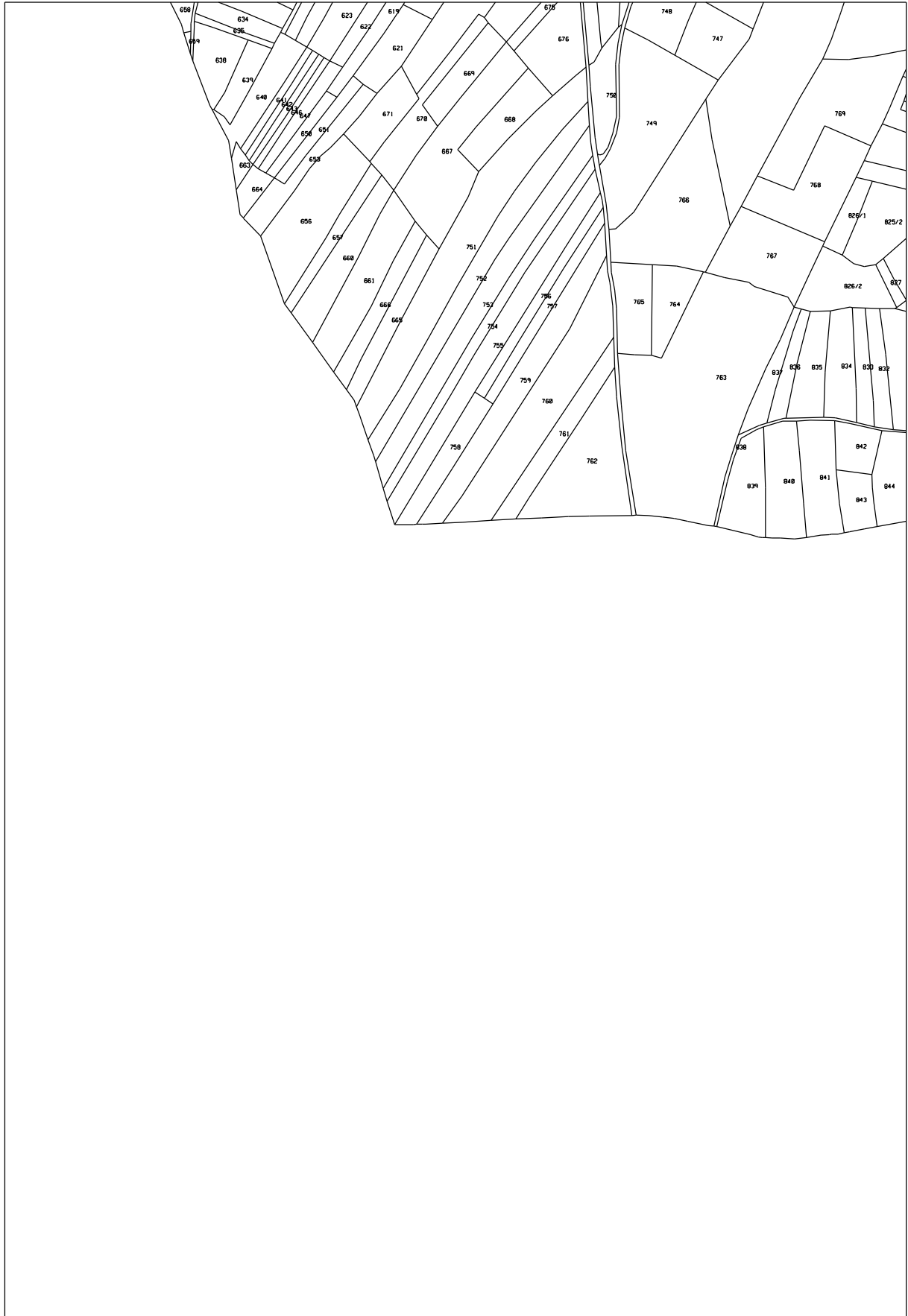
10.

11.

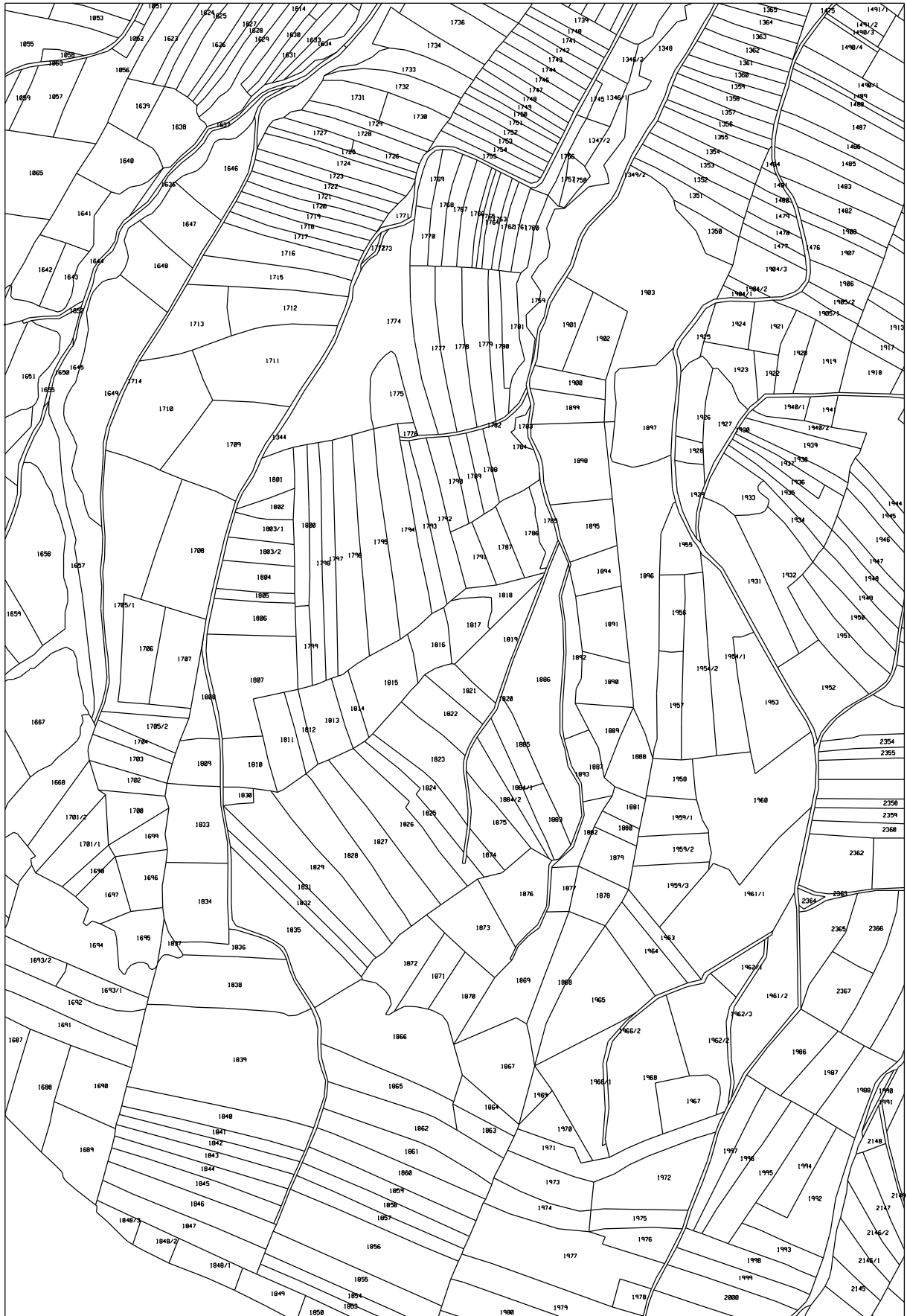
12.

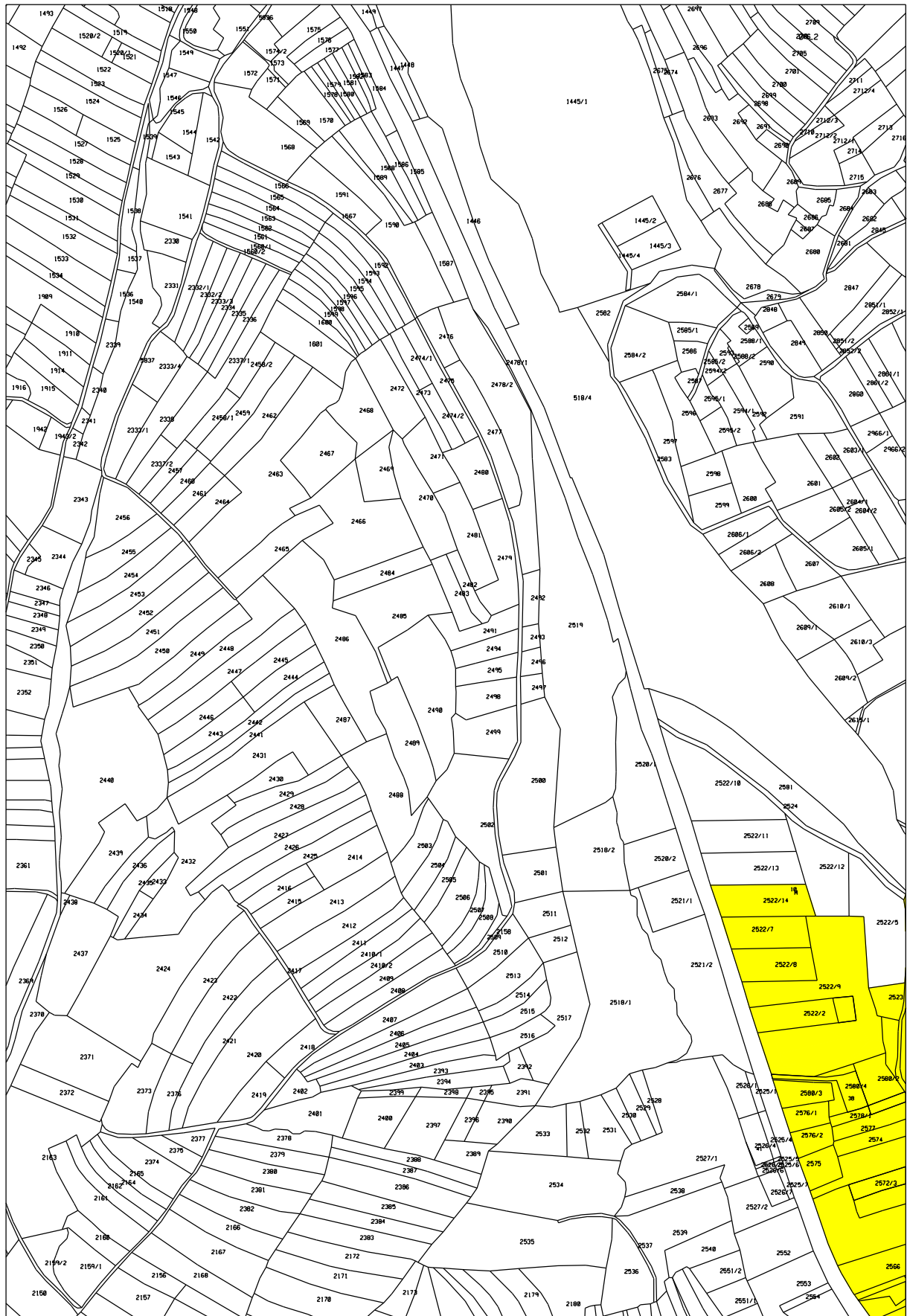
13.

14.

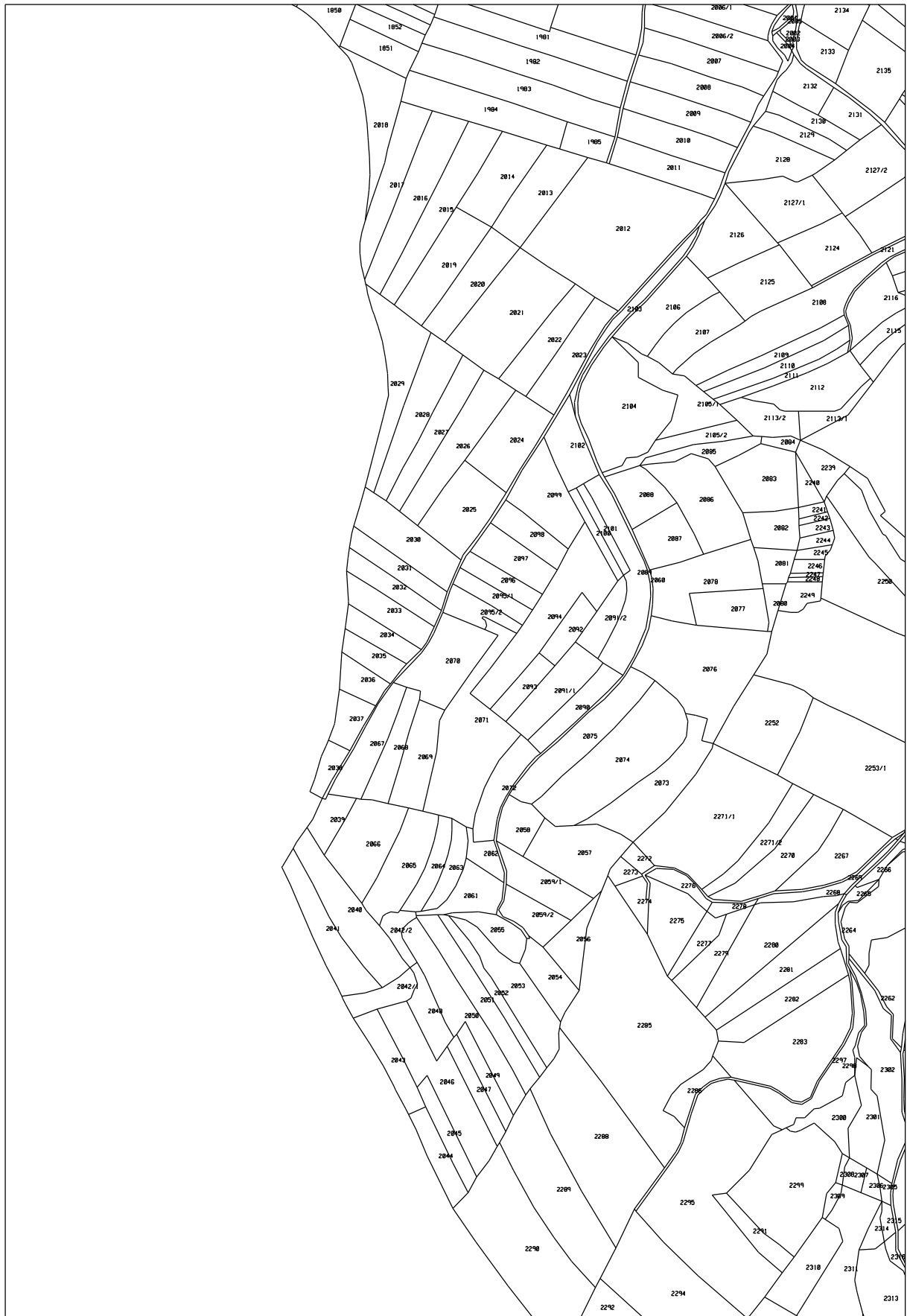
15.

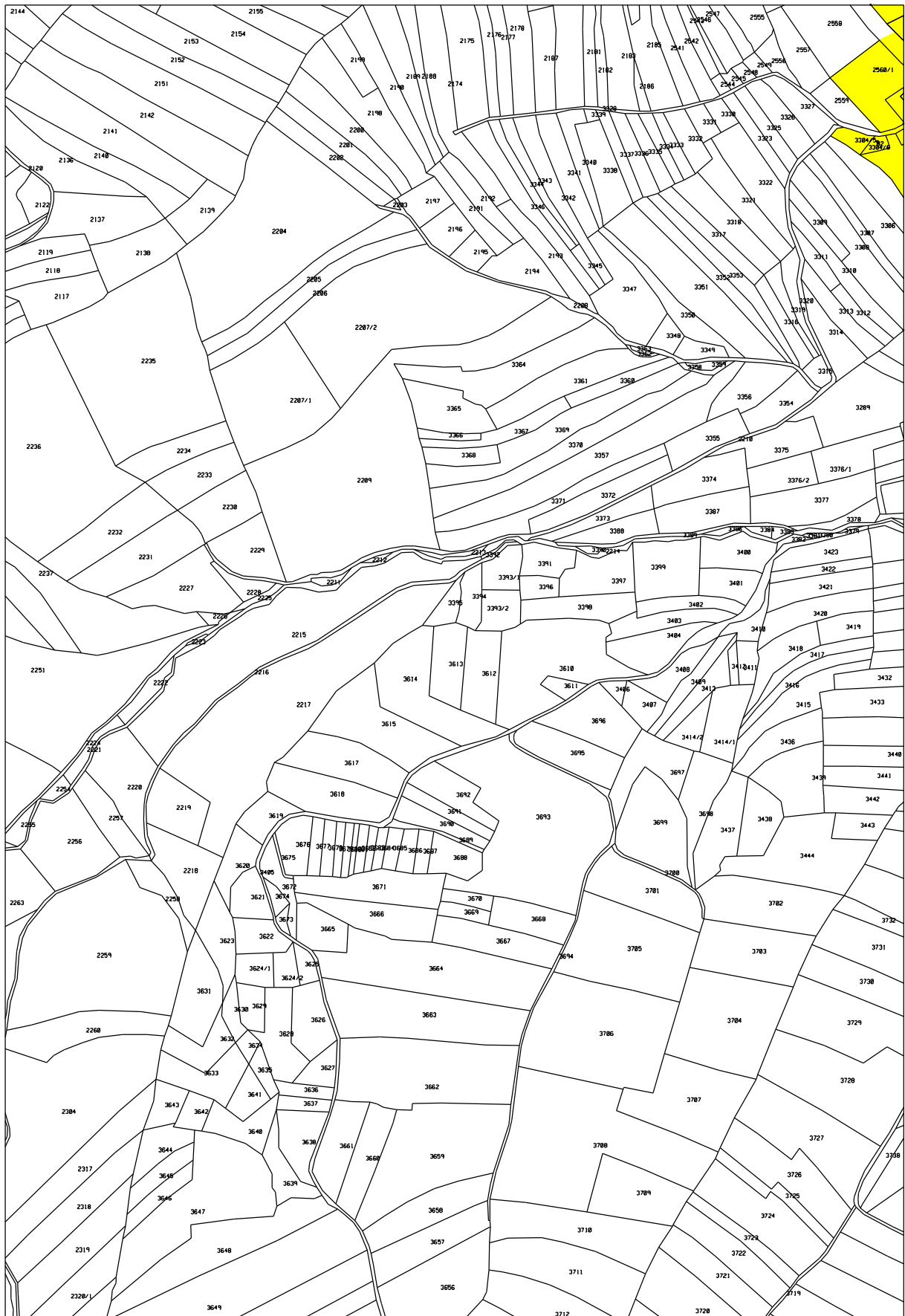
16.

18.

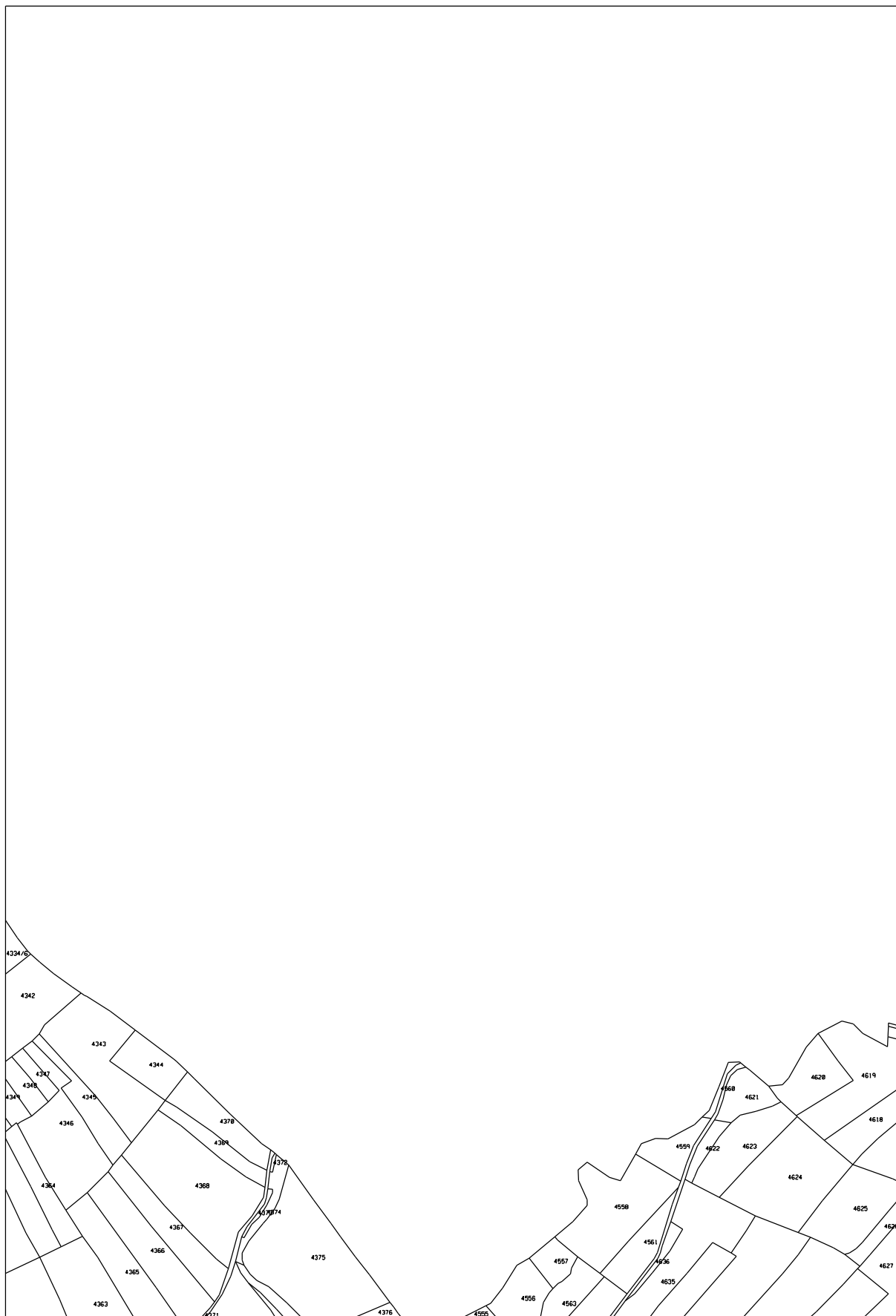
19.

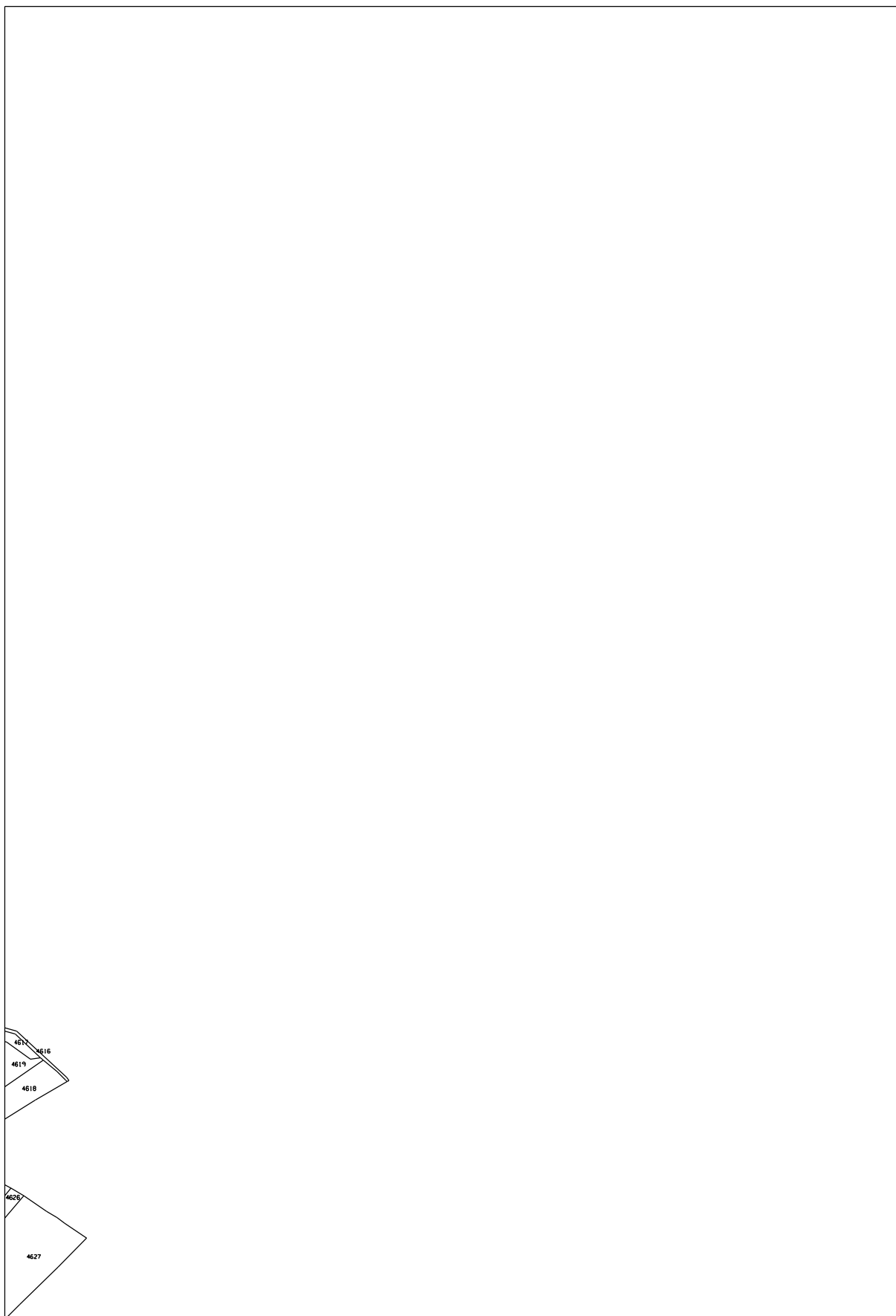
21.

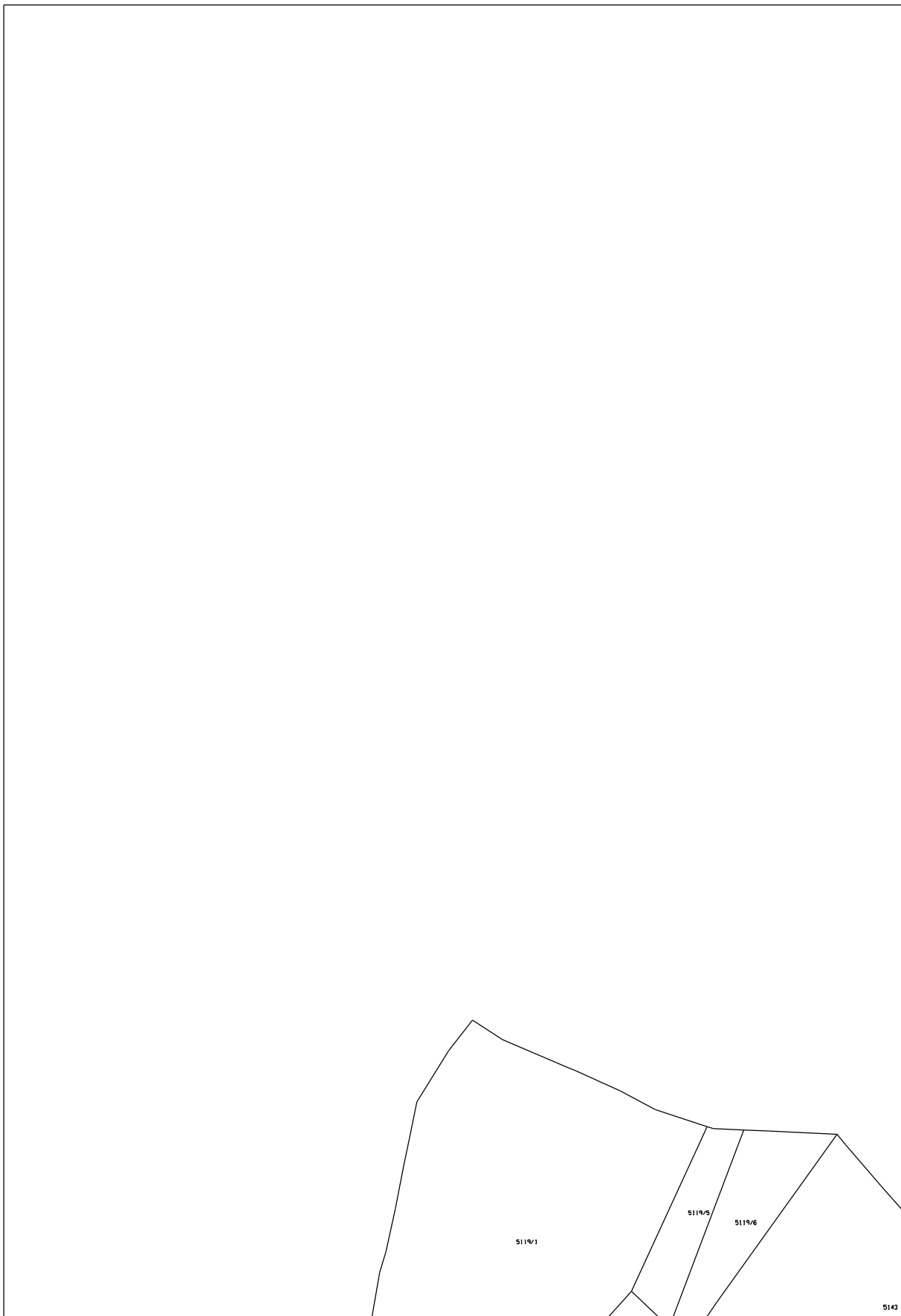
22.

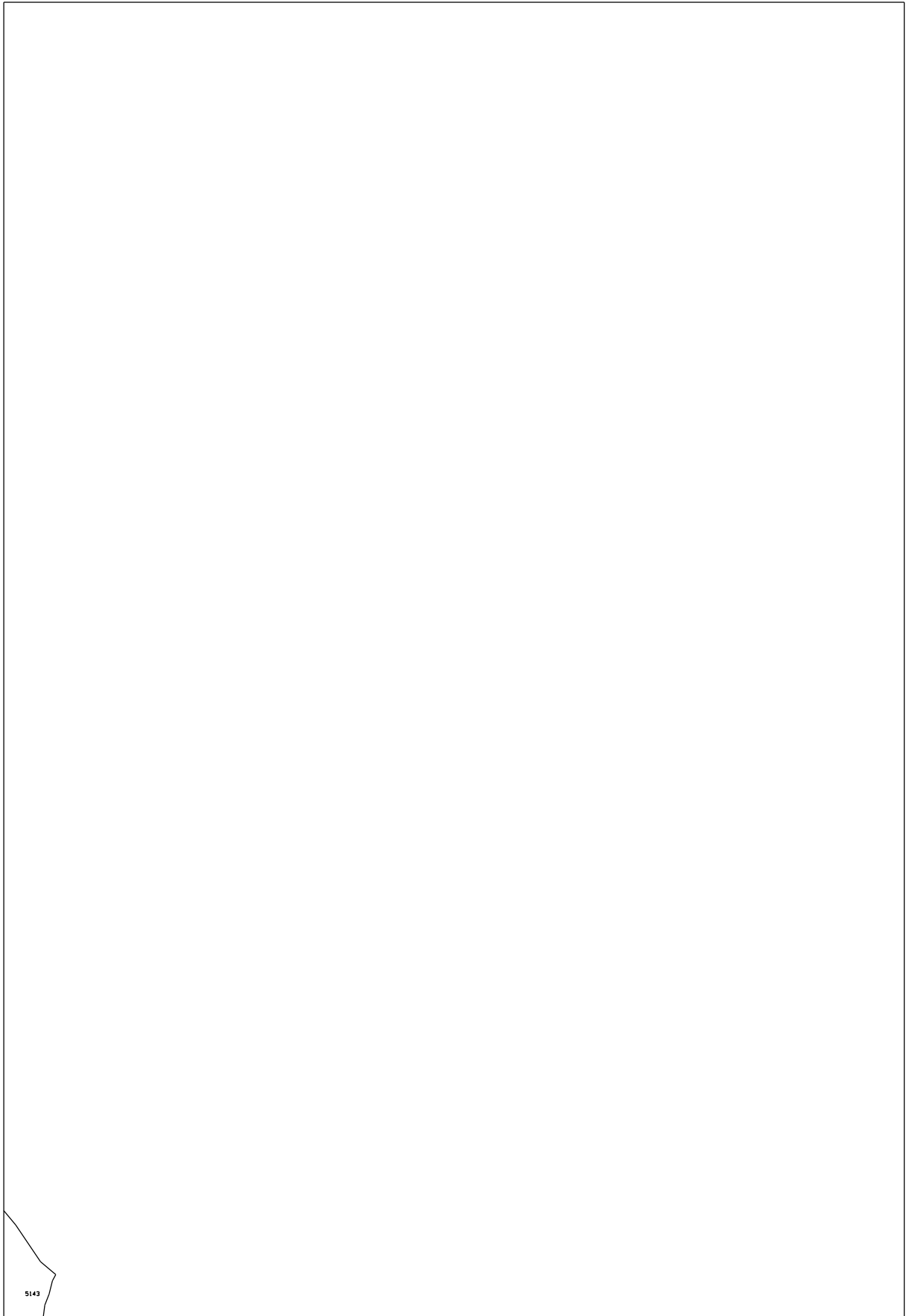
23.

24.

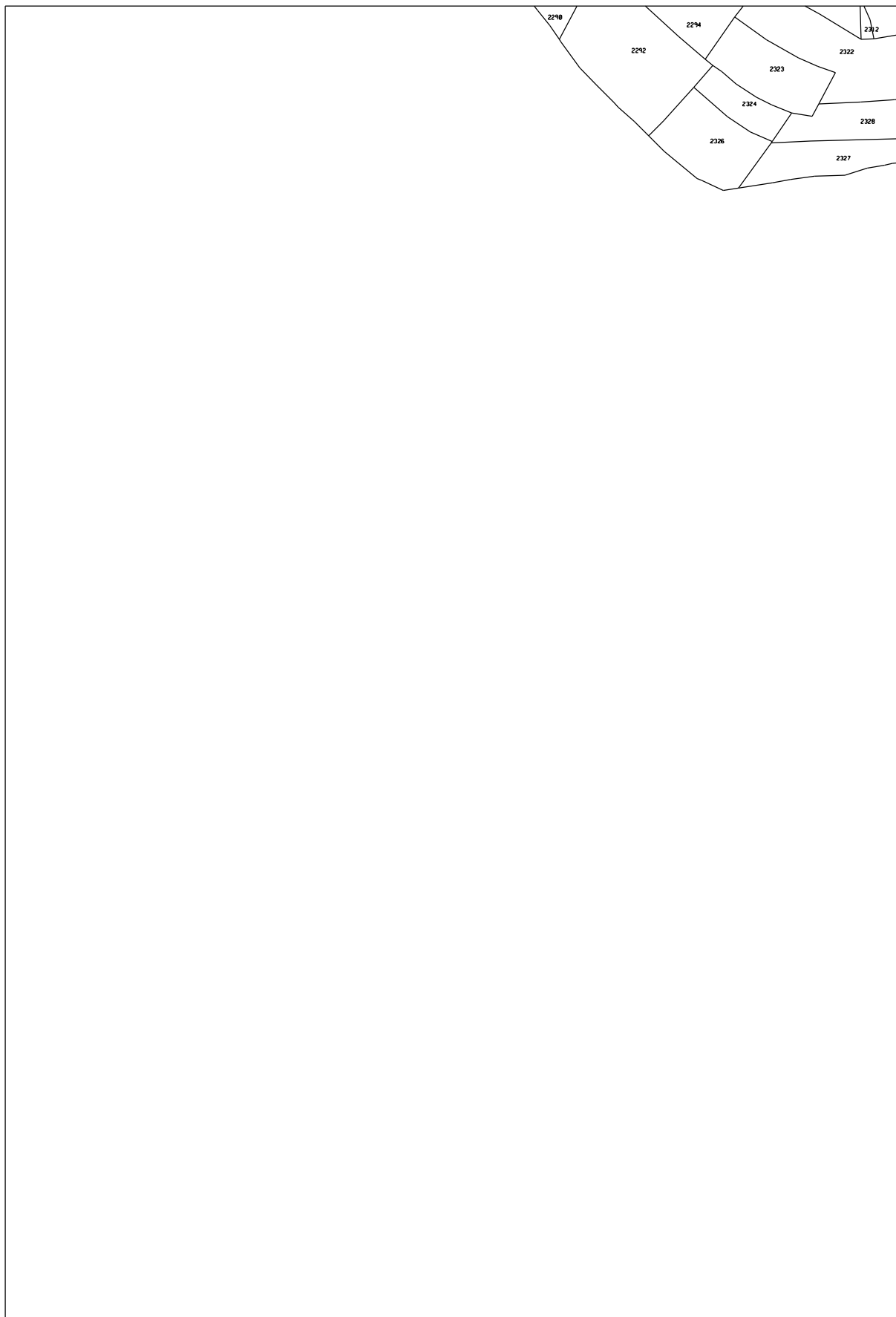

25.

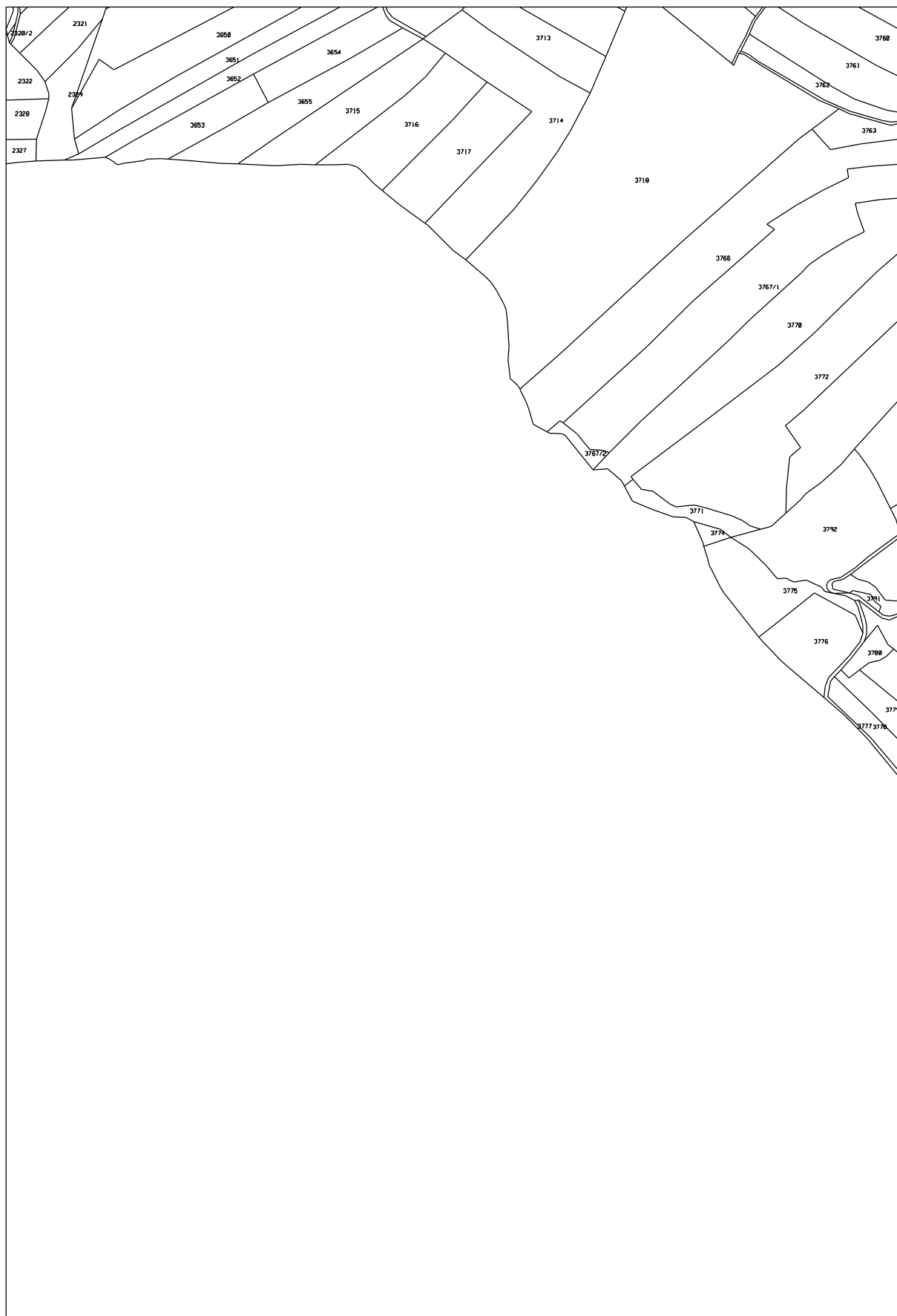

5143

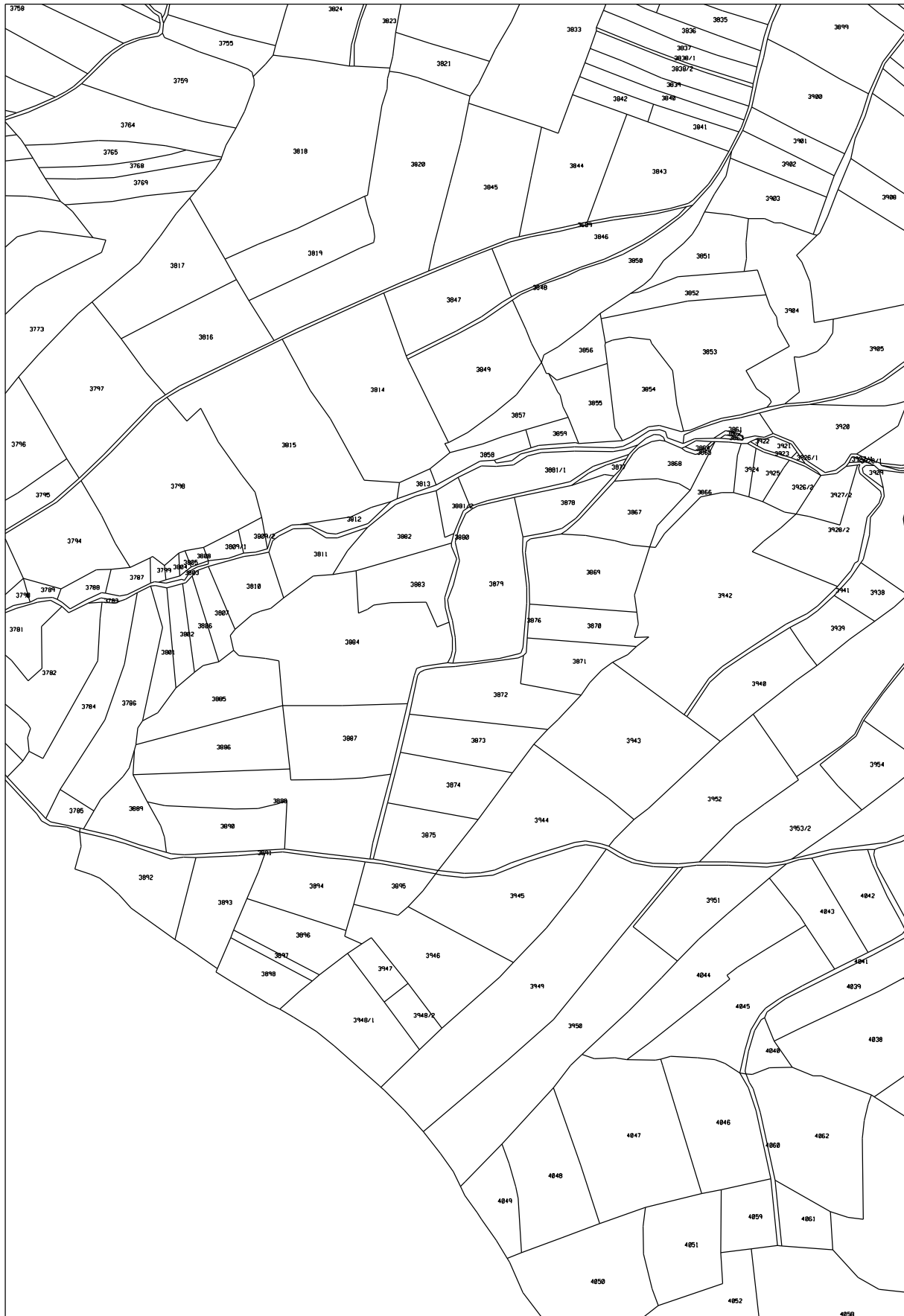
26.

27.

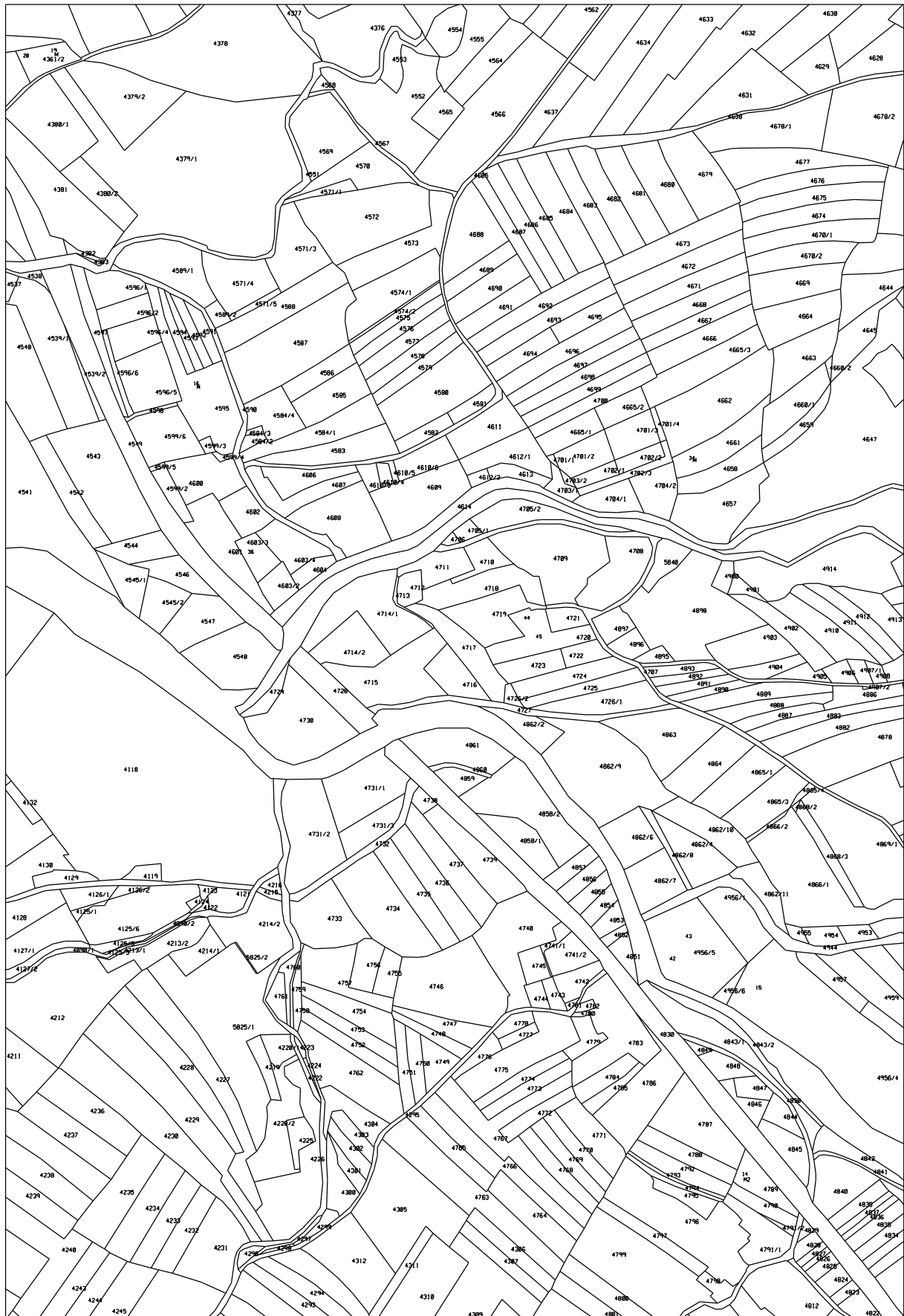
28.

29.

30.

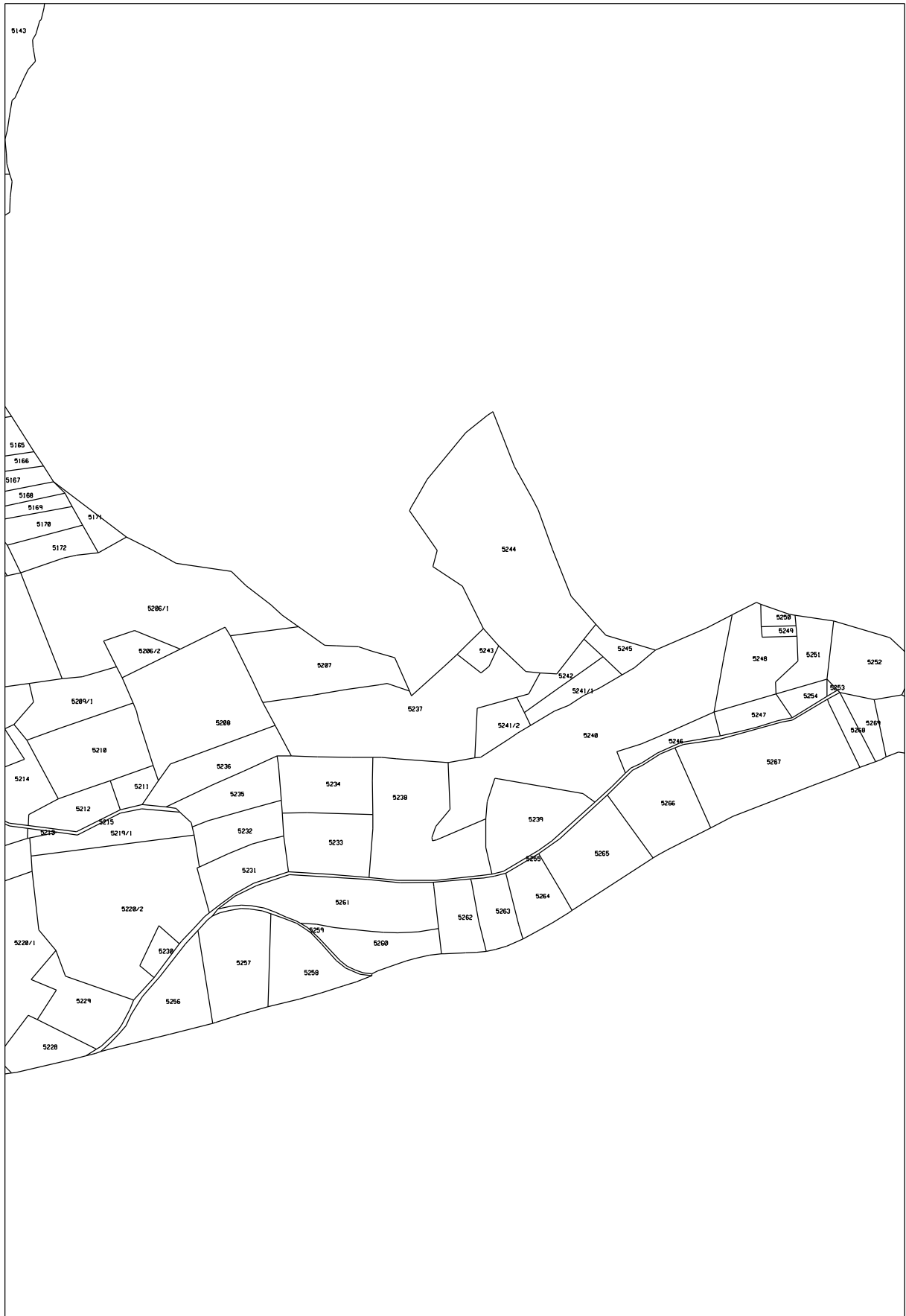
31.

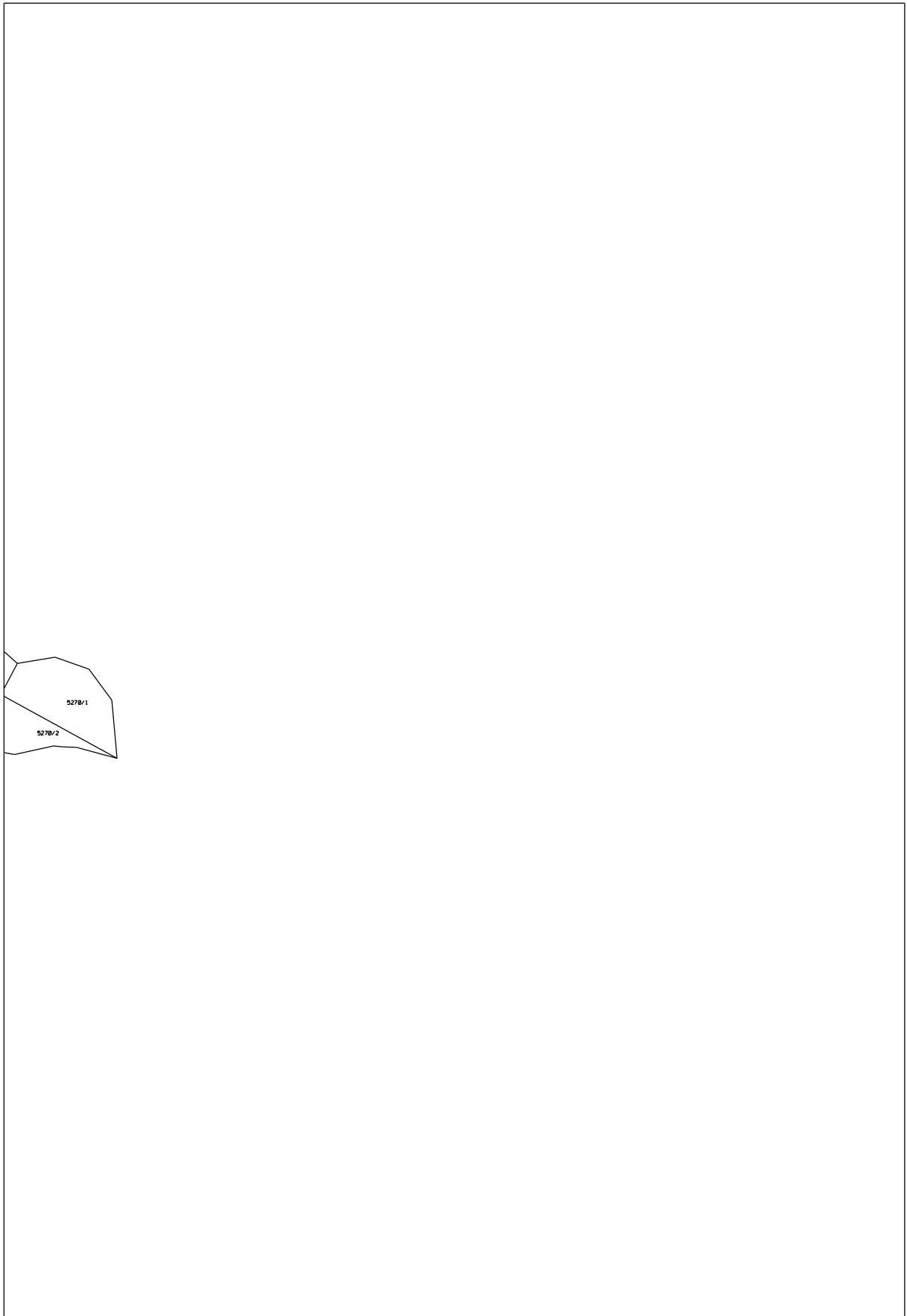
32.

33.

34.

35.

36.

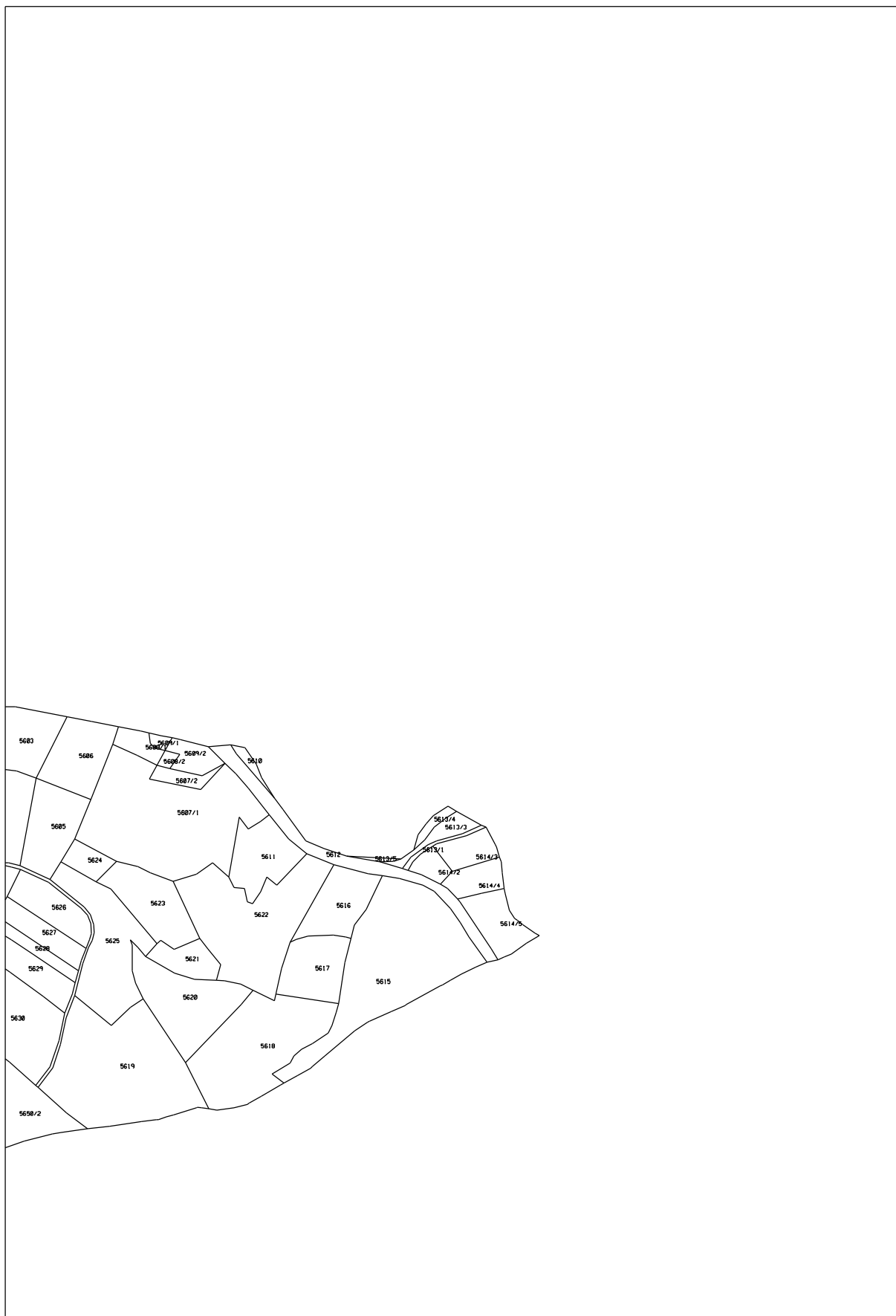
37.

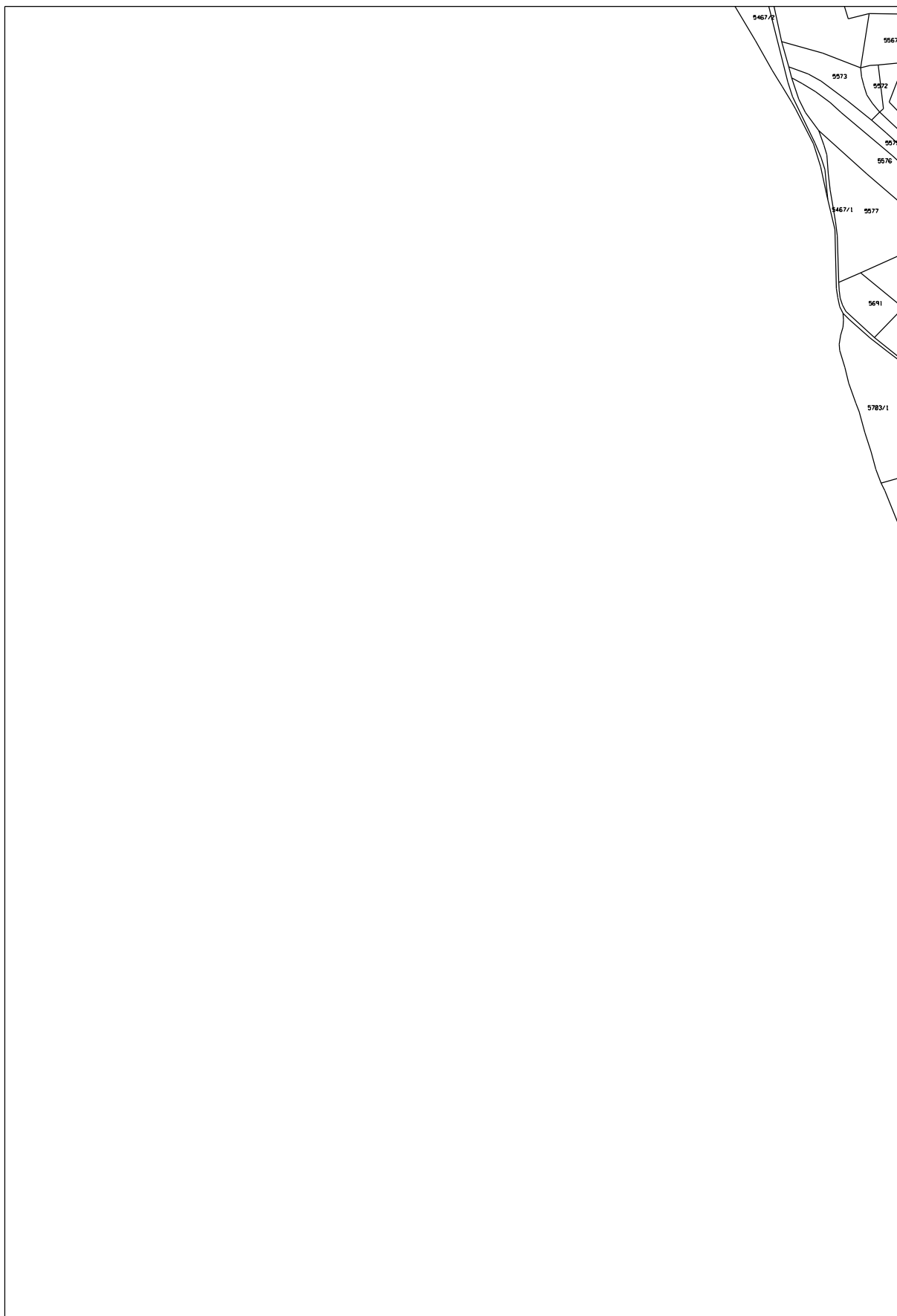
38.

39.

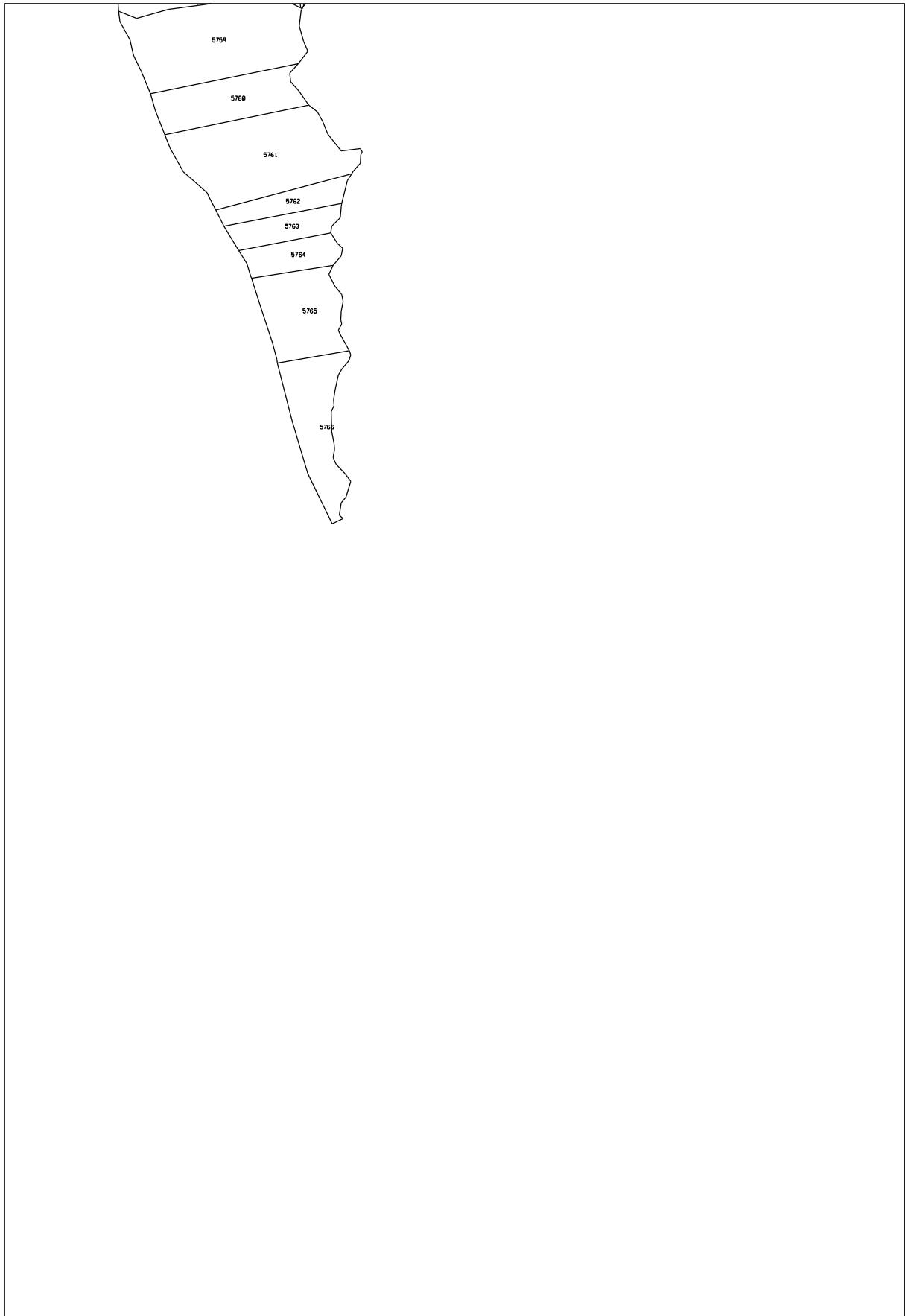
40.

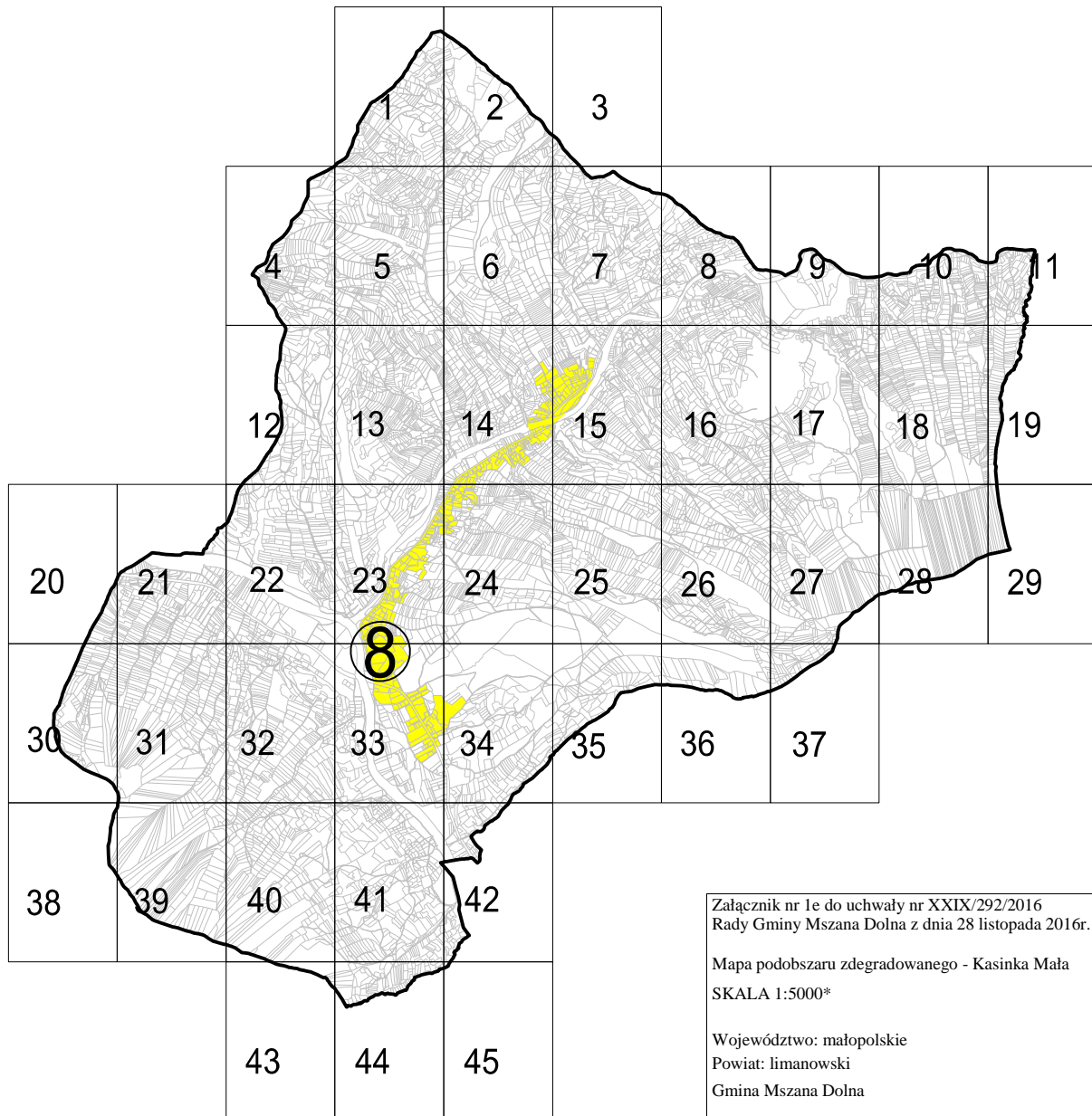

41.

42.

Załącznik nr 1e do uchwały nr XXIX/292/2016
Rady Gminy Mszana Dolna z dnia 28 listopada 2016r.

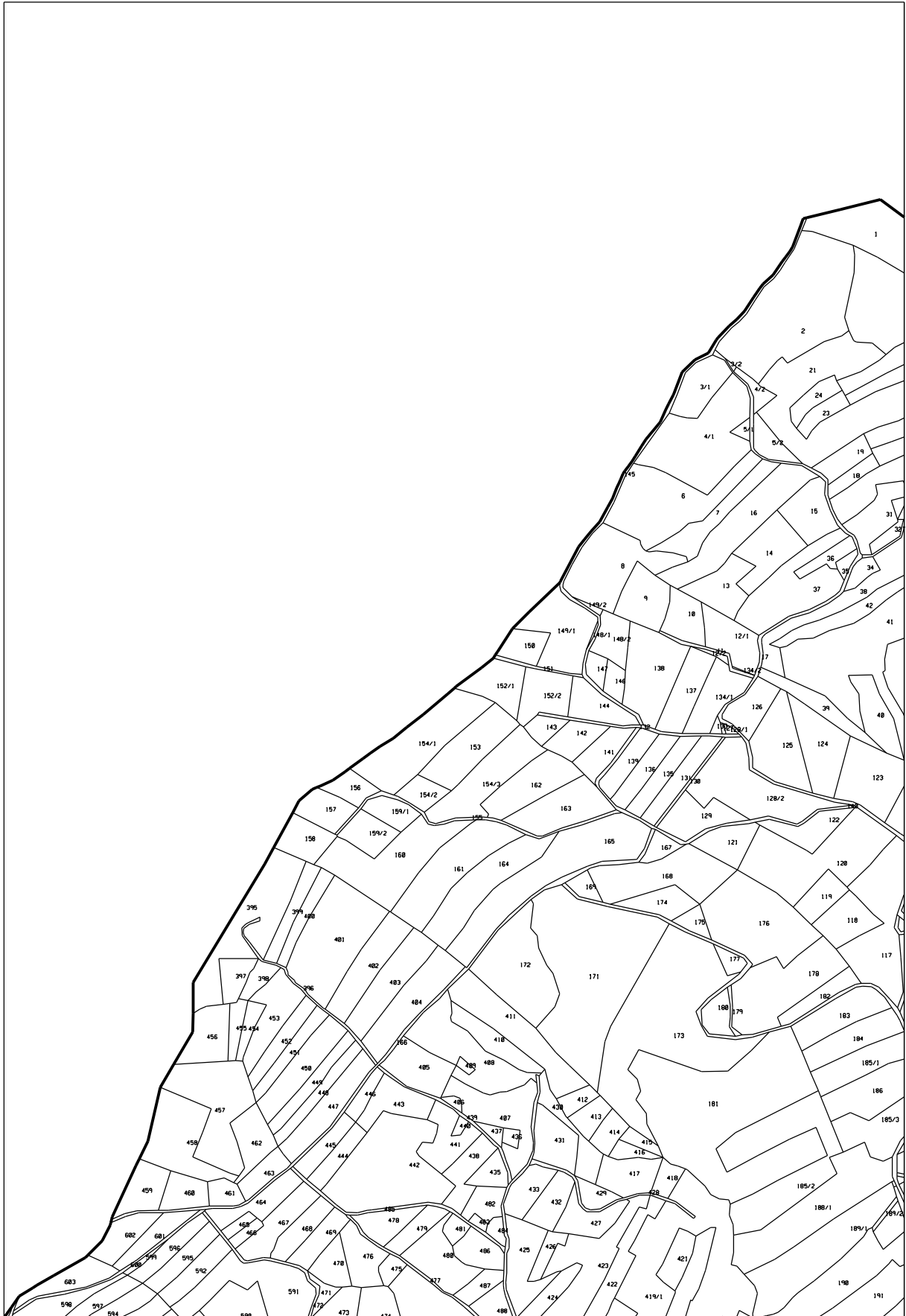
Mapa podobszaru zdegradowanego - Kasinka Mała
SKALA 1:5000*

Województwo: małopolskie
Powiat: limanowski
Gmina Mszana Dolna

Numer podobszaru	Nazwa podobszaru rewitalizacji	Powierzchnia (ha)
8	Kasinka Mała - Centrum	65,35

* Rysunek planu został sporządzony w oparciu o skalę źródłową 1:5000. Skala ta ulega pomniejszeniu w wyniku przypisanych prawem odległości marginesów.

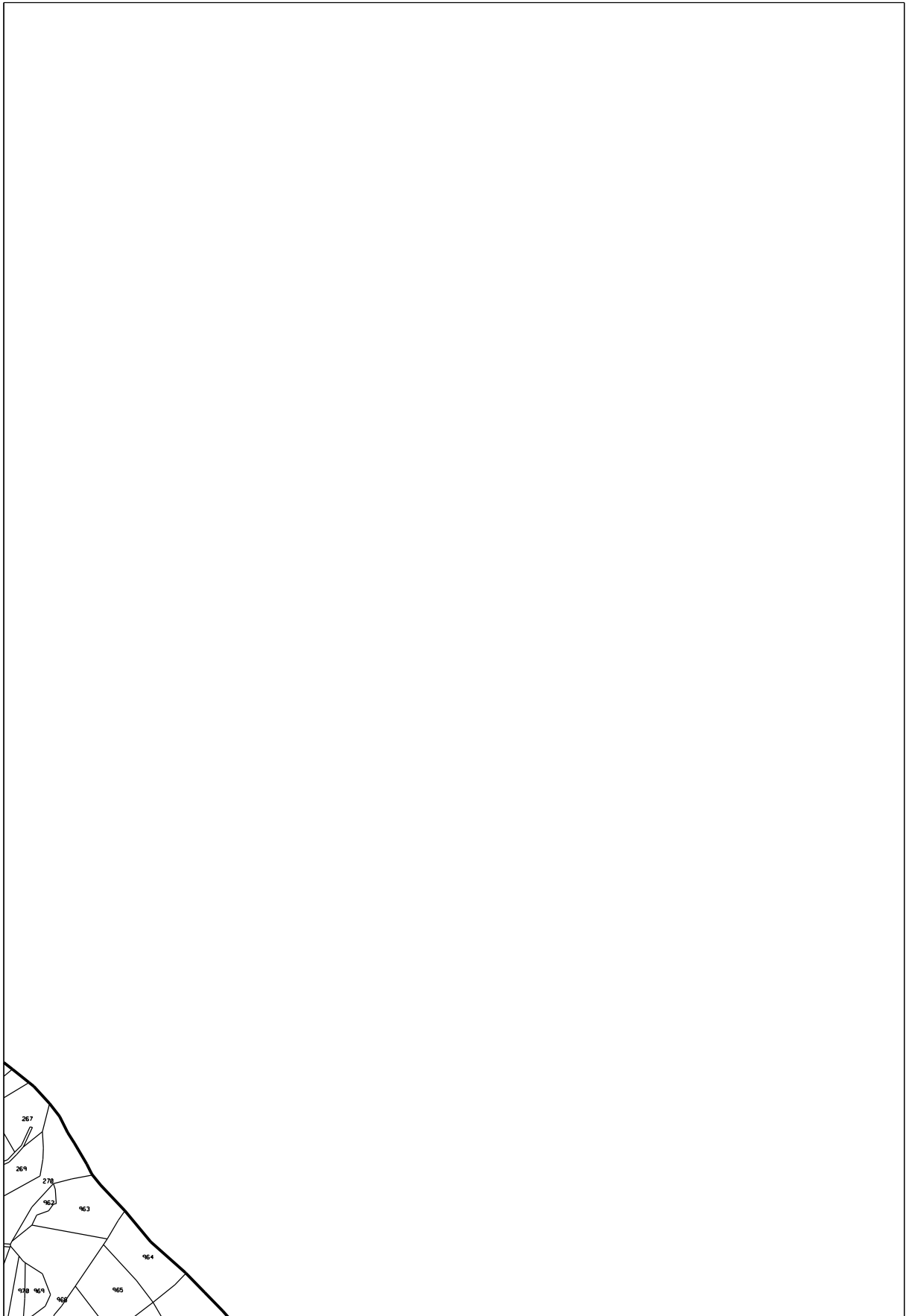
1.

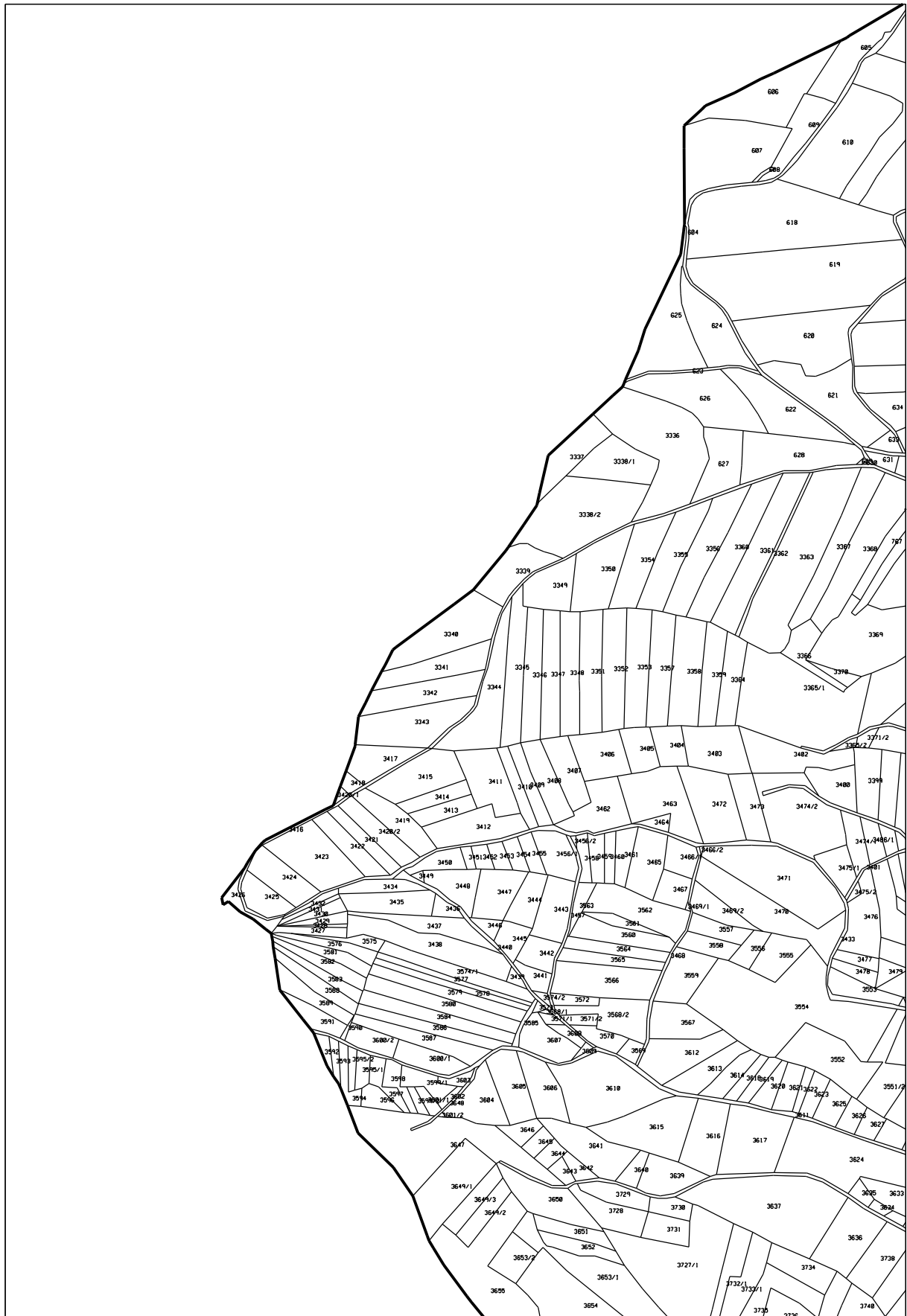
2.

3.

4.

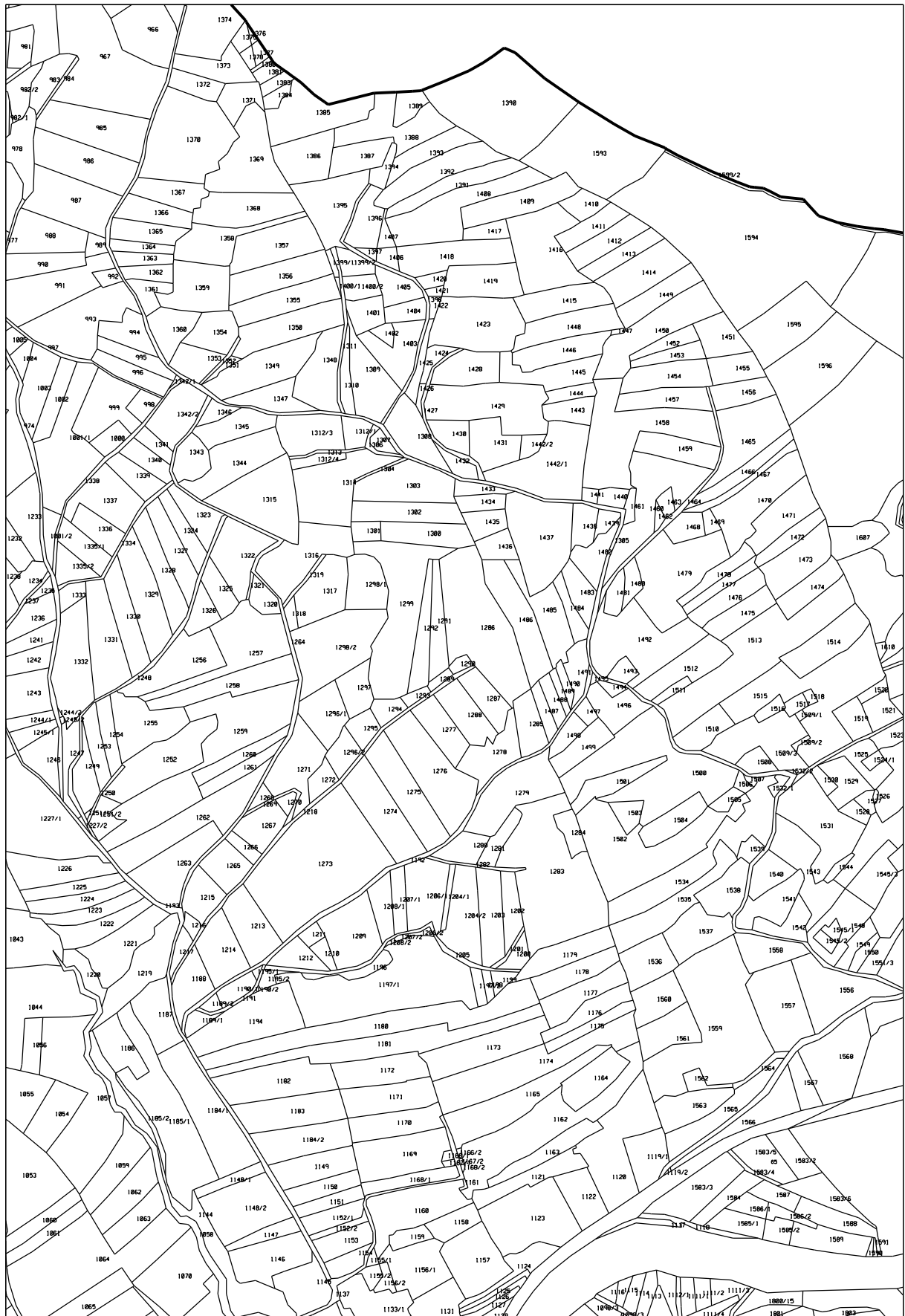
5.

6.

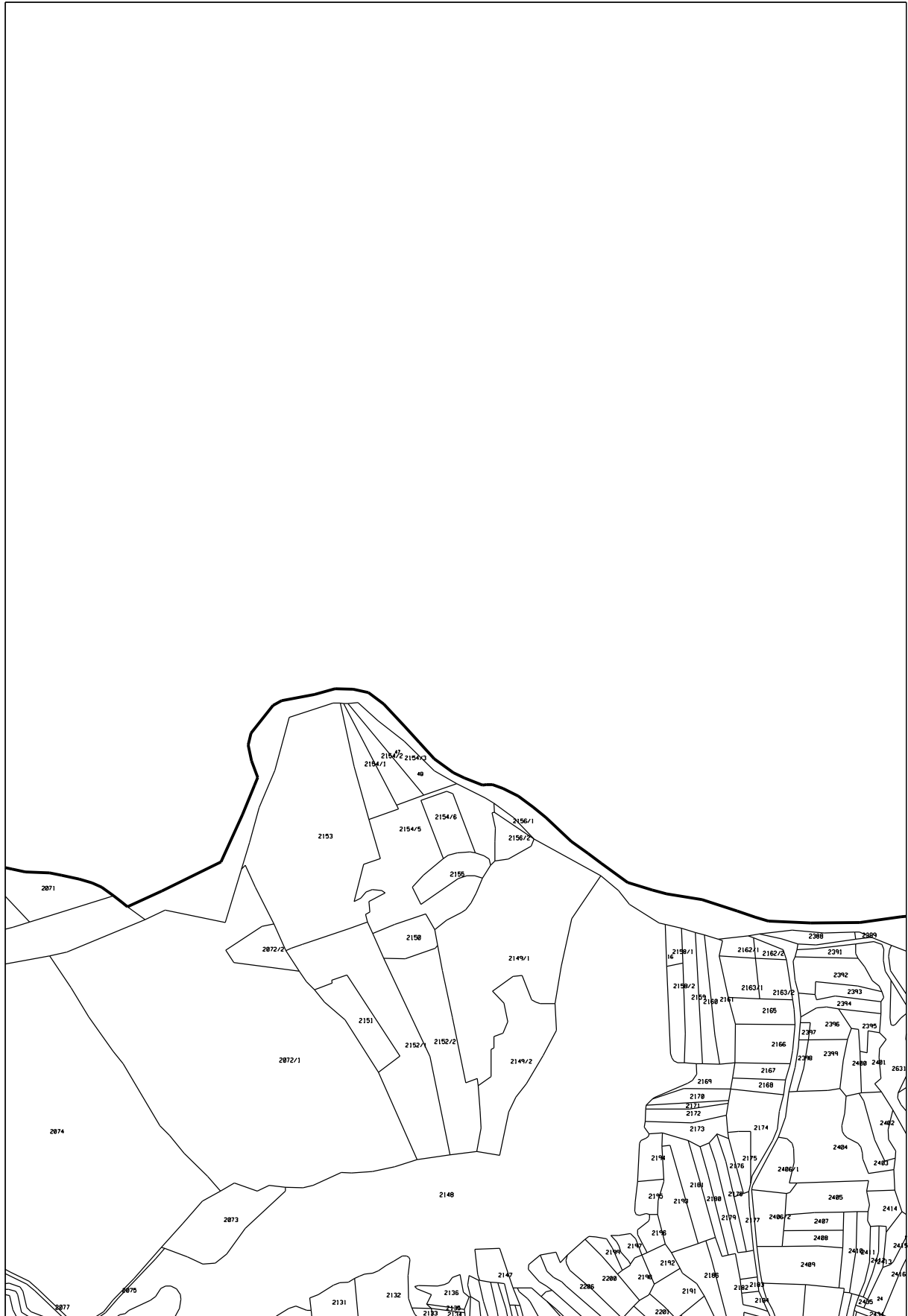
7.

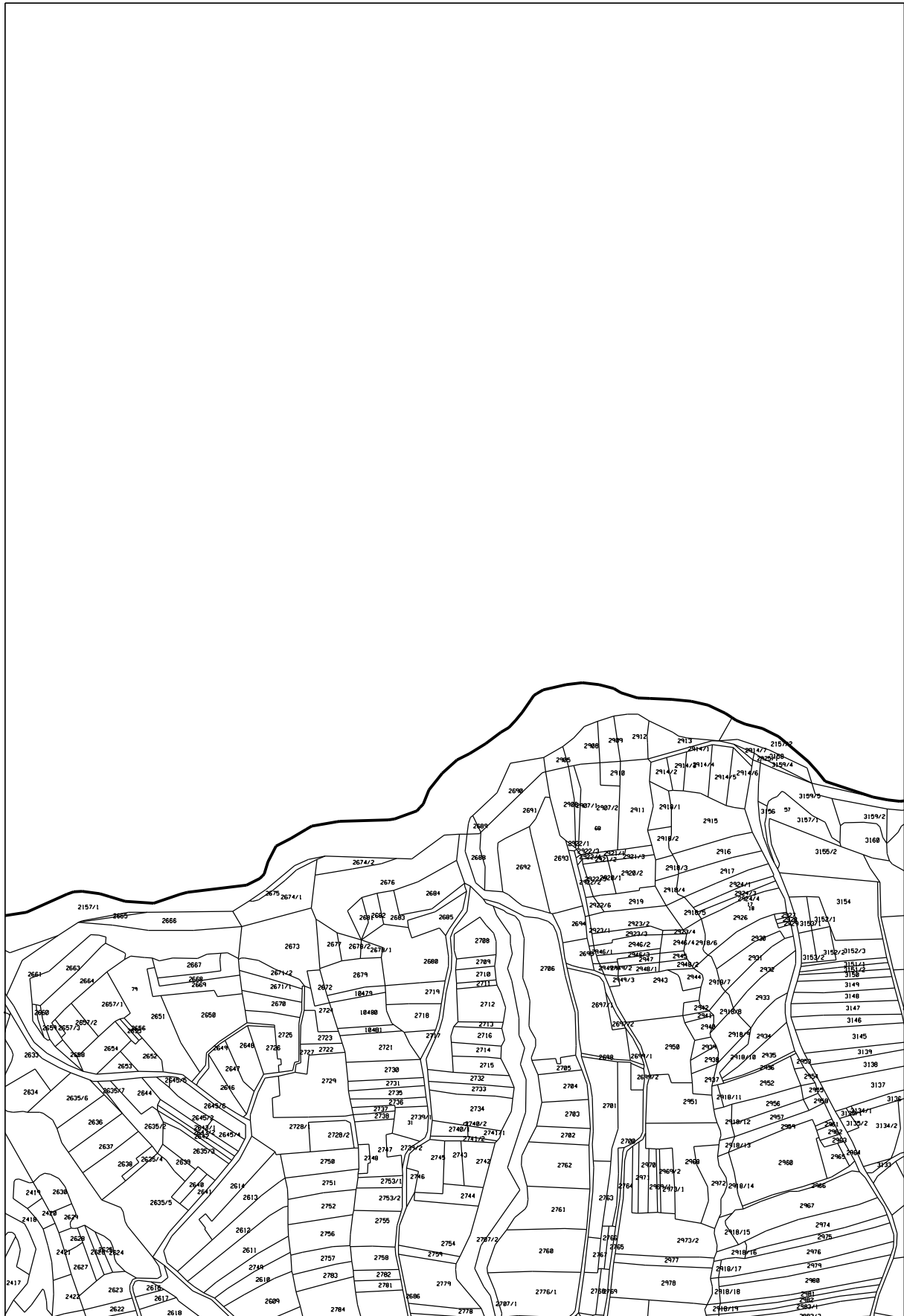
8.

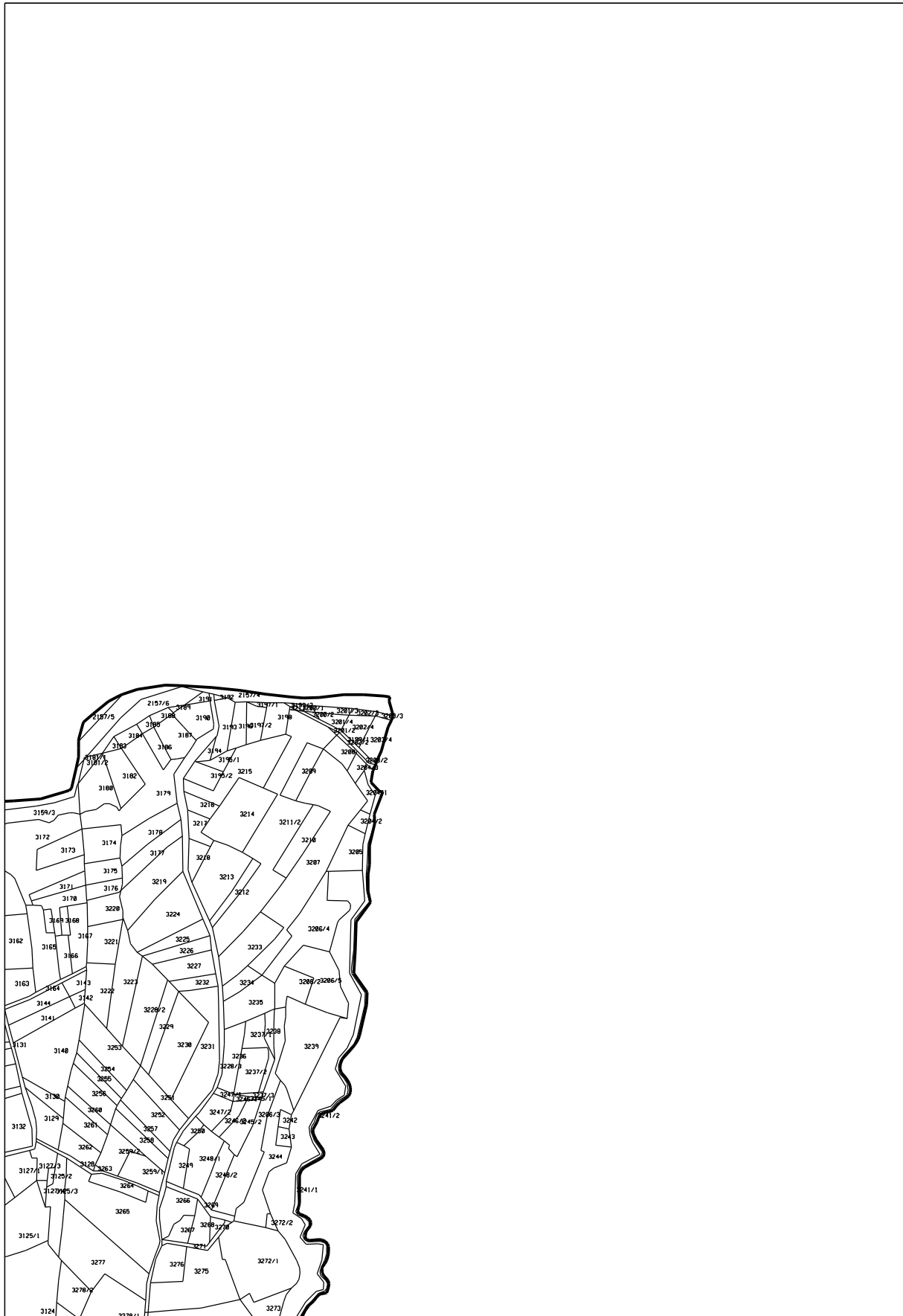
9.

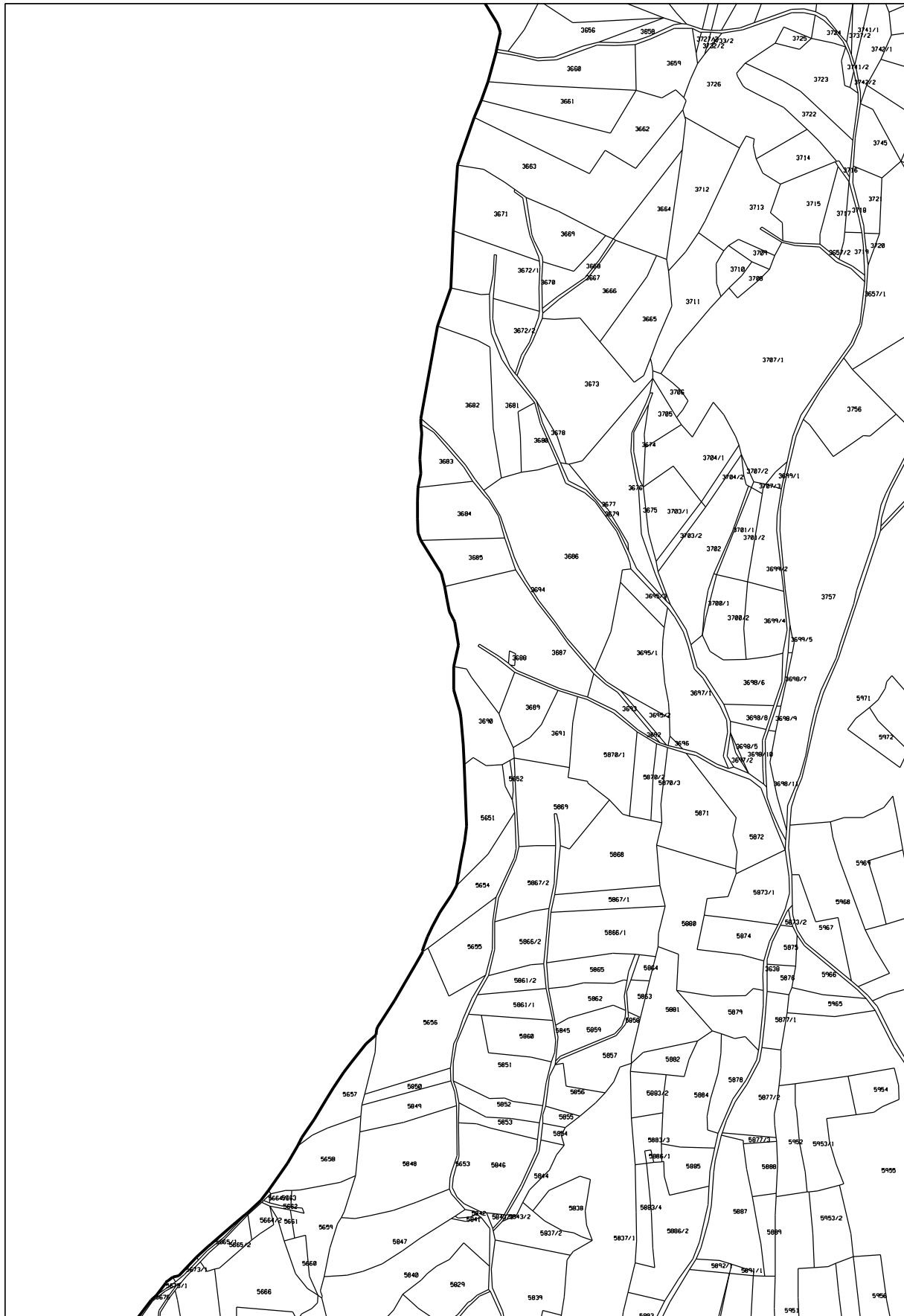
10.

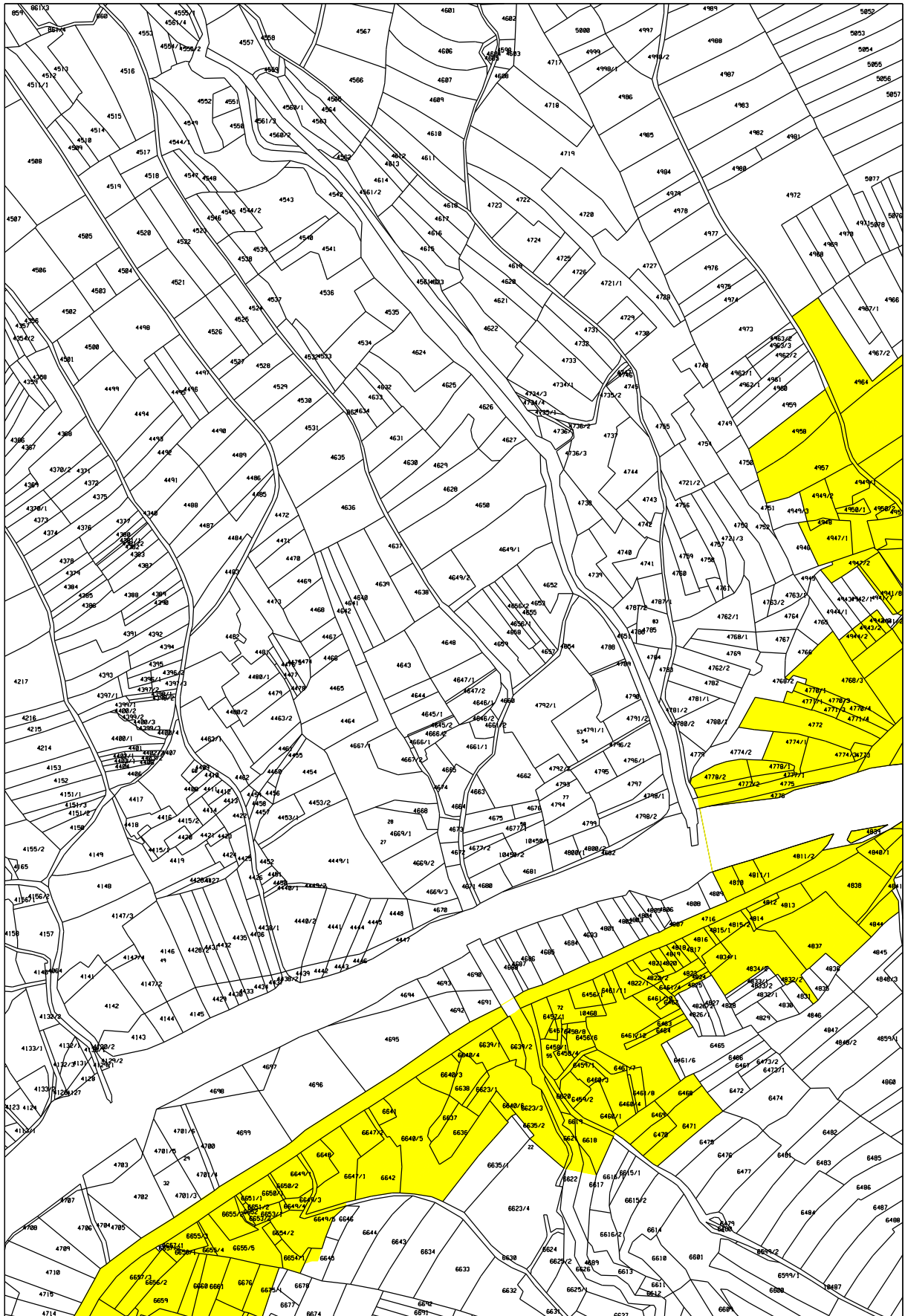
11.

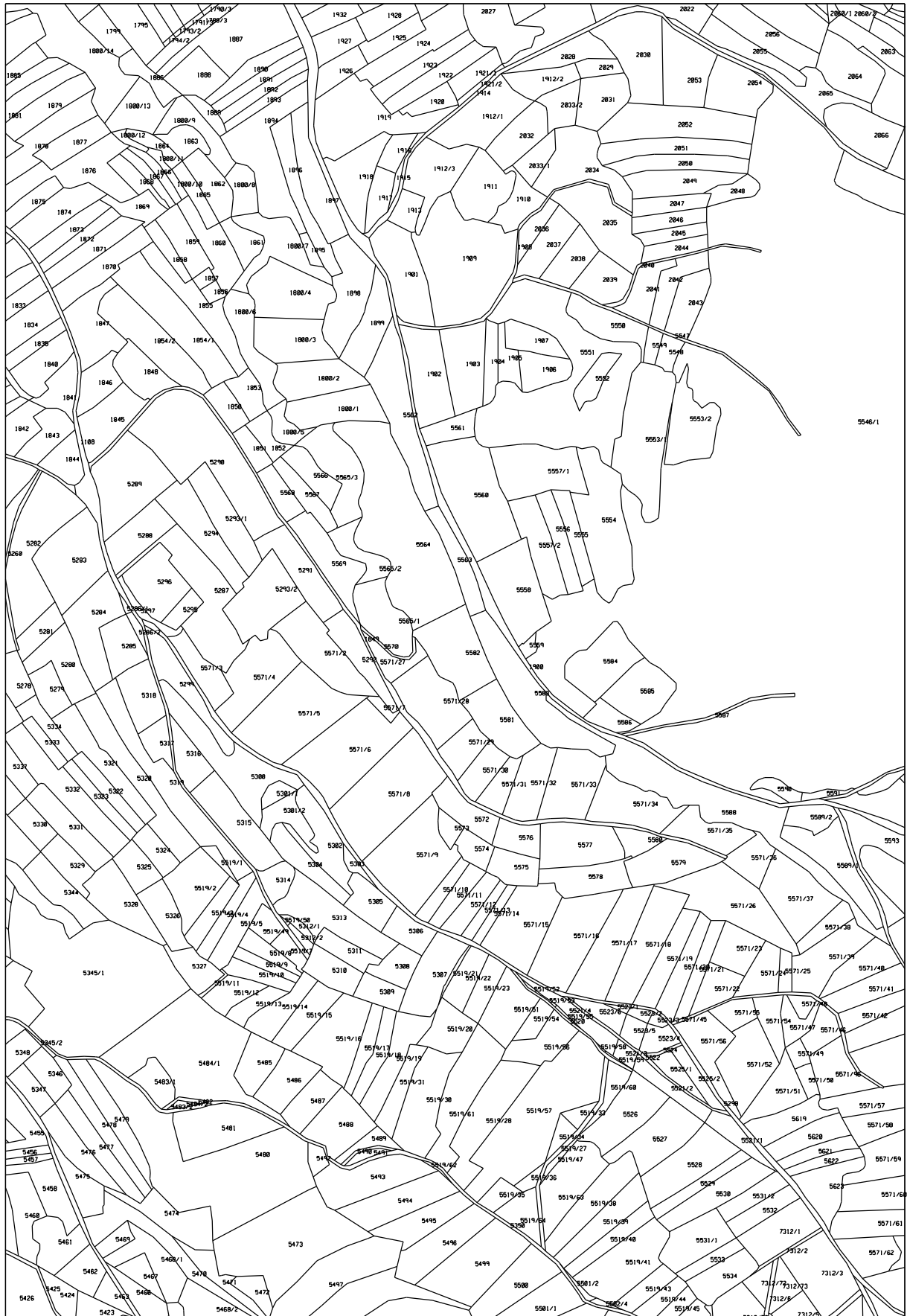
12.

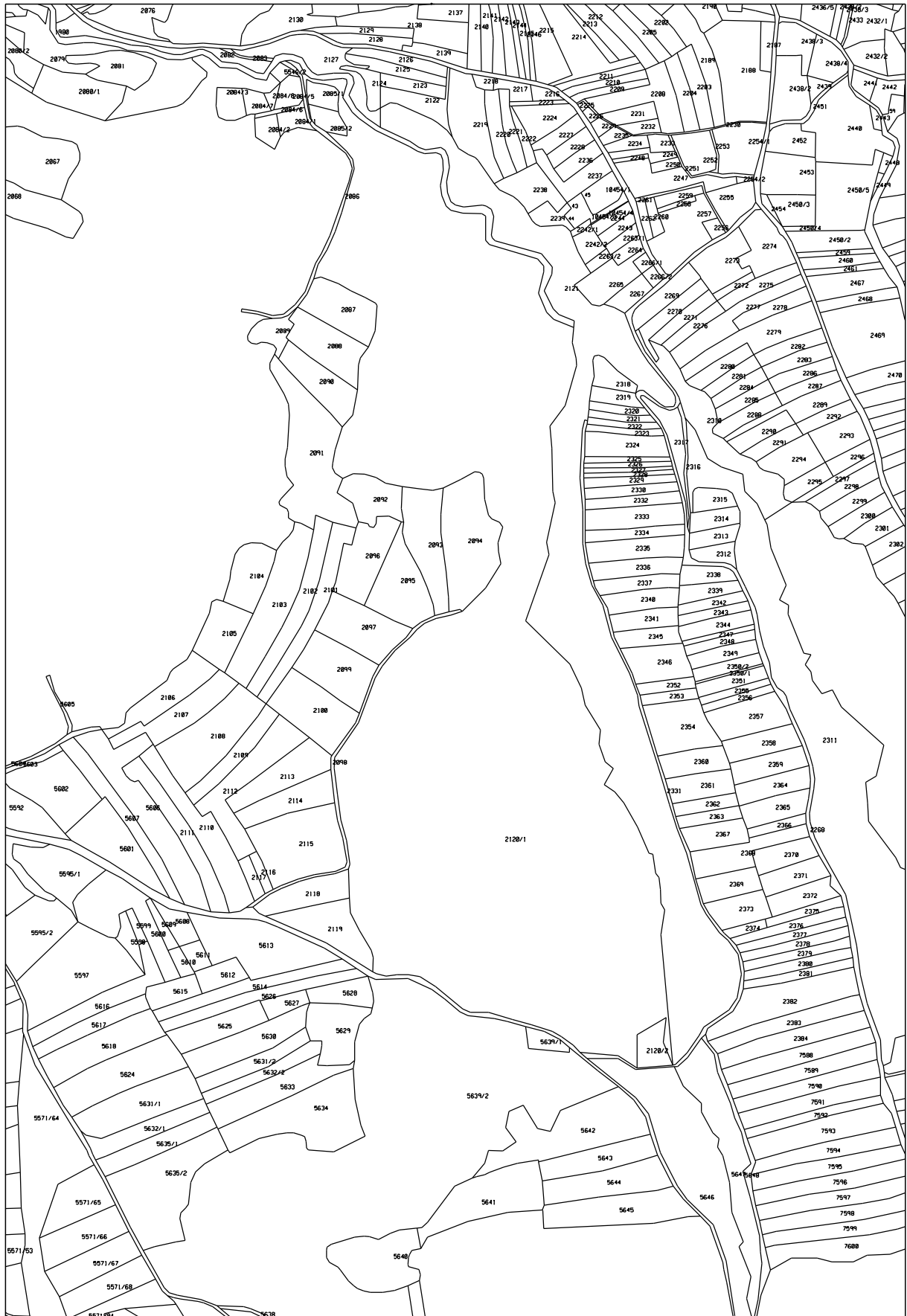
14.

16.

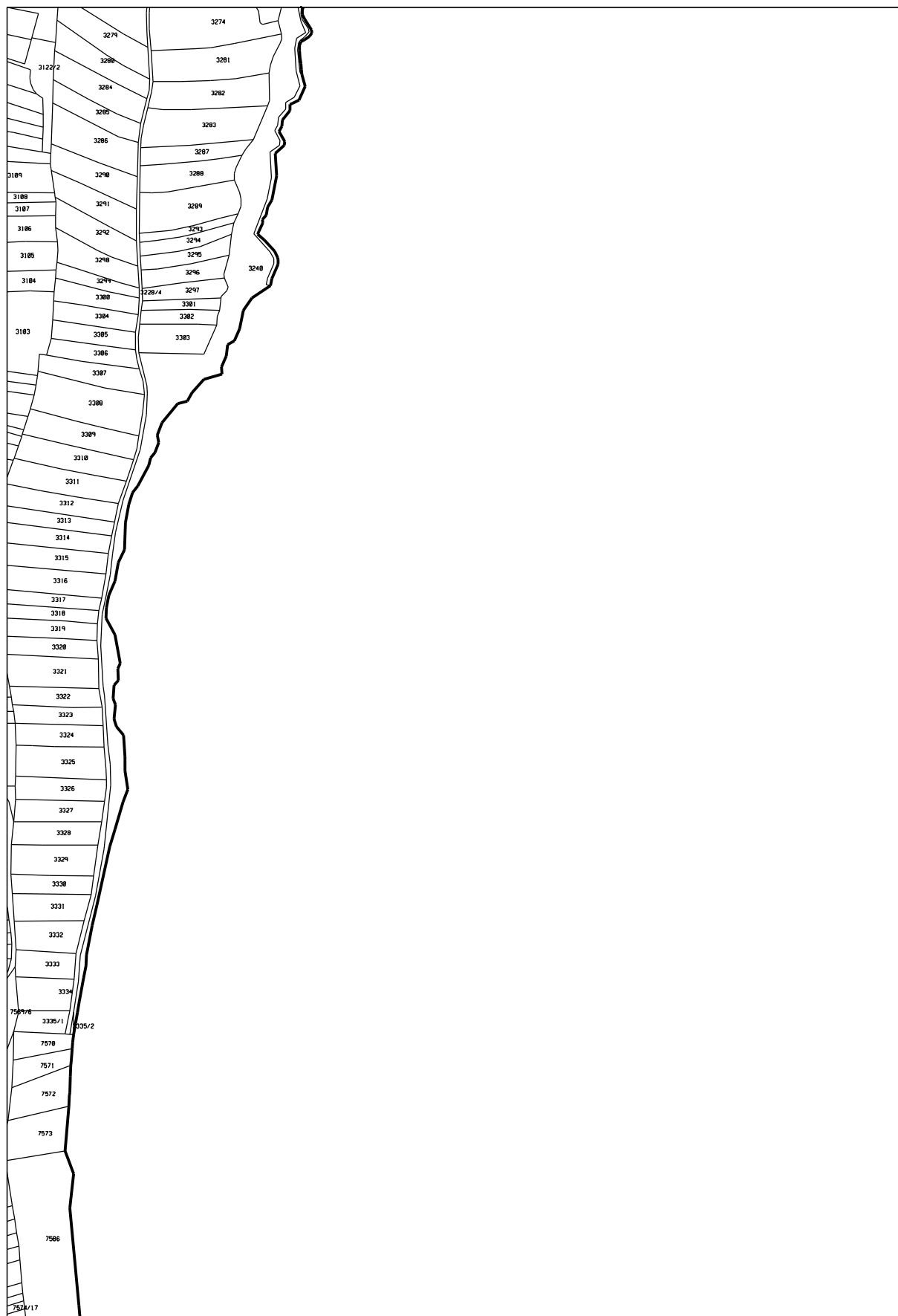
17.

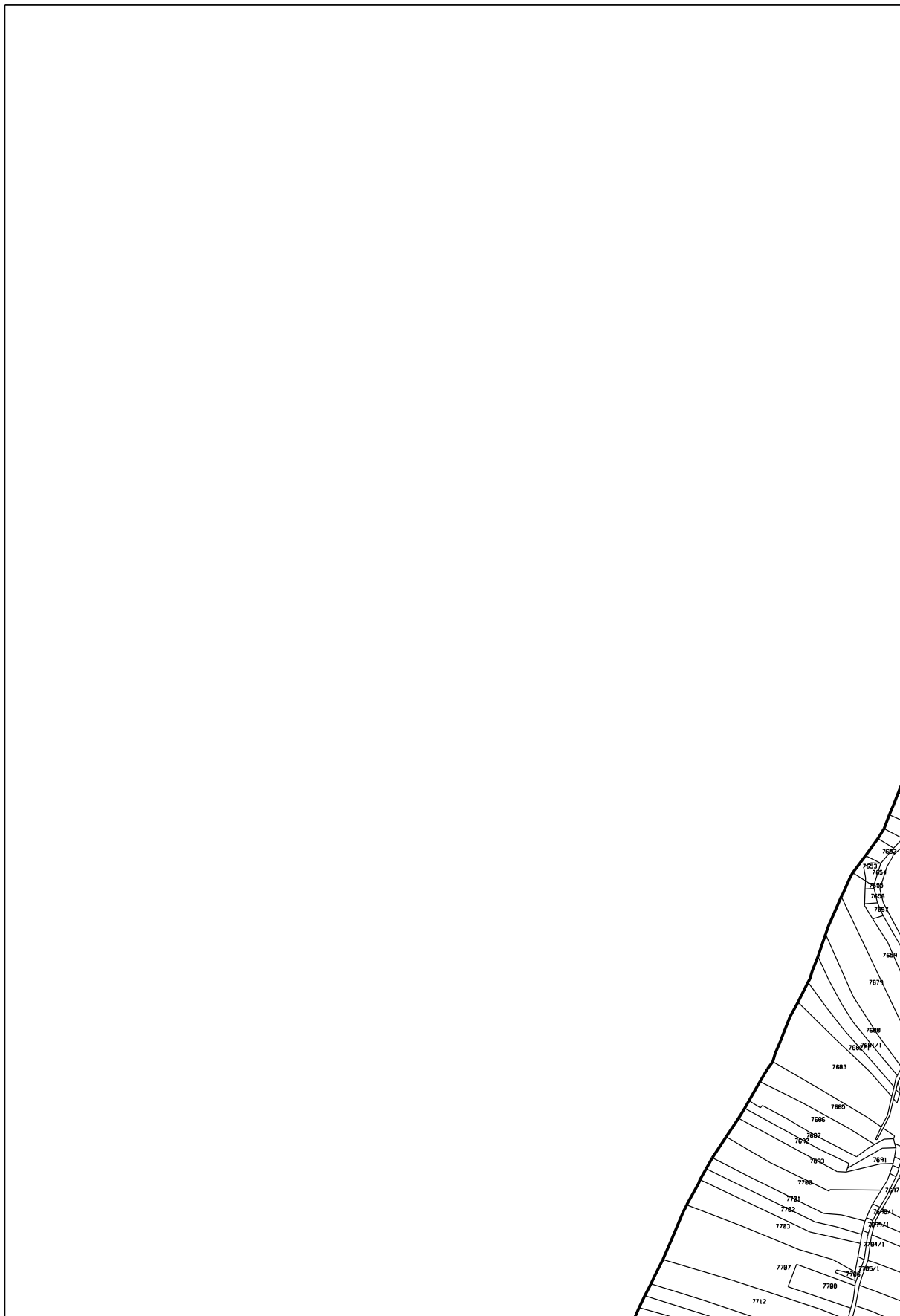
18.

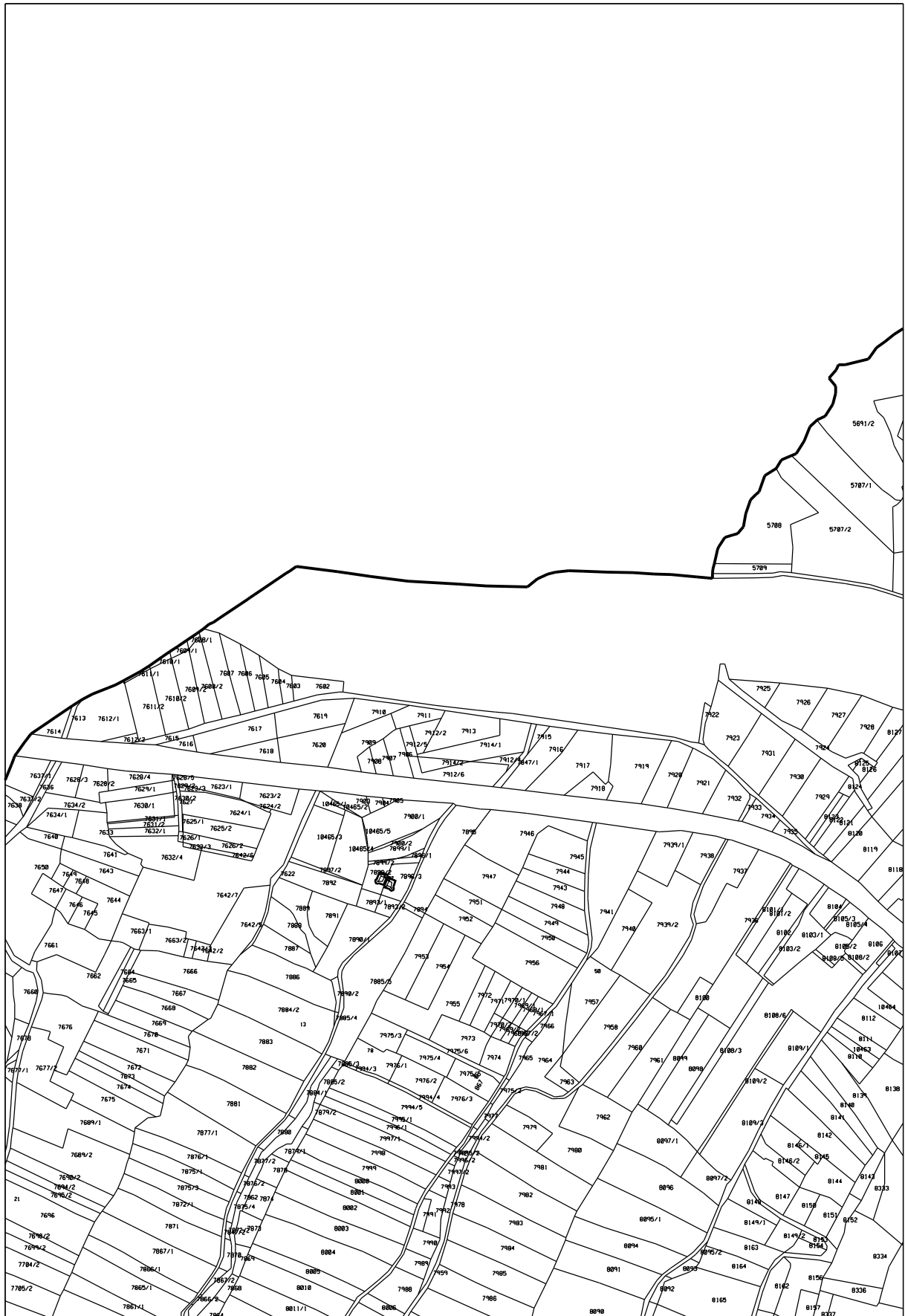
19.

20.

21.

22.

25.

26.

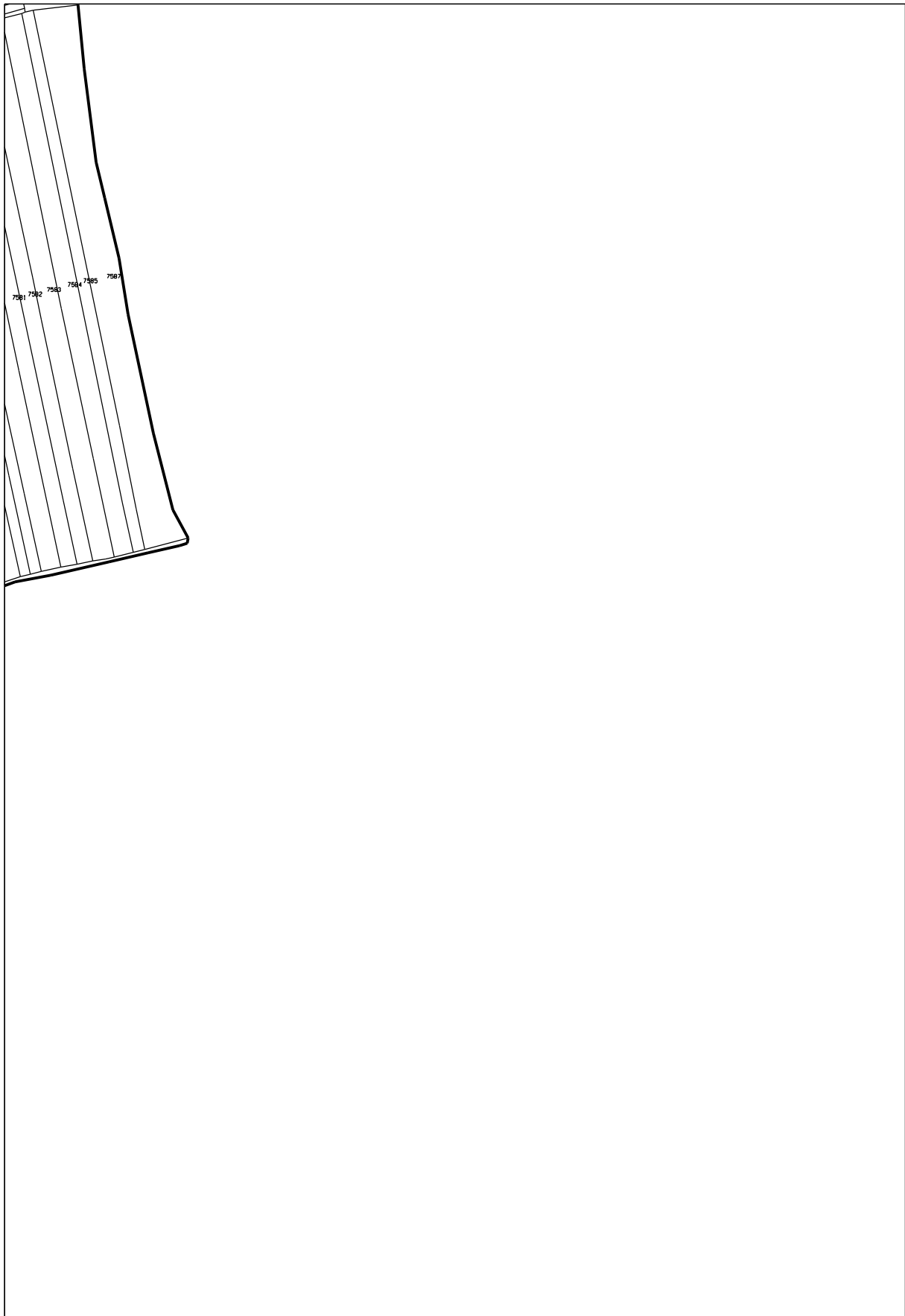
27.

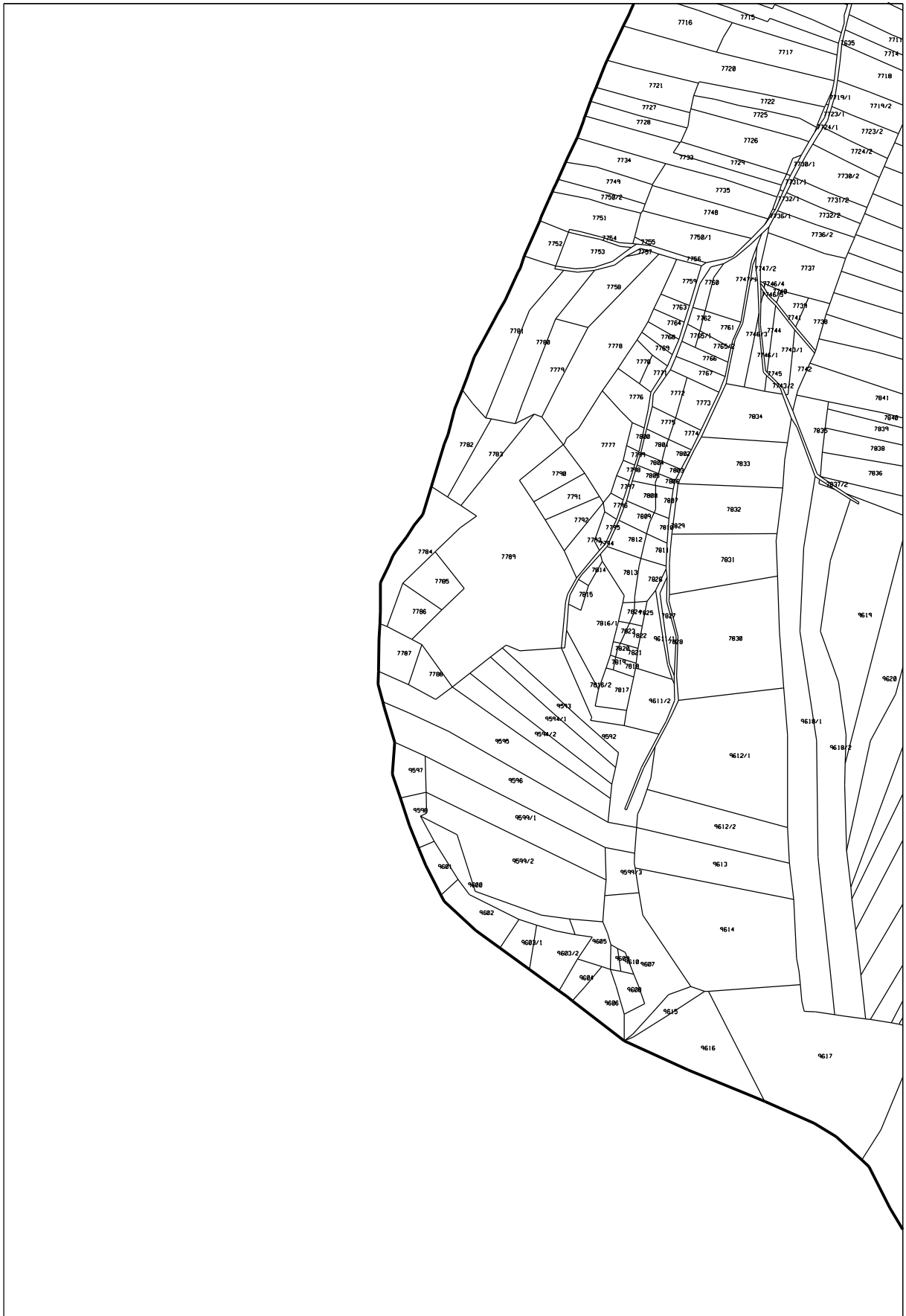
28.

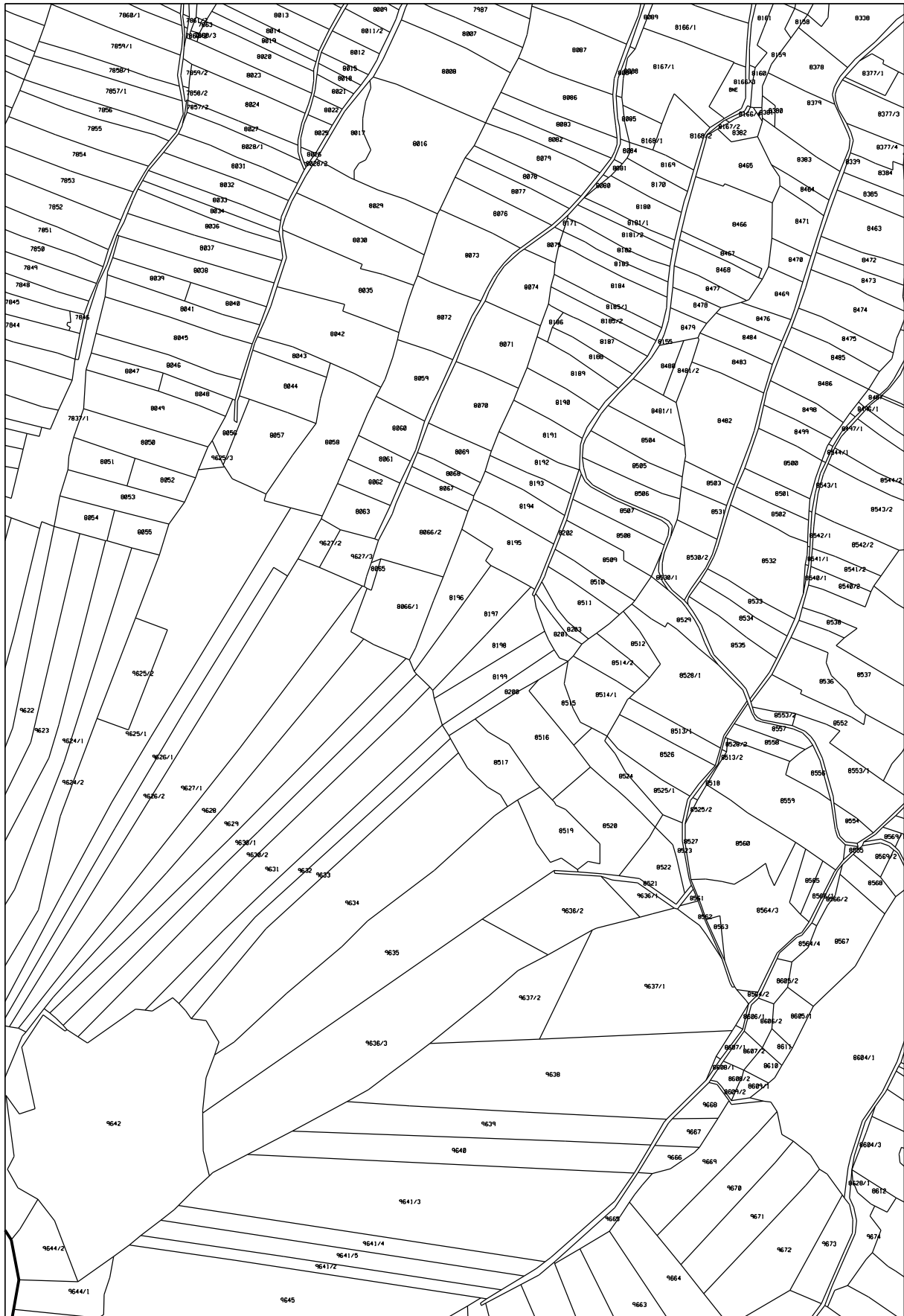
29.

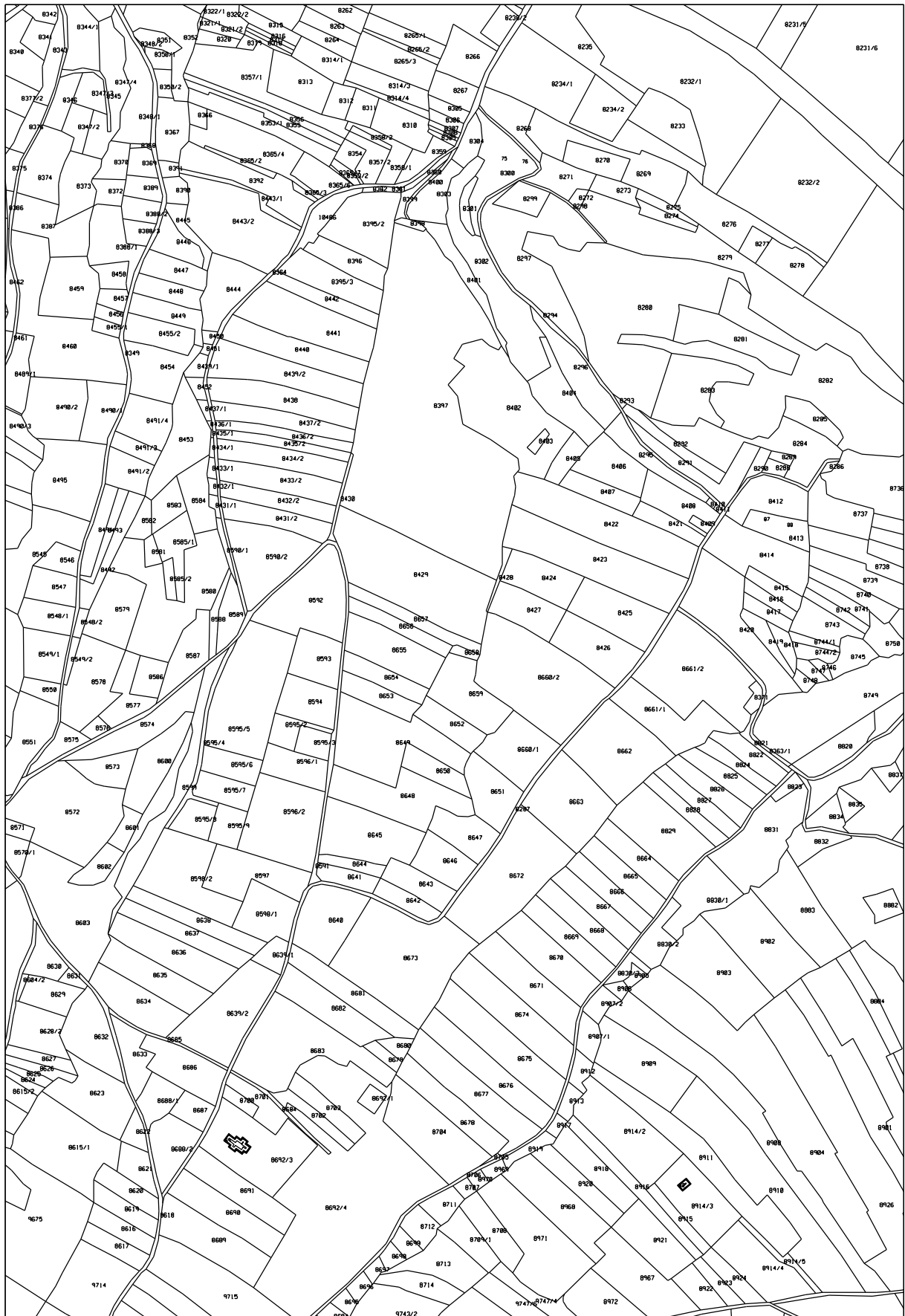
30.

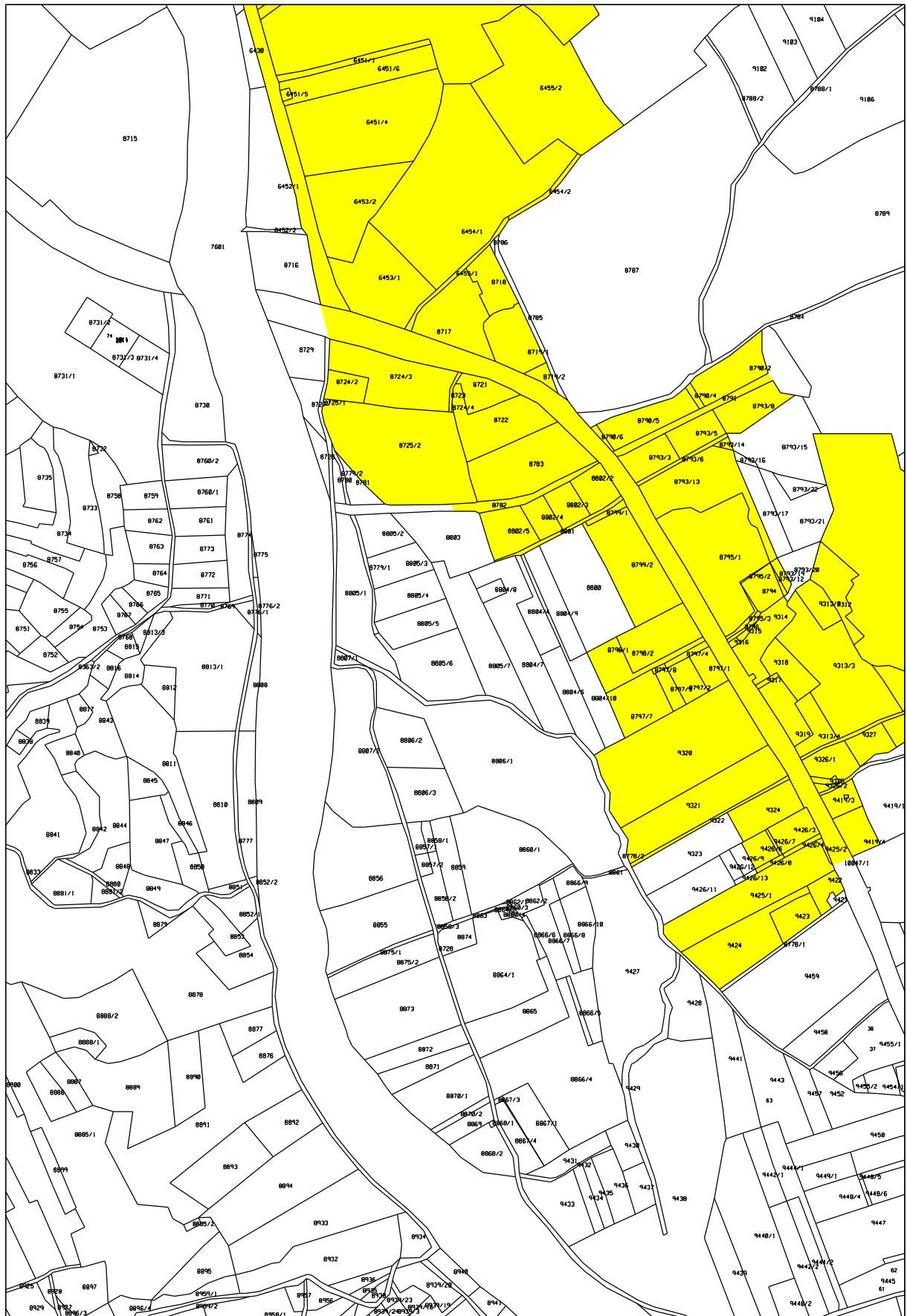
31.

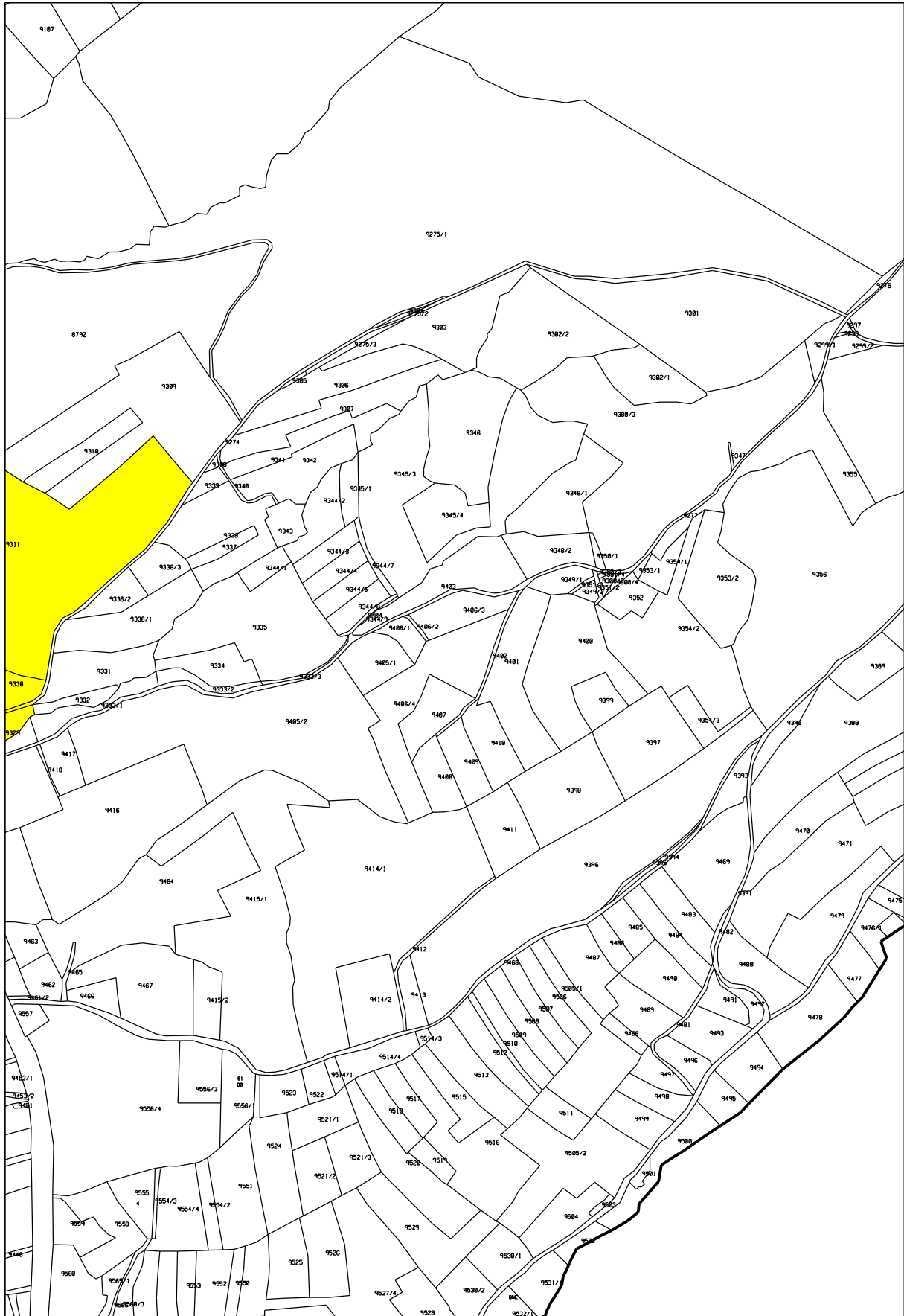
32.

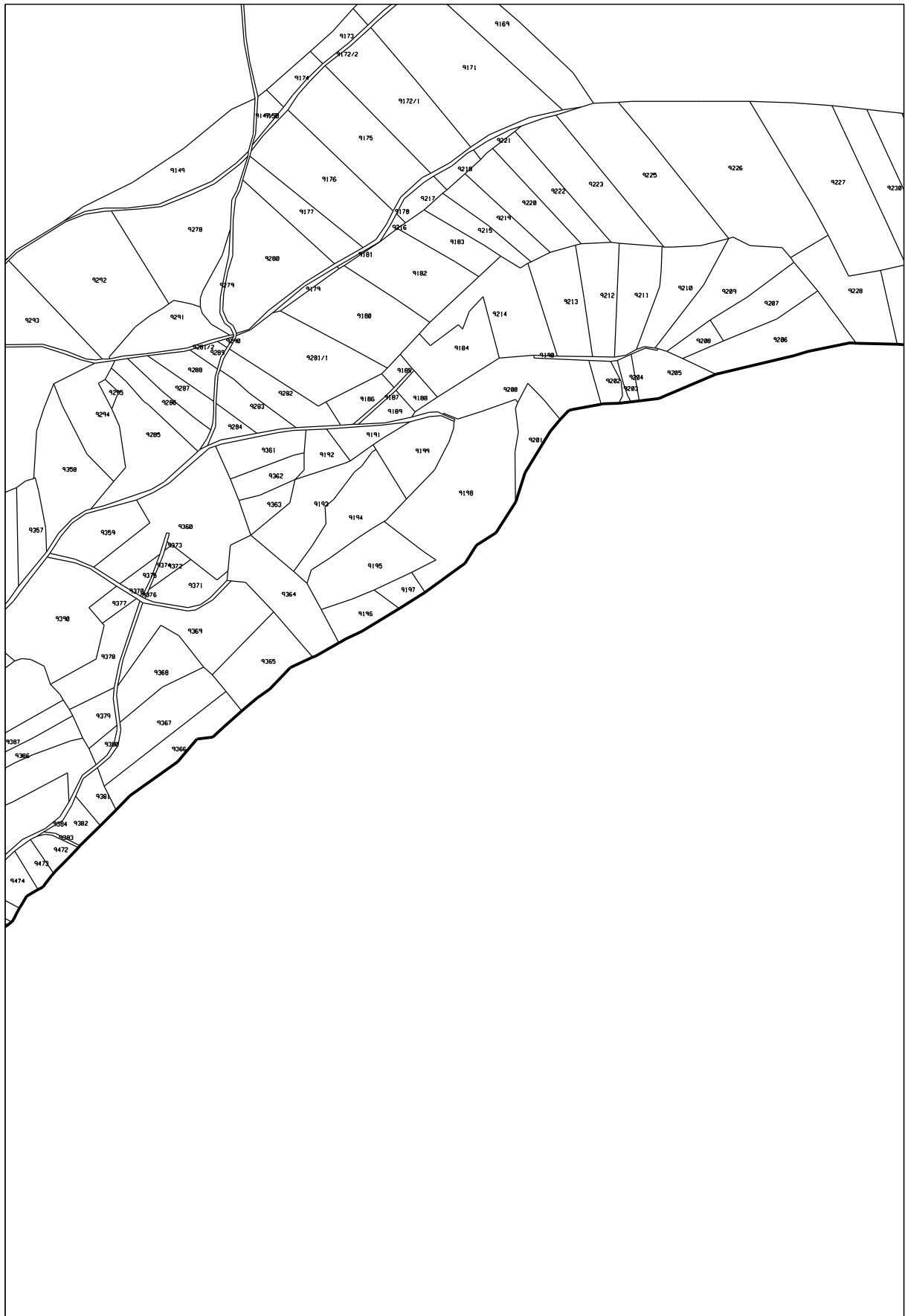
33.

34.

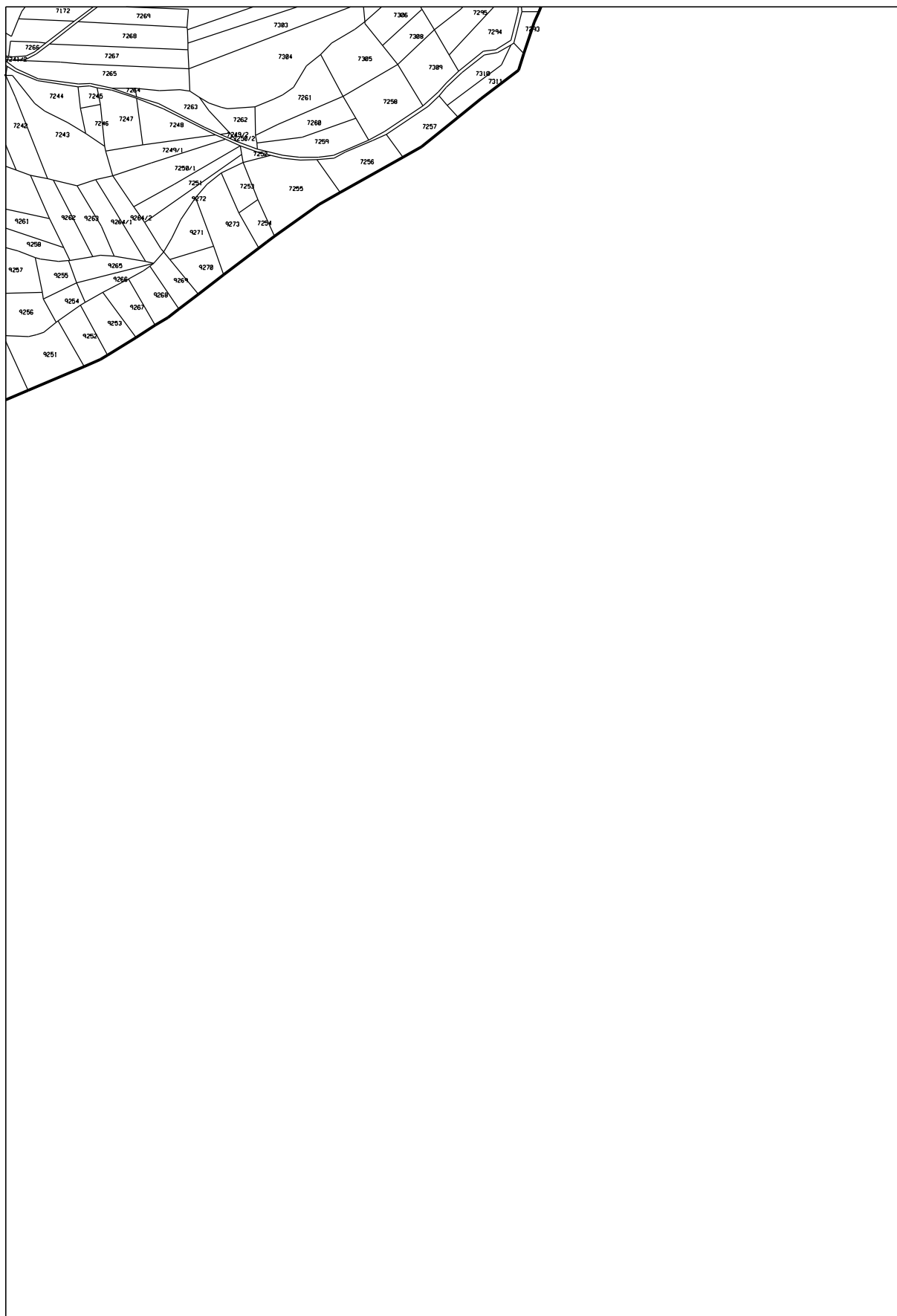
35.

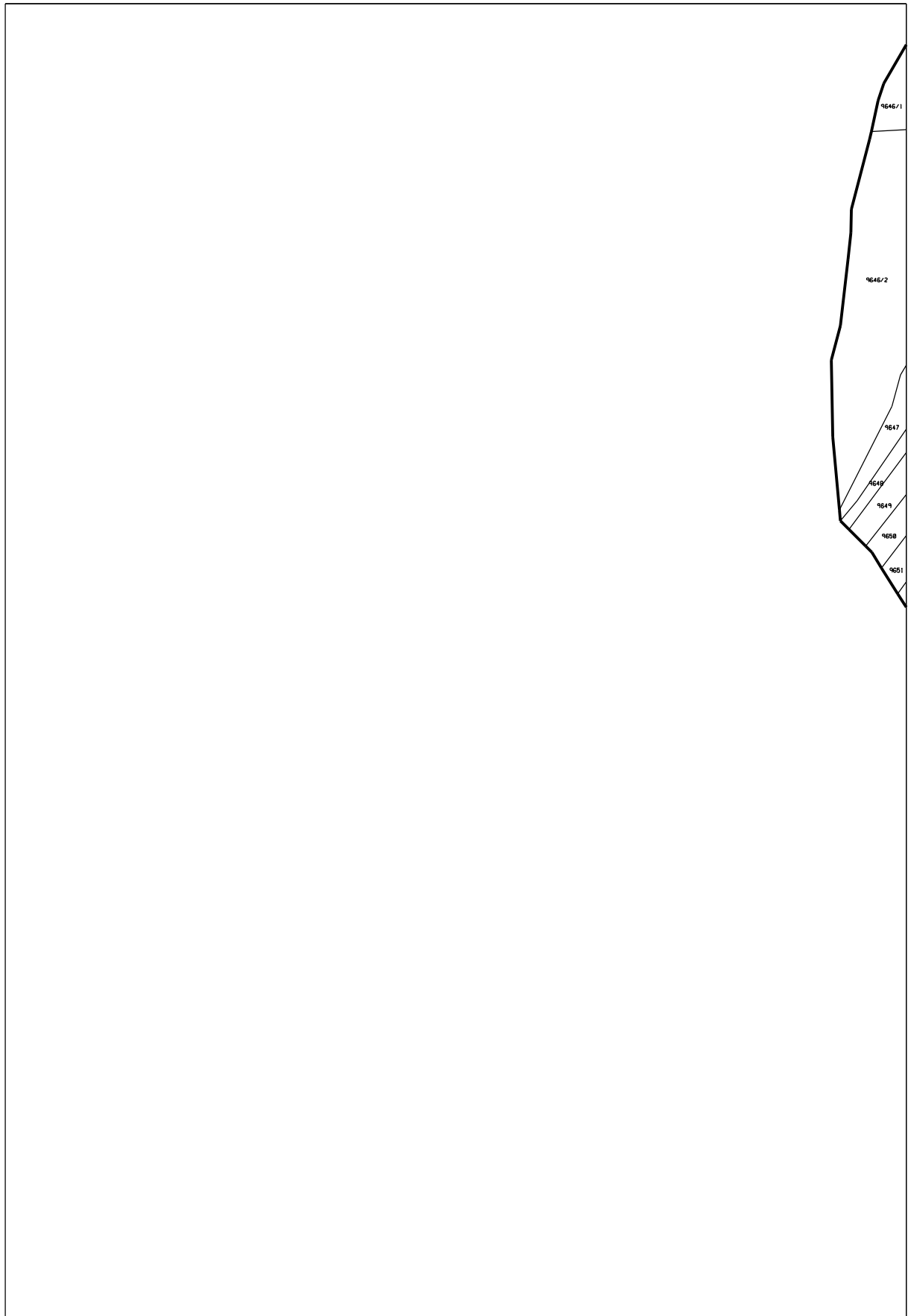
36.

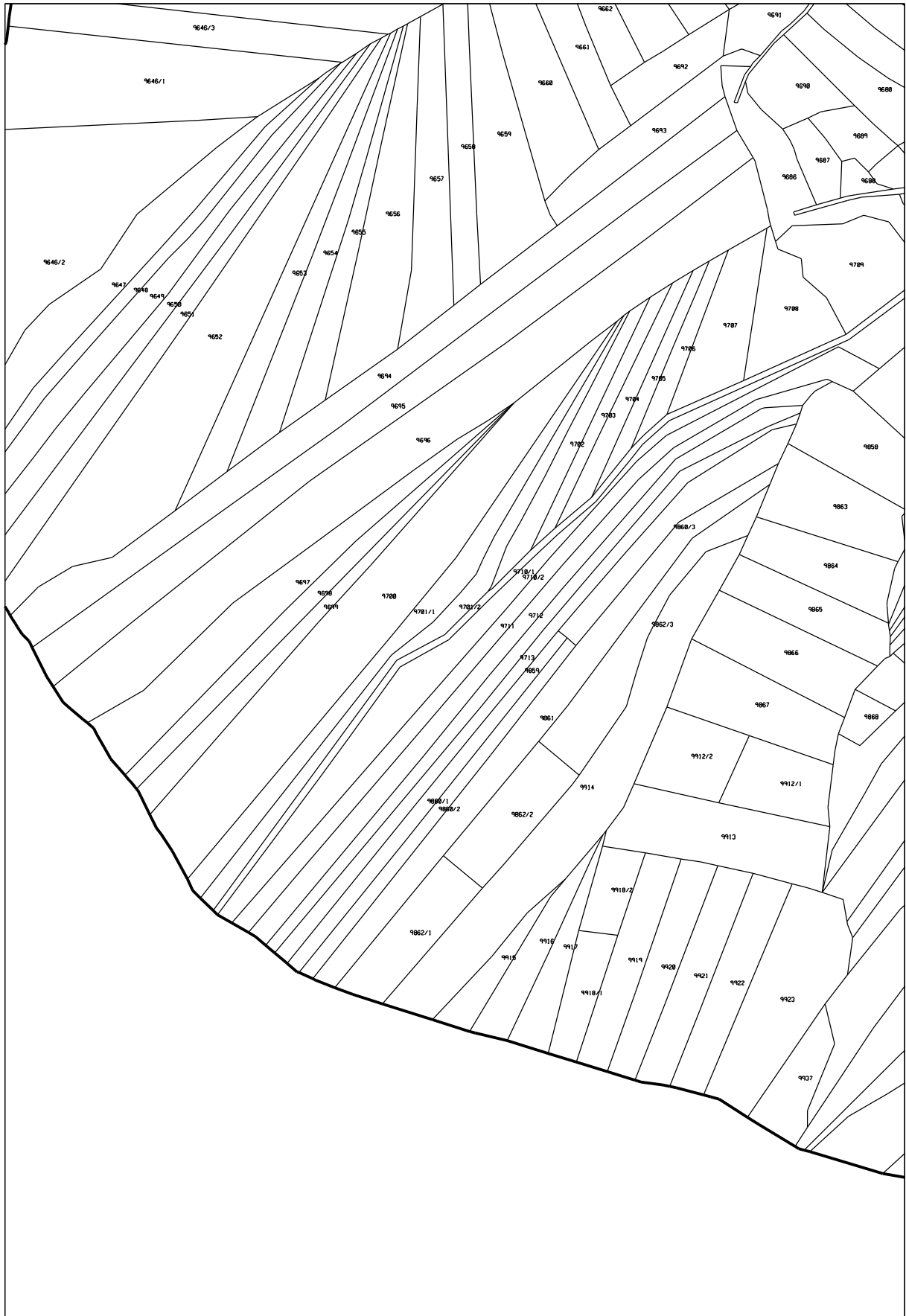
37.

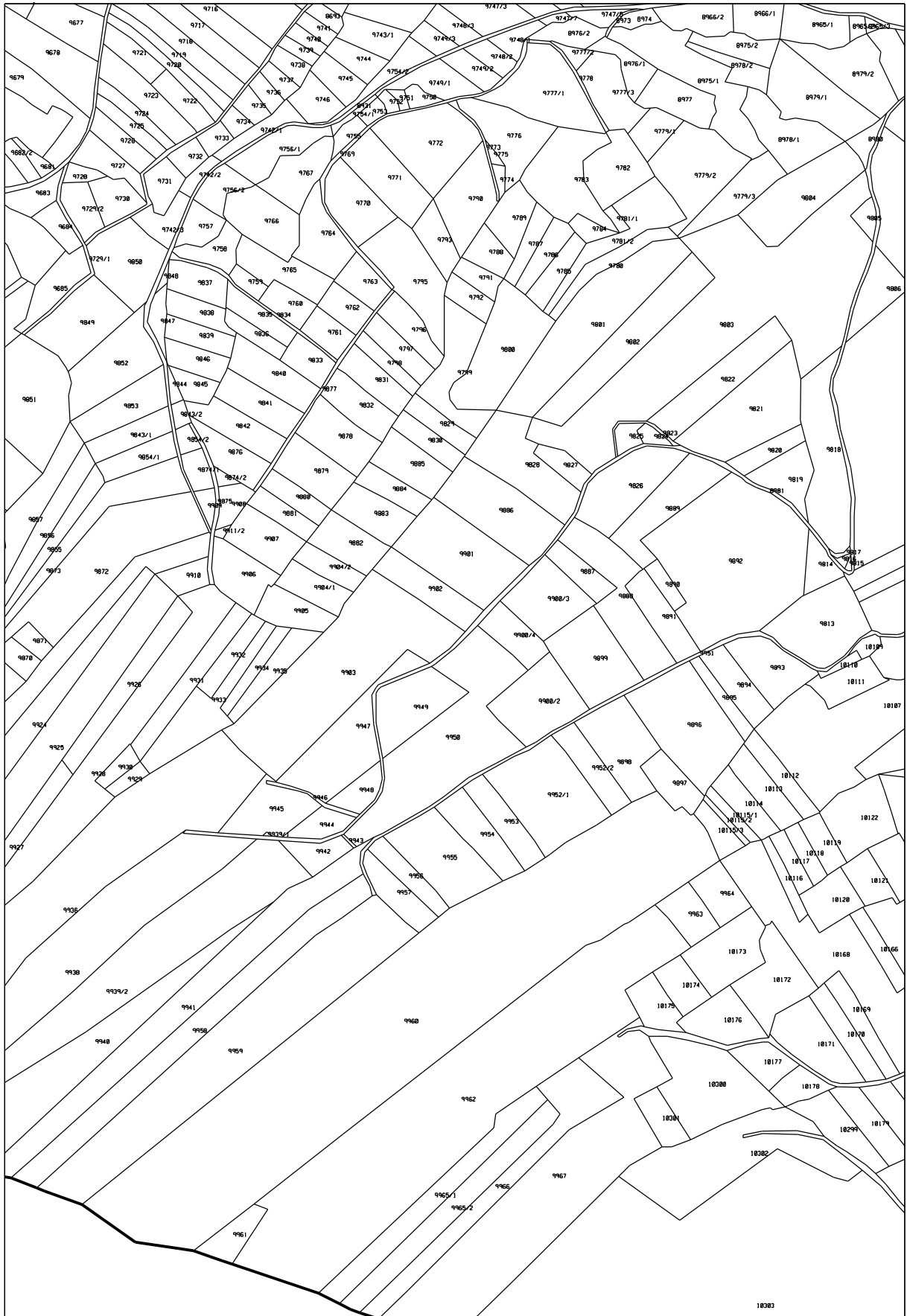
38.

39.

40.

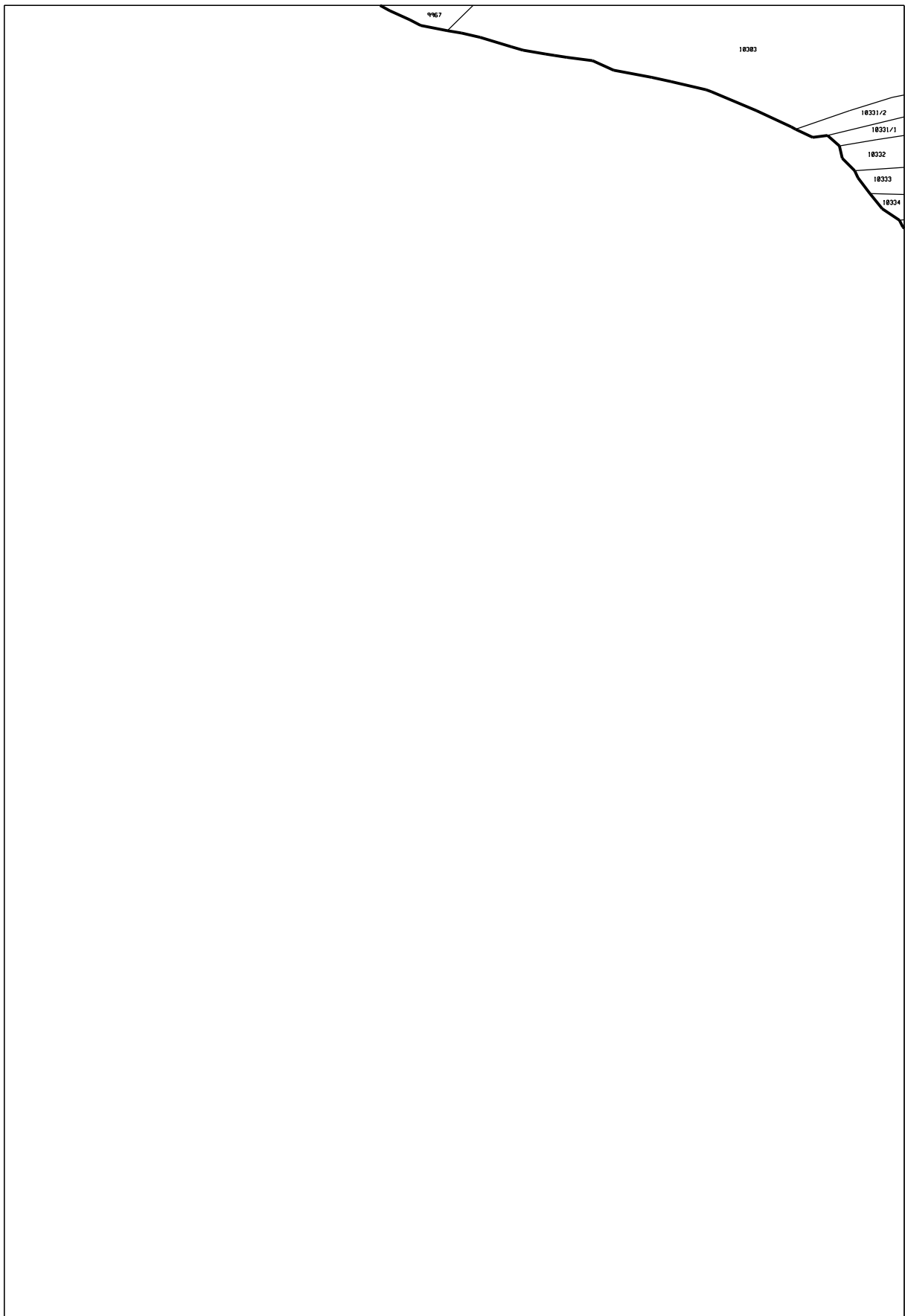
41.

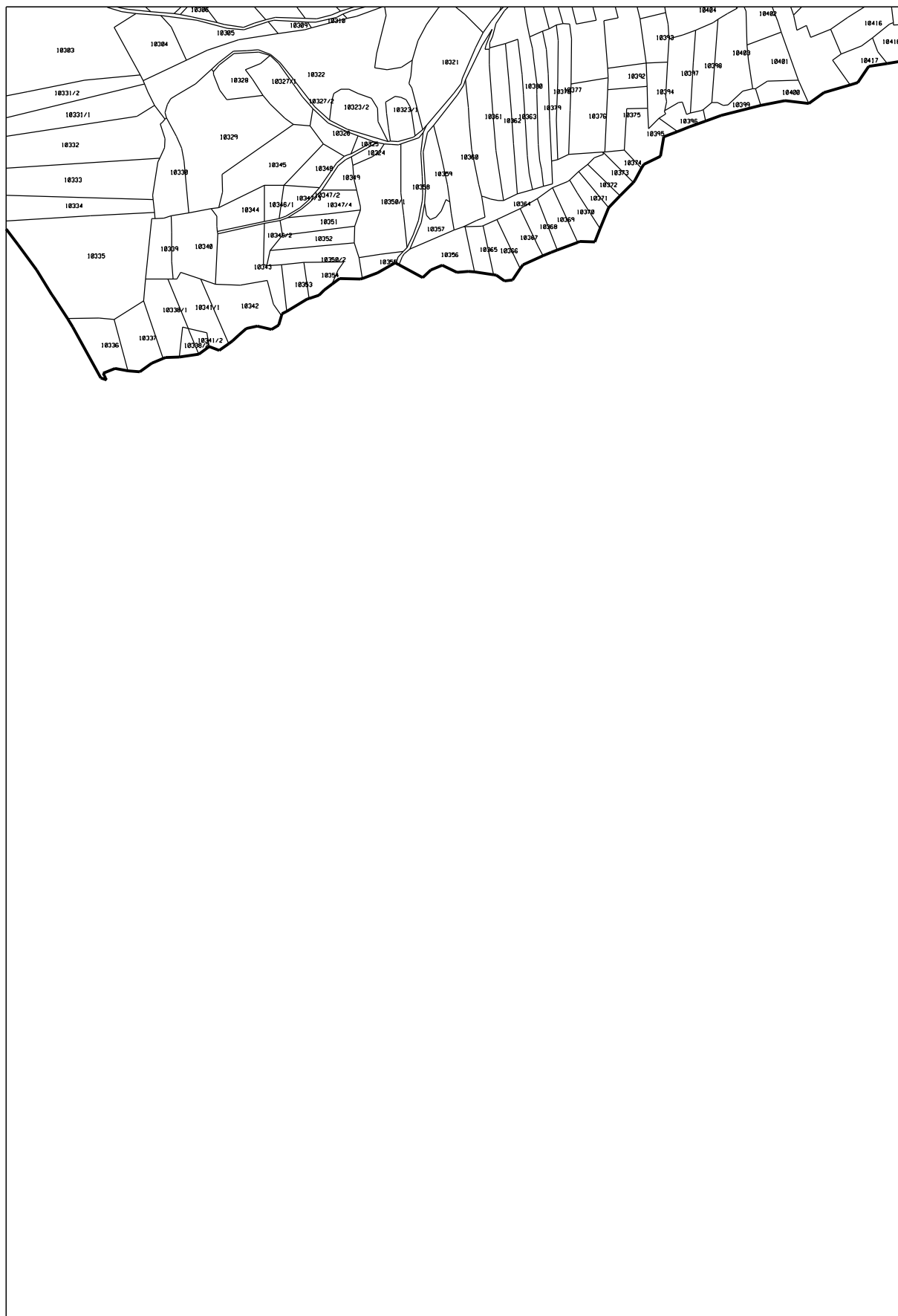
42.

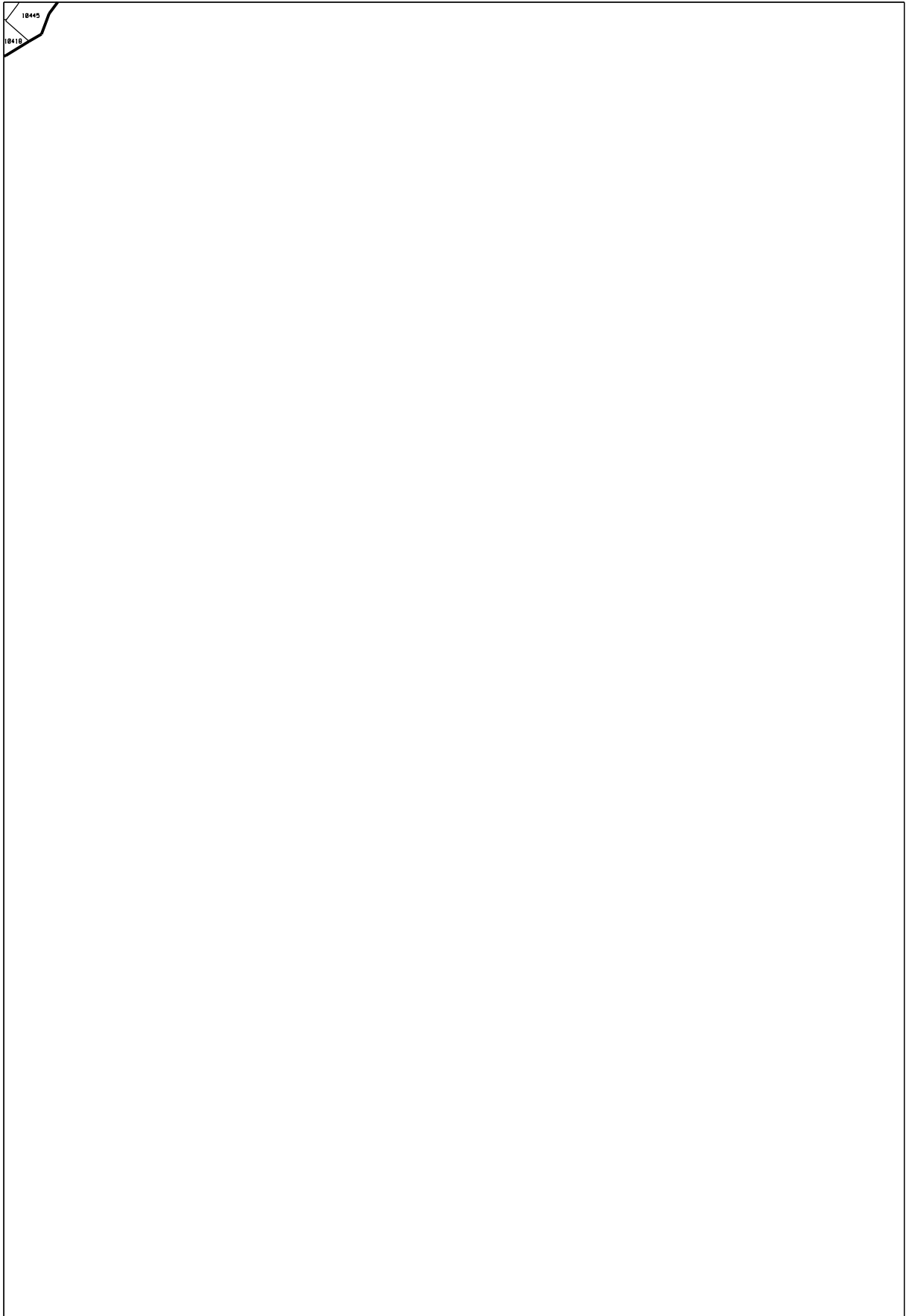
43.

44.

45.

Załącznik nr 2
do uchwały nr XXIX/292/2016
Rady Gminy Mszana Dolna
z dnia 28 listopada 2016 roku

***Diagnoza zjawisk
społeczno-ekonomiczno-przestrzennych
Gminy Mszana Dolna
wraz ze wskazaniem obszaru
zdegradowanego i obszaru rewitalizacji***

Mszana Dolna, październik 2016

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	5
2.	Charakterystyka gminy w aspektach społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych.....	6
2.1.	Zjawiska społeczne	7
2.2.	Zjawiska gospodarcze	14
2.3.	Zjawiska środowiskowe.....	15
2.4.	Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.....	16
2.5.	Zjawiska techniczne	17
2.6.	Pozycja rozwojowy gminy Mszany Dolnej na tle powiatu i województwa	18
3.	Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	19
4.	Uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i techniczne Jednostek Urbanistycznych.....	22
4.1.	Diagnoza zjawisk społecznych	22
4.1.1.	Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym	22
4.1.2.	Czynniki bezpieczeństwa	28
4.1.3.	Czynniki demograficzne.....	31
4.1.4.	Aktywność mieszkańców	31
4.2.	Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych	33
4.2.1.	Czynniki gospodarcze	34
4.2.2.	Czynniki przestrzenne	34
4.2.3.	Czynniki techniczno-środowiskowe.....	35
4.3.	Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem	40
5.	Charakter potrzeb rewitalizacyjnych	42
5.1.	Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem	42
5.2.	Podobszar zdegradowany Lubomierz	43
5.2.1.	Podobszar rewitalizacji 1: Lubomierz-Królewska Góra	43
5.2.2.	Podobszar rewitalizacji 2: Lubomierz-Centrum	44
5.3.	Podobszar zdegradowany Kasina Wielka	45
5.3.1.	Podobszar rewitalizacji 3 - Kasina Wielka - Centrum.....	46
5.4.	Podobszar zdegradowany Łostówka	48
5.4.1.	Podobszar rewitalizacji 4 - Łostówka - Centrum	49
5.4.2.	Podobszar rewitalizacji 5 - Łostówka – Pod Skałą.....	49
5.5.	Podobszar zdegradowany Mszana Górna	51
5.5.1.	Podobszar rewitalizacji 6: Mszana Górna - Witów.....	51
5.5.2.	Podobszar rewitalizacji 7: Mszana Górna - Centrum	52
5.6.	Podobszar zdegradowany Kasinka Mała	53
5.6.1.	Podobszar rewitalizacji 8 - Kasinka Mała - Centrum.....	54

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.	Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2015 roku	7
Rysunek 2.	Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2015 roku.....	8
Rysunek 3.	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2015 roku	9
Rysunek 4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 roku .	13
Rysunek 5.	Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych w 2015 roku.....	15
Rysunek 6.	Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku.....	16
Rysunek 7.	Jednostki urbanistyczne w gminie Mszana Dolna	19
Rysunek 8.	Liczba NGO według rejestru powiatowego na 100 mieszkańców w 2015 roku	32
Rysunek 9.	Frekwencja wyborcza w 2014 roku	32
Rysunek 10.	Liczba zapisanych czytelników do biblioteki z danego rejonu na 1 mieszkańców w 2015 roku..	33
Rysunek 11.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2015 r.....	34
Rysunek 12.	Liczba zabytków na 1 km ² w 2015 roku	35
Rysunek 13.	Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia	37
Rysunek 14.	Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia	37

Rysunek 15. Zagrożenie azbestem	38
Rysunek 16. Obszar zdegradowany gminy Mszana Dolna	41
Rysunek 17. Podobszar rewitalizacji Lubomierz-Królewska Góra– obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	44
Rysunek 18. Podobszar rewitalizacji Lubomierz-Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	45
Rysunek 19. Podobszar rewitalizacji Kasina Wielka – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru.....	46
Rysunek 20. Podobszar rewitalizacji Łostówka - Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	49
Rysunek 21. Podobszar rewitalizacji Łostówka – Pod Skałą – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	50
Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji Mszana Górna - Witów - obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	51
Rysunek 23. Podobszar rewitalizacji Mszana Górna - Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru	52
Rysunek 24. Podobszar rewitalizacji Kasinka Mała obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru.....	54

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Piramida wieku w 2015 roku dla ludności gminy Mszana Dolna.....	7
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo.....	8
Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo	9
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo.....	10
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych.....	11
Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w gminie oraz województwie i powiecie	11
Wykres 7. Zasięg korzystania z pomocy społecznej	12
Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	13
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo.....	14
Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych na jednego mieszkańca	15
Wykres 11. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo	17
Wykres 12. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców	23
Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	25
Wykres 14. Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną na jedno dziecko w wieku 3-5 lat	25
Wykres 15. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	28
Wykres 16. Liczba kradzieży i rozbojów na 100 mieszkańców	29
Wykres 17. Liczba wypadków drogowych na 100 mieszkańców	29
Wykres 18. Wskaźnik obciążenia demograficznego	31
Wykres 19. Współczynnik starości	31
Wykres 20. Zjawiska techniczne – dostępność sieci kanalizacyjnej.....	35
Wykres 21. Liczba interwencji OSP na 100 mieszkańców	36
Wykres 22. Liczba pozwoleń na budowę na 1 km ²	36

SPIS TABEL

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2015 roku	18
Tabela 2. Wskaźniki z zakresu społecznego - czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym ...	26
Tabela 3. Wskaźniki z zakresu bezpieczeństwa	30
Tabela 4. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych	33
Tabela 5. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców	33
Tabela 6. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego.....	39
Tabela 7. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych	40
Tabela 8. Wartości wskaźnika degradacji	40

Tabela 9. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Mszana Dolna – badanie fokusowe	42
Tabela 10. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Lubomierz	43
Tabela 11. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Kasina Wielka	46
Tabela 12. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Łostówka	48
Tabela 13. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Mszana Górna	51
Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Kasinka Mała	53

1. WSTĘP

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza – wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej – spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać **planowanie** oraz **realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych**, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i techniczną, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Rewitalizację należy rozumieć jako: wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Udział w takim procesie jest ważny dla wielu osób i podmiotów z obszaru nim objętego – dla samorządu gminy, którego dotyczy, mieszkańców tego miejsca, organizacji społecznych, przedsiębiorców, zaś w szczególności wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi.

Opracowanie *Diagnozy zjawisk społeczno-ekonomiczno-przestrzennych gminy Mszana Dolnej wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* inicjuje działania związane z rewitalizacją gminy Mszana Dolna. Celem *Diagnozy* jest wskazanie, za pomocą zobiektywizowanych metod i wskaźników, tej części gminy, która charakteryzuje się szczególnie intensywną koncentracją szeregu niekorzystnych zjawisk. Analiza zagadnień społecznych, a w drugiej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, techniczno-budowlanych pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszar zdegradowany i obszary poddane rewitalizacji.

Diagnoza została opracowana zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji* z dnia 9 października 2015 roku (Dziennik Ustaw 2015, poz. 1777, tom 1) oraz *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2022* opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju (MIiR/H 2014-2022/2(1)/7/2015) w lipcu 2015 roku.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY W ASPEKTACH SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH, PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH

Na potrzeby *Gminnego Programu Rewitalizacji* (GPR) charakterystyka gminy wiejskiej Mszana Dolna została przygotowana w sześcioletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2010-2015¹ lub 2009-2014 (w zależności od dostępności danych w GUS BDL²). Ponadto, w celu lepszego zobrazowania zjawisk – tło analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego, z tego samego okresu. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 i Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Całościowe spojrzenie na gminę, a także odniesienie się do wartości średnich z poziomu powiatu i województwa pozwoliło w dalszej części prac nad dokumentem lepiej rozumieć i diagnozować procesy zachodzące wewnątrz gminy, a także ich skalę i na tej podstawie wyciągać wnioski co do istotności zdarzeń zachodzących w poszczególnych jednostkach urbanistycznych zdefiniowanych na poziomie gminy Mszana Dolna. Pomimo, iż dokument odnosi się do sytuacji wewnętrznej gminy w prowadzonej analizie zjawisk nie można abstrahować od wartości średnich dla porównywalnych jednostek, bowiem tylko wtedy możliwe jest rzetelne wskazywanie czy dane zjawisko rzeczywiście jest, czy nie jest, problemem i przesądza o obiektywnych czynnikach obniżających jakość życia mieszkańców danej jednostki urbanistycznej.

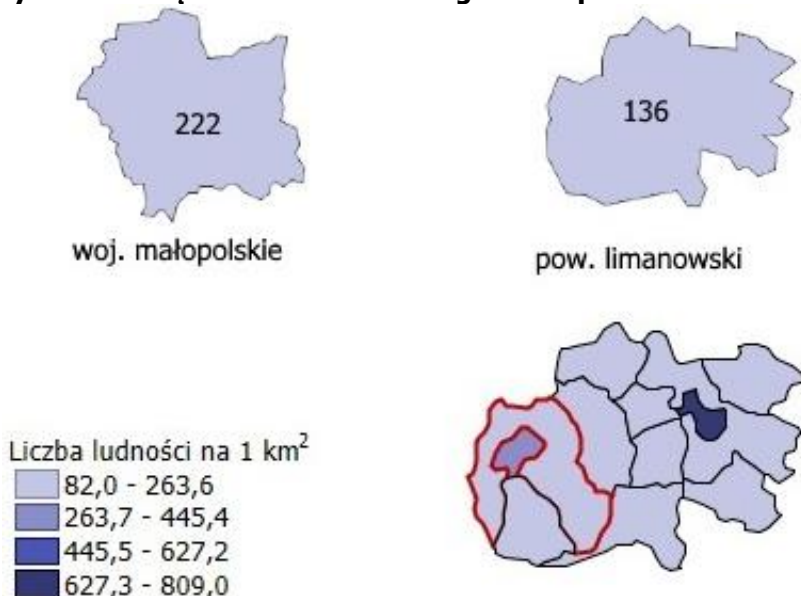
Gmina wiejska Mszana Dolna położona jest w zachodniej części Beskidu Wyspowego i częściowo w północnym obszarze Gorców. Znajduje się w powiecie limanowskim, około 60 km na południe od Krakowa. Dostępność komunikacyjną gminy zapewnia układ dróg krajowych i wojewódzkich. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 28 Wadowice – Nowy Sącz i droga wojewódzka nr 968 Lubień - Zabrzeż. Czas dojazdu drogowego do Krakowa wynosi ok. 1 godziny, podobnie jak do głównego miasta subregionu – Nowego Sącza (57 minut). Część gminy Mszana Dolna położona jest w dolinach tworzonych przez rzeki: Mszanka, Raba i Porębianka. Okolice sołectwa Lubomierz położone są w otulinie Gorczańskiego Parku Narodowego. Na szczególną uwagę pod względem walorów krajobrazowych i przyrodniczych zasługuje Dolina Kamienicy znajdująca się na terenie gminy.

Mszanę Dolną zamieszkuje obecnie 17,5 tys. mieszkańców, co stanowi 13,5% mieszkańców powiatu limanowskiego. Liczba ludności ogółem gminy od 2010 roku systematycznie rośnie. Wpłynęło to także na gęstość zaludnienia, która od 2010 rośnie i wynosi obecnie 103 osoby na km².

¹ Wyjątek dane o wynikach egzaminów, które uwzględnia rok 2016 rok.

² Według stanu zasilenia na 31 VIII 2016 roku.

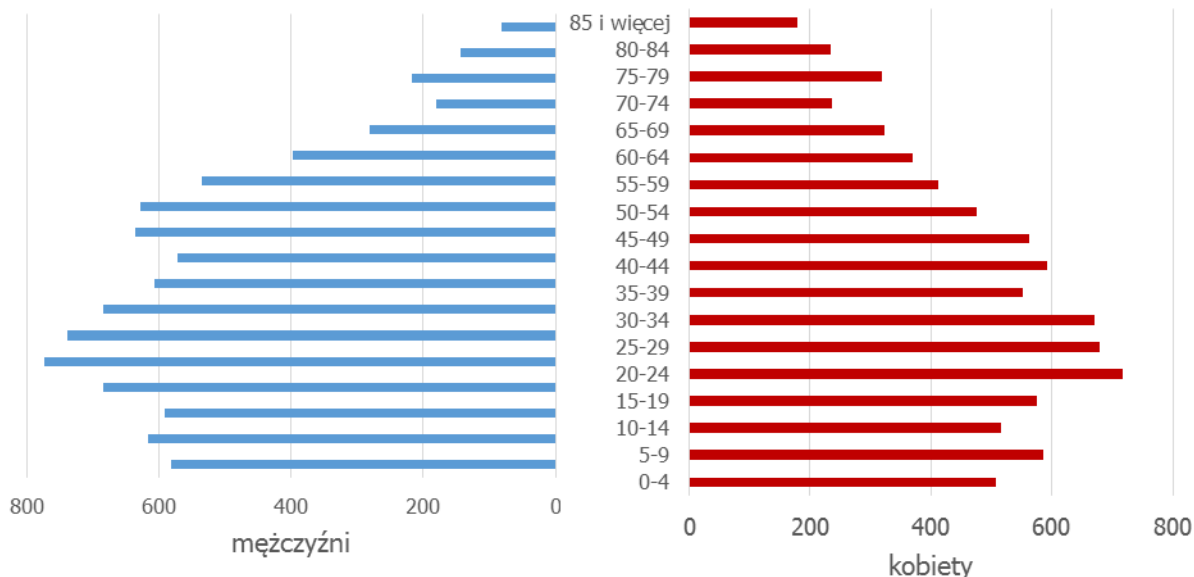
Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Mszana Dolna liczba kobiet była niższa od liczby mężczyzn (współczynnik feminizacji wynosił 95). W powiecie liczba kobiet i mężczyzn była równa (współczynnik feminizacji wynosił 100), natomiast w skali województwa przeważała liczba kobiet nad liczbą mężczyzn (współczynnik feminizacji wynosił 106). Zmiany demograficzne mające miejsce w całym kraju można było również zauważyć w gminie Mszana Dolna, wykres przedstawiający piramidę wieku zwraca uwagę na niekorzystne jej zwężanie się w dolnej części, co jest związane z systematycznie malejącym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym – w roku 2010 było to 26,5%, a w roku 2015 spadło do 23,6%.

Wykres 1. Piramida wieku w 2015 roku dla ludności gminy Mszana Dolna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

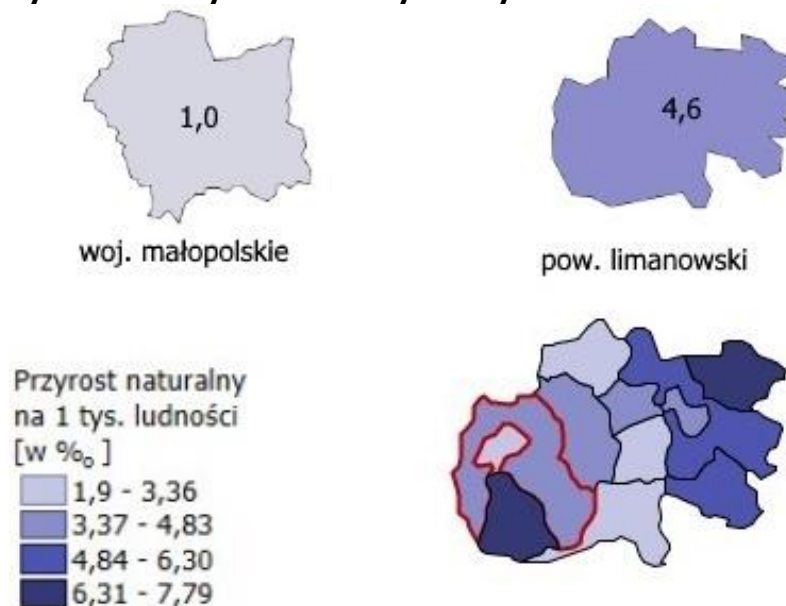
2.1. Zjawiska społeczne

Najbardziej istotnymi w kontekście GPR, zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji* i ministerialnymi wytycznymi, są zjawiska społeczne, a w szczególności takie kwestie jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom

uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto do obszaru społecznego zostały przypisane również zagadnienia z zakresu demografii. Poniżej zaprezentowano syntetyczny przegląd podstawowych danych:

- W badanym okresie liczba ludności w gminie Mszana Dolna rosła, podobnie jak liczba ludności w województwie i powiecie limanowskim. W badanym okresie przyrost naturalny dla gminy przyjmował wartości dodatnie (ponad trzykrotnie większe od wartości dla województwa). Przyrost naturalny w powiecie limanowskim poza 2015 rokiem był wyższy od wskaźników dla gminy Mszana Dolna.

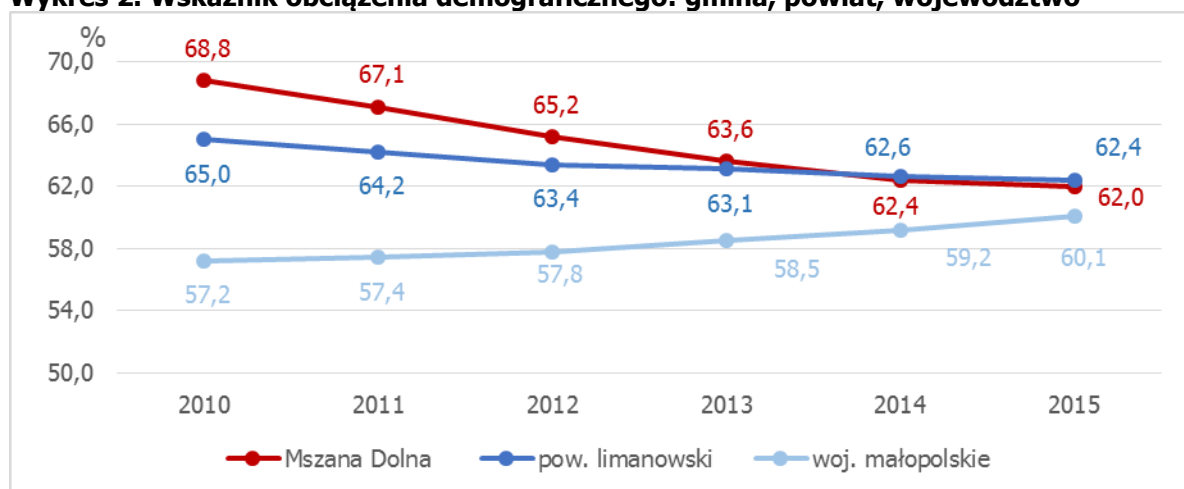
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W gminie Mszana Dolna wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, systematycznie malał. W przypadku Małopolski wskaźnik ten stale wzrastał, a w powiecie również malał. Do roku 2013 wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie przyjmował wartości wyższe niż w powiecie, natomiast w porównaniu z województwem nadal przyjmuje wartości wyższe.

Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo

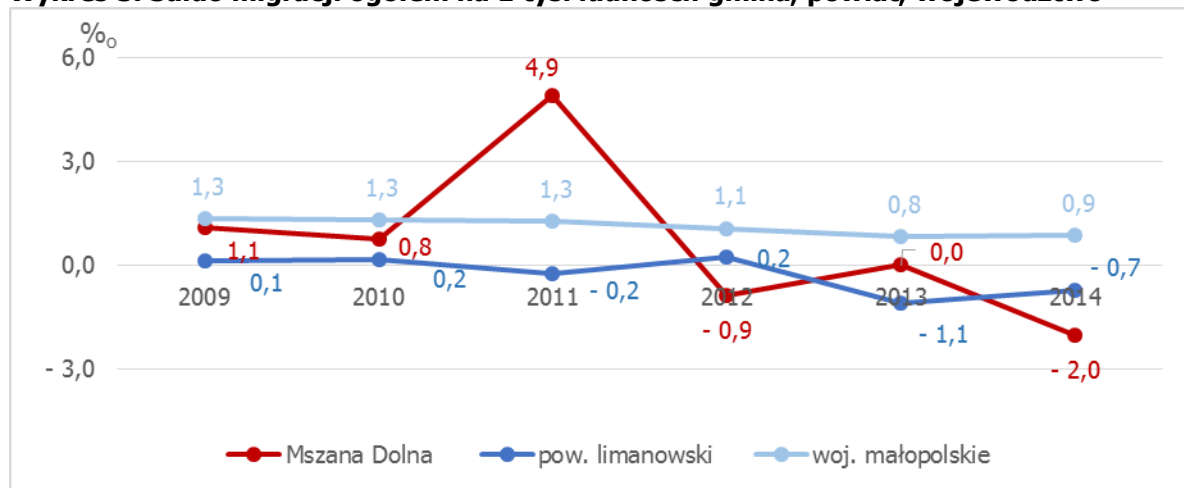

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W latach 2009-2014 saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe do (z) gminy Mszana Dolna, przyjmowało wartości głównie

dotadnie (wyjątek rok 2012 i 2014). W Małopolsce w analizowanym okresie saldo migracji przyjmowało wartości dodatnie, a w powiecie z wyjątkiem 2011 i 2013 roku wartości tego wskaźnika były dodatnie. Relacja wskaźnika w stosunku do powiatu i województwa była zmienna.

Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Na obszarze gminy funkcjonuje obecnie 14 placówek wychowania przedszkolnego: 6 przedszkoli, 7 oddziałów przedszkolnych i 1 punkt przedszkolny.
- Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego od roku 2010 spadała (mały wzrost w 2014 roku). W 2015 roku wyniosła 1,92 i była na wyższym poziomie niż średnia liczba dostępnych miejsc dla całego województwa oraz powiatu.

Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2015 roku

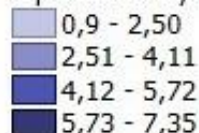

woj. małopolskie

pow. limanowski

Dzieci w wieku 3-5 lat
przypadające na jedno miejsce
w placówce wychowania przedszkolnego

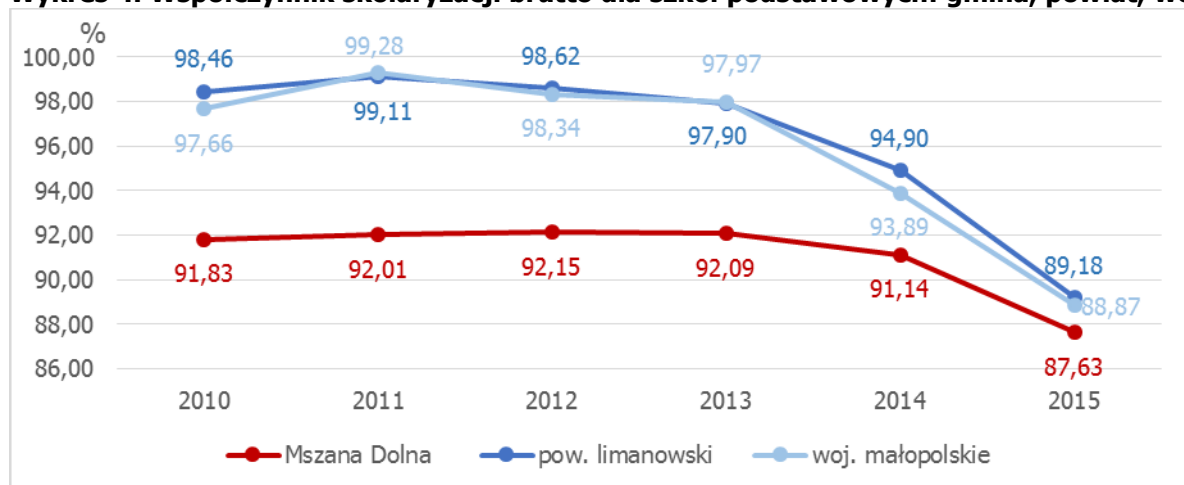

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2015 roku liczba szkół podstawowych w gminie Mszana Dolna wynosiła 13 placówek (i utrzymuje się na stałym poziomie od 2010 roku). W tym okresie liczba szkół w województwie wahała się, a w powiecie spadała.

- W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczono 192 komputery, z czego 180 z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 7,4 ucznia, czyli o 1,18 mniej w porównaniu do Małopolski i 1,15 więcej niż w powiecie.
- W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto³ dla szkół podstawowych wyniósł 87,63% i spadł o 3,51 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 5,2 punktu procentowego dla Małopolski i 5,72 dla powiatu. W całym badanym okresie wartość współczynnika skolaryzacji była zawsze niższa od wartości w porównywanych jednostkach (maksymalna różnica w 2011 roku) chociaż w ostatnich latach ta różnica zmniejszyła się.

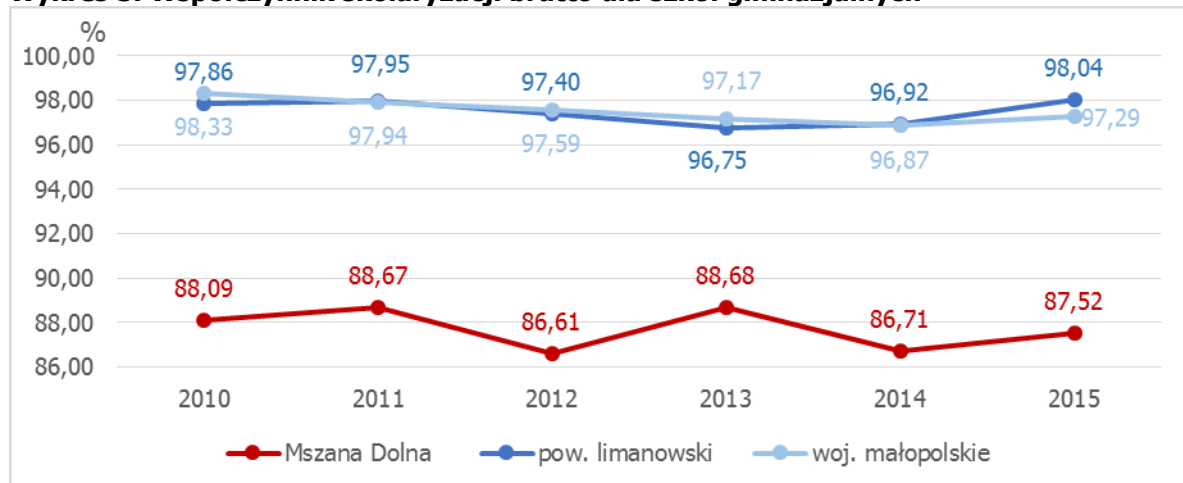
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Średni procentowy wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych w gminie Mszana Dolna w 2016 roku wynosił 64,0%, a w 2015 roku 65,0%. W 2016 roku wynik ten był niższy niż średni procentowy wynik dla całego województwa małopolskiego, ale wyższy od powiatu, natomiast w 2015 roku był niższy od obu porównywanych jednostek.
- W całym analizowanym okresie liczba szkół gimnazjalnych utrzymywała się na stałym poziomie (4 placówki), natomiast w Małopolsce i powiecie limanowskim w tym okresie odnotowano wzrost liczby szkół tego typu.
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczono 73 komputery, z czego 71 miało dostęp do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 9,56 ucznia, czyli o 0,62 osoby mniej w porównaniu do Małopolski i 3,01 osoby mniej w porównaniu do powiatu.
- W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych wyniósł 87,52% i wzrósł o 0,81 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. Wzrost odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych odpowiednio o 1,12 punktu procentowego dla powiatu i 0,42 punktu procentowego dla województwa. W analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Mszana Dolna zawsze przyjmowała wartości niższe od wartości wskaźnika dla Małopolski i powiatu limanowskiego, różnica ta wynosiła od około 8 punktów procentowych do blisko 11 punktów procentowych.

³ Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

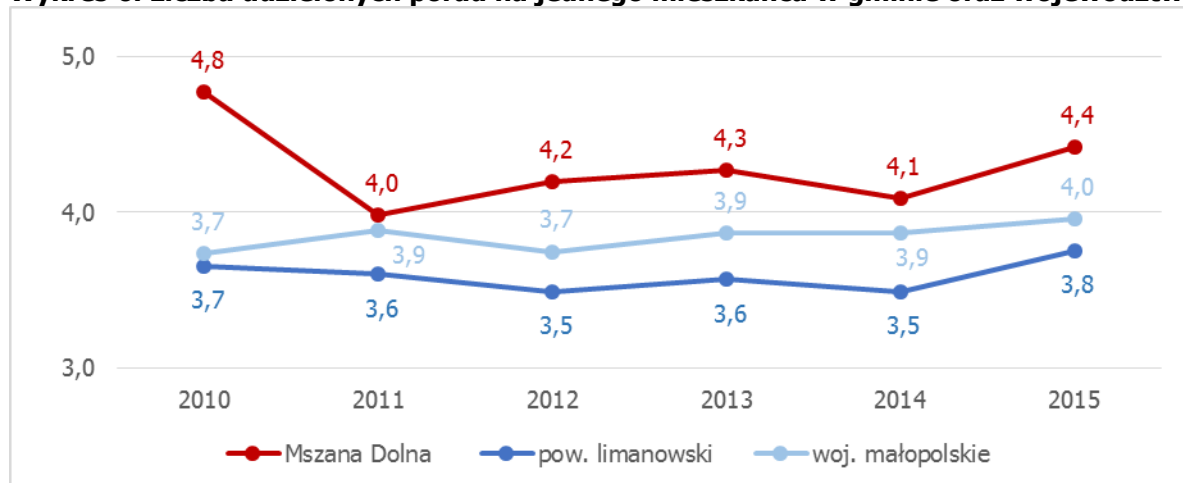
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2016 roku w gminie Mszana Dolna były niższe od wszystkich średnich dla województwa i powiatu:
 - język polski: gmina Mszana Dolna – 68,0%, powiat – 70,0%, województwo – 72,0%,
 - matematyka: gmina Mszana Dolna – 48,0%, powiat – 52,0%, województwo – 53,0%,
 - historia i wiedza o społeczeństwie: gmina Mszana Dolna – 55,0%, powiat – 58,0%, województwo – 59,0%,
 - przedmioty przyrodnicze: gmina Mszana Dolna – 49,0%, powiat – 51,0%, województwo – 52,0%,
 - język angielski poziom podstawowy: gmina Mszana Dolna – 55,0%, powiat – 58,3%, województwo – 65,0%.

W 2015 roku wyniki uzyskane w gminie Mszana Dolna dla wszystkich przedmiotów były niższe niż wyniki uzyskane w województwie i powiatu (wyjątek język angielski w przypadku powiatu).

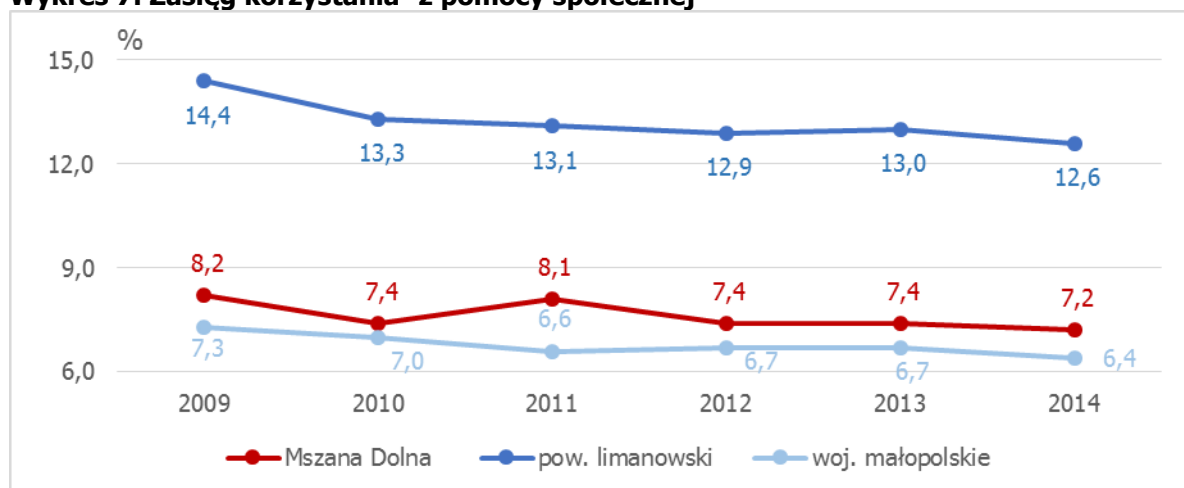
- W 2015 roku w gminie działało 8 przychodni (stała liczba od 2010 roku), w których udzielono łącznie 77,1 tys. porad medycznych – wzrost o 6,1 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2015 roku liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w gminie wynosiła 4,4. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w całym badanym okresie oscylowała wokół 4,0-4,8 i była większa od liczby porad udzielonych na jednego mieszkańca powiatu i województwa.

Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w gminie oraz województwie i powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji 2 apteki (wzrost o 1 w porównaniu z 2010 rokiem), również w porównywanych jednostkach odnotowano wzrost liczby aptek. Obciążenie aptek liczbą osób od 2011 roku oscylowało wokół wartości 8,6 tys. mieszkańców. W 2015 roku wskaźnik ten wynosił 3,4 tys. osób dla powiatu i 3,0 tys. osób dla województwa. W analizowanym okresie apteki w Mszanie Dolnej były obciążone blisko 3 krotnie bardziej niż w powiecie czy województwie.
- Na terenie gminy funkcjonowały 3 placówki stacjonarnej pomocy społecznej. Ich liczba w porównaniu z 2010 rokiem wzrosła o 1. W porównywanych jednostkach terytorialnych również odnotowano wzrost tych placówek.
- W 2014 roku spadła zarówno liczba gospodarstw domowych jak i osób, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przypadku województwa i powiatu sytuacja kształtowała się podobnie. Spadła również liczba osób poniżej kryterium dochodowego sięgających po te świadczenia we wszystkich trzech jednostkach.
- W gminie Mszana Dolna w latach 2009-2012 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, podobnie jak udział ludności poniżej kryterium dochodowego wahał się, aby w roku 2014 spaść do poziomu 7,2%. W analizowanym okresie udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej był zawsze wyższy od tego odsetka dla Małopolski, ale niższy niż w powiecie.

Wykres 7. Zasięg korzystania⁴ z pomocy społecznej

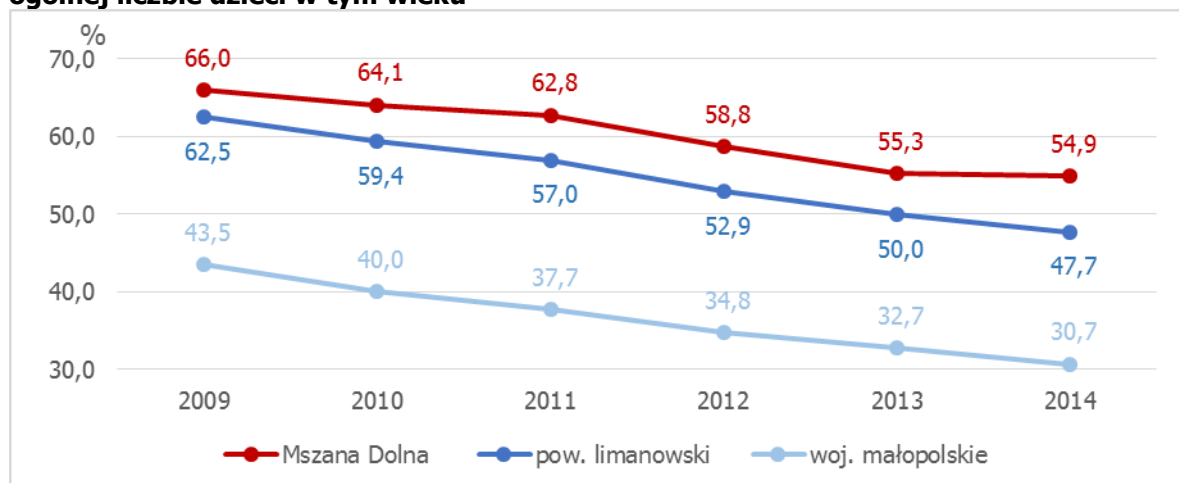

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten, dla gminy Mszana Dolna w latach 2009-2014, był zawsze wyższy o kilka punktów procentowych od średniej dla województwa i powiatu.

⁴ Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

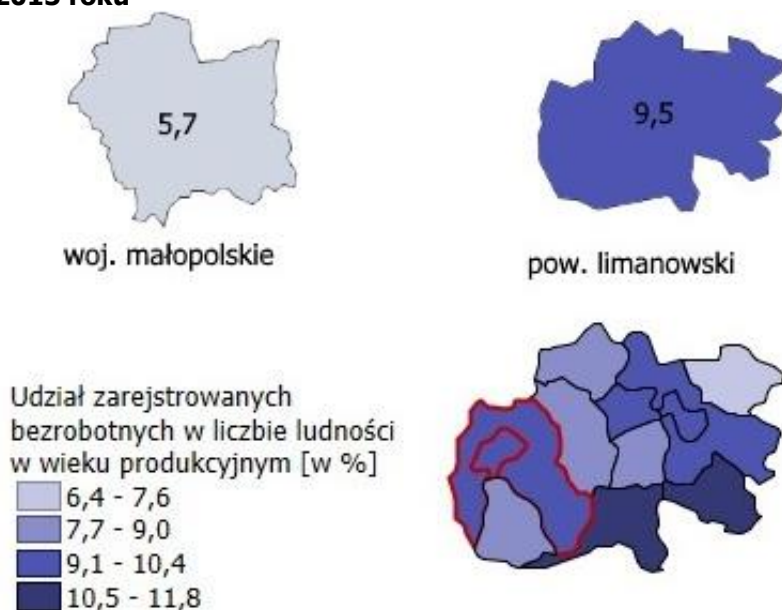
Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Od 2014 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym spadał. Podobnie prezentowała się sytuacja w porównywanych jednostkach. Podobnie jak w Małopolsce i powiecie limanowskim, kobiety stanowiły liczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych.

Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

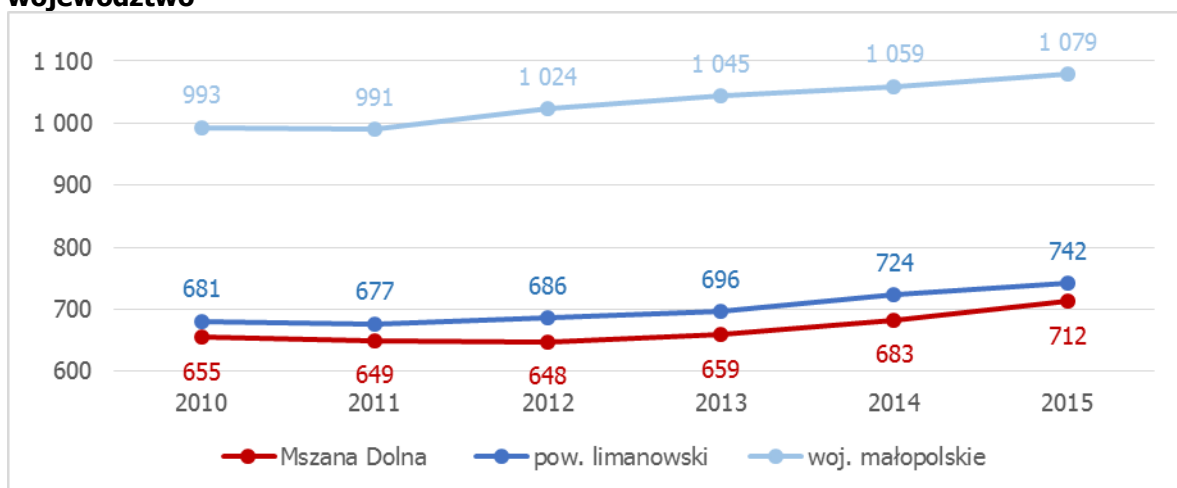
- W 2015 roku w gminie Mszana Dolna działało 8 bibliotek, z czego 2 były przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W ciągu ostatnich lat liczba czytelników spadała (pomimo wzrostu liczby ludności przypadającej na jedną bibliotekę), a wielkość księgozbioru rosła, co oznacza rosnącą liczbę książek dostępnych dla jednego czytelnika biblioteki. Jednocześnie mieszkańcy gminy Mszana Dolna mieli „lepszy” dostęp do księgozbioru od przeciętnego mieszkańca województwa i powiatu – na przestrzeni analizowanych lat liczba woluminów przypadających na 1 tys. ludności w gminie wahała się od 3,8 do 4,0.
- Biblioteki w gminie dysponowały 9 komputerami, które były udostępnione do użytku czytelników, wszystkie komputery były podłączone do Internetu.

2.2. Zjawiska gospodarcze

Kolejnym obszarem, który został wytypowany zgodnie z *Ustawą* do analizy jest obszar gospodarczy. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja gminy Mszana Dolna przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

- W 2015 roku na terenie gminy do rejestru REGON były wpisane 1 243 podmioty gospodarcze – nastąpił wzrost w porównaniu z 2010 rokiem. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji F dział 41 – *roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków* (317 podmiotów), a następnie w sekcji G w Dziale 47– *handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi* (139 podmiotów). Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0-9 osób. Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie tzn.: liczba podmiotów systematycznie rosła, przeważały natomiast podmioty z sekcji G w Dziale 47 oraz o wielkości zatrudnienia 0-9 osób (na drugim miejscu sekcja F Dział 43 – *roboty budowlane specjalistyczne*). W powiecie dominowały podmioty z sekcji F dział 41 – *roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków*. W całym badanym okresie w porównaniu z województwem i powiatem, w gminie Mszana Dolna wskaźnik przedsiębiorczości przyjmował niższe wartości.

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

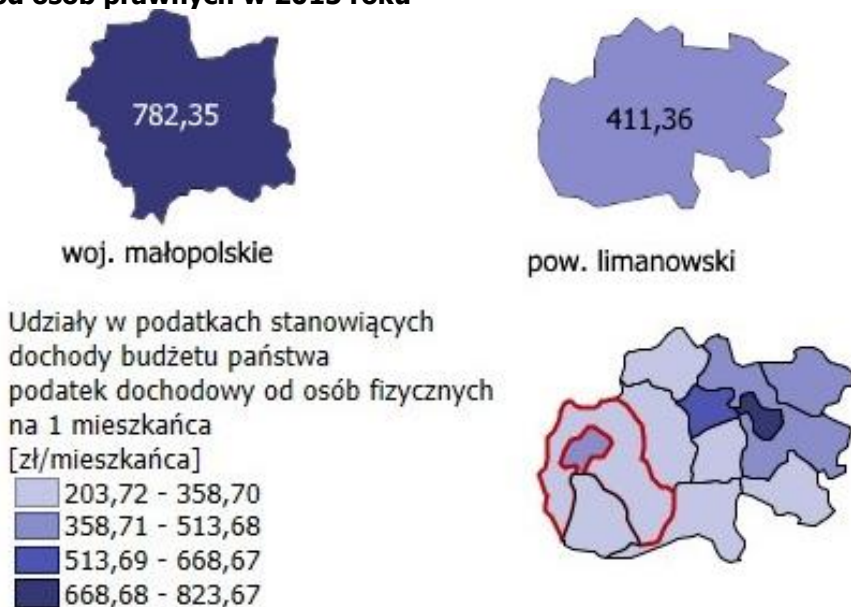

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową mieszkańców gmin, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób fizycznych⁵, która jest pochodną przychodów mieszkańców.

⁵ Pozycja z dochodów własnych gmin – udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT).

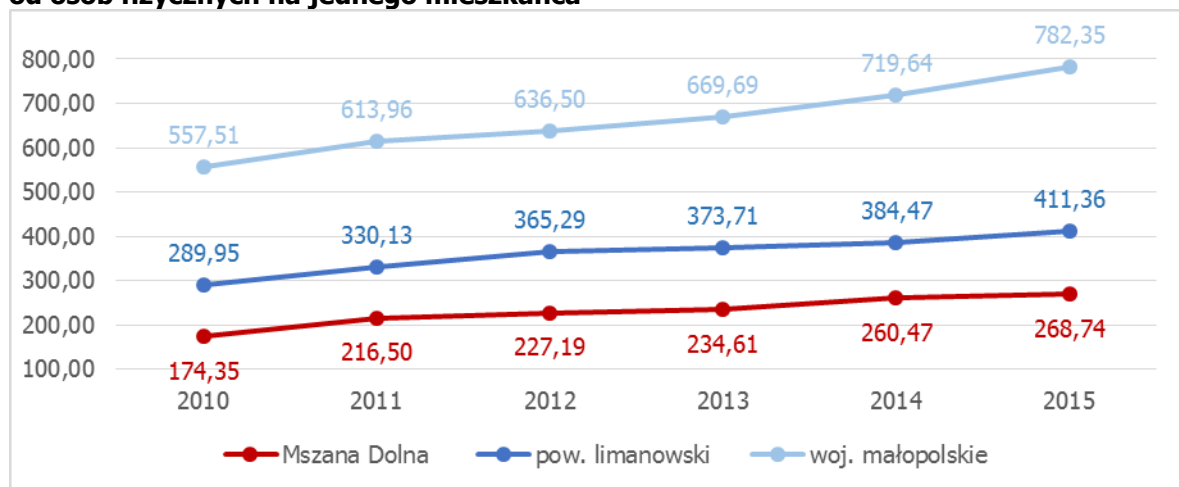
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2015 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła 268,74 zł, średnia dla gmin w powiecie 411,36 zł, natomiast przeciętna dla gmin w Małopolsce⁶ była blisko 3 razy wyższa.

Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych na jednego mieszkańca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.3. Zjawiska środowiskowe

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Ustawie* i *Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

- Na terenie gminy Mszana Dolna znajdują się rezerваты przyrody i obszar chronionego krajobrazu, łącznie obszary prawnie chronione zajmują ponad 75% powierzchni gminy.

⁶ z miastami na prawach powiatów.

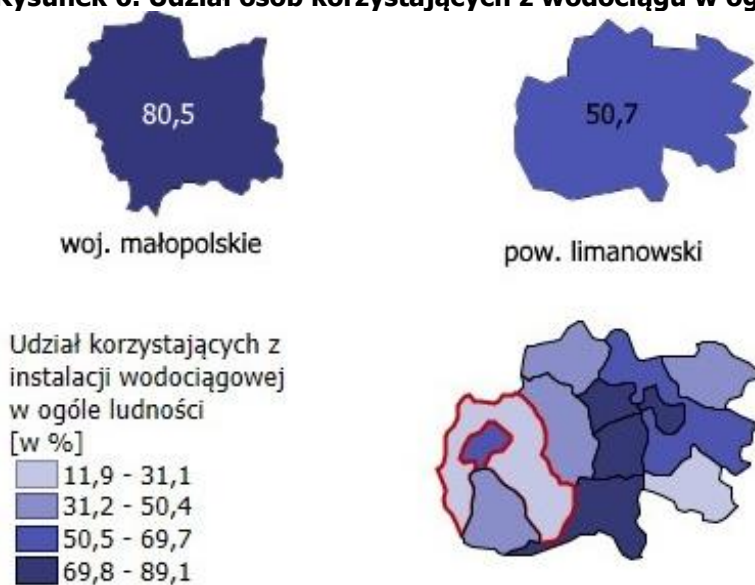
- Na terenie gminy znajduje się 6 obszarów Natura 2000: Gorce PLB120001, Lubogoszcz PLH120081, Luboń Wielki PLH120043, Łąki koło Kasiny Wielkiej PLH120082, Ostoja Gorczańska PLH120018, Raba z Mszanką PLH120093.
- W 2015 roku wg danych GUS w gminie działała 1 oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów, która obsługuje 38,0% ludności, czyli o 1,7 punktu procentowego więcej niż w przypadku tego udziału dla powiatu i 26,6 punktu procentowego mniej niż odsetek ten wynosi dla województwa (oczyszczalnia zlokalizowana jest na granicy z gminą Lubień, w jej granicach administracyjnych).
- W 2015 roku 42,4% powierzchni gminy stanowiły lasy, dla województwa wskaźnik ten wynosił 28,7%, a dla powiatu 38,6%.

2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Czwartym z wytypowanych obszarów są zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, które charakteryzują: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakość podstawowych usług oraz dostępność komunikacyjną:

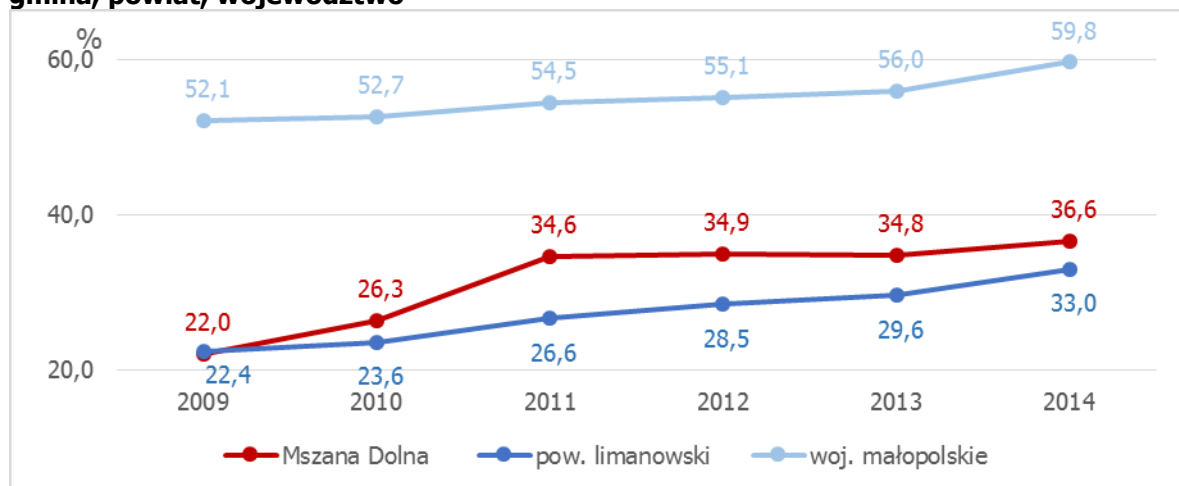
- W 2014 roku udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności wynosił 30,4%, natomiast wartość tego wskaźnika dla Małopolski wynosiła 80,5%, a dla powiatu limanowskiego 50,7%.

Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 1 km² od roku 2009 systematycznie rosła do poziomu 79,6 na km². W województwie wartość tego wskaźnika wynosiła 89,0, a w powiecie 62,8, również rosnąc od 2009 roku. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 36,6% (59,8% województwo, 33,0% powiat) i wzrósł w porównaniu z 2009 rokiem o 14,6 punktów procentowych. W tym samym czasie w powiecie odnotowano wzrost o 6,2 punktów procentowych, a w województwie o 7,7 punktów procentowych.

Wykres 11. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.5. Zjawiska techniczne

- W gminie było 4 182 mieszkań w 4 076 budynkach mieszkalnych (wzrost od 2009 roku). Na jedno mieszkanie w całej gminie przypadały średnio ponad 4 osoby (blisko 4 dla powiatu, prawie 3 dla Małopolski). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 93,4 m², (czyli 22,5 m² na osobę) i była większa od przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania w powiecie i województwie. W 2014 roku gmina dysponowała 1 mieszkaniem socjalnym.
- W październiku 2015 roku do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego wpisane były następujące obiekty:
 - Kasina Wielka:
 - ✓ kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, drewn., XVII, nr rej.: A-839 z 22.10.1997
 - Olszówka:
 - ✓ kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, drewn., 1732, nr rej.: 112 z 28.02.1969 (nie istnieje),
 - ✓ cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w.,
 - ✓ ogrodzenie, nr rej.: j.w.,
 - ✓ Polana Gorc - Lubomirski - 3 szałasy mieszkalno-inwentarskie, drewn., ok. 1920, nr rej.: 326 z 18.12.1982 (nie istnieje),
 - ✓ Polana Gorc - Troszacki - 3 szałasy, drewn., XX, nr rej.: 325 z 18.12.1982 (nie istnieje),
 - ✓ Polana Jadamówka - 2 szałasy mieszkalno-inwentarskie, drewn., pocz. XX, nr rej.: 320 z 18.12.1982 (nie istnieje),
 - ✓ Polana Podskały - 3 szałasy mieszkalno-inwentarskie, drewn., nr rej.: 323 z 18.12.1982,
 - ✓ Polana Stawieniec - 2 szałasy mieszkalno-inwentarskie, drewn., 1. XIX, 2. 1945, nr rej.: 315 z 14.12.1982 (nie istnieje);
 - Raba Niżna:
 - ✓ zespół dworski, 1 poł. XIX, nr rej.: 821 z 4.11.1967: dwór, ob. dom wypoczynkowy, 1832 oraz park.

2.6. Pozycja rozwojowy gminy Mszany Dolnej na tle powiatu i województwa

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2015 roku

Wskaźnik	Mszana Dolna	woj. małopolskie	powiat limanowski
Gęstość zaludnienia	103	222	136
Współczynnik obciążenia demograficznego	62,0	60,1	62,45
Kobiety na 1 mężczyzn	95	106	100
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	4,7	1,0	4,6
Saldo migracji na pobyt stały na 1 tys. ludności ⁷	-2,0	0,9	-0,7
Współczynnik skolaryzacji brutto – szkoły podstawowe	87,63	88,87	88,87
Współczynnik skolaryzacji brutto – szkoły gimnazjalne	87,52	97,29	98,04
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,92	1,11	1,75
Porady lekarskie ogółem na 1 mieszkańca	4,4	4,0	3,8
Ludność na 1 aptekę (w tys.)	8,7	3,0	3,4
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (%) ⁸	7,2	6,4	12,6
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	54,9	30,7	47,7
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (w tys.)	2,2	4,4	3,5
Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności	3 945,2	3 271,4	3 916,2
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności	117	197	161
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	17,0	15,0	14,9
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	9,2	5,7	9,5
Udział pracujących mężczyzn na terenie gminy	40,4	48,8	46,0
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności	712	1 079	742
Lesistość ⁹	42,4	28,7	38,6
Udział ludność korzystająca z oczyszczalni w ludności ogółem	36,0	64,6	36,3
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – wodociąg	30,4	80,5	50,7
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – kanalizacja	36,6	59,8	33,0
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 1 km ²	79,6	89,0	62,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	93,4	77,6	89,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	22,5	26,1	23,0
Mieszkania na 1 000 mieszkańców	240,8	336,1	336,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jeżeli wskaźnik negatywnie odbiega od średniej dla województwa małopolskiego jest zaznaczany kolorem czerwonym.

⁷ Dane dla 2014 roku

⁸ Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

⁹ Wskaźnik lesistości (lesistość) – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

3. METODOLOGIA WYBORU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowano diagnozę, która została przeprowadzona na podstawie wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych z: Urzędu Gminy Mszana Dolna i jednostek organizacyjnych m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej, Gminnej Biblioteki Publicznej w Mszanie Dolnej, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, Komendy Powiatowej Policji w Limanowej, Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Limanowej.

Dla przestrzennego określenia problemów i potencjałów wyznaczono **jednostki urbanistyczne** zgodne z sołectwami. Jest to podział naturalny dla mieszkańców gminy, obejmuje tereny zamieszkałe, mające podobną charakterystykę i zbliżoną liczbę ludności. Podział ten umożliwia przeprowadzenie analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego.

Rysunek 7. Jednostki urbanistyczne w gminie Mszana Dolna

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę, że rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców uznano, że kwestie społeczne mają kluczowe i nadrzędne znaczenie dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Dla wyznaczonego obszaru przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne takie jak: zakres korzystania z pomocy społecznej, ubóstwo, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, niewielka dostępność podstawowych usług w dziedzinie oświaty, zdrowia, kultury.

W celu wskazania obszaru wymagającego rewitalizacji, na podstawie szeregu wskaźników opisujących problemy społeczne zbudowano tak zwany **wskaźnik syntetyczny**.

Pierwszym etapem budowy wskaźnika syntetycznego jest normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali tzw. skali niemianowanej, czyli nie związanej z jednostką miary. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń, ponieważ dzięki niemu

różne rozpiętości zmiennych nie będą sztucznie nadawały wagi, czynnikom przyjmującym wartość z wyższych przedziałów. W trakcie normalizacji zmiennych przekształcono również destymulanty w stymulanty. Jako stymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców). Obliczeń dokonano według następujących wzorów:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min\{x_{ij}\}}{\max\{x_{ij}\} - \min\{x_{ij}\}} \text{ dla stymulant}$$

$$Z_{ij} = \frac{\max\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max\{x_{ij}\} - \min\{x_{ij}\}} \text{ dla destymulant}$$

gdzie:

X_{ij} – to wartość i -tego obszaru (np. sołectwo) dla j -tej zmiennej,

Z_{ij} – to zmienna po normalizacji.

Syntetyczną miarę, odzwierciedlającą sytuację obszarów w poszczególnych zakresach, utworzono przy użyciu metody sum standaryzowanych. Metoda sum standaryzowanych należy do grupy metod bezwzorcowych porządkowania liniowego, zgodnego ze wzorem:

$$S_i = \sum_{j=1}^k Z_{ij} \quad i = 1, \dots, n$$

Wskaźnik sum standaryzowanych został skonstruowany na bazie wskaźników cząstkowych zaprezentowanych w rozdziale 4. Wskaźniki cząstkowe zsumowano, wskaźnikom opisującym problemy podkreślane przez mieszkańców, jako istotne (alkoholizm, bezrobocie) nadano wagi 3, wszystkie pozostałe wskaźniki cząstkowe pozostawione w modelu miały wagę równą 1.

Dla każdego, obliczonego dla jednostki urbanistycznej, wskaźnika syntetycznego zasadniczo daną referencyjną jest średni wskaźnik sum standaryzowanych dla całej gminy, obliczony jako średnia arytmetyczna wskaźników syntetycznych dla jednostek.

Najwyższe wartości obliczonego wskaźnika sumarycznego oznaczają największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na tych obszarach. Za obszar objęty kryzysem społecznym uznano wszystkie jednostki, w których wartość wskaźnika sumarycznego była wyższa niż zmienna referencyjna, w tym przypadku wartość średnia wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych.

Jednostki urbanistyczne, dla których **społeczny** wskaźnik syntetyczny będzie miał wyższą wartość niż wartość średnia dla gminy, mogą być potencjalnie uznane za zdegradowane, pod warunkiem występowania w nich dodatkowo co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk techniczno-środowiskowych:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznych – w szczególności złego stanu obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, przede wszystkim w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych dokonano w oparciu o: czynniki techniczne, środowiskowe, gospodarcze, przestrzenne i techniczne. Analogicznie, jak w przypadku zjawisk społecznych, został skonstruowany wskaźnik syntetyczny, a wskaźniki cząstkowe, poddano standaryzacji. Otrzymano sumaryczny wskaźnik czynników techniczno-środowiskowych, który określał koncentrację zjawisk negatywnych.

Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszaru zdegradowanego, który wykazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych, a dodatkowo w analizowanych czynnikach techniczno-środowiskowych wykazuje nagromadzenie negatywnych cech. Na bazie wcześniej obliczonych wskaźników sum standaryzowanych skonstruowano **wskaźnik degradacji obszaru**, wyliczony jako suma dwóch wcześniej uzyskanych wskaźników.

4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE, PRZESTRZENNE, ŚRODOWISKOWE I TECHNICZNE JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH

Przedmiotem niniejszego rozdziału jest analiza czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych gminy Mszana Dolna i wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy. Analizy dokonano zgodnie z zaleceniami wynikającymi z *Ustawy rewitalizacyjnej*, to znaczy w pierwszej kolejności dokonano pogłębionej analizy zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym czy kulturalnym. Ponadto przeanalizowano zjawiska techniczno-środowiskowe (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych obszarach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszar o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

4.1. Diagnoza zjawisk społecznych

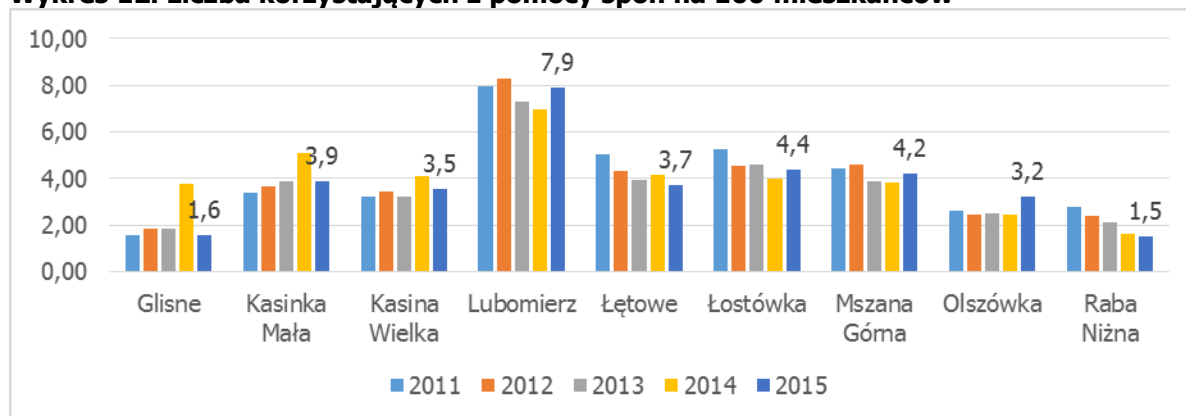
Diagnoza uwarunkowań społecznych w gminie Mszana Dolna opierała się na zestawie wskaźników dotyczących:

- czynników związanych z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- czynników bezpieczeństwa;
- czynników demograficznych;
- aktywności mieszkańców.

4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Gminny Ośrodek Pomoc Społecznej w Mszanie Dolnej udostępnił 11 wskaźników informujących o liczbie osób korzystających ze wsparcia w poszczególnych sołectwach gminy. Do analizy zostało wykorzystanych 10, które najlepiej opisują sytuację społeczną w Mszanie Dolnej. Diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach z zakresu pomocy społecznej oraz dodatkowo na informacji o: dzieciach objętych wychowaniem przedszkolnym i liczbie zarejestrowanych bezrobotnych uzyskanej z Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.

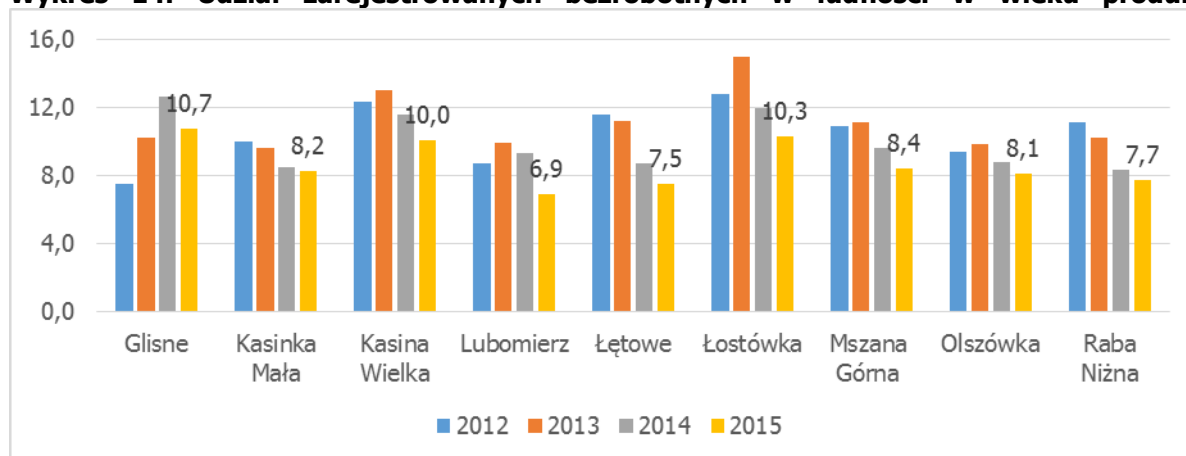
W latach 2011-2015 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 1,51 do 8,28. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na 100 mieszkańców, mówi o skali tego zjawiska i obrazuje sytuację materialno-bytową ludności danej jednostki urbanistycznej. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniało się sołectwo Lubomierz, a w pojedynczych latach również Kasinka Mała, Łostówka i Mszana Górna.

Wykres 12. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej

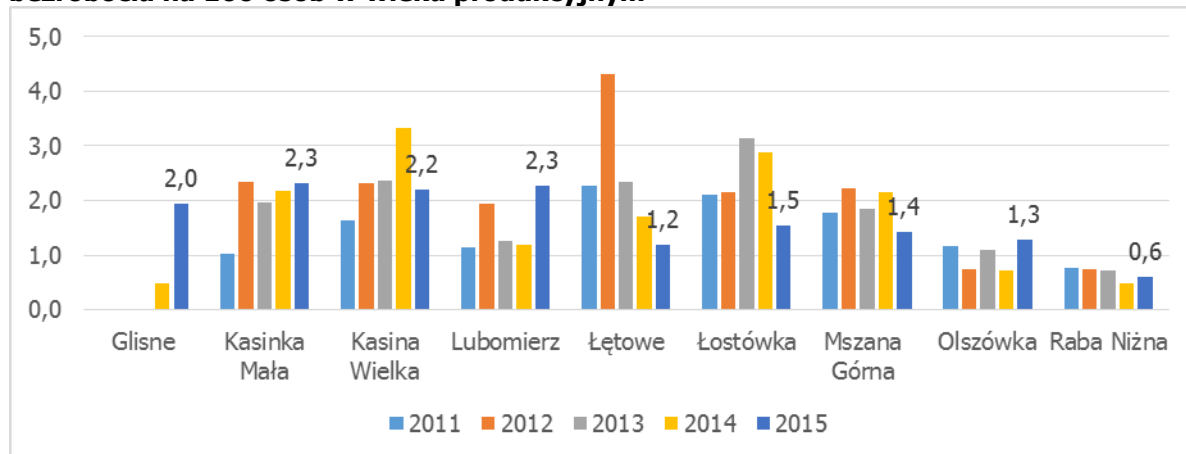
Jednocześnie należy podkreślić, iż w odniesieniu do całej gminy najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo oraz wielodzietność, natomiast najrzadszymi jest przemoc. Mieszkańcy podkreślają, że najpoważniejszymi problemami jest bezrobocie i alkoholizm.

Osoby mające status bezrobotnych nie są w stanie zapewnić gospodarstwu stałego źródła dochodu z pracy zarobkowej, co może przekładać się na kondycję finansową wszystkich członków danego gospodarstwa domowego. Jednym z częściej wykorzystywanych wskaźników z zakresu gospodarczego jest stopa bezrobocia rejestrowanego. Ze względu na metodologię tego wskaźnika jest on wyliczany tylko do poziomu powiatu, ale jako jego substytut w analizach na niższych poziomach jednostek terytorialnych stosowany jest udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W latach 2012-2015 wskaźnik ten przyjmował najwyższe wartości w sołectwach: Kasina Wielka i Łostówka, a w 2014 i 2015 roku również w Glisnem.

Wykres 14. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym

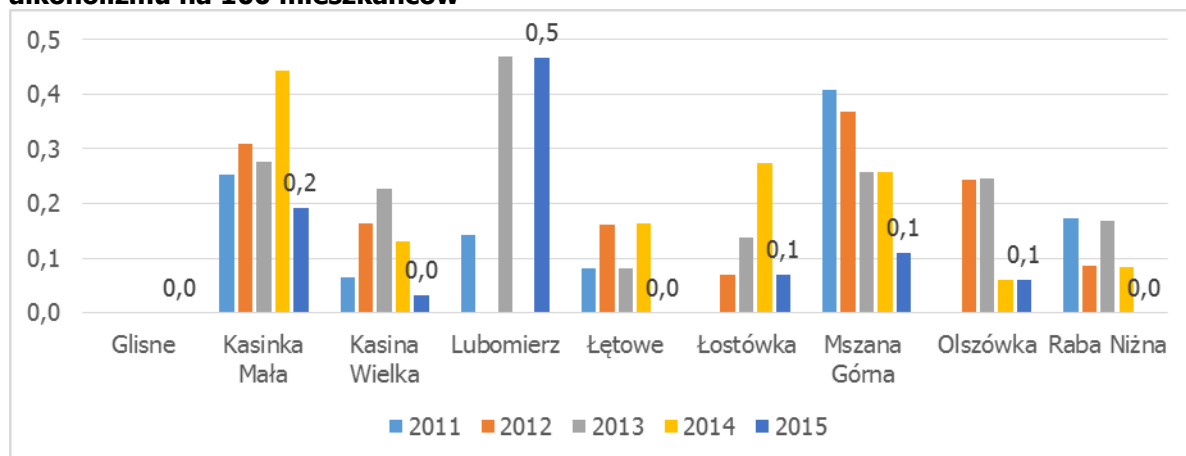
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Dodatkowo w analizie został uwzględniony wskaźnik liczby korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym. W roku 2015 największą wartość tego wskaźnika odnotowano w sołectwach: Kasinka Mała, Lubomierz, Kasina Wielka (w tym sołectwie również w poprzednich latach). Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru wskaźnik przyjmował wartości od 0,0 do 4,31.

Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej

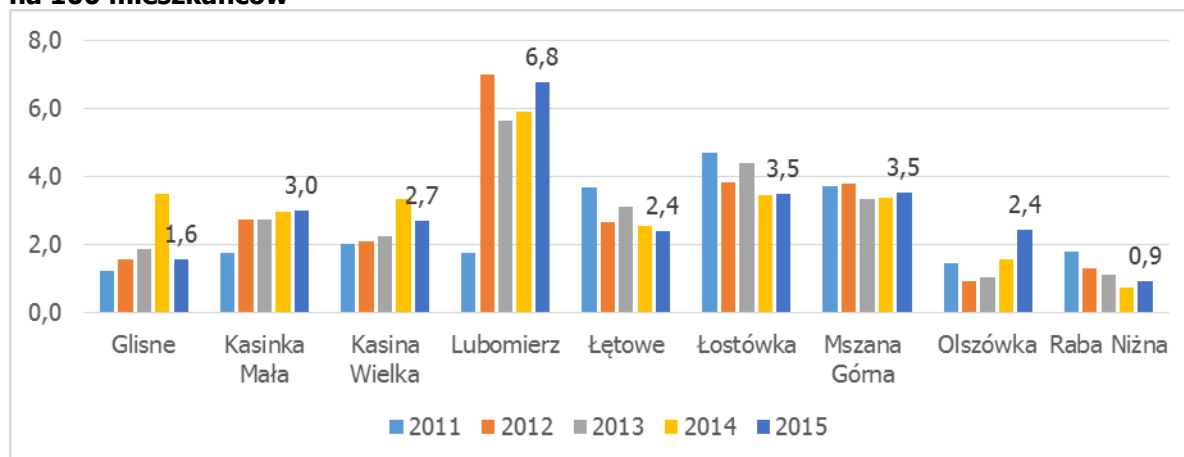
Objawy alkoholizmu wśród członków rodziny mogą mieć istotny wpływ na sfery życia rodzinnego, prawidłowe wychowanie dzieci, codzienne funkcjonowanie w społeczeństwie. Alkoholicy oraz osoby z ich najbliższego otoczenia mogą mieć problem: z utrzymaniem regularnej pracy zarobkowej, z normalnymi kontaktami z otoczeniem. W latach 2011-2015 najwyższe wskaźniki dotyczące korzystania ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców odnotowano w Kasince Małej oraz Mszanie Górnej, a w 2015 roku również w Lubomierzu.

Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej

Ubóstwo jest pojęciem związanym z niemożliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych, w przypadkach skrajnego ubóstwa może wystąpić biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W latach 2011-2015 liczba korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców przyjmowała wartości od 0,76 do 7,0. W całym badanym okresie najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w sołectwach: Lubomierz, Łostówka, Mszana Góra.

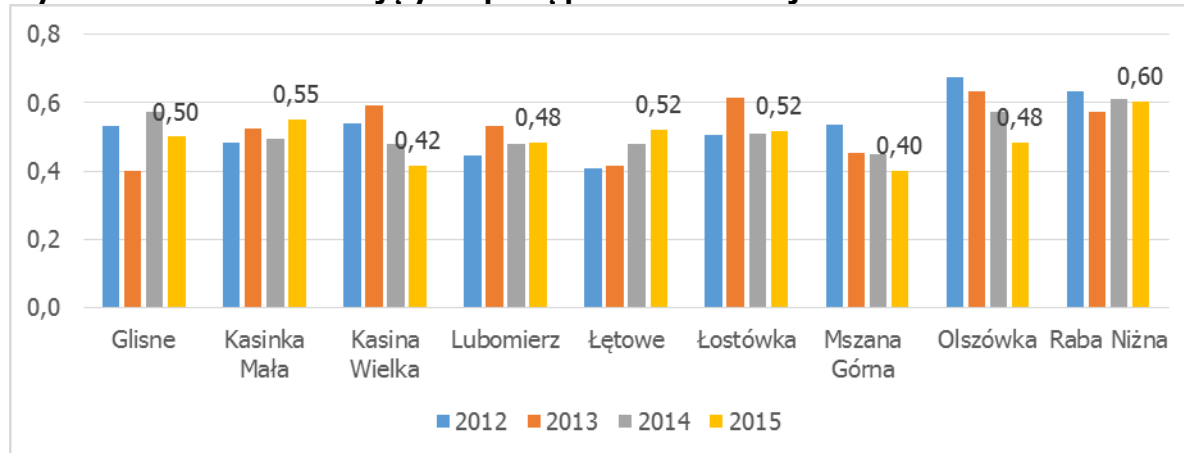
Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej

Decyzja pozostawienia dziecka w domu pod opieką członków rodziny może wynikać z różnych przesłanek. Natomiast objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym daje możliwość jego rodzicom aktywnego powrotu na rynek pracy i podjęcia pracy zarobkowej. W 2015 roku najmniej dzieci korzystało z wychowania przedszkolnego w Mszanie Górnej (podobnie jak w latach 2013 i 2014) oraz Kasinie Wielkiej.

Wykres 14. Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną na jedno dziecko w wieku 3-5 lat

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej

Tabela 2. Wskaźniki z zakresu społecznego - czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Sołectwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców					Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców					Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców					Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Glisne	1,56	1,86	1,87	3,80	1,58	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,95	0,00	0,00	0,00	0,49	1,95
Kasinka Mała	3,38	3,65	3,86	5,09	3,86	0,25	0,31	0,28	0,44	0,19	0,42	0,59	0,53	0,55	0,47	1,01	2,35	1,96	2,18	2,33
Kasina Wielka	3,21	3,42	3,22	4,13	3,54	0,07	0,16	0,23	0,13	0,03	1,08	1,24	1,43	1,23	0,97	1,64	2,33	2,36	3,32	2,20
Lubomierz	7,98	8,28	7,29	6,99	7,92	0,14	0,00	0,47	0,00	0,47	0,52	0,38	0,89	0,33	0,75	1,14	1,94	1,25	1,18	2,27
Łętowe	5,05	4,30	3,92	4,16	3,70	0,08	0,16	0,08	0,16	0,00	0,98	0,81	0,65	0,98	0,72	2,28	4,31	2,34	1,71	1,19
Łostówka	5,24	4,53	4,61	3,98	4,39	0,00	0,07	0,14	0,27	0,07	0,84	0,77	0,83	0,34	0,34	2,10	2,14	3,15	2,88	1,53
Mszana Górna	4,41	4,57	3,91	3,82	4,24	0,41	0,37	0,26	0,26	0,11	0,52	0,66	0,55	0,62	0,58	1,78	2,22	1,85	2,16	1,42
Olszówka	2,64	2,44	2,51	2,44	3,24	0,00	0,24	0,25	0,06	0,06	0,61	0,61	0,74	0,85	0,92	1,17	0,74	1,10	0,73	1,29
Raba Niżna	2,76	2,40	2,11	1,60	1,51	0,17	0,09	0,17	0,08	0,00	0,78	0,86	0,76	0,67	0,50	0,78	0,75	0,73	0,48	0,60

Sołectwa	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców					Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby na 100 mieszkańców					Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu przemocy na 100 mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Glisne	0,31	0,31	0,00	0,32	0,00	1,56	1,55	1,25	0,32	0,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kasinka Mała	1,30	1,23	1,33	1,13	0,90	0,87	1,32	1,55	1,74	1,40	0,00	0,11	0,17	0,11	0,14
Kasina Wielka	1,74	1,79	1,92	1,79	1,58	1,70	2,12	1,69	1,62	1,84	0,00	0,00	0,00	0,06	0,03
Lubomierz	3,32	3,50	3,53	3,23	3,77	3,85	4,02	3,71	3,98	2,75	0,00	0,00	0,00	0,28	0,19
Łętowe	2,28	1,62	1,31	1,96	2,01	3,50	2,43	2,37	2,45	2,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Łostówka	1,96	1,67	1,38	1,37	1,78	1,68	1,18	1,44	1,72	2,40	0,14	0,00	0,07	0,00	0,14
Mszana Górna	1,30	1,73	1,44	1,65	1,42	2,11	2,43	2,06	2,35	2,19	0,00	0,07	0,15	0,33	0,11
Olszówka	0,61	0,55	0,86	0,79	0,67	1,47	1,34	1,23	0,91	1,53	0,00	0,06	0,18	0,00	0,00
Raba Niżna	0,78	0,77	0,76	0,76	0,76	0,78	0,77	0,76	0,67	0,92	0,00	0,00	0,08	0,08	0,00

Sołectwa	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców					Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców					Liczba osób objętych niebieską kartą na 100 mieszkańców				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Glisne	1,25	1,55	1,87	3,48	1,58	1,25	1,55	1,87	3,16	0,95	0,31	0,31	0,31	0,32	0,32
Kasinka Mała	1,77	2,75	2,72	2,96	3,01	3,01	3,23	3,08	3,23	3,01	0,20	0,28	0,28	0,36	0,41
Kasina Wielka	2,03	2,09	2,25	3,35	2,71	1,11	1,47	1,46	1,98	1,74	0,33	0,49	0,36	0,39	0,26
Lubomierz	1,76	7,00	5,64	5,91	6,75	5,08	5,49	4,56	4,17	5,40	0,19	0,24	0,19	0,33	0,42
Łętowe	3,66	2,68	3,10	2,53	2,41	3,75	3,08	2,53	2,78	2,25	0,08	0,08	0,08	0,00	0,08
Łostówka	4,68	3,83	4,40	3,43	3,50	2,31	2,02	2,82	2,20	2,61	0,28	0,56	0,41	0,27	0,27
Mszana Górna	3,70	3,80	3,35	3,38	3,54	3,26	3,21	2,91	2,86	3,25	0,26	0,22	0,15	0,18	0,11
Olszówka	1,47	0,92	1,04	1,58	2,45	0,92	0,79	1,10	1,16	2,14	0,49	0,31	0,37	0,30	0,24
Raba Niżna	1,81	1,29	1,10	0,76	0,92	1,29	1,37	1,18	0,67	0,50	0,34	0,43	0,59	0,59	0,25

Sołectwa	Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym				Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Glisne	0,53	0,40	0,57	0,50	7,54	10,19	12,62	10,73
Kasinka Mała	0,48	0,52	0,49	0,55	10,01	9,57	8,46	8,23
Kasina Wielka	0,54	0,59	0,48	0,42	12,30	12,99	11,60	10,03
Lubomierz	0,44	0,53	0,48	0,48	8,73	9,88	9,29	6,89
Łętowe	0,41	0,42	0,48	0,52	11,58	11,19	8,69	7,50
Łostówka	0,51	0,62	0,51	0,52	12,74	14,92	11,92	10,31
Mszana Górna	0,53	0,45	0,45	0,40	10,90	11,12	9,63	8,39
Olszówka	0,67	0,63	0,57	0,48	9,39	9,82	8,80	8,09
Raba Niżna	0,63	0,57	0,61	0,60	11,10	10,22	8,32	7,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej i Urzędu Gminy

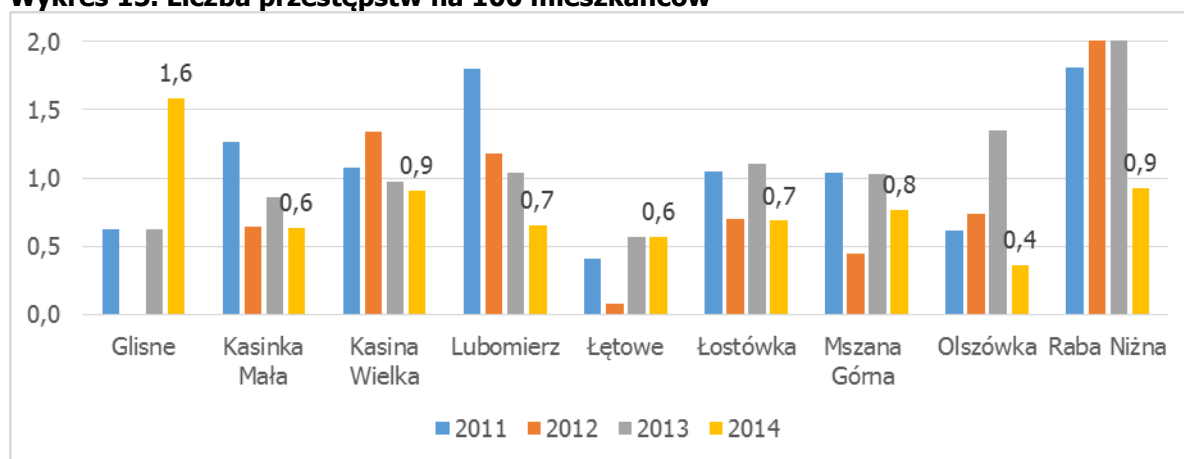
4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przestępczość stanowi ważny czynnik wpływający, na jakość życia mieszkańców. Za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie gminy Mszana Dolna odpowiada Policja. W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych wykorzystano 4 wskaźniki z zakresu statystyk policyjnych. Podobnie jak w przypadku czynników związanych z ubóstwem i wykluczeniem społecznym diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach:

- liczbie przestępstw na 100 mieszkańców;
- liczbie kradzieży i rozbojów na 100 mieszkańców;
- liczbie wypadków drogowych na 100 mieszkańców.

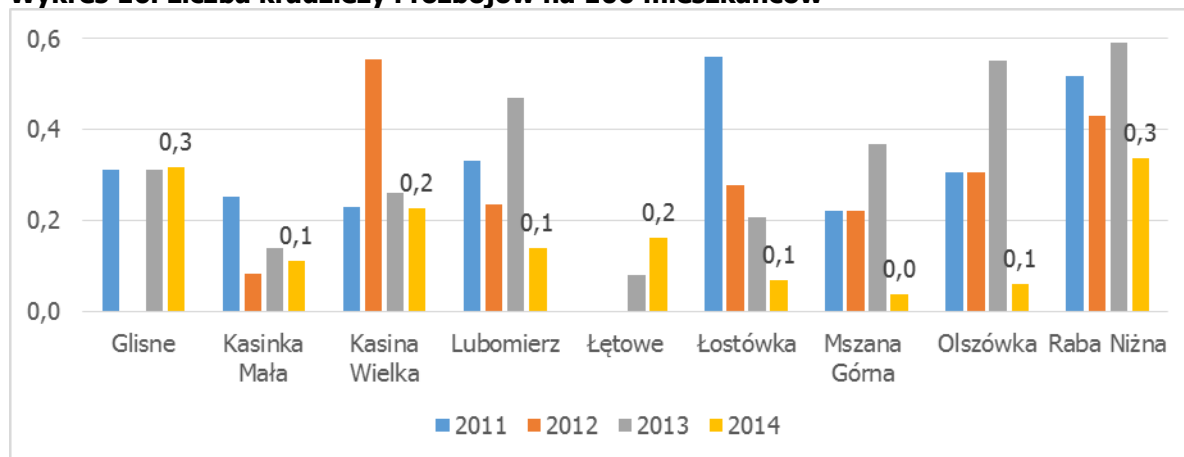
Liczba przestępstw ogółem na 100 mieszkańców pokazuje zagrożenie przestępczością w układzie terytorialnym. Najniższe poczucie bezpieczeństwa w całym badanym okresie mogli mieć mieszkańcy Raby Niżnej, a w ostatnim roku również Glisnego.

Wykres 15. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców

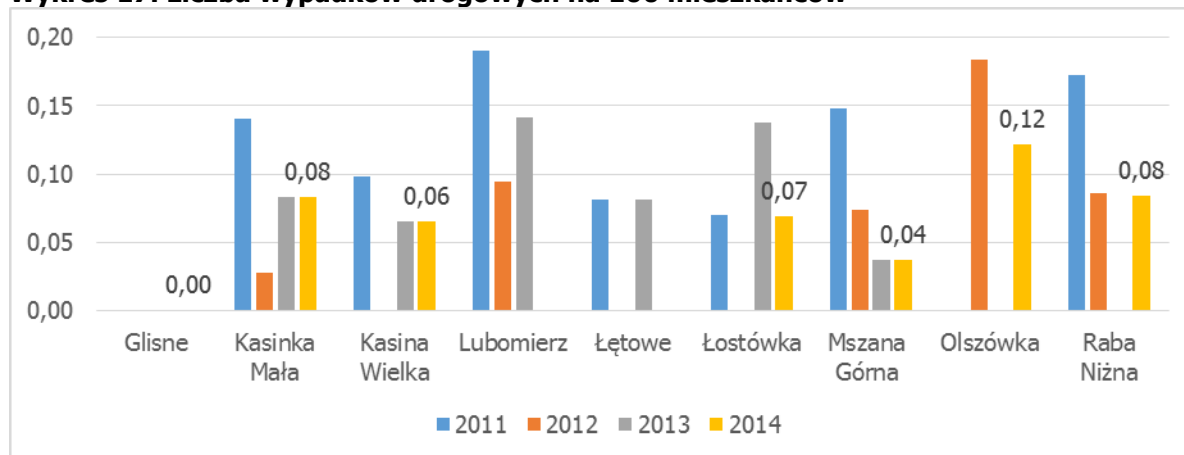
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Limanowej

Kradzież według Kodeksu Karnego jest zaborem cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia. Pod pojęciem zaboru rozumie się fizyczne wyjęcie rzeczy spod władztwa właściciela. Natomiast rozbój jest zaborem cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia przy użyciu jednego z trzech wymienionych sposobów: używając przemocy wobec osoby, grożąc natychmiastowym użyciem przemocy, doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności i bezbronności. Najczęściej przestępstwa tego rodzaju odnotowywano w Raby Niżnej. Wysokie wartości wskaźnika wystąpiły również w: Glisnem i Kasinie Wielkiej.

Wykres 16. Liczba kradzieży i rozbojów na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Limanowej

Przez obszar gminy Mszana Dolna przechodzi droga krajowa 28 oraz droga wojewódzka 968, a także drogi powiatowe i gminne, które generują przestępstwa oraz wykroczenia związane z ruchem drogowym, takie jak wypadki i kolizje. Wypadek drogowy jest zdarzeniem w ruchu drogowym, w którym jeden lub więcej uczestników zostało rannych lub poniosło śmierć. Najwięcej wypadków drogowych na 100 mieszkańców w ostatnim roku odnotowano w Olszówce, a w poprzednich latach w Lubomierzu.

Wykres 17. Liczba wypadków drogowych na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Limanowej

Tabela 3. Wskaźniki z zakresu bezpieczeństwa

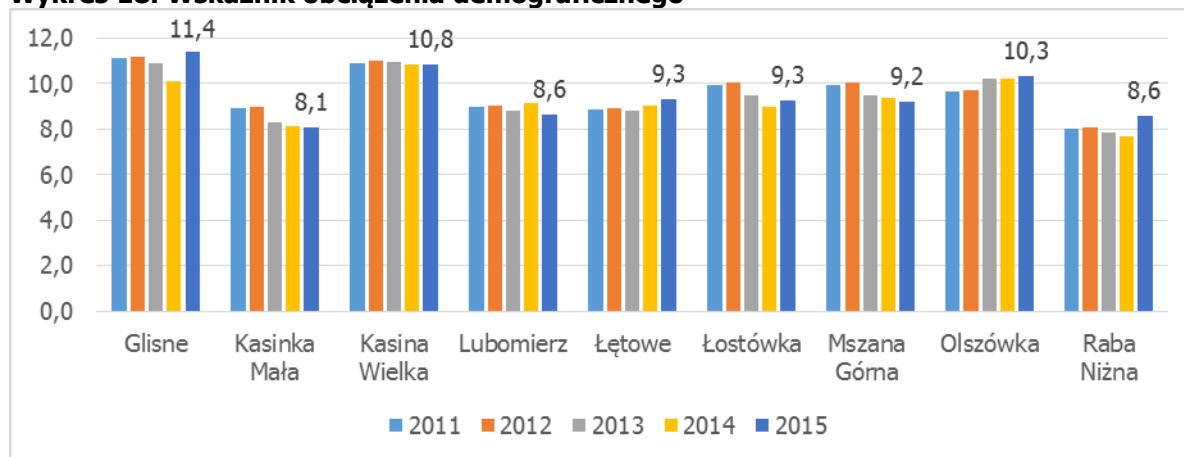
Sołectwa	Liczba przestępstw ogółem na 100 mieszkańców				Kradzieże i rozboje ¹⁰ na 100 mieszkańców				Kradzieże i rozboje na 100 mieszkańców				Kolizje drogowe na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Glisne	0,62	0,00	0,62	1,58	0,31	0,00	0,31	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	0,00	0,00	0,95
Kasinka Mała	1,27	0,65	0,86	0,64	0,25	0,08	0,14	0,11	0,14	0,03	0,08	0,08	0,65	0,45	0,58	0,39
Kasina Wielka	1,08	1,34	0,98	0,91	0,23	0,55	0,26	0,23	0,10	0,00	0,07	0,06	0,62	0,55	0,55	0,52
Lubomierz	1,80	1,18	1,03	0,66	0,33	0,24	0,47	0,14	0,19	0,09	0,14	0,00	0,85	0,47	0,14	0,47
Łętowe	0,41	0,08	0,57	0,57	0,00	0,00	0,08	0,16	0,08	0,00	0,08	0,00	0,08	0,08	0,16	0,24
Łostówka	1,05	0,70	1,10	0,69	0,56	0,28	0,21	0,07	0,07	0,00	0,14	0,07	0,35	0,35	0,48	0,55
Mszana Górna	1,04	0,44	1,03	0,77	0,22	0,22	0,37	0,04	0,15	0,07	0,04	0,04	0,44	0,70	0,44	0,51
Olszówka	0,61	0,73	1,35	0,37	0,31	0,31	0,55	0,06	0,00	0,18	0,00	0,12	0,06	0,18	0,18	0,12
Raba Niżna	1,81	2,23	2,45	0,93	0,52	0,43	0,59	0,34	0,17	0,09	0,00	0,08	0,86	1,29	1,61	0,42

¹⁰ Obejmuje kradzież cudzej rzeczy, kradzież z włamaniem, rozbój, wymuszenie rozbójnicze

4.1.3. Czynniki demograficzne

Ze względu na szeroko dyskutowane problemy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa w analizie zjawisk społecznych uwzględniono również dwa wskaźniki z tej dziedziny: wskaźnik obciążenia demograficznego oraz udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców. Pierwszy z nich wskazuje na niekorzystną tendencję nadmiernego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym w rejonie: Glisnego oraz Lubomierza.

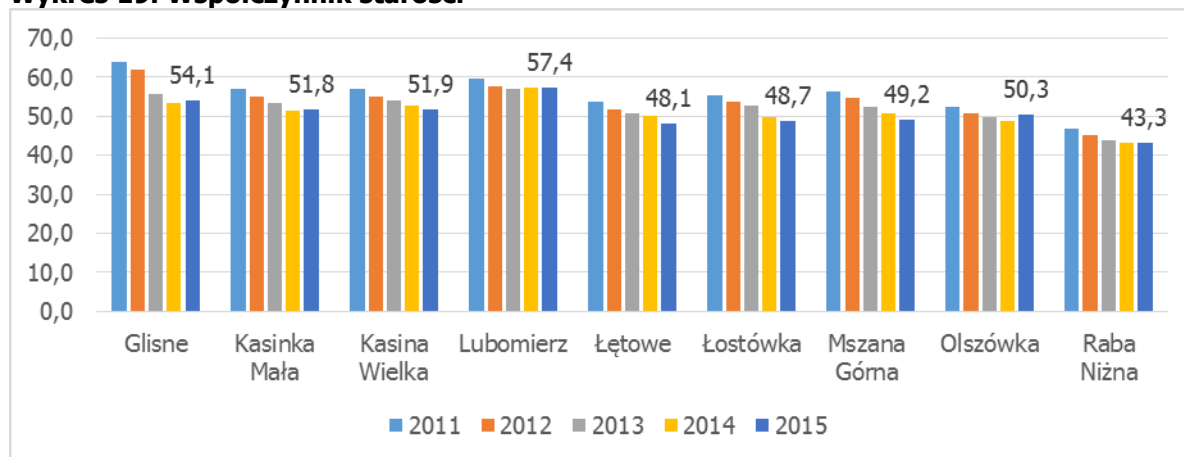
Wykres 18. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Mszanie Dolnej

Drugi wskaźnik, tj. zwiększający się udział osób starszych, które w przyszłości mogą wymagać odpowiednio dostosowanych placówek do swoich potrzeb, najwyższe wartości przyjmuje w sołectwach: Glisne, Kasina Wielka i Olszówka.

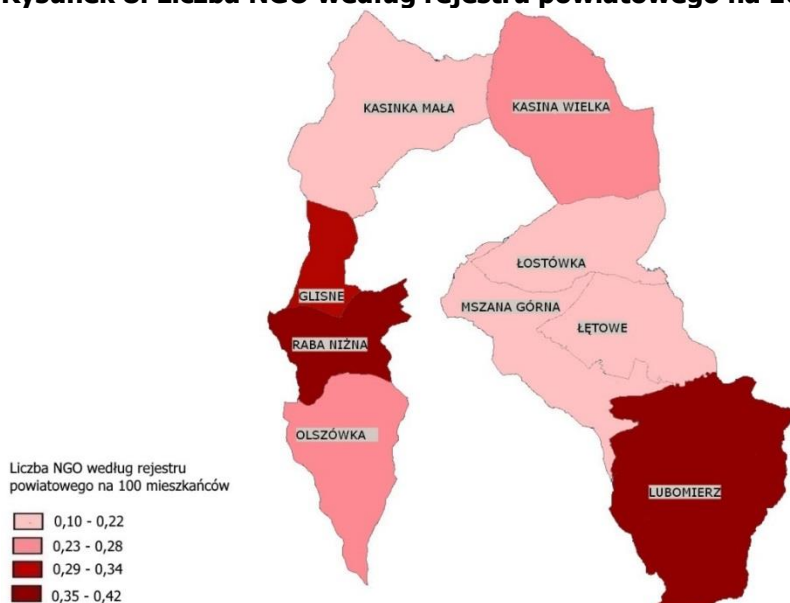
Wykres 19. Współczynnik starości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Mszanie Dolnej

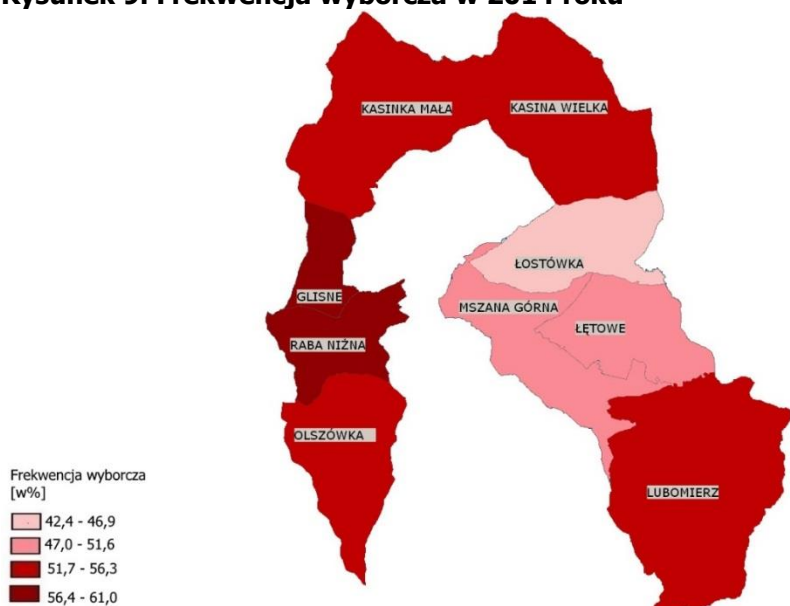
4.1.4. Aktywność mieszkańców

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w ich otoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, reprezentowana przez wskaźnik liczby NGO na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten można interpretować, jako współczynnik aktywności społeczeństwa obywatelskiego – im większa liczba jednostek tego rodzaju, tym bardziej aktywna jest lokalna społeczność. Ze względu na cel analizy (wytypowanie obszarów wymagających rewitalizacji) istotne jest wskazanie jednostek o najniższych wartościach omawianego wskaźnika. W gminie Mszana Dolna w pierwszej kolejności jest to Łostówka i Łętowe.

Rysunek 8. Liczba NGO według rejestru powiatowego na 100 mieszkańców w 2015 roku

Źródło: Wykaz organizacji pozarządowych z terenu powiatu limanowskiego na podstawie www.bazy.ngo.pl

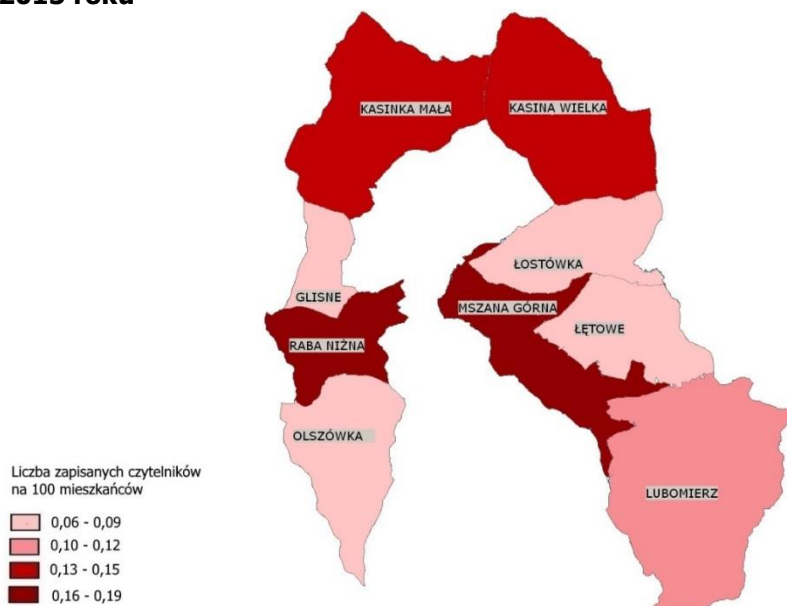
Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest głosowanie w wyborach. Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w wyborach samorządowych, które miały miejsce w 2014 roku w poszczególnych jednostkach urbanistycznych pozwoliła wskazać obszary gminy z najmniejszą aktywnością mieszkańców w tym zakresie – są to sołectwa: Łostówka, Łętowe, i Mszana Górna.

Rysunek 9. Frekwencja wyborcza w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Ostatnim ze wskaźników opisujących aktywność mieszkańców jest liczba aktywnych czytelników korzystających z bibliotek publicznych z danego obszaru. Analizując ten wskaźnik można stwierdzić, że najmniej aktywni są mieszkańcy sołectw: Łętowe, Glisne, Olszówka i Łostówka.

Rysunek 10. Liczba zapisanych czytelników do biblioteki z danego rejonu na 1 mieszkańca w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Mszanie Dolnej

Tabela 4. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych

Sołectwa	Wskaźnik obciążenia demograficznego					Udział osób starszych				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Glisne	63,77	61,81	55,83	53,40	54,15	11,10	11,18	10,90	10,13	11,39
Kasinka Mała	56,97	55,13	53,36	51,53	51,81	8,91	8,98	8,32	8,13	8,08
Kasina Wielka	56,88	55,16	54,11	52,55	51,86	10,91	10,99	10,93	10,85	10,82
Lubomierz	59,70	57,76	56,86	57,18	57,40	8,97	9,04	8,84	9,14	8,62
Łętowe	53,56	51,85	50,68	49,94	48,10	8,86	8,92	8,82	9,06	9,32
Łostówka	55,47	53,75	52,73	49,74	48,67	9,95	10,03	9,49	8,99	9,27
Mszana Górna	56,40	54,65	52,42	50,80	49,21	9,96	10,03	9,51	9,36	9,20
Olszówka	52,26	50,64	49,63	48,91	50,28	9,65	9,72	10,24	10,24	10,34
Raba Niżna	46,76	45,26	43,92	43,06	43,32	8,01	8,07	7,86	7,67	8,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Mszanie Dolnej

Tabela 5. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców

Sołectwa	Liczba zapisanych czytelników do bibliotek z danego obszaru na 100 mieszkańców	Frekwencja wyborcza	NGO na 100 mieszkańców
	2015		
Glisne	0,07	56,90	0,32
Kasinka Mała	0,13	55,26	0,16
Kasina Wielka	0,14	53,18	0,26
Lubomierz	0,11	53,10	0,37
Łętowe	0,06	49,30	0,16
Łostówka	0,08	42,39	0,21
Mszana Górna	0,17	50,39	0,22
Olszówka	0,08	52,77	0,24
Raba Niżna	0,19	61,01	0,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

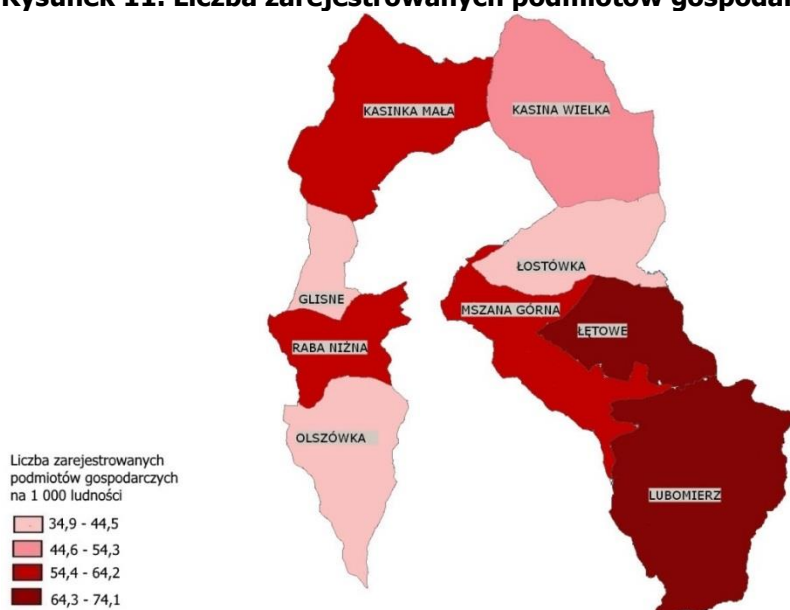
4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych przeprowadzono w oparciu o czynniki gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe.

4.2.1. Czynniki gospodarcze

Zgodnie ze wskaźnikami uwzględnionymi w *Ustawie o rewitalizacji*, sytuacja kryzysowa w danym obszarze może być również związana z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości w sołectwach w 2015 roku wahał się od blisko 35 podmiotów do ponad 74 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców. W gminie Mszana Dolna najniższy poziom przedsiębiorczości odnotowano w sołectwach: Glisne, Olszówka i Łostówka.

Rysunek 11. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

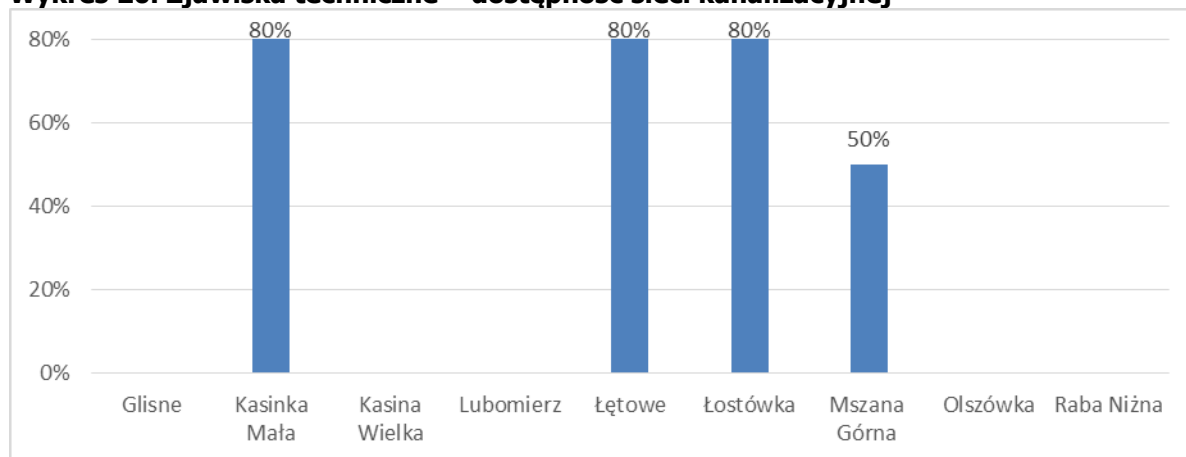
4.2.2. Czynniki przestrzenne

Czynniki przestrzenno-funkcjonalne charakteryzowane są poprzez: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury w danym obszarze. W dalszej analizie wykorzystano dwa wskaźniki z tego zakresu:

- pokrycie planami miejscowymi
- dostępność infrastruktury komunalnej – kanalizacja.

Poziom pokrycia danego obszaru planami miejscowego zagospodarowania stanowi informację dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów o przeznaczeniu konkretnych terenów w gminie. Wszystkie sołectwa w Mszanie Dolnej są w pełni pokryte miejscowym planem zagospodarowania.

Wskaźniki opisujące dostępność infrastruktury pokazują, jaki procent sołectwa jest wyposażony w sieć kanalizacyjną. W całej gminie Mszana Dolna występują istotne braki w dostępie ludności do infrastruktury sieciowej. 80% mieszkańców ma dostęp do sieci kanalizacyjnej w jednostkach: Kasinka Mała, Łętowe, Łostówka, a w sołectwie Mszana Górna - 50% mieszkańców, pozostałe sołectwa nie posiadają sieci kanalizacyjnej.

Wykres 20. Zjawiska techniczne – dostępność sieci kanalizacyjnej

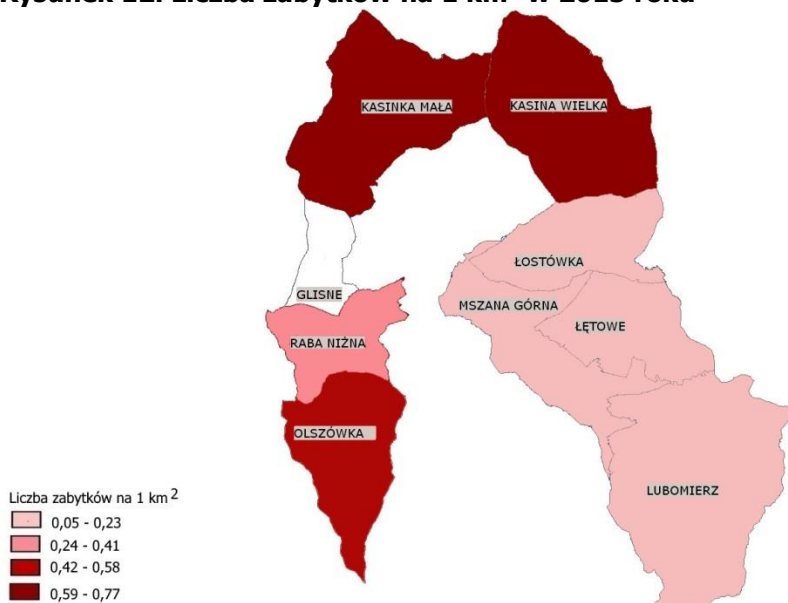
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Mszanie Dolnej

4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe

Kolejną badaną grupą czynników, o której mowa w *Wytycznych* Ministerstwa są czynniki związane ze stanem technicznym zabudowy znajdującej się na terenie gminy oraz ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W dalszej analizie wykorzystano dwa wskaźniki z tego zakresu:

- poziom zanieczyszczenia pyłami z palenisk domowych;
- zagrożenie azbestem;
- liczbę zabytków wpisanych do rejestru zabytków na 1 km²;
- liczbę interwencji OSP na 100 mieszkańców;
- liczbę pozwoleń wydanych na budowę na 100 mieszkańców.

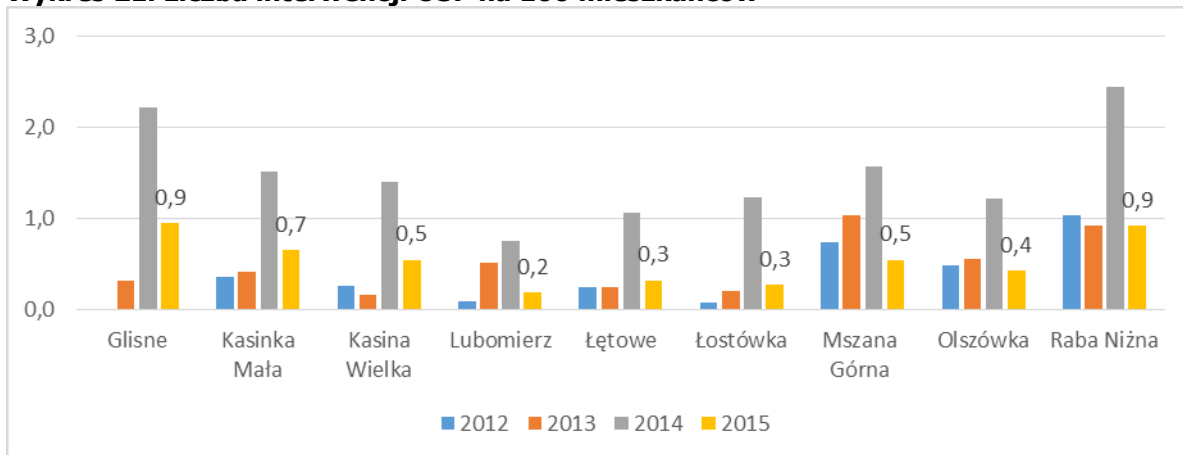
Pierwszym analizowanym wskaźnikiem jest liczba zabytków wpisanych do ewidencji na 1 km². Na całym obszarze gminy Mszana Dolna do ewidencji zabytków wpisane są obiekty ze wszystkich sołectw poza Glisnem: Kasinka Mała (20), Kasina Wielka (16), Lubomierz (2), Łostówka (2), Łętowe (1), Raba Niżna (3), Mszana Górna (4) i Olszówka (10). Obiekty te – często o funkcjach mieszkaniowych – są bardzo często w złym stanie technicznym, co przekłada się na obraz stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze gminy.

Rysunek 12. Liczba zabytków na 1 km² w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

Liczba interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej może wynikać między innymi ze stanu urządzeń grzewczych, wypalania pól oraz innych zdarzeń losowych, w tym nawalnych deszczy i lokalnych podtopień. W latach 2012-2015 wskaźnik ten przyjmował wartości z przedziału od 0,0 do 2,4 interwencji na 100 mieszkańców. W roku 2015 najwięcej interwencji na 100 mieszkańców było w Glisnem i Rabe Niżnej.

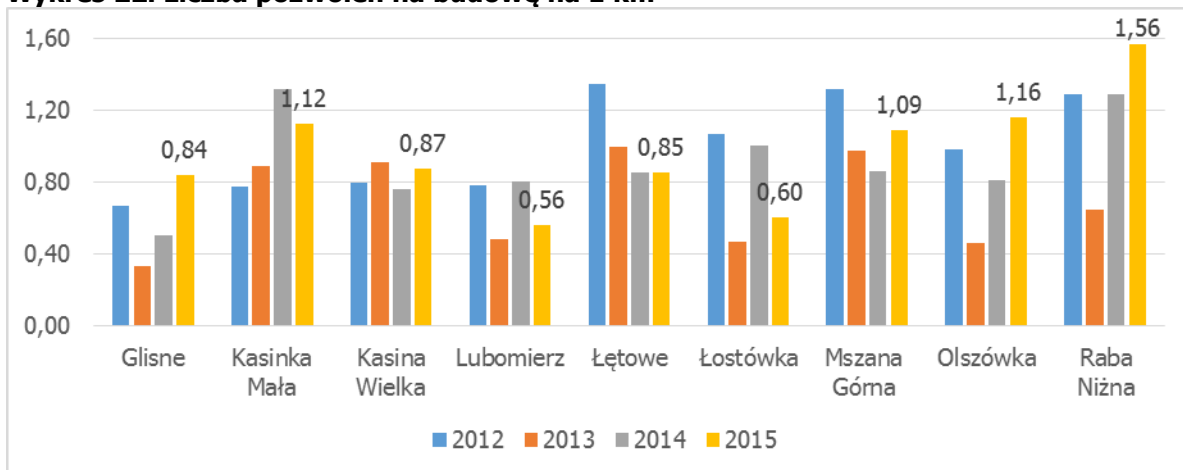
Wykres 21. Liczba interwencji OSP na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

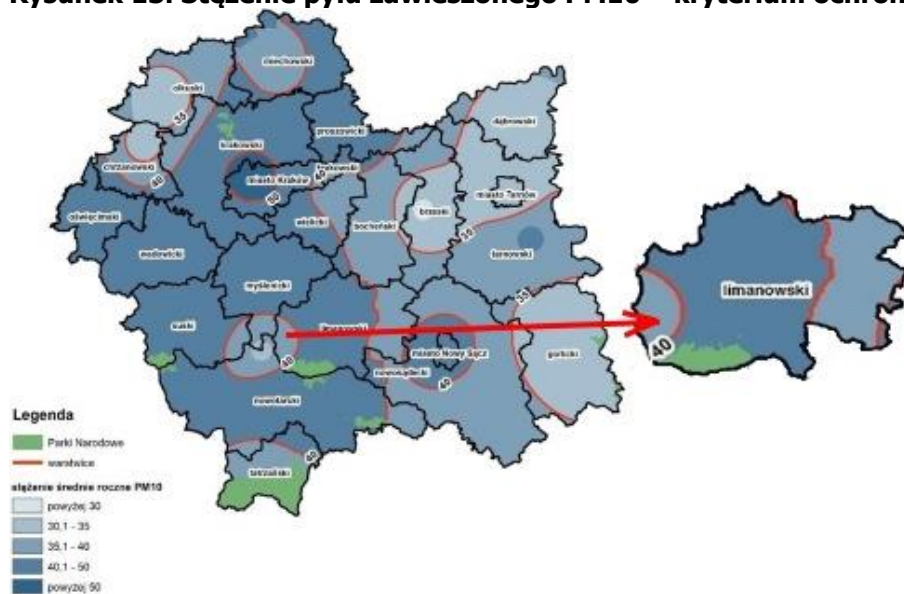
Liczba wydawanych pozwoleń na budowę na 1 km² może wskazywać na wyższą atrakcyjność danego obszaru i w konsekwencji na jego większy potencjał osiedleńczy. Jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik ten ma niskie wartości mogą wymagać kosztownych inwestycji w celu podniesienia ich atrakcyjności, zarówno dla potencjalnych mieszkańców, jak i przedsiębiorców. W roku 2015 najmniej pozwoleń na budowę na 1 km² wydano dla sołectw: Lubomierz i Łostówka.

Wykres 22. Liczba pozwoleń na budowę na 1 km²

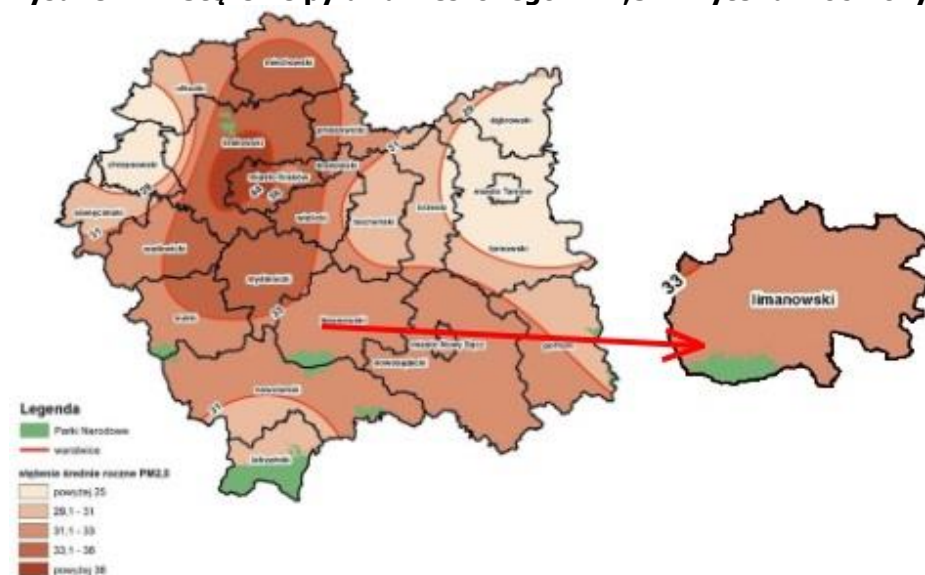

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

Dodatkowo diagnozę wzbogacono o analizę treści raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie pod tytułem *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku*. Wskazuje on na przekroczenie emisji PM10 oraz PM2,5 (emisja pyłu zawieszonego o najdrobniejszych frakcjach mogących łatwo przedostać się do dróg oddechowych) z palenisk lokalnych. Wartości wskaźnika PM10 wewnątrz gminy Mszana Dolna są zróżnicowane – jak wynika z poniższych map rozkładów zanieczyszczeń – zróżnicowanie to jest również dostrzegalne wewnątrz powiatu, niemniej jednak – pomimo dostępności gazu, zjawiska związane z niską emisją, szczególnie w sezonie grzewczym są w Mszanie Dolnej zauważalne i uciążliwe szczególnie w Kasince Małej, Kasinie Wielkiej, Łostówce, Łętowie i Mszanie Górnej. Ma to nie tylko znaczenie, dla jakości życia mieszkańców, ale także atrakcyjności turystycznej gminy.

Rysunek 13. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia

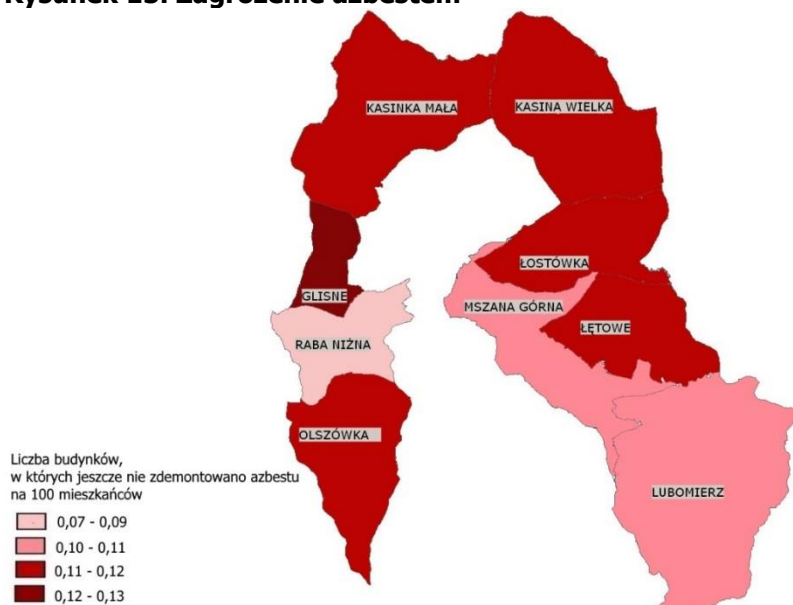
Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Rysunek 14. Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Mieszkańcy gminy Mszana Dolna są w większości równomiernie narażeni na emisję pyłów zawieszonych PM2.5 (wyjątek najbardziej wysunięty na północ fragment sołectwa Kasinka Mała). Wysokie stężenie pyłów zawieszonych ma wpływ na zachorowalność mieszkańców na choroby układu oddechowego, alergie oraz choroby nowotworowe. Częstsze zapadanie na choroby układu oddechowego wiąże się z większą liczbą porad udzielanych przez lekarzy oraz istotnym zagrożeniem dla życia i zdrowia mieszkańców.

Ostatnim wskaźnikiem z analizowanych czynników jest wskaźnik związany z narażeniem mieszkańców na szkodliwe działanie budynków zawierających wyroby z azbestu. Dowiedziono, że azbest ma oddziaływanie rakotwórcze, dlatego powinien być niezwłocznie usuwany z budynków, jednakże usuwanie azbestu jest czynnością skomplikowaną i generującą znaczne koszty. W 2015 roku najwięcej osób było wystawionych na niekorzystne działanie azbestu w Rabie Niżnej, Olszówce i Kasinie Wielkiej.

Rysunek 15. Zagrożenie azbestem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

Tabela 6. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego

Sołectwa	Zjawiska gospodarcze	Zjawiska przestrzenne	Zjawiska techniczno-środowiskowe									
	Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców	Dostępność infrastruktury komunalnej - kanalizacja (%)	Liczba interwencji OSP na 100 mieszkańców				Liczba wydanych pozwoleń na budowę na 1 km ²				Liczba zabytków wpisana do ewidencji zabytków na 1 km ²	Liczba budynków, w których jeszcze nie zdemontowano azbestu na 100 mieszkańców
	2015	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2015	2015
Glisne	34,8	0,0	0,00	0,31	2,22	0,95	0,67	0,33	0,50	0,84	0,00	0,13
Kasinka Mała	58,1	80%	0,36	0,42	1,52	0,66	0,77	0,89	1,32	1,12	0,77	0,10
Kasina Wielka	51,9	0,0	0,26	0,16	1,40	0,55	0,80	0,91	0,76	0,87	0,61	0,11
Lubomierz	74,1	0,0	0,09	0,52	0,75	0,19	0,78	0,48	0,81	0,56	0,05	0,09
Łętowe	67,5	80%	0,24	0,24	1,06	0,32	1,35	0,99	0,85	0,85	0,14	0,11
Łostówka	43,9	80%	0,07	0,21	1,24	0,27	1,07	0,47	1,00	0,60	0,13	0,11
Mszana Górna	56,2	50%	0,74	1,03	1,58	0,55	1,31	0,97	0,86	1,09	0,23	0,09
Olszówka	39,8	0,0	0,49	0,55	1,22	0,43	0,98	0,46	0,81	1,16	0,58	0,11
Raba Niżna	62,1	0,0	1,03	0,93	2,45	0,92	1,29	0,64	1,29	1,56	0,28	0,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Mszana Dolna

4.3. Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem

Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszaru zdegradowanego, który wykazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych oraz dodatkowo - w pozostałych analizowanych zjawiskach - wykazują także nagromadzenie negatywnych cech.

Na podstawie uzyskanego wskaźnika sum standaryzowanych dla zakresu **społecznego**, jako obszar o szczególnej koncentracji problemów w tym zakresie można wytypować następujące sołectwa: **Lubomierz, Łostówka, Kasina Wielka, Mszana Górna i Kasinka Mała**. W wymienionych sołectwach na uwagę zasługiwały problemy związane z ogólnym korzystaniem ze środków pomocy i korzystaniem z powodu ubóstwa oraz dodatkowo akcentowanych przez mieszkańców problemów związanych z alkoholizmem czy bezrobociem. Również bezpieczeństwo drogowe w analizowanym okresie w sołectwie Lubomierz wskazywało na występowanie w tym zagadnieniu sytuacji problemowej. Wskaźniki związane z szeroko pojętą aktywnością mieszkańców również przyjmowały niskie wartości. Niepokojące są jednocześnie kwestie związane z niekorzystnymi zamianami demograficznymi, a w szczególności wskaźnikiem obciążenia demograficznego, którego najwyższe wartości wystąpiły w sołectwie Lubomierz.

Tabela 7. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych

Jednostki urbanistyczne	Zjawiska społeczne	Zjawiska techniczno-środowiskowe
Lubomierz	65,45	6,01
Kasina Wielka	61,81	5,87
Łostówka	61,51	5,34
Mszana Górna	58,98	5,64
Kasinka Mała	53,32	4,07
Łętowe	45,64	3,68
Olszówka	36,23	6,68
Glisne	33,11	9,76
Raba Niżna	31,27	6,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Opierając się na tak przeprowadzonym postępowaniu badawczym możliwe było wyznaczenie jednostek urbanistycznych, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego - w pierwszej kolejności z uwagi na zjawiska społeczne, a także współwystępowanie co najmniej jednej z pozostałych kwestii – gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, technicznej.

Tabela 8. Wartości wskaźnika degradacji

Jednostki urbanistyczne	Wskaźnik degradacji	Skala degradacji	Zdiagnozowane problemy w poszczególnych aspektach rewitalizacji				
			społeczny	gospodarczy	przestrzenno-funkcjonalny	środowiskowy	techniczny
Lubomierz	71,47	bardzo zła	x		x		x
Kasina Wielka	67,68		x		x		x
Łostówka	66,86		x	x	x		
Mszana Górna	64,62		x				x
Kasinka Mała	57,39	zła	x				x
Łętowe	49,32	dobra				x	
Olszówka	42,91			x	x	x	x
Glisne	42,87			x	x		
Raba Niżna	37,72				x		x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rysunek 16. Obszar zdegradowany gminy Mszana Dolna

Źródło: Opracowanie własne

5. CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

5.1. Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem

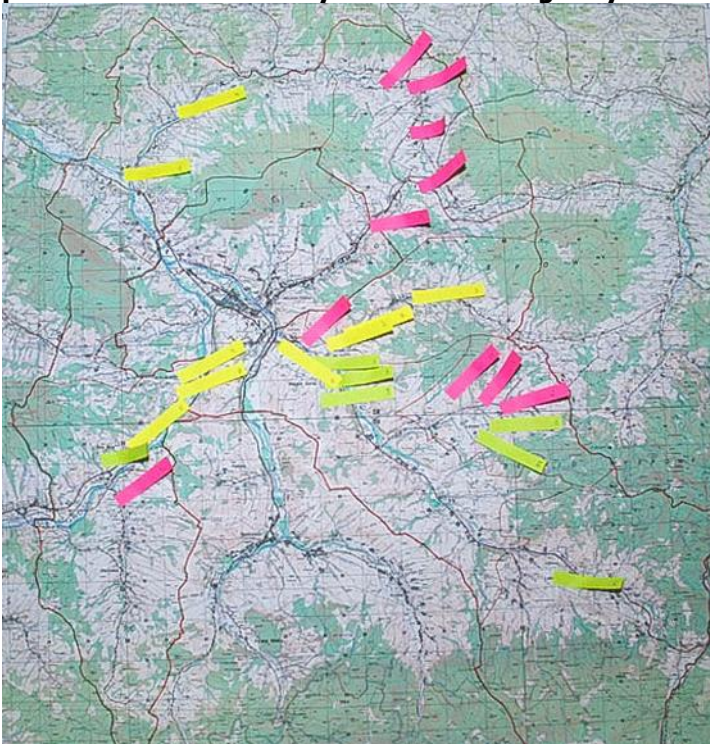
Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w gminie Mszana Dolna, a także oczekiwań i potrzeb lokalnej społeczności wyrażonych podczas warsztatów rewitalizacyjnych, doprowadziły do **wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na terenie gminy**, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Badania ilościowe obejmowały badania metodą CAWI mieszkańców dotyczących jakości życia w poszczególnych sołectwach gminy Mszana Dolna (liczba wypełnionych ankiet: 78 czas badania: 15.09.2016 -10.10.2016).

Z kolei badania jakościowe przeprowadzono z wykorzystaniem techniki zogniskowanych wywiadów grupowych. Na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji przeprowadzono 1 wywiad grupowy, w którym uczestniczyło łącznie 8 osób – radni, członkowie organizacji pozarządowych, pracownik socjalny, urzędnicy.

Szeroki udział mieszkańców na każdym etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gwarantuje, że wybrane obszary są odpowiedzią na rzeczywiste zapotrzebowanie mieszkańców gminy Mszana Dolna. Trafne dopasowanie do dostrzeganych i wskazywanych przez mieszkańców problemów pozwoli w przyszłości na podjęcie działań naprawczych, które dadzą oczekiwane przez społeczeństwo efekty.

Tabela 9. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Mszana Dolna – badanie fokusowe

Źródło: Mapa z badania fokusowego w Urzędzie Gminy Mszana Dolna

Wyznaczono **obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni 244,65 ha (tj. 1,44% powierzchni gminy)**, zamieszkały przez **3 165 osób (tj. 18,10% populacji gminy Mszana Dolna)**.

Składa się on z 8 podobszarów:

- Podobszar 1: Lubomierz - Królewska Góra;
- Podobszar 2: Lubomierz – Centrum;

- Podobszar 3: Kasina Wielka - Centrum;
- Podobszar 4: Łostówka – Centrum;
- Podobszar 5: Łostówka - Pod Skałą;
- Podobszar 6: Mszana Górna – Witów;
- Podobszar 7: Mszana Górna – Centrum;
- Podobszar 8: Kasinka Mała – Centrum.

5.2. Podobszar zdegradowany Lubomierz

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

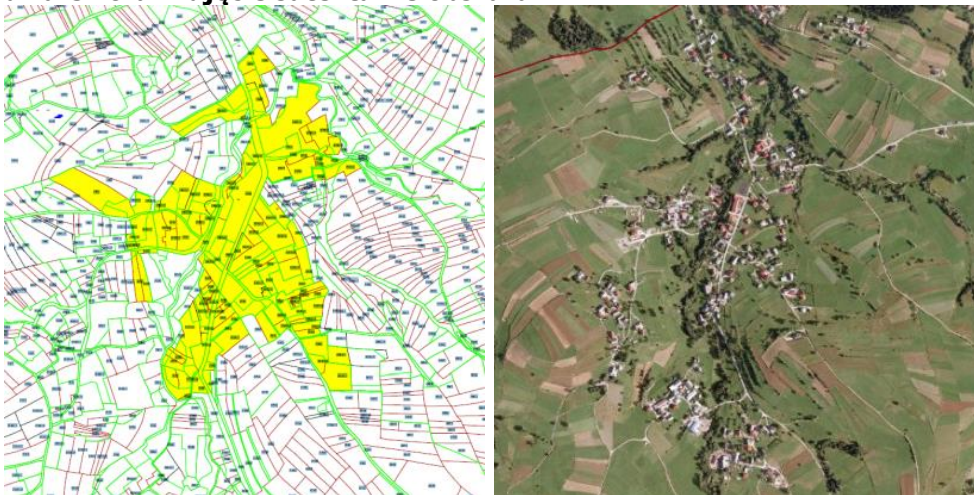
Tabela 10. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Lubomierz

Kluczo we zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo duża liczba beneficjentów pomocy społecznej. 2. Wysoki wskaźnik ubóstwa. 3. Zauważalny problem z alkoholizmem. 4. Duża liczba osób niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia. 5. Duża liczba osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby. 6. Relatywnie duża liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu choroby. 7. Bardzo duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej w powodu wielodzietności. 8. Rosnąca liczba seniorów. 9. Rosnąca liczba interwencji związanych z niebieską kartą. 10. Wysoki i rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego. 11. Niska liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. 12. Relatywnie duża liczba przestępstw (zdarzają się bójki, pobicia i kradzieże). 13. Duże zagrożenie w ruchu drogowym (wypadki na drodze woj. 968). 14. Niska frekwencja wyborcza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoka aktywność społeczna (duża liczba NGO).
Pozostałe (w tym gospodarze, środowiskowe, zestrzennie-funkcjonalne)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciętą dostępność do podstawowej infrastruktury komunalnej. 2. Brak dostępu do kanalizacji sanitarnej. 3. Niska atrakcyjność osadnicza (mierzona liczbą wydanych pozwoleń na budowę). 4. Poważny problem z zanieczyszczeniem powietrza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Najwyższy w gminie wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dobre skomunikowanie. 3. Bardzo dobre warunki do rozwoju agroturystyki. 4. Duży potencjał do rozwoju narciarstwa, szczególnie biegowego. 5. Warunki przyrodniczo-krajobrazowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

5.2.1. Podobszar rewitalizacji 1: Lubomierz-Królewska Góra

Podobszar **Lubomierz - Królewska Góra** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na podobszarze zdegradowanym: **Lubomierz** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 17. Podobszar rewitalizacji Lubomierz-Królewska Góra– obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar obejmuje zabudowę część miejscowości Lubomierz w północno-zachodniej części wsi, od Królewskiej Góry po osiedle Bożki.

Powierzchnia podobszaru: 18,46 ha.

Ludność podobszaru: 263 osoby.

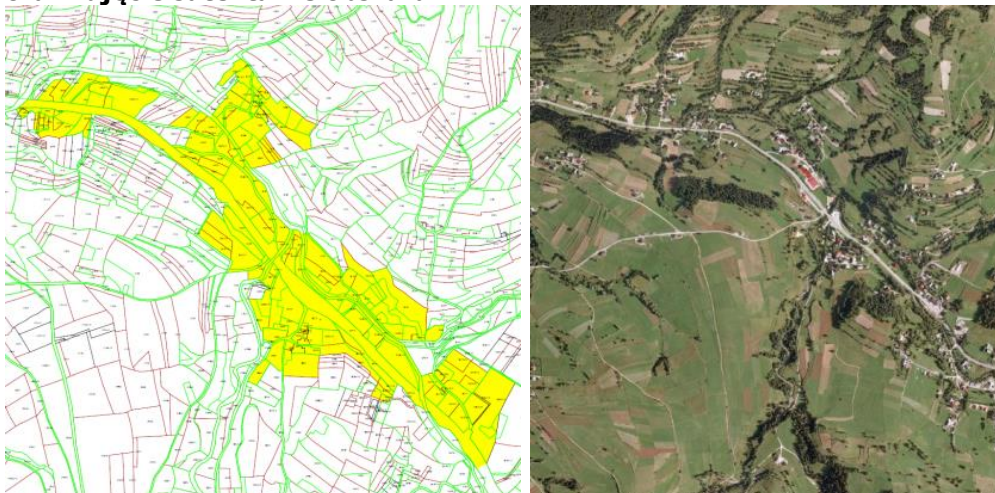
Opis podobszaru: Obszar obejmuje teren zabudowany, głównie zabudową jednorodziną wraz z zabudową gospodarczą. Większość domów zlokalizowana jest przy drodze głównej.

W centrum obszaru znajduje się Szkoła Podstawowa nr 2 mieszcząca się w przysiółku Lubomierza o nazwie „Królewska Góra”. Budynek szkoły z 1971 roku, w roku 2002 zmodernizowany i powiększony o stołówkę. Z kolei w latach w 2004 - 2005 przeprowadzono generalny remont szkoły i sali gimnastycznej. W następnym roku zostało wykonane boisko sportowe i wyposażone w sprzęt do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej. Dzięki programom unijnym realizowanym w szkole w latach 2010 – 2013 szkoła wzbogaciła się o nowy sprzęt audiowizualny i pomoce dydaktyczne. Obok budynku szkoły znajduje się niszczący obiekt, który docelowo, po gruntownym remoncie, będzie pełnił funkcje kaplicy dla mieszkańców tej części Lubomierza.

Problemy społeczne najczęściej występujące na tym terenie to przede wszystkim ubóstwo, niskie kwalifikacje zawodowe miejscowej ludności, wyuczona bezradność, niski poziom dochodów, bezrobocie, długotrwałe choroby.

5.2.2. Podobszar rewitalizacji 2: Lubomierz-Centrum

Podobszar **Lubomierz – Centrum** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Lubomierz** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 18. Podobszar rewitalizacji Lubomierz-Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar obejmuje ściśle centrum miejscowości Lubomierz, położony po obu stronach drogi wojewódzkiej począwszy od okolic Szkoły Podstawowej nr 1 działki nr 3265 na południowym wschodzie do działki nr 1618 na zachodzie.

Powierzchnia podobszaru: 21,13 ha.

Ludność podobszaru: 260 osób.

Opis podobszaru: Obszar biegnie wzdłuż drogi wojewódzkiej obejmując obszary zabudowy jednorodzinnej, a także obiekty ważne dla mieszkańców.

Dominują budynki mieszkalne i zagrodowe o zróżnicowanej estetyce. Na obszarze znajdują się także: kościół, szkoła i remiza. Część obiektów, jak i ich otoczenie, wymagają rewitalizacji z uwagi na stan techniczny i estetykę obiektów.

Początek obszaru wyznacza zabudowa mieszkaniowa nieopodal placówki oświatowej. Szkoła Podstawowej nr 1 w Lubomierzu mieści się w budynku z 1995 roku. Infrastruktura i wyposażenie placówki jest bardzo dobre. W 2009 roku oddano do użytku nową - dobudowaną część obiektu mieszczącą dodatkowe sale lekcyjne, pełnowymiarową salę gimnastyczną z widownią, zaplecze socjalne i sportowe. Dostosowano także obiekt do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (poprzez montaż windy). Rok później zakończono prace w otoczeniu szkoły - powstało boisko do gier sportowych oraz plac zabaw dla dzieci w wieku młodszym. W całości zagospodarowano także teren wokół szkoły poprzez obsadzenie krzewami.

Naprzeciwko szkoły znajduje się cmentarz parafialny, a dalej klasztor oo. Franciszkanów. Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Lubomierzu to obiekt drewniany z 1914 roku. Kościół otacza wieniec starych lip, które zostały posadzone z myślą by ochronić budowlę przed wiatrem i uderzeniami piorunów, a w upalne dni dawać wiernym odrobinę cienia. Obok klasztoru oo. Franciszkanów znajduje się dom zakonny Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi pracujących w tutejszej parafii.

Nieopodal szkoły (po tej samej stronie ulicy) przy drodze wojewódzkiej znajduje się remiza OSP, wybudowana i oddana do użytku w 2003, wyposażona m.in. w nowoczesną kuchnię i pokoje gościnne, jest w bardzo dobrym stanie technicznym.

Wśród problemów społecznych mieszkańcy podkreślają dużą liczbę osób ubogich i niepełnosprawnych wymagających wsparcia, a z drugiej strony zauważają problem sporej grupy mieszkańców, którzy w sposób trwały uzależnieni są od pomocy społecznej.

5.3. Podobszar zdegradowany Kasina Wielka

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 11. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze *Kasina Wielka*

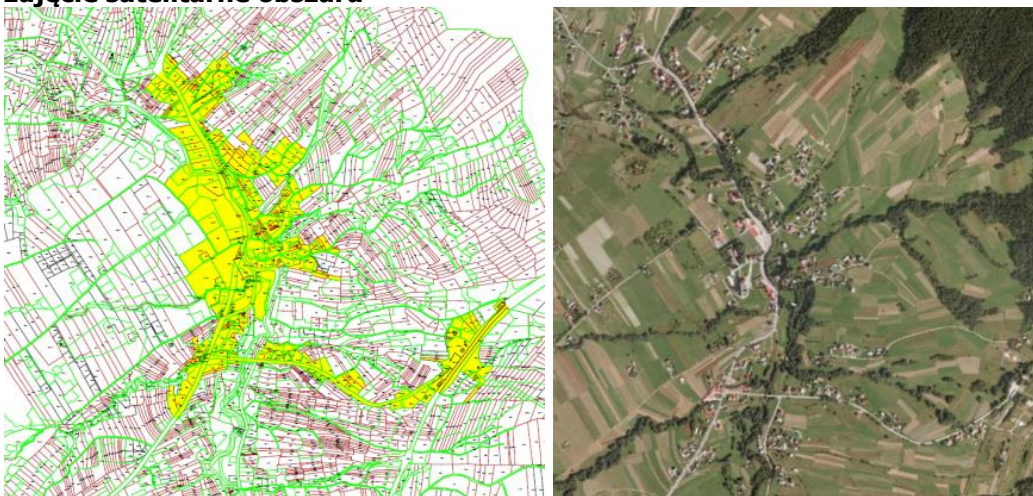
Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spora grupa osób niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia. 2. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. 3. Rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. 4. Wysoki wskaźnik bezrobocia rejestrowanego. 5. Duża liczba seniorów korzystających z pomocy społecznej. 6. Występujące zjawisko przemocy domowej. 7. Relatywnie wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego. 8. Bardzo wysoki współczynnik starości. 9. Spadająca liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. 10. Niskie poczucie bezpieczeństwa (ponadprzeciętna dla gminy liczba przestępstwa). 11. Zagrożenie alkoholizmem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie mała liczba osób korzystających z pomocy społecznej. 2. Relatywnie wysoki udział w kulturze mierzony poziomem czytelnictwa. 3. Duża aktywność mieszkańców mierzona liczbą NGO działających na obszarze.
Pozostałe <small>(w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)</small>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej. 2. Przeciętna atrakcyjność osadnicza (mierzona liczbą wydanych pozwoleń na budowę). 3. Niski wskaźnik przedsiębiorczości. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwinięta infrastruktura komunalna. 2. Atrakcyjne tereny turystycznie (spokój, cisza). 3. Możliwości rozwoju agroturystyki. 4. Dobre skomunikowanie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

5.3.1. Podobszar rewitalizacji 3 - Kasina Wielka - Centrum

Jednocześnie podobszar *Kasina Wielka – Centrum* wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: *Kasina Wielka*, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 19. Podobszar rewitalizacji Kasina Wielka – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar obejmuje centrum miejscowości Kasina Wielka, położony wzdłuż drogi wojewódzkiej 964. Od południa rozpoczyna się działką nr 3856, następnie wzdłuż drogi głównej na północ, aż do skrzyżowania w Kasinie Wielkiej i kończy się na działce nr 1341. Obszar obejmuje również zabudowę wzdłuż drogi gminnej prowadzącej do stacji kolejowej PKP i stacji narciarskiej.

Powierzchnia podobszaru: 48,45 ha.

Ludność podobszaru: 551 osób.

Opis podobszaru: Obszar rewitalizacji położony jest wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego – drogi wojewódzkiej. Zabudowa na obszarze różnorodna, najczęściej chaotyczna, pozbawiona zamysłu urbanistycznego i rozproszona.

W samym centrum miejscowości mieści się Dom Pomocy Społecznej „Diana”, który powstał we wrześniu 2003 roku dla 30 osób. W wyniku rozbudowy w 2009 roku Dom może obecnie przyjąć 66 pensjonariuszy. Założycielem Domu był Zygmunt Kaletka, Prezes Stowarzyszenia Wspierania Osób Psychiczenie Chorych „Egida”, które obecnie prowadzi ten ośrodek. DPS „Diana” położony jest na 34 arowej działce, ogrodzony, w samym centrum wsi. Na działce znajduje się altana ogrodowa z grillem przeznaczonym dla 80 osób, a także boisko sportowe do dyspozycji mieszkańców. Budynek dodatkowo wyposażony jest w windę do przewozu osób niepełnosprawnych. Dom zapewnia całodobową opiekę pielęgniarstwa. Posiada wykwalifikowaną kadrę pracowniczą, psychiatrę, psychologa, terapeutę, fizjoterapeutę, dwóch pracowników socjalnych, pielęgniarki, opiekunki, personel pomocniczy. W odległości 200 metrów znajduje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Kościół, przystanek, punkt finansowy Banku Spółdzielczego, Remiza Strażacka, Zespół Placówek Oświatowych.

Miejscem ważnym dla mieszkańców jest remiza OSP, oddana do użytku w 2000 roku. W budynku mają siedziby wszystkie organizacje społeczne działające na terenie miejscowości, w tym m.in.: Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Kasina Wielka, Kółko Rolnicze, Biblioteka Gminna, Zespół Regionalny Kasinianie-Zagórzanie (działający od 40 lat), Orkiestra Dęta „Echo-Zagórzanie” (licząca prawie 80 lat). W remizie odbywają się spotkania Rady Sołectkiej i zebrania wiejskie, a także funkcjonuje sala z zapleczem, gdzie odbywają się przyjęcia weselne i inne imprezy kulturalne. W 2012 roku zagospodarowano teren przy obiekcie, wybudowano amfiteatr z zapleczem socjalnym oraz alejki spacerowe, a także zagospodarowano teren elementami małej architektury.

Na obszarze znajduje się cenny zabytkowy kościół drewniany pw. Św. Marii Magdaleny umieszczony na „Szlaku Architektury Drewnianej”. Kościół stanowi przykład z XVII wiecznego budownictwa sakralnego. Jego konstrukcja pokazuje umiejętności i kunsztu cieśli działających na tym terenie w dobie baroku. Fundatorem kościoła (wybudowanego w roku 1624) był Jan Niewiarowski, kawaler maltański, brat Przeclawa Niewiarowskiego, właściciela Kasiny Wielkiej. W 1678 roku dobudowano do istniejącej świątyni wieżę oraz część nawy. W tej formie świątynia przetrwała do dziś. Kościół św. Marii Magdaleny jest budowlą drewnianą, jednonawową, z dachem o konstrukcji zrębowej. Budynek jest pokryty gontami o dachu jednokalenicowym, dwuspadowym. Na środku kościoła znajduje się mała wieża - tzw. sygnaturka pokryta blachą miedzianą. Wieżę główną, krytą tradycyjnym gontem, wieńczy barokowy hełm cebulasty z latarnią. Zabytek otacza parkan murowany z miejscowego kamienia układany na glinie i przykryty dwuspadowym daszkiem, krytym gontem. Na placu kościelnym rosną zabytkowe drzewa stanowiące pomniki przyrody. Staraniem parafii i mieszkańców zabytkowa świątynia jest remontowana, a cenne zabytki ruchome przywracane są do dawnej świetności. Jednak obiekt wymaga dalszych prac konserwatorskich. Obiekt jest chętnie odwiedzany przez licznych turystów i wiernych.

W dalszej części obszaru znajduje się jeden z dwóch budynków Zespołu Placówek Oświatowych (budynek A), który z uwagi na swój stan techniczny wymaga podjęcia pilnych prac remontowych. Drugi (budynek B) – położony poza obszarem rewitalizacji, został oddany do użytku w roku 2004 i jest w dobrym stanie technicznym. Przy każdym z budynków funkcjonuje boisko sportowe, zaś przy budynku A powstał kompleks boisk w ramach programu Moje Boisko „Orlik 2012” – doszczętnie zniszczony w trakcie ostatniej powodzi, sukcesywnie odbudowywany,

ale wymagający dalszych prac związanych z zagospodarowaniem terenu wokół kompleksu. Obiekty przygotowane są do gry w piłkę nożną i koszykówkę. Szkoła posiada dwie pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, a także dwa multimedialne centra biblioteczne.

We wschodniej części podobszaru, na osiedlu Puty, znajduje się Stacja PKP, wzniesiona na wysokości 580 m. n.p.m. jest najwyższą położoną stacją kolejową na szlaku linii transwersalnej Chabówka – Lwów, natomiast trasa linii kolejowej przebiegająca wzdłuż gór i dolin jest najwyższą położoną linią kolejową w Polsce. Celem budowy tej trasy było połączenie Chabówki (ważnego węzła kolejowego) ze Lwowem. Obecnie linia ta używana jest sporadycznie, tylko do celów turystycznych i stanowi dzisiaj atrakcję turystyczną. Obok zlokalizowana jest stacja narciarska „Kasina SKI” często odwiedzana przez amatorów narciarstwa.

Zabytkowy, XIX wieczny, budynek dworcowy przeszedł gruntowną modernizację, po której urządzono w nim 5 komfortowych, w pełni wyposażonych apartamentów.

Problemem miejscowości jest zarówno brak oferty służącej budowaniu więzi społecznych – miejsca gdzie mogliby spotykać się mieszkańcy, a w szczególności dzieci oraz miejscowa młodzież i w sposób zorganizowany spędzać czas, a także miejsca, w którym, czy to w plenerze, czy pod dachem, mogłyby odbywać się imprezy kulturalno-rozrywkowe dla lokalnej społeczności. Miejscowa ludność utrzymuje się głównie z rolnictwa, prowadząc swoje gospodarstwa na mało urodzajnych gruntach, w trudnym, górzystym terenie, co przekłada się na niskie dochody miejscowej ludności i w konsekwencji niski poziom życia całej wspólnoty.

Najpoważniejszy problem na obszarze rewitalizacji są fatalne wskaźniki demograficzne, szczególnie dotyczące rosnącej liczby seniorów, którzy pilnie potrzebują wsparcia. Coraz liczniejsza jest też na tym obszarze grupa osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, która wymaga systemowego wsparcia i opieki.

Z kolei położenie miejscowości wzdłuż drogi wojewódzkiej (964) o dużym natężeniu ruchu (także samochodów ciężarowych) przy jednoczesnym braku chodników, powoduje, że ludzie żyją w ciągłym poczuciu zagrożenia, szczególnie jeżeli chodzi o małe dzieci dochodzące do szkoły.

5.4. Podobszar zdegradowany Łostówka

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 12. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze Łostówka

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie spora grupa osób korzystających z pomocy społecznej. 2. Wysoki wskaźnik ubóstwa. 3. Występujące zjawisko przemocy domowej. 4. Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. 5. Najwyższy w gminie wskaźnik bezrobocia rejestrowanego. 6. Niski udział w kulturze (mierzony aktywnością czytelnictwem). 7. Niska aktywność NGO. 8. Bardzo niska frekwencja wyborcza (najniższa w gminie). 9. Występuje duże zagrożenie alkoholizmem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie niski współczynnik starości. 2. Korzystny wskaźnik obciążenia demograficznego. 3. Relatywnie duża liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. 4. Raczej bezpiecznie.

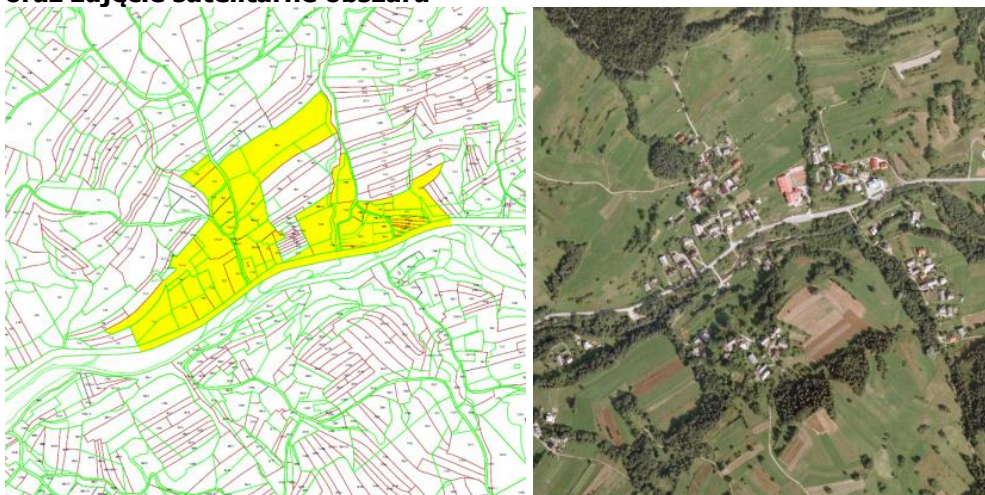
Pozostałe w tym: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno- funkcjonalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciętna atrakcyjność osadnicza (mierzona liczbą wydanych pozwoleń na budowę). 2. Zauważalny problem niskiej emisji (szczególnie doskwiera w okresach grzewczych). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dobre skomunikowanie. 3. Atrakcyjne tereny turystycznie (spokój, cisza). 4. Możliwości rozwoju agroturystyki. 5. Dostępność kanalizacji sanitarnej.
---	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

5.4.1. Podobszar rewitalizacji 4 - Łostówka - Centrum

Podobszar **Łostówka - Centrum** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Łostówka** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 20. Podobszar rewitalizacji Łostówka - Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar obejmuje ściśle centrum miejscowości Łostówka, obszar zabudowany po lewej stronie drogi gminnej, od działki nr 741 aż po działkę nr 1125 na wschodzie.

Powierzchnia podobszaru: 10,17 ha.

Ludność podobszaru: 113 osób.

Opis podobszaru: Podobszar obejmuje zabudowę jednorodzinną i zagrodową w centrum miejscowości, zwarta zabudowa o zróżnicowanym stanie technicznym i estetyce. W centrum obszaru znajduje się szkoła podstawowa i przedszkole oraz remiza OSP.

Zespół Szkoły i Przedszkola w Łostówce jest w bardzo dobrym stanie technicznym. W 2000 roku zakończono rozbudowę szkoły o salę gimnastyczną i nowe sale lekcyjne, w roku 2007 zagospodarowano teren przed budynkiem oraz wybudowano boisko i plac zabaw. Naprzeciwko szkoły znajduje się duży parking.

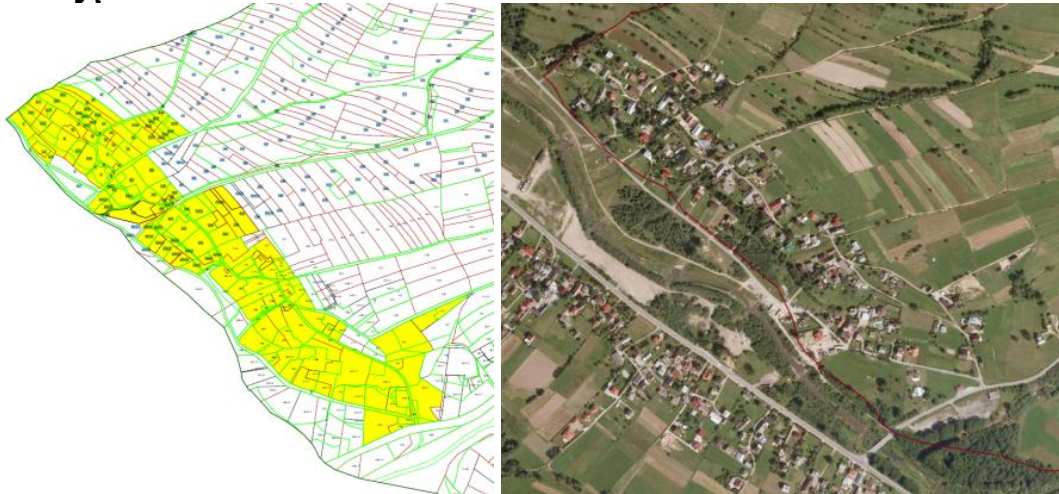
Remiza OSP jest w dobrym stanie technicznym, po kompleksowej termomodernizacji w 2004 roku. W 2012 roku wyposażono i udostępniono świetlicę wiejską.

5.4.2. Podobszar rewitalizacji 5 - Łostówka – Pod Skałą

Podobszar **Łostówka - Pod Skałą** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Łostówka** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które

wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 21. Podobszar rewitalizacji Łostówka – Pod Skałą – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar położony w zachodnim krańcu wsi na granicy z Mszaną Górną. Obejmuje obszar zabudowany zwany „Pod Skałą” wzdłuż drogi lokalnej od granicy z Mszaną Górną do drogi gminnej, obejmuje osiedla Wsoły, Żązki, Dziedziny, Wojtyczki i Zagroda.

Powierzchnia podobszaru: 20,41 ha.

Ludność podobszaru: 335 osób.

Opis podobszaru: Obejmuje zabudowę mieszkaniową i zagrodową zlokalizowaną przy drodze lokalnej nad rzeką Mszanką. Ze względu na peryferyjne położenie utrudniony jest dostęp do lekarza i innych usług publicznych, np. związanych z kulturą. Biorąc pod uwagę fakt, że obszar zamieszkiwany jest w dużej części przez osoby starsze oraz z licznymi niepełnosprawnościami stanowi to bardzo poważny problem tego miejsca. Oddalenie od centrum gminy, a nawet miejscowości powoduje poczucie izolacji i prowadzi do alienacji mieszkańców tych osiedli.

Mieszkańcy bardzo mocno artykułują fakt utrudnionego dostępu do miejsca, w którym miałyby szanse rozwijać się lokalna kultura, czy które stwarzałyby szanse na podjęcie przez samych mieszkańców takiej aktywności. Brak takiego miejsca wpływa dezintegrująco na lokalną społeczność, pogłębia procesy alienacji i prowadzi do rozpadu więzi społecznych.

Obszar jest niejednorodny, o dość zwartej zabudowie i zróżnicowanym stanie technicznym i estetycznym budynków. Obok nowo wybudowanych domostw, funkcjonują stare budynki, niejednokrotnie bardzo zdegradowane i wymagające pilnych prac remontowych. Na obszarze znajduje się zabytkowa kaplica p.w. Św. Barbary z początku XIX wieku, wymagająca pilnego remontu.

Pilnej rewitalizacji wymaga przestrzeń publiczna, zupełnie niewykorzystane są tereny nad rzeką Mszanką, które mogłyby stanowić atrakcyjne miejsce spotkań i nawiązywania relacji społecznych miejscowej ludności przyczyniając się tym samym do tak oczekiwanej społecznie integracji wewnętrznej tej wspólnoty. Atrakcyjnie zagospodarowana przestrzeń publiczna oraz istniejące obiekty turystyczne (np. Dom Wczasowy Pod Arkadami) mogłyby także tworzyć ciekawą ofertę rekreacyjną dla gości z zewnątrz tworząc tym samym warunki do rozwoju gospodarczego (gospodarstwa agroturystyczne, mała gastronomia, usługi dla turystów). Szczególnie, że obszar ma ogromny potencjał dla rozwijania oferty turystycznej – atrakcyjna krajobrazowo i przyrodniczo okolica, bardzo spokojna, a jednocześnie z dość dobrym dojazdem samochodem (dostępność komunikacją publiczną bardzo ograniczona).

5.5. Podobszar zdegradowany Mszana Górna

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 13. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze *Mszana Górna*

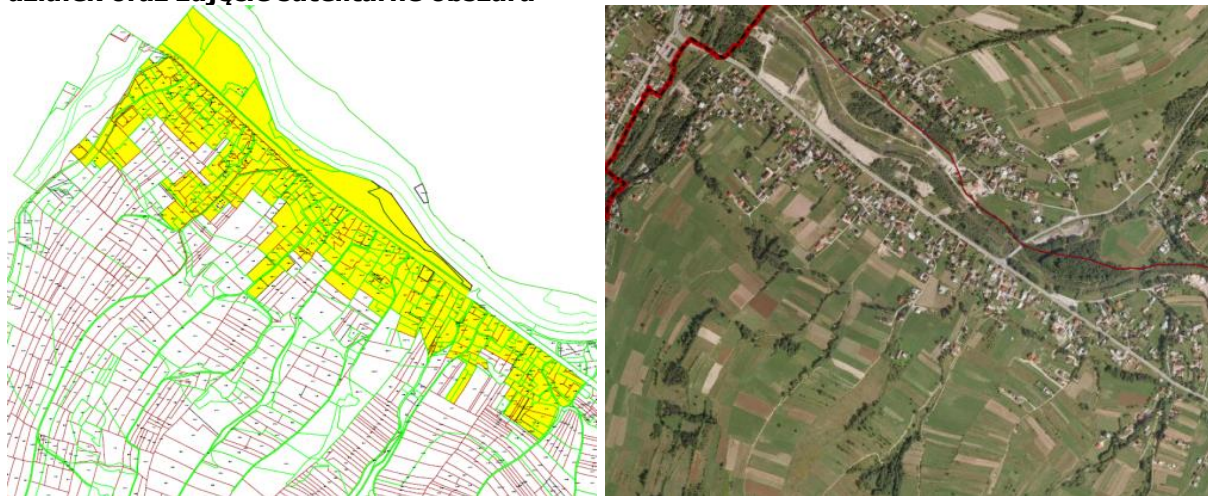
Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki wskaźnik ubóstwa. 2. Występujące zjawisko przemocy domowej. 3. Zagrożenie alkoholizmem (spadający, ale ciągle wysoki wskaźnik). 4. Relatywnie duża liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu choroby. 5. Spadająca liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. 6. Przeciętne poczucie bezpieczeństwa (zdarzają się bojki, pobicia). 7. Niska frekwencja wyborcza. 8. Relatywnie mało organizacji pozarządowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki udział w kulturze mierzony poziomem czytelnictwa. 2. Korzystny wskaźnik obciążenia demograficznego.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciętna dostępność do podstawowej infrastruktury komunalnej. 2. Przeciętna atrakcyjność osadnicza (mierzona liczbą wydanych pozwoleń na budowę). 3. Duża liczba interwencji OSP. 4. Zauważalny problem niskiej emisji (szczególnie w okresach grzewczych). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dobre skomunikowanie. 3. Możliwości rozwoju agroturystyki (szczególnie w oparciu o planowane do zagospodarowania ciepłe, lecznicze źródła w najbliższej okolicy). 4. Dostępność kanalizacji sanitarnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

5.5.1. Podobszar rewitalizacji 6: Mszana Górna - Witów

Podobszar **Mszana Górna - Witów** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Mszana Górna** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji Mszana Górna - Witów - obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar położony w północno-zachodniej części miejscowości nad Mszanką, graniczy z Łostówką. Obejmuje obszar zabudowany nad Mszanką wzdłuż drogi wojewódzkiej 968 od granicy z Mszaną Dolną do działki nr 1260 na wschodzie, obejmuje osiedla Sołtysy, Wcisły, Antosze, Majerany, Krupy, Malce, Bielaki, Capki, Dudziki, Fijasy.

Powierzchnia podobszaru: 33,30 ha.

Ludność podobszaru: 560 osób.

Opis podobszaru: Obszar położony jest w widłach Mszanki i Porębianki, wzdłuż drogi wojewódzkiej 968. Zabudowa głównie jednorodzinna i zagrodowa o zróżnicowanej estetyce i stanie technicznym. Nową zabudowę mieszkaniową charakteryzuje oderwanie od tradycyjnych wiejskich struktur przestrzenno-krajobrazowych. Brak spójności stylistycznej i właściwej interpretacji lokalnych wzorów architektonicznych co wprowadza chaos przestrzenny, któremu towarzyszą negatywne odczucia estetyczne. Dodatkowo przy drodze jest też bardzo wiele składów materiałów budowlanych i węgla, co potęguje wrażenie nieładu.

Na zachodzie obszaru przy drodze wojewódzkiej znajdują się tereny sportowo-rekreacyjne LKS Witów. Aktywnie działa piłkarski klub sportowy „Witów” i narciarski „Witów-ski”. Boisko należące do klubu jest największym tego typu obiektem w całej gminie i służy wszystkim mieszkańcom Mszany. Obiekt jest w bardzo dobrym stanie technicznym. W 2014 roku oddano do użytku budynek zaplecza socjalnego dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wciąż niezagospodarowany jest teren wokół stadionu, co nie nadaje temu miejscu odpowiedniej rangi i nie jest najlepszą wizytówką miejscowości, tym bardziej że jest ono ważnym miejscem spotkań i integracji nie tylko mieszkańców Mszany Górnej, ale także całej gminy. Większa dbałość o tego typu tereny i stwarzanie na nich atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu i zaspakajania sportowych aspiracji dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji może przyczynić się do powstrzymania negatywnych procesów społecznych, w tym w szczególności migracji młodych ludzi z obszaru całej gminy.

Obszar ma duży potencjał rozwoju turystyczno-rekreacyjnego. Wspaniałe walory widokowe, wyciąg narciarski w sąsiednim Lubomierzu, spokój, walory przyrodnicze przy niewielkiej odległości od miasta Mszana Dolna dają możliwość nawet krótkiego wypoczynku.

5.5.2. Podobszar rewitalizacji 7: Mszana Górna - Centrum

Podobszar **Mszana Górna - Centrum** jest jednym z dwóch obszarów charakteryzujących się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Mszana Górna** (stąd został wskazany jako rewitalizowany), ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 23. Podobszar rewitalizacji Mszana Górna - Centrum – obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar położony w ścisłym centrum miejscowości Mszana Górna, w zakolu rzeki Mszanka, położony nad drogą wojewódzką 968. Początek obszaru wyznacza działka nr 2522/14, zaś koniec działka nr 3201. Obszar obejmuje osiedla Węglarze Górne, Fligi, Krzystki.

Powierzchnia podobszaru: 27,37 ha.

Ludność podobszaru: 364 osoby.

Opis podobszaru: Obszar położony wzdłuż drogi wojewódzkiej, zabudowa obszaru dość zwarta, układająca się w skupiska domów. Na obszarze oprócz budynków mieszkalnych (w generalnie dobrym stanie technicznym) znajdują się także budynki szkół (w tym stara szkoła w bardzo złym stanie technicznym), remizy OSP, ośrodka zdrowia. Częściowo obiekty, jak i ich otoczenie wymagają rewitalizacji z uwagi na stan techniczny i estetykę obiektów.

W centrum znajduje się Zespół Placówek Oświatowych w Mszanie Górnej, w którym mieści się szkoła podstawowa i gimnazjum. Budynek został oddany do użytku w 2001 roku, jest w dobrym stanie technicznym. Przy szkole częściowo zagospodarowana przestrzeń – wymagająca rewitalizacji. Plac zabaw oraz boisko wymaga odnowy, boisko o nawierzchni asfaltowej z licznymi spękaniem i ubytkami nie spełnia standardów i zagraża bezpieczeństwu.

Naprzeciwko szkoły znajduje się remiza OSP z 1980 roku, w dobrym stanie technicznym, po kompleksowej termomodernizacji w 2004 roku. W 2012 roku wyposażono i udostępniono świetlicę wiejską, a dwa lata później zagospodarowana teren dookoła remizy.

Obok usytuowany jest budynek w którym mieści się ośrodek zdrowia. Placówka jest zbyt mała na potrzeby mieszkańców, brakuje specjalistycznych gabinetów, pomieszczenia nie są w pełni dostosowane do wymagań stawianych placówkom zdrowia. Jednym z poważniejszych problemów na obszarze rewitalizacji jest rosnąca liczba osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, które potrzebują specjalistycznej opieki zarówno leczniczej i rehabilitacyjnej, ale także o charakterze aktywizacji społecznej.

5.6. Podobszar zdegradowany Kasinka Mała

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na podobszarze *Kasinka Mała*

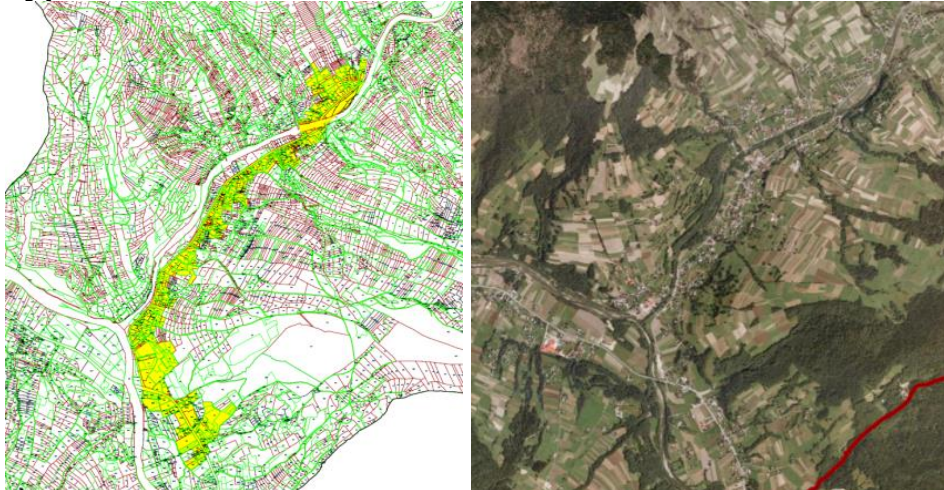
Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagrożenie alkoholizmem. 2. Rosnące bezrobocie. 3. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (najwięcej rodzin objętych opieką asystenta rodziny). 4. Pogłębiające się zjawisko przemocy domowej (rosnąca liczba rodzin objętych niebieską kartą). 5. Poczucie zagrożenie wynikające z przebiegu drogi wojewódzkiej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie wysoki udział w kulturze mierzony poziomem czytelnictwa. 2. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi działań prospołecznych. 3. Obszar bezpieczny (malejąca liczba przestępstw). 4. Korzystne wskaźniki demograficzne. 5. Tradycje letniskowe.
Pozostałe (w tym gospodarce, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Droga wojewódzka przebiegająca przez obszar (hałas, zanieczyszczenia, zdarzenia drogowe). 2. Duże zagrożenie powodziowe. 3. Zauważalny problem niskiej emisji (szczególnie w okresach grzewczych). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobry dostęp do podstawowej infrastruktury komunalnej. 2. Relatywnie wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. 3. Dobre skomunikowanie. 4. Dostępność kanalizacji sanitarnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

5.6.1. Podobszar rewitalizacji 8 - Kasinka Mała - Centrum

Podobszar **Kasinka Mała - Centrum** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym **Kasinka Mała**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 24. Podobszar rewitalizacji **Kasinka Mała** obrys z uwzględnieniem działek oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: Urząd Gminy Mszana Dolna oraz System Informacji Przestrzennej Gminy Mszana Dolna

Położenie podobszaru: Podobszar obejmują centrum miejscowości przy drodze wojewódzkiej 968 od skrzyżowania z drogą na Węglówkę, aż do działki nr 943 na południu oraz teren zabudowany wzdłuż lewej strony drogi powiatowej na północ do okolic Szkoły Podstawowej nr 2 i LKS Zenit, obszar zamyka działka nr 1078/2.

Powierzchnia podobszaru: 65,35 ha.

Ludność podobszaru: 719 osób

Opis podobszaru: Obszar zamieszkały blisko przez 1/5 mieszkańców wsi Kasinka Mała, obejmujący zabudowania pełniące ważne funkcje społeczne, kulturalne, edukacyjne, rekreacyjne, sportowe i mieszkaniowe (remiza OSP, placówki edukacyjne, boiska, kościół, ośrodek zdrowia).

Obszar zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej ciągnący się wzdłuż drogi i potoku, przede wszystkim skoncentrowany po prawej stronie. Część zabudowań cechuje różnorodność form architektonicznych. Przeciętna zabudowa zagrodowa najczęściej składa się z budynków o różnym wyglądzie i nie stanowi zharmonizowanego zespołu.

Od północy obszar LKS Zenit i Orlik z 2010, które w 2015 roku zostały odbudowane po powodzi w 2014 roku. W 2010 została przebudowana płyta boiska z nawodnieniem i oświetleniem, wybudowano obiekt „Orlik 2012” z zapleczem oraz boiskiem wielofunkcyjnym. W 2014 roku powódź zniszczyła obiekty, straty były tak znaczne, że klub musiał wycofać się z ligowych rozgrywek. W 2015 roku wykonano kompleksową odbudowę obiektów wraz z zabezpieczeniem od strony rzeki. W dalszym ciągu zagospodarowania wymaga teren wokół stadionu oraz uczynienia z tego obszaru – na powrót ważnego miejsca integracji i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Kasinki Małej.

Budynek szkoły z lat 50. na bieżąco poddawany pracom remontowym i modernizacyjnym m.in. przeprowadzono kompleksową termomodernizację. W 2005 roku dobudowano salę gimnastyczną, utworzono siłownię i wygospodarowano salę na zajęcia fitness. Z obiektu chętnie korzystają grupy sportowe młodzieży i dorosłych dzięki którym placówka tętni życiem nie tylko w czasie zajęć lekcyjnych i zawodów sportowych ale także wieczorami i podczas weekendów. W roku 2009 w ramach zagospodarowania terenu wokół szkoły cała posesja obsadzona została szpalerami drzew i krzewów ozdobnych, wśród których powstały ozdobne „oazy zieleni”. Obszar

dostosowano także do rekreacji dla najmłodszych dzieci (w szkole funkcjonują również oddziały przedszkolne). W 2010 roku oddano do użytku boisko typu „Orlik” w pobliżu placówki, co stało się dopełnieniem obiektów sportowych, z których korzystają uczniowie na zajęciach wychowania fizycznego.